1784

[illegible]

[illegible]

[illegible]

περὶ δὲ μεσοῦς καμψεων 2082

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΜΟΝΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ ΛΟΓΙΚΗΣ

ξυγγραφεῖσα

ΙΩΑΝΝΗ ΔΟΥΚΙΤΕ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΩ ΒΑΤΑΤΖΗ

Περίπε τὸ ασλβ ἔτος τὸ Σωτήριον. Κατὰ δὲ τὸ αχε ἐν Αὐγύστῃ τῶν Βινδελικῶν τυπωθεῖσα.

Ἤδη δὲ

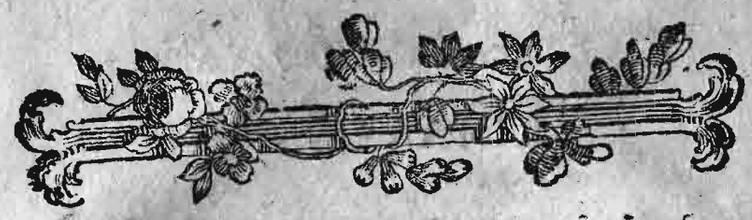
Τύποις Δεύτερον ἐνδοθεῖσα, μετὰ τῆς ἐπιτόμε αὐτῆ ΦΥΣΙΚΗΣ. Ἐφεξῆς δὲ, ὅ, τε περὶ ΣΩΜΑΤΟΣ τῆ αὐτῆ καὶ περὶ ΨΥΧΗΣ ἐπλέθειτας Λόγος. Μεθ' ὃς ὁ περὶ τῆς αὐτῆς Ὑποθέσεως τῆς ΨΥΧΗΣ, ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ τε τῆ Μηδείας, καὶ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ τῆ Σχολαρίε. καὶ Τελευταῖον, ὅ, τε περὶ ΠΙΣΤΕΩΣ καὶ ΑΡΕΤΗΣ καὶ ΑΣΚΗΣΕΩΣ τῆ αὐτῆ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ, Προηγμένης τύτων τῆς καθολικωτέρας αὐτῆ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Ἐπ δέδοται δὲ Φιλοτίμῳ πᾶντα Δαπάνῃ, τῆ Χριςιανικωτάτε ἐν Πραγματευταῖς

ΚΥΡΙΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΙΤΟΥ ΤΟΥ ΧΑΤΖΗ ΝΙΚΟΥ.

Ἐν Λειψία τῆς Σαξονίας.
Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆ Βρειτκόπφ.
Ἔτει αψπδ.

Ἐκ τῶν τοῦ Κωνσταντινου Ε. Κιμαναῖα τροδιαιτου.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ

Εἰσαγωγικῆς Ἐπιτομῆς

Βιβλίον Πρῶτον,

Περὶ Λογικῆς.

Πίναξ τῶν Κεφαλαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ Ὅρου· Σελίδ. 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ Διαιρέσεως. 8

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ Πείρας, Ἐμπειρίας, Τέχνης· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν Δυνάμεων τῆς Ψυχῆς. 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τίνες εἰσὶν οἱ τῆς Φιλοσοφίας Ὁρισμοί. 18

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ Ἐπινοίας. 21

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Περὶ Αἱρέσεως· Τίς ἡ κατὰ Φιλοσοφίαν Αἵρεσις. 22

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Τίς ἡ τῆς Φιλοσοφίας Διαίρεσις. 23

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ Συνωνύμων, Ἑτερωνύμων, Ὁμωνύμωντε, καὶ Πολυωνύμων, καὶ Παρωνύμων. 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν πέντε Φωνῶν. 32

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ Γένους, καὶ Εἴδους· ἐν ᾧ καὶ περὶ Σχέσεως. 37

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ Γενῶν καὶ Εἰδῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ Ἀτόμων. 40

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ Διαφορᾶς καὶ Συμβεβηκότος. 44

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ Ἰδίου· ἐν ᾧ καὶ περὶ Κοινοῦ. 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ Κατηγοριῶν. 52

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ἔτι περὶ Κατηγοριῶν. 55

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ'.

Περὶ τῶν Κατηγορεμένων· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἔντινι. 61

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Περὶ Ἑνὸς, ταὐτοῦ, καὶ Ἑτέρου· ἐν ᾧ καὶ περὶ Ὑποσάσεως. 65

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ Προτέρου, καὶ Ὑστέρου, καὶ Ἅμα. 68

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ Οὐσίας. 71

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Ἔτι περὶ Οὐσίας. 75

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ Ποσοῦ· ἐν ᾧ καὶ περὶ Κινήσεως. 81

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ Ποιοῦ, καὶ Ποιότητος. 88

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τῶν Πρός τι. 94

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ τοῦ Ποιεῖν, καὶ Πάσχειν, καὶ Ἔχειν. 99

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ τῶν Ἀντικειμένων. 103

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚϚ'.

Περὶ Ὀνόματος, καὶ Ῥήματος. 111

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ Λόγου, καὶ Προτάσεων. 116

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς Προτάσεσι Θεωρεμένων Ὑλῶν, καὶ περὶ Προσδιορισμῶν. 122

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Περὶ Ἀπροσδιορίστων Προτάσεων. 129

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Περὶ Καταφάσεως, καὶ Ἀποφάσεως. 132

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Περὶ Συλλογισμοῦ, καὶ Ἀντιστροφῆς. 138

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

Περὶ τῶν τριῶν Σχημάτων. 145

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Περὶ τοῦ Πρώτου Σχήματος. 148

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

Περὶ τοῦ Δευτέρου Σχήματος, καὶ Τρίτου. 152

 ΚΕΦΑ-

Πίναξ τῶν Κεφαλαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

Περὶ τῆς τῷ Δευτέρᾳ καὶ Τρίτᾳ Σχήματος Ἀναγωγῆς εἰς τὸ Πρῶτον Σχῆμα, καὶ περὶ τῆς εἰς Ἀδύνατον Ἀπαγωγῆς. 159

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛϚ'.

Περὶ τῶν Ὑποθετικῶν Συλλογισμῶν. 166

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'.

Περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν Σοφισμάτων. 170

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'.

Περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς λέξεως Σοφισμάτων. 173

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Περὶ Ἐλέγχου, καὶ ὅτι πάντες οἱ Παραλογισμοὶ εἰς τὴν τοῦ Ἐλέγχου Ἄγνοιαν ἀνάγονται. 178

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Περὶ Προτάσεων καὶ Συλλογισμῶν. 181

Τέλος τοῦ Κεφαλαιώδους Πίνακος.

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἐν τῷ τέλει τῆς Παρούσης Ἐπιτομῆς εὑρήνται ἡμαρτημένοι ἀραβικοὶ Ἀριθμοὶ ἐν τῷ τῶν Ὑποθέσεων Πίνακι οἵδε· εἰς τὸ, Ἀποδεικτικῆ Ἐπιστήμη, ἐν τῷ Α'. 247. ἀντὶ 147. καὶ εἰς τὸ, διὰ τὶ τέλειον τὸ πρῶτον Σχῆμα· ἐν τῷ Σ'. 1. 60. ἀντὶ 160.

Ἔτι καὶ Συλλαβὴ ἡμαρτημένη εὕρηται μὴ ἐν τοῖς σφάλμασι προσεθεῖσα· τοῦτ' ἔστι πρὸς χειμερινὸν, ἀντὶ πρὸς τὸν χειμερινόν. Σελίδι 166. στίχῳ κη.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ἐπειδήπερ ἡ Λογικὴ Ἐπιστήμη πρὸς τὴν ἱερὰν Γραφὴν, καὶ πάντας τοὺς τῆς ἀληθείας λόγους ἐκ ὀλίγου φέρει τὸ χρήσιμον· δέον ἐκρίναμεν τοῖς τῷ λόγῳ φοιτηταῖς τοῦ ὄντος καὶ τῆς ἀληθείας Μύσαις, μικράς τινας ἐν ταύτῃ τῇ Λογικῇ λιπεῖν ἡμετέρας ὑπομνηματισμὰς· ἃς αἰτησαμένῳ Βασιλεῖ, νέοι ἔτι ὄντες καὶ πρὸς Φιλοσοφίαν εἰσαγωγικοὶ καὶ ἀνεπιστήμονες (ὁποῖοι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐκ τῆς συντρόφου ῥαθυμίας καὶ ὑπαρίας διεμείναμεν.) ἐκδεδώκαμεν, ἔτω προοιμιασάμενοι.

Βασιλείας καὶ Φιλοσοφίας πολὺ τὸ συγγενές τε καὶ ὁμοιότροπον. Καὶ γὰρ ἄμφω τὸ μεγαλεῖον τῆς Θεαρχίας ἐξεικονίζουσι, καὶ τὸν ἴσον προτίθενται σκοπὸν ἑαυταῖς· ἡ μὲν, τῶν Ἀξιῶν ὑπερέχουσα, καὶ ταῖς Ἀρχαῖς ἐπιτάττουσα· ἡδὲ, τῶν Τεχνῶν ἐξάρχουσα καὶ τῶν Ἐπιστημῶν. καὶ νομοθετοῦσα ταύταις ἅπάσαις, καὶ καλουμένη διὰ ταῦτα Τέχνη τεχνῶν, καὶ Ἐπιστήμη ἐπιστημῶν· ὥσπερ ἡ Βασιλεία τῶν ἀξιῶν ἀξία, καὶ ὑπεροχὴ τῶν ὑπεροχῶν. Βασιλείας ἓν καὶ Φιλοσοφίας συνελθούσων, τέλειον τὸ κατ' εἰκόνα θείαν χαρακτηρίζεται, καὶ ἀνενδεὲς, ὡς ἐξὸν Ἀνθρώπῳ, τὸ ἀρχικὸν ἀποδείκνυται· κἀντεῦθεν Εὐζωΐα καὶ Εὐπραγία τοῖς ἀρχομένοις πολλή· καθώς πού τις μέγας Φιλόσοφος ἐγνωμάτευσεν ἄρισα, τό τε τὰς ὑπηκόους εὖ ἔχειν ἀποφηνάμενος,

νος, ὅτε βασιλεύει Φιλόσοφος, ἢ Φιλοσοφεῖ Βασιλεύς. Καὶ ἵν' εἴπω συντόμως τὸ πᾶν, ἐκ ἄλλοτί ἐστι τὸ βασιλεύειν ἐπισημονικῶς, ἢ τῆς πρακτικῆς Φιλοσοφίας αὐτὸ τὸ ἀκρότατον. ἐν αὐτῷ γὰρ ἅπαν τὸ Νομοθετικόν τε καὶ Δικαστικόν. Εἰ δὲ τῦτο, μετὰ τῦ Θεωρητικῦ τε καὶ Λογικῦ, καὶ ἐν Πράγμασι καὶ Δόγμασι βασιλικῶς ἐπισατήσει ὁ Βασιλεὺς, καὶ τὸ Προνοητικὸν καὶ Διακυβερνητικὸν, καὶ ὅλως τὸ Παιδευτικὸν ἐνδείξεται παντα-χῦ, καὶ Θεός τις ἄλλος ἐπὶ γῆς εὑρεθήσεται, μετὰ τῆς τῶν ὄντων γνώσεως ἀκωλύτως τῶν καταδεεστέρων ἐπιμελούμενος.

Ταῦτ' ἦν ὁ ἐμὸς Αὐτοκράτωρ εἰδὼς, ὅτι πολλὴν περὶ τὴν Φιλοσοφίαν εἰσάγει σπουδὴν, τοῖς Φυσικοῖς πλεονεκτήμασι τὴν περὶ τὰ κάλλιστα μελέτην ἐπισυνάπτων· ἐξ ὧν ὁμῦ πέφυκεν ἐντελῶς κατορθῦσθαι πᾶν ἔργον τίμιον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡμᾶς τὰς μικρὰς μικράν τινα καὶ πρόχειρον αὐτῷ συνεισενεγκεῖν τῦ σπουδάσματος ἐκέλευσεν ἀφορμὴν, ἀποπληρῦντες τὴν κέλευσιν, τὰς ὑποτεταγμένας εἰσαγωγὰς ἐν Φιλοσοφίᾳ κατ' ἐπιτομὴν συνετάξαμεν ὀλίγας ὑπομνηματισμάς. Ὅθεν εἴτις τῶν Ἐπισημόνων τὸ παρὸν ἐπέρχοιτο Συνταγμάτιον, μὴ πρὸς τὸ τῆς ὑπομνηματίσεως ἀμεθόδευτον, καὶ τὸ τῶν ἐπισασιῶν ἀκατευσόχητον ἀφορῶν, ὀργιζέσθω. καὶ γὰρ ὁ δέδοται, τῦτο καὶ εἴρηται, καὶ ὡς δέδοται. Ὁ δὲ ἡ σύνοικος ἀμέλεια καὶ ἡ ἀκαθαρσία φθάσασαι κέκωλύκασιν ἡμᾶς, ἐκ τῆς πλατυδότιδος Φιλοσοφίας εἰσφερέτω παρ' ἑαυτῦ ὁ ἠξιωμένος λαβεῖν, τῆς τε ἀνεπισημοσύνης συγγινωσκέτω ἡμῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ Ὅρε.

Ὅρος λέγεται μὲν καὶ τὸ Ὁροθέσιον· λέγονται δὲ καὶ ἡ Ἀρχὴ τῦ πράγματος καὶ τὸ Τέλος αὐτό. Οὕτω γὰρ πᾶν τὸ πεπερασμένον, ὁρισμένον καλεῖται, καθὸ πεπέρασται. Κατὰ τῦτο τὸ σημαινόμενον καὶ Ἀριστοτέλης Ὅρον ἐκάλεσεν, εἰς ὃν ἀναλυέται ἡ Πρότασις· οἷον ἔστω πρότασις, Βασιλεὺς Φιλοσοφεῖ. Ὅροι τῆς προτάσεως ταύτης εἰσὶ, τὸ Βασιλεὺς, καὶ τὸ Φιλοσοφεῖ· εἰς ταῦτα γὰρ ἀναλυέται ἡ πρότασις, ὥσπερ εἰς τελευταῖα πέρατα, καὶ ἐκ ἔστι δυνατὸν περαιτέρω προελθεῖν τὴν ἀνάλυσιν· ὥσπερ γὰρ Ἀρχαὶ ταῦτα τῆς ἐν προτάσει Συνθέσεως, ἔτω καὶ Τέλη τυγχάνει τῆς Ἀναλύσεως. Καὶ ἡ Ἀρχὴ δὲ καὶ τὸ Τέλος, πέρατα λέγονται· Πέρας γάρ ἐστι τὸ καταάντημα. Ὅθεν τοῖς μὲν ἐκ τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ τέλος ἰοῦσι, τὸ τέλος πέρας εὑρίσκεται· τοῖς δ' ἐκ τῦ τέλους πρὸς τὴν ἀρχὴν, ἡ ἀρχή. Καὶ ἄμφω δὲ τὰ πέρατα διὰ τὸ κατ' αὐτὰ ὡρῖσθαι τὸ πρᾶγμα, ὅροι κατονομάζονται. Λέγεται Ὅρος, καὶ Στάσις ῥητορικὴ, καὶ Κεφάλαιον τῇ ἕξει ὁμωνυμῦν, καὶ Δογμάτων περίληψις, καὶ πᾶς Λόγος κεφαλαιώδης καὶ εὐσύνοπτος, Ὅρος καλεῖται. Τάττεται δὲ ὁ Ὅρος καὶ τὸ Ὁρίζειν, καὶ ἐπὶ ἀσφαλείας καὶ βεβαιώσεως. Ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα λέγεται Ὅρος καὶ ὁ Ὁρισμὸς ὁ ἐκ γένους καὶ συξατικῶν διαφορῶν, ἢ τῶν ἀναλογόντων αὐτοῖς συγκείμενος Λόγος, καὶ σημαίνων ἐσίαν πράγματος ἐν ὀλίγῳ· περὶ ἓ νῦν πρόκειται λέγειν ἡμᾶς. Σημαίνει μὲν γὰρ καὶ τὸ ὄνομα, πράγματος ἐσίαν, ἀλλὰ σκιωδῶς· ὁ δὲ Ὁρισμὸς, φανερῶς· ὃν καὶ ἀποδίδοασιν ἔτως. Ὅρος ἐστὶ λόγος σύντομος δηλωτικὸς τῆς Φύσεως τῦ ὑποκειμένυ πράγματος. τὸ μὲν ἓν Λόγος, ὡς γένος εἴληπται. τὸ δὲ, Σύντομος, καὶ τὸ, Δηλωτικὸς τῆς Φύσεως τῦ ὑποκειμένυ πράγματος, ὡς διαφοραὶ συξατικαί. Λόγος τοίνυν εἴρηται ὁ Ὁρισμὸς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῦ ὀνόματος. Ὅτι τὸ μὲν Ὄνομα κᾶν ὁπωσῦν σημαίνῃ Φύσιν πράγματος καὶ αὐτὸ, ἀλλ' ἓν ἐκ μιᾶς συνέσηκε λέξεως· ὁ δὲ Λόγος, ἐκ δύω λέξεων τὸ ἐλάχιστον. Σύντομος δὲ, διά τε τὰς ἄλλας μακρὰς, καὶ τὰς διεξοδικῶς περὶ Φύσεως πραγμάτων διαλαμβάνοντας. Ἐπεὶ δέ εἰσι λόγοι σύντομοι, καὶ ἐκ εἰσὶν οἱ τοιῦτοι ὁρισμοὶ, Φύσιν πράγματος μὴ δηλῦντες, οἷα καὶ τὰ ἀποφθέγματα· τὸ, Γνῶθι σαυτὸν· τὸ, Μηδὲν ἄγαν, καὶ

καὶ τὰ τοιαῦτα, διὰ τοῦτο προσετέθη τὸ δηλωτικὸς τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος.

Ἀρετὴ δὲ τοῦ Ὁρισμοῦ ἐστι, τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ὁρισ-
τὸν, οἷον ὡς ἐν ὑποδείγματι τὸν Ἄνθρωπον ὁρίζονται Ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. καὶ Ζῶον μὲν λέγουσιν αὐτὸν χωρίζοντες Ἀπό τε τῶν Ἀψύχων, καὶ ἀπὸ τῶν Φυτῶν καὶ τῶν ΖωοΦύτων. Ἐπεὶ δὲ τὸ ζῶον Γένος ἐστὶ τῶν λογικῶν ζώων τε καὶ ἀλόγων, διὰ τοῦτο προστιθέασι καὶ τὸ Λογικὸν, διιξῶντες τὸν Ἄνθρωπον τῶν ἀλόγων ζώων. Ἐπεὶ δὲ καὶ τοὺς Ἀγγέλους ζῶα λέγουσι λογικὰ, πρὸς δὲ καὶ τὰ Οὐράνια σώματα, ζῶα λογικὰ τερατεύονται, διὰ τοῦτο προστιθέασι καὶ τὸ Θνητὸν, ἀπὸ τῶν εἰρημένων τὸν Ἄνθρωπον διασέλλοντες. Ἀλλὰ καὶ Νύμφας μακραίωνας εἶναι μυθεύονται ζῶα λογικὰ καὶ μακρόβια (ὅμως μέντοι θνητὰ) ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐκ μαθήσεως, γινώσκοντα τοὺς τεχνικούς τε λόγους καὶ τοὺς ἐπιστημονικούς. Τούτων δὴ ἀφιῶντες τὸν Ἄνθρωπον, προστιθέασι τῷ ὅρῳ αὐτοῦ, καὶ τὸ Νοῦ καὶ Ἐπιστήμης δεκτικόν. Ἔστιν οὖν ὅρος ὁ Ὅρος ἐκ γένους μὲν, τοῦ ζῴου· ἐκ δὲ συστατικῶν Διαφορῶν, τοῦτε λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ. Καὶ τὸ νοῦ τε καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν Ἴδιον ὂν τοῦ ἀνθρώπου, συστατικῇ ἔοικε διαφορᾷ, διὰ τὸ ἀσιωδῶς προσεῖναι αὐτῷ. εἰσὶ γὰρ καὶ ἀσιώδη Ἴδια· ἅτινες Διαφορὰς μονοειδεῖς ὀνομάζουσιν. Ἀντιστρέφει τοίνυν ὁ δηλωθεὶς Ὁρισμὸς πρὸς τὸ ὁρισόν. καὶ γάρ ἐστι ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ ἔστι ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, τοῦτο ἄνθρωπός ἐστιν. Ἀρετὴ μὲν οὖν [τοῦ] Ὁρισμοῦ, τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ὁρισόν. Κακία δὲ, τὸ μὴ ἀντιστρέφειν.

Γίνεται δὲ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν, Ἢ διὰ προσθήκην λέξεων, Ἢ δι' ἀφαίρεσιν. Καὶ ὁ μὲν τῶν λέξεων πλεονασμὸς, ἔλλειψιν τῶν πραγμάτων ἐργάζεται· ἡ δὲ ἔλλειψις τῶν λέξεων, τῶν πραγμάτων πλεονασμόν· καὶ ἔστως ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε τοῦ πλεονασμοῦ καὶ τῆς ἐλλείψεως, ἀτελὴς ὁ Ὅρος ἐστίν. Εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὁρισμοῦ πλεονά-

σας τις ταῖς λέξεσιν ἐρεῖ, Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γραμματικὸν, ἔλλειψιν τῶν πραγμάτων ἐποίησεν· ἐ πάντας γὰρ τοὺς ἀνθρώπους τῷ ὅρῳ ἐμπεριέλαβεν, ἀλλὰ μόνους τοὺς γραμματικούς. Καὶ εἴτι μὲν ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γραμματικὸν, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος. ἐ μὴν δὲ καὶ ἀντιστρέφει· ἐδὲ γάρ εἴτι ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γραμματικόν. Εἰ δέ γε πάλιν ἐλλείψας ταῖς λέξεσιν εἴποι τις, Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν, ἐπλεόνασε κατὰ τὸν ἑλληνικὸν ὕθλον τοῖς πράγμασι· καὶ ὡς γὰρ ἔτος Νύμφας εἰσάγει μακραίωνας, τοῖς ἀνθρώποις συμπεριέλαβε. Καὶ εἴτι μὲν Ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν· ἐκ εἴτι δὲ Ζῶον λογικὸν θνητὸν, τοῦτο ἤδη καὶ ἄνθρωπος.

Ἰσέον δὲ ὅτι ἐκείνη ἡ προσθήκη τὴν τοῦ Ὅρου κωλύει ἀντιστροφὴν, ἡ πρεσιθεῖσα αὐτῷ, ἃ μὴ θεωρῶνται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρισοῖς. Ἐπεί τοι γε καὶ ἡ τῶν ἰδίων, καὶ τῶν ἐν πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀτόμοις θεωρεμένων συμβεβηκότων προσθήκη, τὴν ἀντιστροφὴν ἐ κωλύει· περιττολογίαν δὲ μόνην ἐμποιεῖ· κἀντεῦθεν τὴν συντομίαν τοῦ Ὅρου περιαιρεῖ. Καὶ γὰρ εἴτις τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὅρῳ τὸ γελαστικὸν προσθήσει, καὶ τὸ ὀρθοπεριπατητικὸν, ἐ παραβλάψει τὴν ἀντιστροφὴν ἐδαμῶς. Εἴτι γὰρ ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γελαστικὸν ὀρθοπεριπατητικὸν, τοῦτο Ἄνθρωπος· καὶ εἴτι Ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γελαστικὸν ὀρθοπεριπατητικόν. Παραλαμβάνονται δὲ τὰ Ἴδια καὶ τὰ ἀχώριστα Συμβεβηκότα εἰς τοὺς ὑπογραφικοὺς ὁρισμούς.

Διαφέρει δὲ ὁ κυρίως Ὁρισμὸς τοῦ ὑπογραφικοῦ ὁρισμοῦ.

Ὅτι ὁ μὲν κυρίως ὁρισμὸς, ἐκ γένους σύγκειται καὶ διαφορῶν τῶν ὅλων ἀσιωδῶν· ὁ δὲ ὑπογραφικὸς, ἐκ γένους καὶ διαφορῶν· τινῶν μὲν ἀσιωδῶν· τινῶν δὲ ἐπασιωδῶν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὑπογραφικὸς ὁρισμὸς λέγεται, ὅτι κατά τι μὲν κοινωνεῖ τῷ ὁρισμῷ· κατά τι δὲ τῇ ὑπογραφῇ. Καὶ γὰρ ἡ Ὑπογραφὴ ἔκ τε Γένους καὶ Ἰδίων καὶ Συμβεβηκότων

των ἀχωρίστων συνίσταται· ὡς ὅταν εἴποι τις, Ἄνθρωπός ἐστι ζῷον γελαστικὸν, ὀρθοπεριπατητικὸν, πλατυώνυχον, χερσὶ χρώμενον. Συνέστη γὰρ ἡ τοιαύτη ὑπογραφὴ ἐκ γένους τε ζώε, καὶ διαφορῶν ἐπεσιωδῶν, τότε γελαστικε, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον, καὶ τῶν ἄλλων, ἅπερ εἰσὶ συμβεβηκότα ἀχώριστα. Ἔχει δέ τι χρήσιμον ἡ Ὑπογραφὴ, ὅταν ἐκ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα ἐσιώδεις διαφοράς.

Χρήσιμος δὲ καὶ ὁ ὑπογραφικὸς Ὁρισμὸς, ὅταν ἔχῃ μὲν τὸ πρᾶγμα ἐσιώδεις διαφοράς· ἐ μὴν δὲ ἀρκέσας εἰς τὸ ἀνελλιπῶς παραξῆσαι αὐτό· ὡς ἐπὶ τε Ὄρε τε Ἵππε· λέγομεν γὰρ, Ἵππος ἐστὶ ζῷον ἄλογον· καὶ τὸ μὲν Ἄλογον, ἐσιώδης διαφορά ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ὅλων ζώων χωρίσαι τὸν ἵππον ἐ δύναται, προστιθέαμεν καὶ τὸ Ἴδιον, ὅπερ ἐστὶ, τὸ χρεμετιστικόν. Τινὲς δὲ διὰ σαφήνειαν πλείονα, καὶ τὸ τετράπεν, ὅπερ ἐστὶν ἀχώριστον συμβεβηκὸς, προστιθάσιν, ἕτω λέγοντες· Ἵππος ἐστὶ ζῷον ἄλογον τετράπεν χρεμετιστικόν. Οὐ πάντοτε δὲ ὁ ὑπογραφικὸς Ὁρισμὸς πᾶσι χρῆται τοῖς ἐσιώδεσι, καὶ ἔκτοτε τοῖς ἐπεσιώδεσιν, ἀλλὰ καὶ μιᾷ μόνῃ πολλάκις ἀρκέμενος ἐσιώδει διαφορᾷ, τὸ λοιπὸν ἐξ ἐπεσιωδῶν συμπληροῖ. Διαφορῶν δὲ ἐσῶν ἐσιωδῶν ἀρκεσῶν εἰς τὸν ὁρισμὸν, τὸ παραλαμβάνειν ἐπεσιώδεις, ἀτεχνίας ἐστίν. Ὡσαύτως καὶ τὸ δι' Ὑπογραφῆς δεικνύειν, τὸ πεφυκὸς δειχθῆναι δι' Ὁρισμε· πλὴν ἐ μήπως πρὸς ἀτελεῖς τὸν λόγον ποιέμενός τις, ἐ δύναται τὸ πρᾶγμα σαφῶς αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐσιωδῶν καὶ μόνων παραξῆσαι διαφορῶν· τότε γὰρ καὶ διαφορὰς ἐπεσιώδεις διὰ τὲς πρὸς ἓς ὁ λόγος εἰς διασάφησιν πλείονα παραλήψεται.

Λαμβάνονται οἱ Ὁρισμοὶ καὶ ἐξ Ὕλης καὶ [ἐξ] Εἴδες· οἷον, Ἀνδριάς ἐστιν ἐκ Χαλκε πεποιημένος, Ἀνδρὸς εἴδος ἐμφαίνων. Ὕλη μὲν ἔν ἐστιν ὁ χαλκὸς καὶ ἀναλογεῖ τῷ γένει· τὸ δὲ ἀνδρὸς εἶδος ἐμφαίνων, Εἶδος ὂν, ταῖς διαφοραῖς ἀναλογεῖ ταῖς συσατικαῖς. Λαμβάνονται καὶ ἐξ Ὑποκειμένε καὶ Τέλες. Ὑποκείμενον μὲν ἔν ἐστὶ, περὶ ὃ τὸ ὁρισὸν καταγίνεται· Τέλος δὲ, ἓ σοχάζεται· οἷον, Ἰατρική ἐστι τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπεια σώματα καταγινομένη,

νομένη, ὑγιείας περιποιητική. Ὑποκείμενα γὰρ τῇ ἰατρικῇ, τὰ ἀνθρώπεια σώματα· τέλος δὲ, τὸ περιποιεῖσθαι αὐτοῖς τὴν ὑγιείαν, καὶ ἢ παρεῖσαν διαφυλάττειν, ἢ ἀπεῖσαν ἀνακαλεῖσθαι. Λαμβάνονται καὶ ἐξ Ὑποκειμένε μόνε καὶ ἐκ Τέλες μόνε, ὅταν ἐκ θατέρε τέτων δυνατὸν ᾖ δηλεῖσθαι τὸ πρᾶγμα. Ἐξ Ὑποκειμένε μόνε Ὁρισμός, ὡς ὅτε λέγεται τις, Χαλκευτική ἐστι τέχνη καταγινομένη περὶ τὴν ὕαλον· ἐκ δὲ τε Τέλες μόνε, ὡς τὸ, Μαγειρική ἐστι τέχνη ἐδεσμάτων κατασκευαστική. Θεωρῶνται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοιέτοις ἅπασιν ὁρισμοῖς τὰ γένεσιν ἀναλογεῦντα καὶ διαφοραῖς (ταῖς) συσατικαῖς· ὥσπερ καὶν τοῖς προσεχῶς εἰρημένοις, ἡ τέχνη μὲν ὡς γένος ἐστίν· ὡς διαφοραὶ δὲ συσατικαί, τὰ λοιπά.

Τὴν κλῆσιν δ' ἔχον οἱ Ὁρισμοὶ ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς Γῆς Ὁροθεσίων· ὡς γὰρ δι' ἐκείνων χωρίζεται τὰ χωρία ἀπ' ἀλλήλων, ἕτω καὶ διὰ τῶν ὁρισμῶν τὰ πράγματα ἀπ' ἀλλήλων διακρίνεται. Λέγονται δὲ καὶ ὁρισμοὶ καὶ ὅροι, διά τε τὸ περιορίζειν καὶ περικλείειν, καὶ ἕτω διαχωρίζειν ἀπ' ἀλλήλων τὰ ὁρισὰ, καὶ διὰ τὸ εὐόρατα καὶ εὐσύνοπτα καὶ σαφῆ ποιεῖν τὰ πράγματα. Δηλέσι μὲν γὰρ καὶ τὰ Ὀνόματα, Φύσεις πραγμάτων, ὡς ἔφημεν. Διὸ καί τινες, ὅρες συνεσαλμένες ταῦτα κεκλήκασιν, ὥσπερ ὀνόματα ἐξεπλωμένα, τὲς ὁρισμές. Πλὴν ὅ δηλέσι τὰ Ὀνόματα, σκοτεινῶς τε καὶ ἀσαφῶς καὶ ἀδιακρίτως δηλεῖν πεφύκασιν· οἱ δὲ Ὅροι καθαρῶς καὶ σαφῶς καὶ διακεκριμένως, διὰ τὸ χρῆσθαι διαφοραῖς καὶ ταύταις ἐσιώδεσι, τετέσιν, ἐσίας καὶ Φύσεις πραγμάτων δυναμέναις ἀπ' ἀλλήλων διαχωρίζειν.

Ἡ δὲ Ὑπογραφὴ ταύτης τῆς κλήσεως ἔτυχε διὰ τὸ ἐοικέναι σκιαγραφίᾳ. Τελείᾳ μὲν γὰρ γραφῇ ὁ Ὅρος ἔοικε, δηλῶν αὐτὴν τὴν Φύσιν τε πράγματος· ἡ δ' Ὑπογραφὴ σκιαγραφίαν μιμεῖταί τινα· τὰ γὰρ περὶ τὴν Φύσιν τε πράγματος διαλαμβάνεσα, δίδωσιν ἐκ τέτων εἰκάζειν τὸ πρᾶγμα. Ὁ δὲ ὑπογραφικὸς ὁρισμὸς ἔτε σκιαγραφίᾳ ἔοικεν, ἐτ' αὖ ἐντελογραφίᾳ, ἀλλὰ μεσότητί τινι· προσεγγίζει δὲ μᾶλλον, εἴτε τῷ ὁρισμῷ, εἴτε

τῇ ὑπογραφῇ, κατὰ τὰς ἀσιώδεις ἢ ἐπασιώδεις διαφορὰς, ἐξ ὧν ὁμῦ καὶ συνέστηκεν.

Ἰσέον δ' ὅτι καὶ τὸ Ἴδιον ἐν τοῖς Ὁρισμοῖς τε καὶ ταῖς Ὑπογραφαῖς λόγον ἔχει διαφορᾶς· ἀσιώδες μὲν, τὸ καθαρῶς ἀσιῶδες· (ὃ καὶ διαφορὰν μονοειδῆ καλῦσιν, ὡς εἴπομεν, ὡς μὴ κατὰ πλειόνων εἰδῶν λεγόμενον.) οἷον ἐν ἀνθρώπῳ, τὸ νῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ἐπασιώδες δὲ διαφορᾶς λόγον ἔχει τὸ λοιπὸν Ἴδιον· οἷον ἐν Ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν, ἐν Ἵππῳ τὸ χρεμετιστικὸν, καὶ ἐν Κυνὶ τὸ ὑλακτικόν. Ὅπερ Ἴδιον κἂν ἐπασιῶδες εἴη, πλὴν ἀλλὰ Συμβεβηκότος παντὸς προτιμώτερον, ὅσῳ καὶ εἶδος ὅλον χαρακτηρίζειν δύναται πλέον, ἢ ἅπαν συμβεβηκός.

ὁ Ὅρος
- Ἢ ἐκ Γένες καὶ συσατικῆς Διαφορᾶς·
- Ἢ ἐξ Ὕλης καὶ Εἴδες·
- Ἢ ἐξ Ὑποκειμένε καὶ τῦ Τέλες·
- Ἢ ἐξ Ὑποκειμένε μόνε·
- Ἢ ἐκ Τέλες μόνε λαμβάνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Β'.

Περὶ Διαιρέσεως.

Πᾶν Πρᾶγμα ἢ Διαιρετόν ἐσιν, ἢ Ἀδιαίρετον. Τὸ δὲ διαιρετὸν, ἢ Καθ' αὑτὸ διαιρεῖται, ἢ κατὰ Συμβεβηκός. Καὶ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ διαιρέμενον, ἢ ὡς Πρᾶγμα διαιρεῖται, ἢ ὡς Φωνή. Καὶ εἰ μὲν ὡς πρᾶγμα, γίνεται ἀπὸ Γένες εἰς εἴδη Διαίρεσις, καὶ ἀπὸ Εἴδες εἰς ἄτομα, καὶ ἀπὸ Ὅλων εἰς μέρη, καὶ Ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν· ταῦτα γὰρ ὡς πράγματα διαιρῦνται. Εἰ δὲ ὡς Φωνὴ, γίνεται ἡ Διαίρεσις ἀπὸ ὁμωνύμε Φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα. Τὸ μὲν ἓν καθ' αὑτὸ διαιρέμενον, τοιαύτην ἐπιδέχεται τὴν διαίρεσιν. Τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, ἢ ὡς ἀπὸ Οὐσίας εἰς συμβεβηκότα ἔχει τὴν διαίρεσιν, ἢ ὡς ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς οὐσίας, ἢ ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα. ταῦτα γὰρ πάντα κατὰ συμβεβηκὸς εἰσιν.

Ἐντεῦ-

Ἐντεῦθεν τοίνυν φαίνονται τρόποι διαιρετικοὶ ὀκτώ· Ὁ ἀπὸ Γένες εἰς εἴδη· οἷον, τὸ Ζῷον διαιρεῖται εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον· Ὁ ἀπὸ Εἴδες εἰς ἄτομα· οἷον, ὁ Ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ τὰς λοιπὰς κατὰ μέρος ἀνθρώπες. Ὁ ἀπὸ Ὅλων εἰς μέρη, ὁμοιομερῆτε καὶ ἀνομοιομερῆ. Καὶ Ὁμοιομερῆ μὲν λέγονται, τὰ δεχόμενα καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ὅρον τῦ ὅλε τε καὶ ἀλλήλων· ὡς ὅταν τέμωμεν τὴν Σάρκα εἰς πολλὰς σάρκας· καὶ γὰρ ἕκασον τῶν μερῶν σὰρξ λέγεται, καὶ τὸν ὁρισμὸν τῆς σαρκὸς ἐπιδέχεται· αἷμα γάρ ἐσι πεπηγὸς ἐκ Φύσεως. Ἀνομοιομερῆ δέ εἰσι, τὰ μήτε ὀνόματος μήτε ὁρισμῦ κοινωνῦντα, ἢ τῷ ὅλῳ, ἢ ἀλλήλοις· ὡς ὅταν διέλωμεν τὸν Πέτρον εἰς κεφαλὴν χεῖρας καὶ πόδας· οὐδὲν γὰρ ἐκ τύτων, ἔτε τὸ ὄνομα, ἔτε τὸν ὁρισμὸν ἐπιδέχεται τῦ ὅλε ἢ τῶν λοιπῶν μερῶν. Ὁ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν· Ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὡς ἀπὸ τῆς Ἰατρικῆς, ἰατρικὸν βιβλίον, ἰατρικὸν ἐργαλεῖον· ταῦτα γὰρ ἀφ' ἑνός εἰσιν, ἐπείπερ ἀπὸ μιᾶς τῆς ἰατρικῆς ὠνομάθησαν. Πρὸς ἓν δὲ, ὡς ὑγιεινὸν Φάρμακον, ὑγιεινὸν βρῶμα· πρὸς ἓν γὰρ βλέπεσι τὴν ὑγίειαν. Ὁ ἀπὸ ὁμωνύμε Φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα, εἴτε ὅλα εἴτε μέρη. Ὅλα μὲν, ὡς ὅταν ἡ Κύων Φωνὴ διαιρῆται εἴς τε τὸν Ἀσρῷον κύνα, τὸν Χερσαῖον καὶ τὸν Θαλάσσιον· ταῦτα γὰρ ὅλα εἰσί. Μέρη δὲ, ὡς ὅταν τὸ τῆς γλώττης ὄνομα φέρηται κατὰ τῦ ἄκρε τῦ ὑποδήματος, τῦ ἄκρε τῦ αὐλῦ, καὶ τῦ γευσικῦ μορίε τῶν ζώων· ἅτινα μέρη εἰσὶ καὶ ἐχ ὅλα. Ὁ ἀπὸ Οὐσίας εἰς συμβεβηκότα· ὡς ὅταν εἴπωμεν, τῶν Ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσι λευκοί· οἱ δὲ μέλανες. Ὁ ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς οὐσίας· ὡς τῶν Λευκῶν, τὰ μὲν ἔμψυχα· τὰ δὲ ἄψυχα. Ὁ ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα· οἷον, τῶν Λευκῶν, τὰ μὲν θερμὰ, τὰ δὲ ψυχρά· θερμὰ μὲν, ὡς ἐπὶ τῆς Ἀσβέσε· ψυχρὰ δὲ ὡς ἐπὶ τῆς Χιόνος.

Ἰσέον δ' ὅτι κυρίως διαιρετικοὶ τρόποι τρεῖς εἰσιν· ὁ ἀπὸ Γένες εἰς εἴδη, ὁ ἀπὸ Ὅλων εἰς μέρη, καὶ ὁ ἀπὸ ὁμωνύμε Φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα· οἱ δὲ ἄλ-

λοι τρόποι καταχρησικώτερον διαιρετικοὶ ὀνομάζονται. Ἀπὸ γὰρ Εἰδῶν εἰς ἄτομα διαίρεσις οὐκ ἔσιν, ἀλλ' ἀπαριθμησις· ἄπειρα γὰρ ὄντα τὰ ἄτομα διαιρέσει καθυποβληθῆναι οὐ δύνανται. Ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς οὐσίας γίνεται διαίρεσις· ὁ γὰρ λέγων, ὅτι τῶν Λευκῶν τὰ μὲν ἔμψυχα, τὰ δὲ ἄψυχα, ὡς ἀπὸ σωμάτων ἐπιδεδεγμένων λευκότητα ποιεῖται τὴν διαίρεσιν, ἄτινα οὐσίαι εἰσίν· οὐδὲ γὰρ δύναται τὸ συμβεβηκὸς εἰς οὐσίας διαιρεθῆναι· ὅτι τὸ διαιρέμενον ὡς πρᾶγμα, εἰς ὅμοια θέλει διαιρεῖσθαι, οὐ μὴν εἰς ἀνόμοια. Οὔτε δὲ ἀπὸ Οὐσίας εἰς συμβεβηκότα γίνεται διαίρεσις· τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι τῶν Ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσι λευκοὶ, οἱ δὲ μέλανες, οὐκ ἔσι διαίρεσις ἀπὸ οὐσίας εἰς συμβεβηκότα, ἀλλὰ ἀπὸ οὐσίας εἰς οὐσίας πάλιν ἐχούσας συμβεβηκότα· εἰς ἀνθρώπους γὰρ μέλανας καὶ λευκοὺς ἐγένετο ἡ διαίρεσις, οἵτινες οὐσίαι εἰσίν. Ἀλλ' οὐδ' ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα γίνεται διαίρεσις. Ἡ γὰρ ἀπὸ Γένους εἰς εἴδη ἐσὶν ἡ τοιαύτη διαίρεσις· ὡς ὅταν εἰς λευκὸν καὶ μέλαν διαιρήσω τὸ Χρῶμα· Γένος γάρ ἐσι τὸ χρῶμα τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος· Ἡ ἀπὸ Οὐσίας εἰς οὐσίας· τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι τῶν λευκῶν τὰ μέν εἰσι θερμὰ, τὰ δὲ ψυχρὰ, οὐδὲν ἄλλο ἐσὶν, ἢ ὅτι τῶν σωμάτων τῶν ἐπιδεδεγμένων λευκότητα, τὰ μὲν ἔχει θερμότητα, τὰ δὲ ψυχρότητα. καὶ γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡλευκότης, ἥτις ἐσὶ συμβεβηκὸς, οὔτε θερμή ἐσιν, οὔτε ψυχρά· ἐπεὶ οὐκ ἔσι τι συμβεβηκὸς ἑτέρῳ συμβεβηκότι πρὸς ὕπαρξιν ὑποκείμενον· μόνη δὲ ἡ οὐσία πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσι πρὸς τὸ εἶναι ταῦτα ὑπόκειται. Οὔτε δὲ ἐν τοῖς ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἓν θεωρεῖται διαίρεσις, ἀλλ' ἀπαριθμησις· ἀόριστα γὰρ καὶ ταῦτα καὶ ἀπερίληπτα, ὥσπερ δὴ καὶ τὰ ἄτομα· δύναται γὰρ εἰπεῖν τις, ἰατρικὸν βιβλίον, καὶ ἰατρικὸν σκεῦος, ἰατρικὸν ἔμπλαστρον, καὶ ἄλλα μυρία· ὡσαύτως ὑγιεινὸν οἶνον, ὑγιεινὴν δίαιταν, ὑγιεινὸν ἀέρα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἰσέον δὲ, ὅτι Διαίρεσις, Ἐπιδιαίρεσις, Ὑποδιαίρεσις, κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν ἀλλήλων, καθότι ἡ μὲν Διαίρεσις πρώτως τέμνει τὸ πρᾶγμα· ἡ δὲ Ἐπιδιαίρεσις, κατὰ δευτέραν

δευτέραν ἐπιβολὴν τέμνει τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· ἡ δέγε Ὑποδιαίρεσις ἐν τῶν τμημάτων παραλαβοῦσα, τέμνει αὐτό· οἷον, ὁ Ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς Ἄρσεν καὶ Θῆλυ· τοῦτο Διαίρεσις. Καὶ πάλιν ὁ Ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς Ψυχὴν καὶ Σῶμα· τοῦτο Ἐπιδιαίρεσις· ἥτις τότε μόνον ὀφείλει γίνεσθαι, ὅτε καθ' ἕκαστον τῶν τμημάτων τῆς πρώτης διαιρέσεως, τὰ τῆς δευτέρας διαιρέσεως, εἴτουν ἐπιδιαιρέσεως θεωροῦνται τμήματα. Ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ ἀρρένι καὶ ἐν τῷ θήλει θεωρεῖται ψυχὴ καὶ σῶμα. Ὅταν δὲ εἴπωμεν ὅτι ἡ οὐσία διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον, εἶπω πάλιν, ὅτι τὸ σῶμα διαιρεῖται εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον, ἐποίησα Ὑποδιαίρεσιν. Λέγονται δὲ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τμηθέντα, Εἴδη Ἀντιδιαιρέμενα, ὡς ἀντίθεσίν τινα πρὸς ἄλληλα φέροντα, κἂν ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶεν καὶ ἑνός· οἷον τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον ἐκ τῆς οὐσίας διαιρεθέντα, καὶ μετέχοντα τῆς οὐσίας ἐπίσης, ἀντίκεινται θάτερον θατέρῳ κατὰ τὰς οὐσιώδεις διαφοράς· τὸ μὲν γὰρ τριχῇ διαστατὸν· τὸ δὲ τοῦ τριχῇ διαστατὸν εἶναι πόρρω καθέστηκε· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Λέγοιντο δ' ἂν Ἀντιδιαιρέμενα, καὶ ὡς ὁμοτίμως μετέχοντα τοῦ γένους, ἐξ οὗ διῄρηνται, καὶ ὡς ἂν εἴποιτις ὄντα ἰσοδιαιρέμενα, καὶ ἀντὶ θατέρου θάτερον κατὰ τὸ ἰσοδιαίρετον λογιζόμενα· καὶ γὰρ ἐν τούτοις οὐκ ἔσι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μετέχον τοῦ γένους. Οὔτε γὰρ τὸ σῶμα τυγχάνει οὐσία μᾶλλον τοῦ ἀσωμάτου, οὔτε τὸ ἀσώματον οὐσία μᾶλλον τοῦ σώματος· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Οὔτε δὲ τὸ Φύσει Πρότερον ἐν τοῖς ἀντιδιαιρεμένοις εὑρίσκεται· κατὰ γὰρ πάντας τοὺς τρόπους τῶν διαιρέσεων ἄπεσιν ἐκ τῶν τμημάτων τό, τε μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ τὸ Φύσει πρότερον, πλὴν τῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. Φύσει δὲ Πρότερον λέγεται τὸ συναναιροῦν καὶ μὴ συναναιρούμενον· καὶ συνεισφερόμενον καὶ μὴ συνεισφέρον· οἷον τὸ Ζῷον Φύσει πρότερον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἀναιρουμένου, συναναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον· ζῷόν γὰρ μὴ ὄντος, οὐδὲ ἄνθρωπος ἔσαι· συνεισφερόμενον δὲ, οὐ συνεισφέρει· ἐπεὶ συνεισφέρεται μὲν τῷ ἀνθρώπῳ· (ἀνθρώπου γὰρ ὄντος, καὶ ζῷόν ἐσιν ἐξ ἀνάγκης.) οὐ συνεισφέ-

νεισφέρει δὲ τὸν ἄνθρωπον· Ζῴε γὰρ ὄντος ἐκ ἤδη καὶ ἄνθρωπος ἔσαι, ἀλλ' Ἵππος τυχὸν, ἢ Βῦς, ἢ Κύων, ἢ ἄλλο τί ζῷον. Φύσει γῦν πρότερόν ἐσι τὸ Γένος τῦ εἴδες, καὶ τὸ Εἶδος τῶν ἀτόμων. Ἐν δὲ τοῖς εἴδεσιν, ἢ τοῖς ἀτόμοις ἐθεωρῆται τὸ φύσει πρότερον· ἐ γὰρ τὸ λογικὸν, φύσει πρότερον τῦ ἀλόγε· (ἐπεὶ ἐδὲ συναναιρεῖ, ἐδὲ συνεισφέρεται.) ἐδὲ πάλιν ὁ Πέτρος φύσει πρότερος τῦ Παύλε· Ἀλλ' ἐδὲ μᾶλλον ζῷον ὑπάρχει τὸ λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον ἧττον· ἐδὲ ὁ Πέτρος μᾶλλον ἄνθρωπος, καὶ ἧττον ὁ Παῦλος· Φάρμακον δὲ ἄλλε φαρμάκε ὑγιεινότερον, καὶ Βιβλίον ἄλλε βιβλίε ἰατρικώτερον.

Πᾶν τὸ Διαιρέμενον.
- Ἢ Καθ' αὑτὸ, καὶ τῦτο·
  - Ἢ ὡς Πρᾶγμα· ὃ
    - Ἢ ἀπὸ Γένες εἰς εἴδη·
    - Ἢ ἀπὸ Εἴδες εἰς ἄτομα·
    - Ἢ ἀπὸ Ὅλων εἰς μέρη·
    - Ἢ Ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν διαιρῆται.
  - Ἢ ὡς Φωνὴ, καὶ ἐσὶν ἀπὸ ὁμωνύμε φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα ἡδιαίρεσις.
- Ἢ κατὰ Συμβεβηκός ὅπερ·
  - Ἢ ἀπὸ Οὐσίας εἰς συμβεβηκότα διαιρῆται·
  - Ἢ ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς ἀσίας·
  - Ἢ ἀπὸ Συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ Πείρας, Ἐμπειρίας, Τέχνης, καὶ Ἐπισήμης· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν Δυνάμεων τῆς Ψυχῆς.

Ἡ Γνῶσις, ἢ ἄνευ Λόγε ἐσὶν, ἢ μετὰ Λόγε· καὶ, ἢ Μερικὴ ἐσιν, ἢ Καθ' ὅλε. Ἡ μὲν ἄνευ λόγε Γνῶσις ἡ Μερικὴ, ποιεῖ τὴν Πεῖραν· καὶ ἔσιν ἡ Πεῖρα, ἑνὸς πράγματος ἄλογος γνῶσις· οἷον, ὅταν τις ἓν μόνον γινώσκῃ βοήθημα, καὶ τύτῳ χρῶτο, τὴν αἰτίαν ἀγνοῶν, καθ' ἣν ὠφελεῖ τὸ τοιῦτον βοήθημα. Ἡ δὲ ἄνευ λόγε Γνῶσις ἡ Καθ' ὅλε, ποιεῖ τὴν Ἐμπειρίαν· καὶ ἔσιν Ἐμπειρία ἡ τῶν καθ' ὅλε γνῶσις ἄλογος· ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐμπειρικῶν Ἰατρῶν· ἤτοι γὰρ πολλὰ μὲν γινώσκεσι βοηθήματα· τὴν αἰτίαν δὲ τῆς βοηθείας αὐτῶν ἃ γινώσκεσιν. Ἐμπειρία τοίνυν ἐσὶ μνήμη καὶ τήρησις ἄλογος τῶν πολλάκις καὶ ὡσαύτως ὀφθέντων·

ὀφθέντων· ὁ γὰρ ἐμπειρικὸς Ἰατρὸς ἐν μνήμῃ κατέχων καὶ διατηρῶν τὰ πολλάκις καὶ ὡσαύτως ὀφθέντα ἰάματα, κέχρηται τύτοις, τὸν λόγον τῆς ἰάσεως ἐκ εἰδώς. Ἡ δὲ μετὰ λόγε Μερικὴ Γνῶσις, Τέχνης ἢ Ἐπισήμης μέρος ποιεῖ· Τέχνης μὲν, εἰ τὸ ὑποκείμενον τρεπτόν· Ἐπισήμης δὲ, εἰ τὸ ὑποκείμενον ἄτρεπτον. Ἡ δὲ Καθόλε μετὰ λόγε Γνῶσις, τελείαν Τέχνην ἢ τελείαν Ἐπισήμην ποιεῖ· Τέχνην μὲν, εἴπερ ἔχει τὰ ὑποκείμενα τρεπτά τε καὶ ἀλλοιωτά· εἰ δ' ἄτρεπτα καὶ ἀναλλοίωτα, Ἐπισήμην. Τέχνη γὰρ καὶ Ἐπισήμη κατὰ τὰ ὑποκείμενα διαφέρεσιν.

Ἔσι μὲν ἓν ἡ Τέχνη γνῶσις τῶν καθόλε μετὰ λόγε, τρεπτὰ τὰ ὑποκείμενα ἔχεσα· ἢ πάλιν, Τέχνη ἐσὶ σύσημα ἐκ καταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων, πρός τι τέλος εὔχρηςον τῶν ἐν τῷ βίῳ. Σύσημα μὲν ἓν ἐκ καταλήψεων, τετέσιν, ἄθροισμα ἐξ ἑ φευρέσεων, εἴρηται πρὸς ἀντιδιαζολὴν τῆς πείρας ὑπαρχέσης γνώσεως μερικῆς· ἐγγεγυμνασμένων δὲ, ἤτοι δεδοκιμασμένων, διὰ τὴν ἐμπειρίαν ἀδόκιμον ἔσαν τριβήν. Τὸ δὲ, πρός τι τέλος εὔχρηςον τῶν ἐν τῷ βίῳ προσέθεται, διὰ τὰς Ματαιοτεχνίας καὶ Κακοτεχνίας· αἵτινες ἐδὲ τέχναι εἰσίν. Ἡ γὰρ Ματαιοτεχνία, ἔτε ὠφέλειαν ἔτε βλάβην εἰσφέρει τῷ βίῳ· ὡς ἡ Νευροβατικὴ, καὶ ἡ Κοντοπαικλικὴ. Ἡ δέ γε Κακοτεχνία, πρὸς τῷ μηδὲν ὠφελεῖν καὶ βλάπλει τὸν βίον· ὡς ἡ Γοητική. Τέχνη πάλιν ἐσὶν, ἕξις ὁδῷ βαδίζεσα μετὰ φανταsίας, πρόσκειται δὲ τὸ μετὰ φανταsίας διὰ τὴν Φύσιν. Ἕξις γάρ τις ἔσι καὶ ἡ Φύσις, διὰ τὸ τὴν ἕξιν ἀπὸ τῦ ἔχω λέγεσθαι· ὡς ἔχεσα τὸ εἶναι ἐν οἷς ἐσιν· οἷον ἐν Ζῴῳ, ἐν Φυτῷ, ἐν Λίθῳ καὶ τοῖς λοιποῖς. Βαδίζει δὲ καὶ ὁδῷ, τετέσι κατὰ τάξιν προέρχεται, καὶ πάντα κατὰ λόγον ποιεῖ· ἀλλ' ἐ μετὰ φανταsίας, ὥσπερ ἡ τέχνη· ἐδὲ γὰρ προδιατυποῖ ἐν ἑαυτῇ ὃ βέλεται κατασκευάσαι· ἄλογος γάρ ἐσιν· ἀλλ' ὁ τεχνίτης κεχρημένος τῷ λόγῳ, ἡνίκα τι βέλεται ποιῆσαι, πρότερον διατυποῖ τὸ τοιῦτον ἐν ἑαυτῷ, καὶ εἶθ' ἕτως ἀποτελεῖ.

Ἐπισήμη

Ἐπισήμη δέ ἐσιν ἡ τῶν Καθόλε ἁπλαισος Γνῶσις καὶ ἀμετακίνητος· ἁπλαίσως γὰρ γινώσκει τὰ γινωσκόμενα, διὰ τὸ αὐτῶν ἄῤῥευσόντε καὶ ἀναλλοίωτον· ἐδὲ γὰρ ἐξετάζει τῶν ἐπὶ μέρες κράσεων τὰς ἰδιότητας, ὥσπερ ἡ Ἰατρική, ἀλλὰ περὶ τῦ καθόλε Ἀνθρώπε διαλαμβάνει, καὶ τῦ καθόλε Ἵππε, καὶ τῶν ὁμοίων· ἅτινα ἀεὶ ὡσαύτως ἔχσιν. Ἡ δὲ Τέχνη περὶ τὰ ῥευσὰ, καὶ τὰ μὴ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καταγίνεται· τὰ γὰρ ὑποκείμενα ταύτῃ ῥευσά εἰσι καὶ ἀλλοιωτά· καθὼς τῇ Ἰατρικῇ τὰ ἀνθρώπεια σώματα. Ὅθεν καὶ τῦ Ἰατρῦ ἔσιν ὅτε, δόντος τινὶ καθάρσιον ἐν καιρῷ δέοντι, αἴφνης δὲ τραπέντος τηνικαῦτα τῦ κατασήματος, κἀντεῦθεν ἀλλοιωθέντος τῦ ὑποκειμένε, βλάβη καὶ ἐκ ὠφέλεια τῷ καθαρσίῳ ἐπηκολόθησε· καὶ γέγονεν ἡ ἀποτυχία τῆς ἰάσεως, ἐ παρὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης, ἀλλὰ παρὰ τὸ τρεπτὸν τῦ ὑποκειμένε καὶ ἀλλοιωτόν. Τῦτο δὲ τὸ ἄσατον τῶν ὑποκειμένων, καὶ ἐπὶ πασῶν θεωρῆται τεχνῶν. Ὅθεν ἡ τὰ ὑποκείμενα ἔχσα σάσιμα, Ἐπισήμη ὠνόμασαι, διὰ τὸ ἐπὶ σάσιν καὶ ὅρον τῶν πραγμάτων ἄγειν ἡμᾶς· τῆς ἀορισίας καὶ μεταβολῆς τῶν ἐπὶ μέρες ἀπάγσα. Ἡ γὰρ Ἐπισήμη περὶ τὰ καθόλε καὶ ἀμετάπλωτα καταγίνεται.

Δεῖ δὲ καὶ τῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν ψυχικῶν Δυνάμεων, αἱ μὲν εἰσι Φυτικαὶ· αἱ δὲ Ζωτικαὶ καὶ ὀρεκτικαὶ· αἱ δὲ Γνωσικαί. Καὶ Φυτικαὶ μέν εἰσιν, ἥτε Θρεπτικὴ καὶ Αὐξητικὴ καὶ Γεννητική. Ζωτικαὶ δὲ καὶ ὀρεκτικαὶ, Βέλησις, Προαίρεσις, Θυμὸς καὶ Ἐπιθυμία. Καὶ ἡ μὲν Βέλησις, δύναμίς ἐσι λογική· ἄλογοι δὲ δυνάμεις, ἥ Ἐπιθυμία καὶ ὁ Θυμός. Ἡ δὲ προαίρεσις ἐπαμφοτερίζει. Ἡ μὲν γὰρ Βέλησις αὐτῆς καθ' αὐτήν ἐσι τῆς λογικῆς ψυχῆς, καὶ πρὸς μόνον τὸ ἀγαθὸν ἀποτείνεται· ἡ δὲ Προαίρεσις τῆς συμπεπλεγμένης ἐσὶ τῇ ἀλόγῳ· καὶ ποτὲ μὲν, πρὸς τῦ λόγε γίνεται· ποτὲ δὲ, πρὸς τῆς ἀλογίας, καὶ αἱρεῖται τόδε πρὸ τῦδε· διὸ καὶ προαίρεσις λέγεται. Γνωσικαὶ δὲ τῆς ψυχῆς δυνάμεις εἰσὶ, Νῦς, Διάνοια, Δόξα, Φαντασία καὶ Αἴσθησις. Καὶ Λογικαὶ μὲν τέτων, νῦς καὶ διάνοια·

διάνοια· Ἄλογοι δὲ, Φαντασία καὶ αἴσθησις. Ἡ δὲ δόξα ἐπαμφοτερίζει· γίνεται γὰρ καὶ μετὰ λόγε, καὶ ἄνευ λόγε. Καὶ ἄνευ λόγε μὲν, ὅταν χωρὶς αἰτίας δοξάζῃ τὰ πράγματα. Μετὰ λόγε δὲ, ὅταν ἐξ αἰτίας εὐλόγε τινὸς εἰς τὸ δοξάσαι προάγηται· οἷον, δοξάζει τις τὴν λογικὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι, μὴ ἔκ τινος αἰτίας εἰς τῦτο ἐλθών· ἰδὲ ἄλογος ἡ δόξα. Δοξάζει πάλιν ἄλλος τὴν αὐτὴν ψυχὴν ὑπάρχειν ἀθάνατον, ἀλλ' ἐκ τῦ εἶναι αὐτὴν αὐτοκίνητον, ταυτὸν δ' εἰπεῖν, αὐτενέργητον· τὸ δὲ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τὸ δὲ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἰδὲ μετὰ λόγε δόξα· ἥτις ἐσι τὸ συμπέρασμα τῶν προτάσεων. Αἴσθησις δέ ἐσιν, ἡ τῦ παρόντος μερικὴ γνῶσις· τῦ παρόντος γὰρ ἀντιλαμβάνεται ἡ αἴσθησις· οἷον ἡ Ὅρασις, εἰ μὴ ὄψεταί τι, ἐ δύναται γνῶναι αὐτό· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Φαντασία δέ ἐσιν, ἡ τῦ ἀπόντος μερικὴ γνῶσις· ὡς ὅταν χθὲς ἰδὼν ἄνθρωπον, σήμερον φανταθῶ αὐτὸν, ἤγεν ἀναπολήσω τὸν τοιῦτον. Νῶν δὲ παθητικὸν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν Φαντασίαν ὠνόμασε· Νῶν μὲν, ὡς ἔνδον ἐν ἑαυτῇ τὸ γνωστὸν ἔχσαν, καὶ ταύτῃ διαφέρσαν τῆς αἰσθήσεως· ὅτι ἅπερ ἡ αἴσθησις ἔξω κείμενα γινώσκει, δεομένη πάντως τῆς ἐκείνων παρσίας πρὸς τὸ ἐνεργῆσαι περὶ αὐτὰ, τέτων ἡ Φαντασία τὰς τύπας διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀπομαξαμένη, ἔχει ἐν ἑαυτῇ, καὶ δύναται προβάλλειν, μὴ δεομένη τῶν ἔξω κειμένων· δι' ὃ καὶ τοῖς ὕπνοις ἐνεργεῖ τὸ φανταστικὸν, ἀνενεργήτων μενσῶν τῶν αἰσθήσεων. Νῶν μὲν ἓν διὰ ταῦτα τὴν Φαντασίαν ἐκάλεσεν ὁ Φιλόσοφος. Παθητικὸν δὲ, διὅτι μετὰ μερισμῦ γινώσκει [τὰ πράγματα] καὶ διασάσεως ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἀρχομένη τε καὶ συνισαμένη, καὶ τῇ χρονίω διαλυομένη πολλάκις ἀπρσίᾳ τῶν αἰσθητῶν. Ἐπεὶ ἓν ἐδὲν τῶν ἐνταῦθα πραγμάτων χωρὶς Φαντασίας ἰχύομεν νοεῖν, ἐκ ἀπαθὴς δὲ καθέσηκεν αὐτῃ, διαλύσει δὲ ὑπόκειται, καθὼς ἔφημεν, καὶ Φθορᾷ, διὰ τῦτο τῆς Φαντασίας Φθειρομένης, τὴν τῶν ἐγνωσμένων πάχομεν λήθην· ἐπεὶ συμπεπλεγμένην τῇ Φαντασίᾳ τὴν νόησιν ἔχομεν· ὅθεν καὶ τὰ νοήματα, παθήματα λέγεται τῆς ψυχῆς,

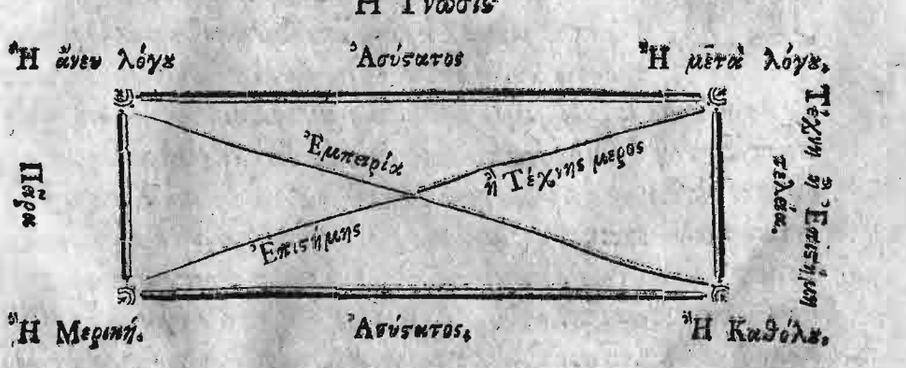
ψυχῆς, ἐχ ὅτι πάχει ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀλλ' ὅτι χωρὶς τε παθητικε νε, τετέσι, τῆς φαντασίας, ἐδὲν πέφυκε τῶν ἐν τῷ κόσμῳ νοεῖν. Διάνοια δέ ἐσι γνωσικὴ τῶν καθόλε μετὰ λόγε Δύναμις, ἐκ ἀθρόως ἀλλὰ διά τινος μεθόδε καταλαμβάνεσα τὸ γνωτόν. Καλεῖται δὲ ἡ Διάνοια, καὶ δυνάμει Νες, διὰ τὸ συνεπαίρεθαι τῷ ἐνεργείᾳ νῷ, τετέσι, διὰ συλλογισμε ἀνάγεθαι πρὸς ἅπερ ἁπλᾶις ἐπιβολαῖς ὁ ἐνεργείᾳ νοεῖ νες. Ἡ διάνοια τοίνυν ὁ δυνάμει νες, συνεργεῖ πρὸς τὸ δέον, καὶ βοηθεῖ καὶ ταῖς ὀρεκτικαῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς, καὶ πρὸς τὸ λελογισμένον ἀλόγες ἔσας αὐτὰς ὁδηγεῖ· συνεπαίρεται δὲ καὶ τῷ ἐνεργείᾳ νῷ, καὶ πρὸς τὴν τῶν ὄντων ἀναγομένη γνῶσιν, ὡς εἴρηται· διὸ γᾶν ἐκ τε ἀτελᾶς ἐπὶ τὸ τέλειον πρόεισιν, ἦγεν ἐκ τε δυνάμει πρὸς τὸ ἐνεργείᾳ· διὰ τᾶτο καὶ ἡ ταύτης ἐνέργεια, ἔτεν ἡ Νοήσις, πάθος λέγεται πρὸς διάκρισιν τῆς ἐνεργείας τε νε, τε αὐτοτελᾶς καλεμένε καὶ ἐνεργείᾳ νῷ, ὡς τῇ ἐσίᾳ σύνδρομον τὴν ἐνέργειαν ἔχοντος, ἀμιγῆ τε τε δυνάμει καὶ διὰ τᾶτο παντελῶς ἀπαθῆ.

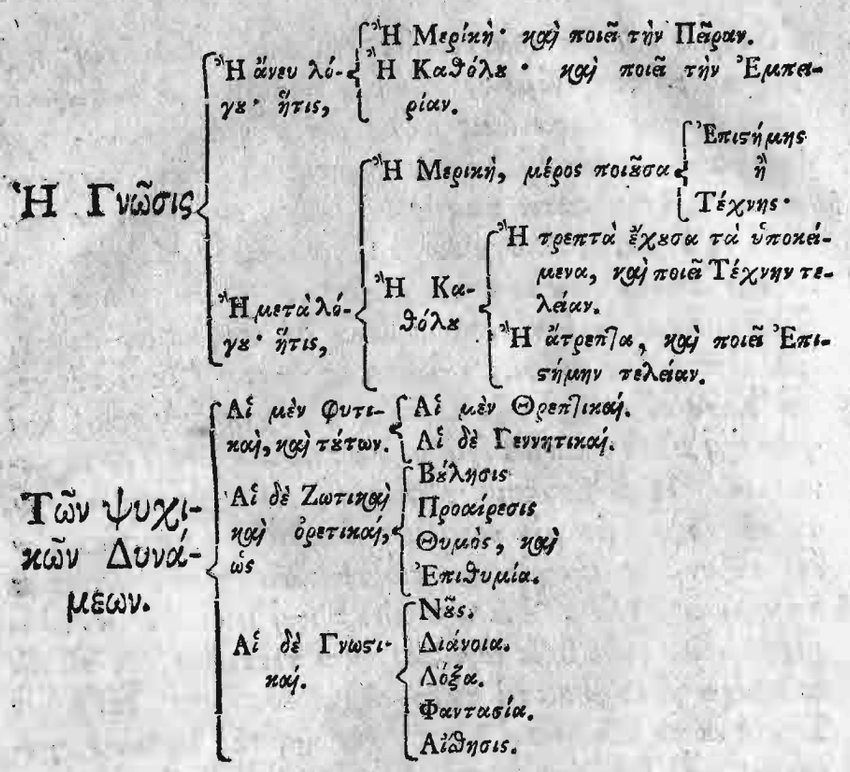
Διαφέρει δὲ ἡ διάνοια τῆς μετὰ λόγε Δόξης· ὅτι ἡ μὲν μετὰ λόγε Δόξα, συμπέρασμά ἐσιν, ὡς εἴρηται, τῶν προτάσεων· ἡ δὲ Διάνοια, λαμβάνεσα τὰς προτάσεις ὁμολογεμένας κατασκευάζει τὸ ζητέμενον· λαμβάνεσα γὰρ ὁμολογέμενον, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητός ἐσι, καὶ ὅτι τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον, καὶ ὅτι τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· κατασκευάζει ἐν τεῦθεν ἀθάνατον τὴν ψυχήν· καὶ ἔτως ἐκ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς, ἡ μετὰ λόγε δόξα συμπεραίνει, ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπάρχει ἀθάνατος. Ὁ δὲ Νες ἁπλῇ προσβολῇ τετέσιν εὐθέως, ἀχρόνως, κρεῖττον ἢ κατὰ ἀπόδειξιν πάντα τὰ ὑποπίπλοντα αὐτῷ γινώσκει, τὰ νοητὰ δηλαδή. Ἣν δὴ γνῶσιν ἐκεῖνοι ἔχεσιν ἀκραιφνῆτε καὶ ἀμιγῆ, οἵτινες διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας εἰς ἄκρον καθάρσεως καὶ ἐπισήμης ἀφίκοντο.

Τέτων ἔτως ἐχόντων, ἐκ μὲν τῆς Αἰσθήσεως ἐγείρεται ἡ Πεῖρα· καὶ γὰρ αὕτη μερική ἐσι γνῶσις καὶ ἄλογος. Ἡ δὲ ἐμπειρία, ἔκτε τῆς ἄνευ λόγε δόξης ἔρχεται, καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ φαντασίας ὁμᾶ. καὶ ὅτε μὲν ἐκ τῆς αἰσθή-

σεως καὶ τῆς φαντασίας, Αὐτοψία καλεῖται· καὶ γὰρ αὐτόπλης γενόμενος τῶν βοηθημάτων, ὁ ἐμπειρικὸς Ἰατρὸς, καὶ βασανίσας αὐτὰ διὰ τῆς αἰσθήσεως, καὶ συναγαγὼν ἐν ἑαυτῷ διὰ τῆς φαντασίας, τὰς ἐνεργείας αὐτῶν χρῆται κατὰ καιρὸς ἑνὶ ἑκάστῳ πρὸς τὰς ἰάσεις. Ὅπότε δ' ἐκ τῆς ἀλόγε δόξης ἡ ἐμπειρία ὁρμᾷ, τότε καλεῖται Ἰσορία· ὡς ὅταν τις νομίσῃ τὰς Φύσεις τῶνδε τῶν βοηθημάτων τοιασδέ τινας εἶναι μὴ πειραθεὶς αὐτὸς, ἀλλ' ἀπ' ἄλλων ἀκέσας καὶ ἔτω δοξάσας. Ἐκ δὲ τῆς μετὰ λόγε δόξης καὶ τῆς διανοίας ἡ Τέχνη ἀνίσαται· καὶ γὰρ καὶ αὕτη ταύταις ὁμοίως τὰ καθόλε μετὰ λόγε γινώσκει. Ἡ δὲ Ἐπισήμη γεννᾶται ἔκ τε τῆς διανοίας καὶ τε νε. καὶ τὰς μὲν δεομένας ἀποδείξεων ἀρχὰς, οἷον ὅτι τὸ σημεῖον ἀμερὲς καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς διανοίας λαμβάνει· τὰς δ' ὁμολογεμένας καὶ ἀνενδεεῖς ἀποδείξεων, οἷον, ὅτι ὁ θεὸς ἀγαθὸς, καὶ τὰ ὅμοια, ἐκ τε νε. Διαφέρει γᾶν καὶ κατὰ τᾶτο τέχνη ἐπισήμης· ὅτι ἡ μὲν Τέχνη ἔκ τε τῆς μετὰ λόγε δόξης καὶ τῆς διανοίας ἐγείρεται· ἡ δὲ Ἐπισήμη ἐκ τῆς διανοίας καὶ τε νε.

Ἡ Γνῶσις
- Ἡ ἄνευ λόγε
  - Ἡ Μερική.
  - Ἡ Καθόλε.
- Ἡ μετὰ λόγε
  - Ἡ Μερική.
  - Ἡ Καθόλε.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ. Δ'.

Τίνες οἱ τῆς Φιλοσοφίας Ὁρισμοί.

Πολλοὶ τῆς Φιλοσοφίας ἐκτέθεντα Ὁρισμοὶ· ἐξ δὲ εἰσι τῶν ἄλλων οἱ κρείττες καὶ ἀσφαλέστεροι. Καὶ Πρῶτος μὲν ὁ λέγων, ὅτι Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις τῶν ὄντων, ᾗ ὄντα ἐστὶν, ἀντὶ τε, καθὸ φύσεως ἔχσιν ἕκασα, ἃ μὴν ἀριθμῷ καὶ ἰδιότητος· ἃ δὲ γὰρ προτίθετα ὁ Φιλόσοφος εἰδέναι τὲς ἐπὶ μέρες ἀνθρώπες, ὁπόσοι εἰσὶ καὶ ὁποῖοι τὰς ἰδιότητας· ἃ δὲ τὰ λοιπὰ τῶν ὄντων καθ' ἕκασον ἐπισκέπλετα· τὴν φύσιν δὲ τῶν ὄντων κοινῶς· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς τῶν ἄλλων πραγμάτων φύσεις ἐπίσαθαι βέλετα. Δεύτερος Ὅρος ὁ λέγων, ὅτι Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις θείωντε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐπεὶ γὰρ τὰ ὄντα ἢ φθαρτά εἰσιν, ἢ ἄφθαρτα· τιμιώτερα δὲ τῶν μὲν ἀφθάρτων, τὰ θεῖα· τῶν δὲ φθαρτῶν, τὰ

τὰ ἀνθρώπινα· ἐκ τῶν τιμιωτέρων μερῶν τὰ πάντα ἐδήλωσε, καὶ γνῶσιν καὶ αὐτὸς τῶν ὄντων τὴν Φιλοσοφίαν ἐκάλεσε. Τρίτος Ὅρος ὁ λέγων, ὅτι Φιλοσοφία ἐστὶ μελέτη θανάτε, δηλονότι τῆ προαιρετικῆ· ἐδὲ γὰρ βέλεται ὁ Φιλόσοφος περὶ τῆς αἱναιρέσεως αὐτῆ μελετᾶν· ἔτω γὰρ ἂν τὲς δημιεργικὲς ἀνατρέποι νόμες· εἴγε ὁ μὲν Δημιεργὸς συνέδησε τῷ σώματι τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ, βέλεται τὸν τοιῆτον ἀναλύειν δεσμὸν, παρὰ τὴν τῆ συνδήσαντος κέλευσιν. Ἀλλ' ἐπεὶ διτλή ἐστιν ἡ Ζωὴ· (καὶ γὰρ ἡ μὲν Φυσικὴ, ἡ δὲ Προαιρετική. Καὶ Φυσικὴ μὲν, ἡ συναφεια τῆς ψυχῆς καὶ τῆ σώματος· καθ' ἣν ὑπὸ τῆς προνοίας ἐτάχθημεν ζῆν· καθ' ἣν τὸ σῶμα δεσμεῖ τὴν ψυχὴν· Προαιρετικὴ δὲ [ζωὴ,] ἡ πρὸς τὸ σῶμα συμπάθεια, καὶ περὶ τὰς ἡδονὰς ἀχολία· καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἑαυτὴν δεσμεῖ καὶ προσπατλαλεύει τῷ σώματι.) διτλὸς γινώσκεται καὶ ὁ θάνατος, Φυσικὸς, καὶ Προαιρετικός. Καὶ Φυσικὸς μέν ἐστι θάνατος, ὁ τῆ σώματος διαχωρισμὸς ἀπὸ τῆς ψυχῆς· καθ' ὃν ἅπας ἄνθρωπος τελευτᾷ· Προαιρετικὸς δὲ Θάνατος, ἡ κατ' ἀρετὴν ὑπάρχει ζωὴ· καθ' ἣν ὁ ἀληθὴς Φιλόσοφος χωρίζει καὶ πρὸ τῆ Φυσικῆ θανάτε τὴν ψυχὴν ἐκ τῆ σώματος, νέκρωσιν ἀπεργαζόμενος τῶν παθῶν· [καὶ] διὰ τῆς τοιαύτης νεκρώσεως, τῷ ἀπαθεῖ κατὰ τὸ δυνατὸν ὁμοιέμενος. Ἔστι δὲ καὶ κοινότερον περὶ τῆς τῆ Θανάτε μελέτης εἰπεῖν· ὅτι περ ὁ τὴν ἐν τεῦθεν ἐκδημίαν ἐν νῷ φέρων διὰ παντὸς, καὶ μελέτημα ταύτης τιθέμενος ἔμμονον, πάντων Φιλοσοφήσει τῶν σωματικῶν τὴν ἀπαλλαγὴν, καὶ ὅσα τὴν ψυχὴν βελτιοῖ κατορθῶσα ἀποδάσει, καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ συμπολιτευομένην καὶ συνέκδημον κτήσεται, τῶν ἐπικήρων ἀνταλλαξάμενος τὰ αἰώνια· Τέταρτος Ὅρος ἐστὶν, ὁ λέγων ὅτι Φιλοσοφία ἐστὶν ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Θεὸς διτλὰς ἔχει τὰς Ἐνεργείας· τὰς μὲν Γνωσικὰς τῶν ὄντων, καθ' ἃς πάντα γινώσκει καὶ πρὸ γενέσεως αὐτῶν· τὰς δὲ Προνοητικὰς τῶν κατα-δεεστέρων, καθ' ἃς προνοεῖται τῆ κόσμε παντὸς· ἀλλα δὴ καὶ ὁ Φιλόσοφος, τῶν ὄντων σπεύδει πάντων εἶναι θεωρητὴς,

ρητής, καὶ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἐπίσασθαι· προνοεῖται δὲ καὶ τῶν καταδεεστέρων· διὰ μὲν τῆς Θεωρητικῆς, τὰ Δόγματα διδάσκων τῆς Ἀληθείας· διὰ δὲ τῆς Πρακτικῆς, Ἤθη ῥυθμίζων καὶ νομοθετῶν τὰ δέοντα, καὶ δικάζων, καὶ παντοίαν ἄλλην ποιέμενος ἐπιμέλειαν τὸ συνοίσοντος· εἰκότως ἡ Φιλοσοφία διὰ ταῦτα Θεῷ ὑπάρχει ὁμοίωσις· Πρόσκειται δὲ τὸ, κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ, καλῶς· ἐπεὶ τῶν Γνώσεων καὶ τῶν Προνοιῶν πάμπολυ τὸ διάφορον. Ὧν γὰρ αἱ Οὐσίαι διάφοροι καὶ καθ' ὅσον, τούτων καὶ αἱ Τελειότητες κατὰ τοσοῦτον διάφοροι. Τίς δὲ σύγκρισις Φύσεως πάμπαν τρεπτῆς καὶ ῥευστῆς, πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην Οὐσίαν καὶ παντάπασιν ἐξῃρημένην ἀπάσης φθορᾶς καὶ τροπῆς τὴν πᾶσαν νῦν μὴ μόνον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὸν ἐς ἀπειράκις ἄπειρον ὑπερβαίνουσαν; Πέμπτος Ὁρισμὸς, ὁ τὴν Φιλοσοφίαν τέχνην τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν ὁριζόμενος· ἐπεὶ πᾶσαι Τέχναι καὶ Ἐπιστῆμαι παρὰ τῆς Φιλοσοφίας λαμβάνουσι τὰς ἀρχὰς, εἴγε τῶν ὅλων αὕτη τὰς φύσεις ἐπίσαται. Ἕκτος καὶ τελευταῖός ἐστιν Ὁρισμὸς, ὁ τὴν Φιλοσοφίαν εἶναι λέγων φιλίαν σοφίας, τουτέστιν, ἀγάπην Θεοῦ. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ Αὐτοσοφία· καὶ ὁ Φιλῶν αὐτὸν, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν διὰ Θεωρίας καὶ Πράξεως αὐτῷ συνών, ἐκεῖνος ἂν κυρίως κληθείη Φιλόσοφος. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος τῶν εἰρημένων ὁρισμῶν καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ ἕκτος, εἰς Πυθαγόραν τὸν σάμιον ἀναφέρονται· ὁ τρίτος δὲ καὶ ὁ τέταρτος εἰς τὸν Πλάτωνα· ὁ δέ γε πέμπτος εἰς τὸν Ἀριστοτέλην.

Ὁρισμοὶ Φιλοσοφίας.

Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστί.
Φιλοσοφία ἐστὶ Γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων.
Φιλοσοφία ἐστὶ μελέτη Θανάτου.
Φιλοσοφία ἐστὶν ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ.
Φιλοσοφία ἐστὶ Τέχνη τεχνῶν καὶ Ἐπιστήμη ἐπιστημῶν.
Φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ Ἐπινοίας.

Διττὴ λέγεται ἡ Ἐπίνοια· ἡ μὲν, οἷον Ἐπέννοιά τις οὖσα καὶ ἐπενθύμησις τὰ ἐκ τῆς Φύσεως συνημμένα διαχωρίζουσα, καὶ ἰδιοσυσάτως ἐπινοοῦσα ἑκάτερον· οἷον ἅμα ψυχὴ καὶ σῶμα δεδημιούργηνται, καὶ ἐν ἐξ ἀμφοτέρων ὁ ἄνθρωπος γέγονεν. Ἀλλ' ἡ Ἐπίνοια διαιρεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ πρὸ τῆς ἀπ' ἀλλήλων αὐτῶν διακρίσεως, καὶ τὴν ψυχὴν χωρὶς τοῦ σώματος ἐπινοεῖ, καὶ τὸ σῶμα χωρὶς τῆς ψυχῆς· διὰ τὸ, τὴν μὲν, ἀθάνατον εἶναι οὐσίαν καὶ ζωῆς αἰτίαν τῷ σώματι· τὸ δὲ, θνητῆς φύσεως· ἐκ οὗ ἑαυτῷ τὸ ζῆν ἔχον, καὶ ὅσα ἄλλα πρόσεισιν ἑκατέροις διάφορα. Πάλιν, ὁμοῦ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Χρῶμα πεφύκασιν εἶναι· καὶ ἐκ ἔστι σῶμα χρώματος χωρισθῆναι, ἔστε χρῶμα τοῦ ὑποκειμένου σώματος ἄμοιρον· ἀλλ' ἐξ ἀλλήλων ταῦτα [ἡ] Ἐπίνοια διαχωρίζουσα, τὸ κεχρωσμένον φύσει σῶμα συνίησιν ἐν ἑαυτῇ μεμονωμένον καὶ ἐξηρημένον τοῦ χρώματος, καὶ τὸ χρῶμα πάλιν ἰδίᾳ διῃρημένον τοῦ σώματος. Καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτως καὶ κυρίως Ἐπίνοια.

Ἡ δὲ λοιπὴ, Ψιλὴ Ἐπίνοια ὀνομάζεται· ἥτις διανοίας ὑπάρχει ἀνάπλασμα. Τὰ γὰρ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντα, ὡς ὄντα λογίζεται, πλεονάκις ἄνθρωπον συνιοῦσα, καὶ σκύμνους Λεόντων ἕλκοντας Ἄρατρον, καὶ Πλοῖον ἐναέριον, καὶ ἕτερα παραπλήσια· καὶ ἐκ τῶν ὅλων δὲ μέρη τινὰ λαμβάνουσα καὶ συντιθεῖσα μετ' ἀλλήλων ὑφισᾷ τὰ πάντη ἀνύπαρκτα· τοιοῦτον ὁ Ἱπποκένταυρος, εἴτουν Ἱππάνθρωπος, τῶν ὄντων ὄδεν, ἀλλ' ἢ μόνον ψιλὸν ἐπινόημα.

Διαφέρει δὲ τῆς Φαντασίας ἡ ψιλὴ Ἐπίνοια. ὅτι ἡ μὲν Φαντασία τῶν ὄντων ἐστὶν ἀναπόλησις· ὅταν τις τὸ ὁραθὲν ἀναπολῇ καὶ φαντάζηται· ἡ δὲ ψιλὴ Ἐπίνοια, τῶν μηδαμῶς ὄντων ἐστὶ διατύπωσις, γένεσιν ἔχουσα τὴν ἐνθύμησιν· τὴν δὲ λήθην, τελείαν φθοράν.

ἡ Ἐπίνοια {
Ἡ μὲν, Ἐπέννοιά τις ἔστι, τὰ ἐκ φύσεως συνημμένα διαχωρίζουσα, καὶ ἰδιοσυστάτως ἐπινοοῦσα ἑκάτερον, ὡς τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἥτις λέγεται κυρίως Ἐπίνοια.
Ἡ δὲ, ψιλὴ Ἐπίνοια, τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντα συνιστῶσα, οἷον, πλοῖον ἐναέριον, ἢ τραγέλαφον.
}

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε'.

Περὶ Αἱρέσεων.

Ἡ κατὰ Φιλοσοφίαν Αἵρεσις ἐστιν Ἀνδρῶν ἀξιόων Δόξα, πρὸς ἑαυτὸς μὲν συμφωνόντων· πρὸς ἑτέρους δὲ διαφωνόντων. Ἀνδρῶν εἴρηται καὶ οὐχὶ ἀνδρὸς, ἐπειδὴ ἡ τῦ ἑνὸς ἀνδρὸς δόξα αἵρεσιν οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ Θέσιν. Θέσις γάρ ἐστι παράδοξος ὑπόληψις [καὶ] ἑνὸς τῶν κατα Φιλοσοφίαν γνωρίμων· ὡς ἡ τῦ Ἡρακλείτε, ὅτι Πάντα κινεῖται· καὶ ἡ τῦ Παρμενίδε, ὅτι Ἓν τὸ ὂν καὶ ἀκίνητον· καὶ ἡ τῦ Ἀντισθένες, ὅτι Οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν. Πολλοὶ τοιγαρῦν εἰσιν οἱ συνιστῶντες τὴν αἵρεσιν· ἀλλὰ καὶ ἀξιοι, τετέσιν, ἀξιόλογοί τε καὶ ἐπιστήμονες· οἱ γὰρ εἰκαῖοι καὶ ἀγελαῖοι, αἵρεσιν ἐν Φιλοσοφίᾳ πῶς ποιήσονται; Χαρακτηρίζει δὲ τὴν αἵρεσιν, συμφωνία μετὰ διαφωνίας· οἱ γὰρ καὶ πρὸς ἑαυτὸς συμφωνῦντες καὶ πρὸς τὸς ἄλλος, αἵρεσιν οὐ ποιῦσι· τὸ γὰρ Παρὰ πάντων ὁμολογύμενον, κοινὴ ἔννοιά ἐστιν· οἷον, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαθὸς, καὶ ὁ Ἥλιος φωτιστικός.

Ὠνομάθησαν δὲ αἱ κατὰ Φιλοσοφίαν αἱρέσεις κατὰ τρόπος ἑπτά. Ἡ γὰρ ἀπ' αὐτῦ τῦ Αἱρεσιάρχε, ὡς οἱ Πλατωνικοὶ καὶ Ἀριστοτελικοὶ· Ἡ ἀπὸ τῆς Πατρίδος τῦ Αἱρεσιάρχε· ὡς οἱ Κυρηναϊκοὶ, διὰ τὸν κυρηναῖον Ἀρίστιππον, καὶ οἱ Μεγαρικοὶ, διὰ Εὐκλείδην τὸν μεγαρέα. Ἡ ἀπὸ τῦ τόπε, ἐν ᾧτὰς συνεσίας ἐποιῦντο· ὡς οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τὴν ἐν Ἀτθικῇ ποικίλην Στοάν. Ἡ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Φιλοσοφεῖν Ἐπικρίσεως, ὡς οἱ Ἐφεκτικοὶ· (ἤτοι γὰρ ἀκαταληψίαν δοξάζοντες, ἐπεῖχον τὰς λύσεις τῶν προτάσεων.) Ἡ ἀπὸ τῦ τρόπε τῆς ζωῆς, ὥσπερ οἱ Κυνικοὶ, ζῶντες [ἀδιαφόρως δίκην Κυνῶν, τά τε δόγματα τῆς Φιλοσοφίας

λοσοφίας φερεῦντες, καὶ ὑπερμαχῦντες αὐτῶν διὰ τῶν ἀποδείξεων, καὶ τὸς φίλος ἐκ τῶν ἀλλοτρίων, ἦγεν τὸς πρὸς τὸ Φιλοσοφεῖν ἐπιτηδείος ἐκ τῶν ἀνεπιτηδείων πρὸς αὐτὸ διακρίνοντες· καὶ τὸς μὲν, εὐμενῶς δεχόμενοι· τὸς δὲ, μετὰ παῤῥησίας ἐλέγχοντες, καὶ τῦ *Ὁμακοΐδε, μακρὰν ἐνδιώκοντες· Ἡ ἀπὸ τῦ τέλος, ὥσπερ οἱ ἡδονικοὶ, τέλος τῆς Φιλοσοφίας λέγοντες εἶναι τὴν ἡδονὴν, τὴν ἐκ γνώσεως καὶ ἀπαθείας καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀναγωγῆς, τὸ πρῶτον τῶν ἐφετῶν. Ἡ ἀπό τινος συμβεβηκότος, ὡς οἱ Περιπατητικοὶ, κληθέντες ἔτω διὰ τὸ τὰς συνεσίας ποιεῖσθαι κατὰ περίπατον· ὡς ἂν ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ τὸ σῶμα γυμνάζοιτο.

Αἱ κατὰ Φιλοσοφίαν Αἱρέσεις ωνομάθησαν. {
Ἡ ἀπὸ τῦ Αἱρεσιάρχε, ὡς οἱ Πλατωνικοί.
Ἡ ἀπὸ τῆς Πατρίδος τῦ Αἱρεσιάρχε, ὡς οἱ Κυρηναϊκοὶ, διὰ τὸν κυρηναῖον Ἀρίστιππον.
Ἡ ἀπὸ τῦ Τόπε, ὡς οἱ Στωϊκοί.
Ἡ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Φιλοσοφεῖν Ἐπικρίσεων, ὡς οἱ Ἐφεκτικοί.
Ἡ ἀπὸ τῦ τρόπε τῆς ζωῆς, ὡς οἱ Κυνικοί.
Ἡ ἀπὸ τῦ τέλος, ὡς οἱ Ἡδονικοί.
Ἡ ἀπό τινος συμβεβηκότος, ὡς οἱ Περιπατητικοί.
}

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ'.

Τίς ἡ τῆς Φιλοσοφίας Διαίρεσις.

Ἡ Φιλοσοφία διαιρεῖται εἰς τὸ Θεωρητικὸν καὶ τὸ Πρακτικόν. Καὶ διὰ μὲν τῦ Θεωρητικῦ, γινώσκει τὰ Ὄντα· διὰ δὲ τῦ Πρακτικῦ, τὰ Ἤθη κοσμεῖ. Τῦ μὲν ἓν Θεωρητικῦ τέλος ἐστὶ τὸ ἀληθὲς· τῦ Πρακτικῦ δὲ, τὸ Ἀγαθόν. Ἀλλ' ἐπείπερ ἀναγκαῖόν ἐστι διακρίνεσθαι τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τῦ ψεύδες, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τῦ κακῦ· ὥστε τὰ μὲν, ἐλέσθαι ἡμᾶς, τὰ δὲ, φυγεῖν καὶ μὴ τοῖς ἐναντίοις περιπίπτειν δι' ἄγνοιαν, πρὸς τὴν τοιαύτην διάκρισιν ἐξεῦρεν ἡ Φιλοσοφία [τὴν] ἀπόδειξιν Ὄργανον ἐπιτηδειότατον· ὅπερ ἐστὶ τὸ Λογικὸν· ἦγεν περὶ ὃ καταγίνεται ἡ λογικὴ

* τετέσι, τῦ κοινῦ ἀκροατηρίε.

πραγματεία· καὶ ἔστι τὸ Λογικὸν, Φιλοσοφίας ἐργαλεῖον χρειωδέστατον, ὑπ' αὐτῆς κατεσκευασμένον· ὥσπερ ὑπὸ Χαλκευτικῆς ὁ Ἄκμων, καὶ ἡ Σφῦρα καὶ τὸ Ξυλάβιον ὄργανα ὑπάρχοντα ταύτης δὴ τῆς χαλκευτικῆς.

Τὸ Θεωρητικὸν τῆς Φιλοσοφίας διαιρεῖται, εἰς τὸ Φυσιολογικὸν, τὸ Μαθηματικὸν καὶ τὸ Θεολογικόν. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία τὸ Θεωρητικὸν, ἐπεὶ καὶ τὰ ὄντα περὶ ἃ τὸ Θεωρητικὸν καταγίνεται, τριτλά· Ἢ γὰρ τῆς ὕλης ἀχώριστα παντελῶς καὶ τῇ ὑποστάσει καὶ τῇ ἐπινοίᾳ, ὁποῖα τὰ Φυσικὰ σώματα· Ἢ [παντελῶς] τῆς ὕλης χωριστὰ καὶ τῇ ὑποστάσει καὶ τῇ ἐπινοίᾳ, οἷα τὰ ὑπὲρ φύσιν [τε] καὶ ἀσώματα· Ἢ κατά τι μὲν ἀχώριστα τῆς ὕλης· κατά τι δὲ χωριστά· κατὰ μὲν τὴν ὑπόστασιν ἔνυλα ὄντα· κατὰ δὲ τὴν ἐπίνοιαν ἄϋλα· ὥσπερ οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ χήματα. Οὐδὲ γὰρ ὁ δέκα τυχὸν Ἀριθμὸς, ἢ τὸ Τρίγωνον ἄνευ Ὕλης ὑποστῆναι δύναται· ἀλλ' ἢ ἐν ξύλοις, ἢ ἐν λίθοις, ἢ ἔν τισιν ἄλλοις ὑλικοῖς τὴν ὕπαρξιν ἔχουσιν· ὁ μὲν Ἀριθμὸς, κατὰ Διορισμὸν· τὸ δὲ Σχῆμα, κατὰ Συνέχειαν. Τῇ μέν τοι ἐπινοίᾳ δύνανται τῆς ὕλης χωρίζεσθαι. καὶ γὰρ ἡνίκα τις Φαντάζεται καὶ ἀναπολεῖ τὲς ἀριθμὲς αὐτὲς καθ' ἑαυτὲς, ἢ τὰ χήματα, καθὼς ὁ Κηρὸς ἀναματτόμενος τὴν Σφραγῖδα, ἀδέν τι τῆ σφραγισηρίε ἀφαιρεῖται· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἕτος ἀδέν τι τῆς ὕλης λαμβάνει τό τε, μόνα δὲ τὰ χήματα καὶ τὲς ἀριθμὲς ἄϋλως ἐν τῇ διανοίᾳ διατυποῖ. Ἐπεὶ γὰν τῷ Θεωρητικῷ πάντα τὰ ὄντα πρὸς γνῶσιν ὑπόκειται, τὰ δὲ ὄντα τριτλά· τέτε χάριν καὶ τὸ Θεωρητικὸν εἰς τρία διαιρεῖται. Καὶ τὸ μὲν Φυσιολογικὸν περὶ τὰ πάντη ἔνυλα καταγίνεται· τὸ δὲ Θεολογικὸν, περὶ τὰ πάντη ἄϋλα· τὸ δέγε Μαθηματικὸν, περὶ τὰ μετέχοντα καὶ ὕλης καὶ ἀϋλίας. Καὶ Πρῶτον μέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς τὸ Φυσιολογικὸν, ὡς πλησιάζον τοῖς ἐνύλοις ἡμῖν· Δεύτερον, τὸ Μαθηματικὸν, οἷόν τις σύνδεσμος ὑπάρχων ὕλης καὶ ἀϋλίας· τρίτον καὶ τελευταῖον τὸ Θεολογικὸν, ἀμέτοχον ὂν τῆς ὕλης παντάπασι.

Τὸ μέν ἓν Φυσιολογικὸν, ὡς περὶ τὰ Φυσικὰ καταγινόμενον καὶ φθαρτὰ, διὰ τὸ ἕτως ὠνόμασαι· τὸ δὲ Θεολογικὸν, ὡς περὶ τὰ θεῖα καὶ ἄφθαρτα, κέκληται Θεολογικόν. Ἐπεὶ δὲ διὰ τὸ Μαθηματικὸν ἐξ ἄλλων ἄλλα μανθανόμεν, καὶ ἀπὸ τῶν αἰθητῶν τὰ ὑπὲρ αἴθησιν διδασκόμεθα, καὶ οἱονεί τινι γεφύρᾳ καὶ κλίμακι χρώμενοι τέτῳ, πρὸς τὴν ἀϋλίαν ἐκ τῆς ὕλης δι' αὐτὸ μεταβαίνομεν, καὶ ἀπὸ τῶν χθαμαλῶν καὶ γηΐνων πρὸς θεωρίαν ὑψηλὴν μετατιθέμεθα καὶ ἐράνιον, διὰ τέτο μαθηματικὸν αὐτὸ προσηγόρευται. Μάθησις γάρ ἐστι τῶν μὴ ἐγνωσμένων κατάληψις, καὶ οἷον ἐξ ἀγνωσίας εἰς γνῶσιν μετάθεσις.

Τέτο τὸ μαθηματικὸν διαιρεῖται εἰς Ἀριθμητικὴν, Μουσικὴν, Γεωμετρίαν καὶ Ἀστρονομίαν· καὶ γὰρ περὶ Ποσὸν καταγίνεται. Τὸ δὲ Ποσὸ τὸ μὲν, ἐστὶ Συνεχὲς· τὸ δὲ, Διωρισμένον. Καὶ Συνεχὲς μέν ἐστι, ἧ τὰ μόρια πρός τινα κοινὸν ὅρον συνάπτει. οἷον, ἡ Γραμμή· καὶ γὰρ πάντα τὰ μέρη αὐτῆς συνημμένα ἐστὶν ἀλλήλοις, μὴ παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ σημείων διεργόμενα τὴν συνάφειαν· τὸ γὰρ Σημεῖον, ὃ πέρας ἐστὶ τὲ ἡμίσυς μέρυς τυχὸν τῆς γραμμῆς, ἀρχὴ τὲ λοιπὲ ἡμίσυς μέρυς ταύτης καθέστηκε. Διωρισμένον δὲ ποσόν ἐστι, ὧ τὰ μόρια πρός τινα κοινὸν ὅρον οὐ συνάπτει· οἷον, ὁ Ἀριθμός· ἐ γὰρ τὲ ἓξ τυχὸν τὸ ἥμισυ μέρος ἤτοι τὰ τρία, κοινὸν ὅρον ἔχει τινὰ μετὰ τὲ λοιπὲ ἡμίσυς ἤτοι τῶν ἄλλων τριῶν, πρὸς ὃν ὅρον ταῦτα δὴ τὰ μέρη συναφθεῖεν ἄν, ἀλλὰ ταῖς μονάσιν αἱ πᾶσαι ἀλλήλων ἅπαντα μέρη πάντος ἀριθμὲ διακέκριναι. Τὲ μὲν ἓν Διωρισμένε Ποσὲ, τὸ μέν ἐστι Καθ' αὐτὸ· οἷον, τὸ Ἄρτιον, τὸ Περιττὸν, τὸ Τέλειον, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ, πρός τι ἔχον πρὸς ἄλλοτι· οἷον, Διπλάσιον, Ἥμισυ, Μεῖζον, Ἔλαττον, Ἐπίτριτον, Ἡμιόλιον, καὶ τὰ ὅμοια. Τὲ δὲ συνεχὲς ποσὲ, τὸ μέν ἐστιν ἐν μονῇ καὶ στάσει· τόδ' ἐν κινήσει καὶ περιφορᾷ. Ἡ τοίνυν Ἀριθμητικὴ καταγίνεται περὶ ποσὸν διωρισμένον καθ' ἑαυτό· ἡ δὲ Μουσικὴ, περὶ ποσὸν διωρισμένον ἐν πρός τι· καὶ ἔστιν ἡ μὲν Ἀριθμητικὴ, γνῶσις ποσὲ διωρισμένε καθ' αὐτό· ἡ δὲ Μουσικὴ, γνῶσις ποσὲ διωρισμένε ἐν πρός τι. Ἡ Γεωμετρία καταγίνεται περὶ ποσὸν συνεχὲς ἀκίνητον, οἷόν ἡ Γῆ· καὶ

ἔστιν ἡ Γεωμετρία, γνῶσις ποσ8 συνεχ8ς ἀκινήτ8. Ἡ δὲ Ἀστρονομία περὶ ποσὸν συνεχὲς ἀεικίνητον, οἷον ὁ Οὐρανός· καὶ ἔστιν ἡ Ἀστρονομία, γνῶσις ποσ8 συνεχ8ς ἀεικινήτ8. Ταῦτα μὲν περὶ τ8 τῆς Φιλοσοφίας Θεωρητικ8.

Τὸ δὲ πρακτικὸν διαιρεῖται, εἰς Ἠθικὸν, Οἰκονομικὸν, καὶ Πολιτικόν. καὶ Ἠθικὸς μέν ἐστι Φιλόσοφος, ὁ τὰ ἑαυτ8 ἤθη καὶ ἄλλα ῥυθμίζειν δυνάμενος· Οἰκονομικὸς δὲ, ὁ καὶ οἶκον ὅλον ἐκπαιδεύειν καλῶς ἐπιστάμενος· ὁ δέ γε πόλιν ἢ καὶ πόλεις διεξάγων καὶ διακυβερνῶν ἀρίστως, Πολιτικός. Κατορθ8ται δὲ τὸ πᾶν Πρακτικὸν διά τε τ8 Νομοθετικ8 καὶ Δικαστικ8. Καὶ γὰρ νομοθετεῖ ὁ Πρακτικὸς Φιλόσοφος, καὶ πόλει, καὶ οἴκῳ, καὶ μαθητῇ, καὶ ἑαυτῷ τὰ συνοίσοντα. Ὡσαύτως δὲ καὶ δικάζει· τὸς μὲν καλῶς πράττοντας τῶν ἀγομένων ἐπαινῶν καὶ τιμῶν, καὶ τῶν προσηκόντων ἀμοιβῶν ἀξιῶν· τὸς δὲ κακῶς, ἐλέγχων καὶ Φαυλίζων καὶ τιμωρέμενος. Γίνεται δὲ καὶ ἑαυτῷ δικαστὴς ὁ Φιλόσοφος, καὶ τέρπεται μὲν, πράττων τὰ ἀγαθὰ καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἐνηδύνεται· παραβαίνων δέ τι τῶν δεόντων, πενθεῖ, καὶ ἑαυτὸν ἐπιπλήττει, καὶ διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων ἐργάζεται.

Ὥσπερ τοίνυν τ8 Σώματος τελείωσίς ἐστιν ἡ Ἰατρικὴ· ἔστω δὴ τῆς Ψυχῆς ἡ Φιλοσοφία τελείωσις, ἰατρικὴ γινωσκομένη ψυχῆς. Ἐπεὶ δὲ τῆς Ψυχῆς, τὸ μέν ἐστιν Ὀρεκτικὸν, τὸ δὲ Γνωστικὸν· καὶ τὸ μὲν Ἄλογον, τὸ δὲ Λογικὸν· καὶ τ8 γνωστικ8 τε καὶ λογικ8, τὸ μὲν συνεργ8ν τῷ ὀρεκτικῷ, οἷος ὁ δυνάμει νο8ς, ἡ διάνοια· τὸ δὲ χωριστὸν καὶ ἐξηρημένον παντάπασιν, οἷος ὁ κατ' ἐνέργειαν νο8ς· ὅσον μὲν τῆς Φιλοσοφίας τελειωτικόν ἐστι τ8 ὀρεκτικ8 τῆς ψυχῆς, καὶ αὐτ8 δὴ τ8 δυνάμει νο8, τ8 συνεργ8ντος τῷ ὀρεκτικῷ, τ8το Πρακτικὸν ὀνομάζεται, περὶ πρᾶξιν ἠχολημένον, καὶ τέλος ἔχον τὴν αἵρεσιν καὶ ἐπίτευξιν τ8 ἀγαθ8· ὅσον δὲ τ8 γνωστικ8 τελειωτικόν, τέλος ἔχον τὴν ἀλήθειαν, τ8το λέγεται κοινῶς Θεωρητικόν. Ἀλλ' ὅσον μὲν τὴν γνῶσιν τ8 δυνάμει ι8 τελειοῖ, τὴν μετ' αἰσθήσεως καὶ φαντασίας περὶ τὰ ἔνυλα εἴδη καὶ ἀχώριστα τῆς ὕλης καταγινομένην, τ8το καλεῖται Φυσιολογικὸν, ὅτι περὶ ταῦτα

ταῦτα ἡ Φύσις καὶ ἐν τούτοις ἐστίν. Ὅσον δὲ τὴν τ8 ἐνεργείᾳ νο8 καθαρὰν ἐνέργειαν τελειοῖ, καὶ τὴν τ8 δυνάμει νο8 τὴν συνεπαιρομένην τῷ ἐνεργείᾳ νῷ· εἰ μὲν περὶ τὰ πάντῃ χωριστὰ τῆς ὕλης ἡ γνῶσίς ἐστι, τὸ τοιοῦτον Θεολογικὸν καλεῖται, καὶ πρώτη Φιλοσοφία, καὶ μετὰ τὰ Φυσικὰ, ὡς ἐπέκεινα τεταγμένον τῶν Φυσικῶν. Εἰ δὲ περὶ τὰ πῇ μὲν χωριστὰ τῆς ὕλης εἴδη, πῇ δὲ ἀχώριστα, τὸ τοιοῦτον Μαθηματικὸν ὀνομάζεται καὶ περὶ ψυχῆς. Ἔστε γὰρ μαθηματικὴ οὐσία, μέση [τίς] πως ἐστιν ὕλης καὶ ἀΰλίας· τῷ μὲν καθόλ8 τὸ χωριστὸν ἔχουσα τῆς ὕλης, τῷ δὲ διαιρετῷ καὶ διακεκριμένῳ, τὸ ἀχώριστον. Καὶ ἡ Ψυχὴ ὁμοίως· κατὰ μὲν τὰς αἰσθήσεις καὶ Φαντασίας, καὶ τὸν δυνάμει νο8ν, ἀχώριστος τῆς ὕλης ἐστὶ· κατὰ δὲ τὸν ἐνεργείᾳ νο8ν, ὃς ἐστι τῆς ψυχῆς τὸ ἀκρότατόν τε καὶ καθαρώτατον, παντάπασιν ἡ ψυχὴ τῆς ὕλης κεχώρισται.

Ἡ Φιλοσοφία διαιρεῖται. Εἰς Θεωρητικόν. ἓξ εἴδη, καὶ Πρακτικόν. ἓξ εἴδη,

Φυσιολογικόν, Μαθηματικόν· ἓξ εἴδη, καὶ Θεολογικόν.

Γεωμετρία. Ἀστρονομία. Ἀριθμητική. Μουσική.

Ἠθικόν. Οἰκονομικόν. Πολιτικόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ Συνωνύμων, Ἑτερωνύμων, καὶ Ἑτέρων, Ὁμωνύμων τε καὶ Πολυωνύμων, καὶ Παρωνύμων.

Ἕκαστον τῶν Ὄντων ἐν κόσμῳ, καὶ Ἕν τί ἐστι, καὶ Πολλά· οἷον, ὁ Ἄνθρωπος, καὶ Ἕν [τί] ἐστι καθὸ ἄνθρωπος· καὶ Πολλά, καθὸ ζῷον, καὶ λογικὸν, καὶ θνητὸν, καὶ νο8 καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. Ἐπεὶ ἓν ἕκαστον τῶν ὄντων ἐν κόσμῳ, καὶ ἕν τί ἐστι καὶ πολλά· ὡς μὲν Ἕν, δηλ8ται ὑπὸ τ8 ὀνόματος· ὡς δὲ Πολλά, δηλ8ται ὑπὸ τ8 ὁρισμ8, ἢ τῆς ὑπογραφῆς. καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἓν ὢν καὶ πολλά, ὡς μὲν Ἕν ὑπὸ τῆς Ἄνθρωπος δηλ8ται φωνῆς, ἥτις ἁπλ8ν ἐστιν ὄνομα· ὡς δὲ Πολλά, ὑπὸ τ8 ὁρ8 τ8 λέγοντος, ζῷον λογικὸν θνητόν.

τον, νε και επιτήμης δεκτικόν· ος δη Ορος, λόγος υπάρχει των ων έχει ο άνθρωπος έκαστον επεξιών.

Εσωσαν εν δυο τινα Πράγματα η και πλείω, και ταυτα Η και κατα το Όνομα και κατα τον Λόγον κοινωνείτωσαν αλλήλοις· Η και κατ' αμφω διαφερέτωσαν· Η [και] κατα μεν το Όνομα κοινωνείτωσαν, κατα δε τον Λόγον διαφερέτωσαν· Η το ανάπαλιν, κατα μεν τον Λόγον κοινωνείτωσαν, κατα δε το Όνομα διαφερέτωσαν, ως είναι τέσσαρας τας διαφοράς.

Ει μεν εν και κατ' αμφω κοινωνεσι, κατα το Ονομά φημι, και [κατα] τον Λόγον, καλείται Συννώνυμα, ωσανει μεταδιδόνται αλλήλοις συν τω ονόματι και τε λόγε. Συνώνυμα γαρ εισιν, ων το, τε όνομα κοινον, και ο κατα τένομα λόγος της ουσίας ο αυτος, οιον Ζώον, ό, τε Ανθρωπος και ο Βες κατα το ζώον όνομα συνώνυμα όντα· και γαρ αμφω και ζώα προσαγορεύονται, και τον αυτον επιδέχονται λόγον, καθο ζώα· εσι γαρ έκατερον, Ουσία έμψυχος, αισθητική, μεταβατική.

Ει δε κατα το Όνομα, και κατα τον Λόγον διαφέρουσιν, ει μεν έχουσιν εν υποκείμενον, λέγονται Ετερώνυμα, ωσπερ Ανάβασις και Κατάβασις· έχουσι γαρ εν υποκείμενον την Κλίμακα· ομοίως και Σπέρμα και Καρπος· θεωρείται γαρ περι τον αυτον σίτον, ος προς μεν το είναι και απαρτίσθαι λέγεται καρπος· προς δε το μέλλειν και πεφυκέναι, λέγεται σπέρμα.

Ει δε διαφορα έχουσι τα υποκείμενα, λέγονται Ετερα· οιον, Ανθρωπος και Ιππος, α καθο ζώα, (κατα τετο γαρ Συνώνυμά εισιν) αλλα καθο άνθρωπος και ίππος. Διάφορα γαρ έχουσι και τα ονόματα· διαφέρει δε και τες κατα τα ονόματα λόγες. ο μεν γαρ Ανθρωπος ή άνθρωπος, ζώον έστι λογικον θνητον νε και επιστήμης δεκτικόν· ο δε Ιππος, ή ίππος ζώον άλογον τετράπεν χρεμετιστικόν. Αλλα και τα υποκείμενα διάφορα· Αλλη γαρ η ουσία τε ανθρώπε, και άλλη η ουσία τε ίππε. Λέγεται δε Ετερώνυμα μεν, ων το, τε Όνομα έτερον, και ο κατα τένομα λόγος της ουσίας έτερος, εν έχοντων το υποκείμενον. Ετερα δε, ων το, τε Όνομα έτερον, και ο κατα τένομα λόγος της ουσίας έτερος, διάφορα έχοντα τα υποκείμενα.

Ει δε κατα μεν το Όνομα κοινωνεσι, κατα δε τον Λόγον διαφέρουσι, καλένται Ομώνυμα. Ομώνυμα γαρ εισιν, ων Όνομα μόνον κοινον, ο δε κατα τένομα Λόγος της ουσίας έτερος· ωσπερ οι δυο Αίαντες. Ετοι γαρ εν μεν όνομα κοινον έχουσι το Αίας· τον δε κατα το αίας λόγον, ε τον αυτόν· ο μεν γαρ εστιν αίας ο τε Τελαμωνος Υιος, ο εκ Σαλαμίνος, ο μονομαχήσας τω Εκτορι· ο δε αίας ο τε Οϊλέως Υιος, ο τες πόδας ταχυς, και έτι έτερον έχει. Προσκειται δε κατα τένομα καλως πανταχε· κατ' άλλο γαρ τι τα ομώνυμα, συνώνυμα ευρεθήσονται· και τα συνώνυμα, ομώνυμα· και επι των άλλων ομοίως· ιδε γαρ, και οι δυο Αίαντες, καθο μεν αίαντες Ομώνυμοί εισι· καθο δε άνθρωποι, πάντως Συνώνυμοι. Ο δε λόγος εν τετοις άπασι κατά τε τε ορισμε και της υπογραφης είρηται. Το δε της ουσίας όνομα το απλως είναι δηλοί. οι γαρ δυο Αίαντες, καθό εισιν αίας έκατεροι, κατα τετο τον λόγον έχουσιν έτερον· κατα δε την Φύσιν, ένα και τον αυτόν.

Χρη δε γινώσκειν, οτι το Όνομα οι Φιλόσοφοι και κατα πάσης φωνης σημαντικης έκλαμβάνουσιν. Ει τετο, τοίνυν και ρήματα ομώνυμα έσονται, οιον το ερω. έστι γαρ το λέξω. και το ερωτικως έχω. και εφ' έτερων δε τε λόγε μερων ομωνυμίαν ευρήσει τις. Τρια δε δει επι των ομωνύμων ζητειν· Ει έστι των ομωνύμων το περι ο ο λόγος. Και κατα πόσων σημαινομένων το τοιετον όνομα φέρεται· Και περι ποίε των σημαινομένων ο λόγος έστίν.

Ει δε κατα μεν τον Λόγον κοινωνεσι τα πράγματα, κατα δε το Όνομα διαφέρουσι, Πολυώνυμα λέγονται, ήγεν όταν το αυτο πράγμα πολλοις καλήται ονόμασιν, οιον Φάσγανον, Σπάθη, Ξίφος, Αορ· ένα γαρ λόγον επιδέχονται ταυτα πάντα· Σίδηρος γαρ αμφήκης εστίν. Εστι δε ο των πολυωνύμων Λόγος, πλεισα ονόματα καθ' ενος λεγόμενα πράγματος.

Εισι

Εἰσὶ δὲ καί τινα μεταξὺ τῶν ὁμωνύμων καὶ τῶν συνωνύμων, κοινωνοῦντα καὶ διαφέροντα τῷ τε ὀνόματι καὶ τῷ κατὰ τὸ γένος λόγῳ· πλησιάζουσι δὲ ταῦτα μᾶλλον τοῖς συνωνύμοις· πλείονα γὰρ ἔχουσι τὴν κοινωνίαν, ἢ τὴν διαφοράν, ἅπερ καλοῦνται Παρώνυμα, ὡς ἀπό τινων παρωνομασμένα· οἷον, ἀπὸ τῆς Γραμματικῆς, ὁ Γραμματικός, καὶ ἀπὸ τῆς Μουσικῆς ὁ Μουσικός· καὶ γὰρ τῷ ὀνόματι κοινωνοῦσι καὶ διαφέρουσι, μὴ τὴν αὐτὴν καταλῆξιν ἔχοντα τοῦ ὀνόματος· καὶ τῷ κατὰ τὸ γένος λόγῳ κοινωνοῦσι πάλιν καὶ διαφέρουσιν· ἡ μὲν γὰρ Γραμματικὴ καὶ ἡ Μουσικὴ γνῶσεις εἰσίν· ὁ δὲ Γραμματικὸς καὶ ὁ Μουσικὸς οὐσίαι, ἐν αἷς αἱ γνῶσεις. Ἡ γραμματικὴ δὲ Γυνὴ, καὶ ἡ μουσικὴ Γυνὴ, οὐκ εἰσὶ παρώνυμα, ἀλλ' ὁμώνυμα.

Χρὴ γὰρ ἐπὶ μὲν τῶν Παρωνύμων ἐξ ἀνάγκης παρηλλάχθαι τὴν καταλῆξιν τοῦ ὀνόματος· ἐπὶ δὲ τῶν Ὁμωνύμων σῴζεσθαι κατὰ πάντα τὸ ὄνομα ἀπαραλλακτον· μὴ μόνον κατὰ τὴν Καταλῆξιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ Πνεῦμα, καὶ κατὰ τὸν Τόνον καὶ κατὰ τὴν Πτῶσιν, καὶ κατὰ τὴν Γραφὴν, καὶ κατὰ τὸν Ἀριθμὸν, καὶ κατὰ τὸ Γένος, καὶ κατὰ τὸ τοῦ λόγου Μέρος, καὶ κατὰ τὴν Συνήθειαν. τὸ γὰρ Οἷος, δασυνόμενον μὲν δηλοῖ τὸ, ὁποῖος· ψιλούμενον δὲ, τὸ μόνος· καὶ ἡ τοῦ πνεύματος διαφορὰ χωρίζει τῶν ὁμωνύμων αὐτό. Ἀλλ' ἐδὲ τὸ ἄργος, καὶ τὸ ἀργὸς ὁμώνυμά εἰσι διὰ τὴν τοῦ Τόνου διαφοράν. τὸ μὲν γὰρ Ἄργος παροξυτόνως, δηλοῖ τὸν Ἄργον ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἄλλων ὀνόματα· τὸ δὲ Ἀργὸς ὀξυτόνως, δηλοῖ τὸν βραδὺν καὶ λευκόν. Τὸ Ἐλάτης διαφέρον κατὰ τὴν Πτῶσιν, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον· ὅτε γὰρ τὸν ἐλάτην δηλοῖ τὸν Ἡνίοχον, εὐθεῖά ἐστιν. ὅτε δὲ τὴν ἐλάτην τὸ Δένδρον, γενικὴ· ἐνταῦθα δὲ καὶ κατὰ τὸ Γένος ἐστὶν ἡ διαφορά. Τὸ Καινὸν καὶ Κενὸν κατὰ τὴν Γραφὴν διαφέρον, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον. ψιλούμενον γὰρ, σημαίνει τὸ μάταιον καὶ τὸ κεῖφον· διφθογγιζόμενον δὲ, τὸ νέον καὶ τὸ παράδοξον. Τὸ Εἶπον, ἐπεὶ διαφέρει τῷ Ἀριθμῷ, καὶ ἑνικῶς μὲν, δηλοῖ τὸ, εἶπον ἐγὼ· πληθυντικῶς δὲ, τὸ, εἶπον ἕτεροι. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον. Τὸ Φάρος, ὅτι διαφέρει

διαφέρει κατὰ τὸ Γένος, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον· Ἀρσενικῶς μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ Κτίσμα δηλοῖ· Θηλυκῶς δὲ, τὴν Πόλιν· Οὐ δετέρως δὲ, τὸ Ἱμάτιον. Τὸ Ἔχεις, μέρει λόγου διαφέρει· καὶ ὅτε μὲν Ὄνομα ἐστὶ, γένος Ὀφεων σημαίνει πληθυντικῶς· ὅτε δὲ Ῥῆμα, ἐπὶ δευτέρου προσώπου τὸ κέκλησαι· διὸ καὶ τῆς ὁμωνυμίας ἐξέπεσε. Τὸ Ἅρμα, σωληθείσης μὲν ἑλληνικῇ ταττόμενον ἐπὶ τοῦ ἵππικοῦ ζεύγους· ἐπὶ τῶν ὅπλων δὲ τῷ ῥωμαίων ἔθει Φερόμενον, τῶν ὁμωνύμων ἀπηλλοτρίωται. τοσαῦτα περὶ τῶν ὁμωνύμων.

Τὰ δὲ Παρώνυμα ὑπογράφουσιν ἕτως· Παρώνυμά εἰσιν, ὅσα ἀπό τινος διαφέροντα τῇ πλώσει, τὴν κατὰ τὸ γένος προσηγορίαν ἔχει. οἷον, ἀπὸ τῆς Γραμματικῆς ὁ γραμματικὸς, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀνδρείας, ὁ ἀνδρεῖος. ἐν ταύτῃ τῇ τῶν παρωνύμων ὑπογραφῇ, πλῶσις καλεῖται πέρας τῆς λέξεως. Τεσσάρων δέ τινων χρεία, ἵνα γίνωνται τὰ παρώνυμα· κοινωνίας καὶ διαφορᾶς Ὀνόματος, καὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς Πράγματος. Ὅθεν τὸ Ἕλενος καὶ Ἑλένη, παρώνυμα οὐκ εἰσί· κοινωνίαν μὲν γὰρ καὶ διαφορὰν ὀνόματος ἔχουσι· πράγματος δὲ κοινωνίαν οὐκ ἔχουσιν· ὁ μὲν γὰρ Ἕλενος ὁ ἐκ Τροίας ὁ Πριαμίδης, ὁ μαντικὸς, ἕτερος· ἄλλη δὲ πάλιν ἡ Ἑλένη ἡ λακαινα, ἡ τῆς Λήδας ἐκ Τυνδάρεω παῖς, ἡ μυρίων συμφορῶν Φρυξὶν αἰτία καὶ Ἀχαιοῖς· καὶ οὐχ ὡς ἐξ ἐπιστήμης ὁ ἐπιστήμων, οὕτως ἐκ τῆς Ἑλένης ὁ Ἕλενος. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ Παρθενικὴ καὶ Παρθένος, παρώνυμα· Πράγματος γὰρ ἐν τούτοις οὐκ ἔστι διαφορά. ταυτὸ γὰρ αἱ λέξεις καὶ ἄμφω σημαίνουσι. Παρθένος δ' ἡμῖν ἐκ τοῦ παρὰ Θεῷ εἶναι, τετέσι, πλησίον θεοῦ, διὰ τὴν ἁγνείαν ἠτυμολόγηται· εἴγε τὸ ὅλον παρθένος εἴη, καὶ τῆς ψυχῆς παρθενευόσης μετὰ τοῦ σώματος· ὅτε δὲ τὸ Ἀρετὴ καὶ Σπουδαῖος παρώνυμα· καὶ γὰρ ἄπεστιν ἐκ τούτων ἡ κοινωνία τοῦ Ὀνόματος· ἔτ' οὖ μουσικὴ Γυνὴ, καὶ μουσικὴ Ἐπιστήμη παρώνυμα, διὰ τὸ μὴ κεκτῆσθαί τινα διαφορὰν τοῦ Ὀνόματος.

Διαφέρουσι δὲ τὰ Παρώνυμα τῶν ΑΦ' ἑνὸς· ὅτι τὰ μὲν Παρώνυμα περιέχουσι τὰ ἀφ' ὧν παρωνομάσθησαν· ὡς ὁ γραμματικὸς τὴν Γραμματικὴν, καὶ ὁ δίκαιος τὴν

Δικαιο-

Δικαιοσύνην· τὸ δὲ ΑΦ' ἑνὸς, ἐκ ἔτι· ἐδὲ γὰρ περιέχει τὸ ἰατρικὸν ἐργαλεῖον τὴν Ἰατρικὴν, ἐδὲ τὸ γραμματικὸν βιβλίον τὴν Γραμματικήν· ἐπεὶ τὸ μὲν ἂν ἰάτρευεν ἐξ ἑαυτῦ, τὸ δ' ἔγραφε καὶ ἀνεγίνωσκε.

Τῶν ὄντων ἕκαστον

- Ἢ καὶ κατὰ τοὔνομα καὶ κατὰ τὸν Λόγον κοινωνῦσι· καὶ εἰσὶ Συνώνυμα, οἷον ζῷον, ὅ, τε Ἄνθρωπος, καὶ ὁ Βῦς, κατὰ τὸ ζῷον ὄνομα.
- Ἢ καὶ κατὰ τοὔνομα, καὶ κατὰ τὸν Λόγον διαφέρουσι· καὶ ταῦτα.
  - Ἢ ἓν ἔχουσιν ὑποκείμενον, καὶ εἰσὶν Ἑτερώνυμα, ὡς Ἀνάβασις καὶ Κατάβασις.
  - Ἢ διάφορα, καὶ εἰσὶν Ἕτερα, ὡς Ἄνθρωπος καὶ Ἵππος, καθὸ ἄνθρωπος καὶ ἵππος.
- Ἢ κατὰ μὲν τὸ Ὄνομα κοινωνῦσι, κατὰ δὲ τὸν Λόγον διαφέρουσι, καὶ εἰσὶν Ὁμώνυμα· ὡς οἱ δύω Αἴαντες κατὰ τὸ αἴας ὄνομα.
- Ἢ κατὰ μὲν τὸν Λόγον κοινωνῦσι, κατὰ δὲ τὸ Ὄνομα διαφέρουσι, καὶ εἰσὶ Πολυώνυμα, Ἄορ, Ξίφος, Μάχαιρα.
- Ἢ κοινωνῦσι καὶ διαφέρουσι, καὶ κατὰ τοὔνομα, καὶ κατὰ τὸν κατὰ τόνομα Λόγον, καὶ εἰσὶ Παρώνυμα ὡς Γραμματικὸς καὶ Γραμματική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν πέντε Φωνῶν.

Ἡ Φωνὴ ἢ Ἔναρθρός ἐστιν, ἢ Ἄναρθρος. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀνάρθρε Φωνῆς, ἐπείπερ ἐκ ἐγγράμματος αὕτη, λόγος ἐδείς. Ἡ δ' ἔναρθρος Φωνὴ καὶ ἐγγράμματος, ἢ Σημαντική ἐστιν, ἢ Ἄσημος. Ἄσημος μὲν ἓν ἐστιν, ἡ μὴ δηλῶσά τι πρᾶγμα. Τοιαύτην ἄσημον ἔφασάν τινες εἶναι, τὸ Βλίτυρι, καὶ τὸ Σκινδαψός· ἥτις Φωνὴ καὶ ἀκατηγόρητος λέγεται, ὡς μὴ κατά τινος πράγματος ἀγορευομένη, τῦτ' ἔστι, λεγομένη. Σημαντικὴ δὲ καὶ κατηγορικὴ Φωνή ἐστιν, ἡ σημαίνουσα πρᾶγμα· οἷον, ζῷον, ἄνθρωπος, λίθος· ἥτις λέγεται, καὶ ἁπλῶς κατηγορική· ὡς ἀγορευομένη καὶ λεγομένη κατὰ πράγματος ὑπαρξῦ. Αὕτη [τοίνυν] ἡ ἁπλῶς κατηγορικὴ λεγομένη [Φωνὴ] ἢ Μερική ἐστιν, ἢ Καθόλε.

Καὶ

Καὶ μερικὴ μὲν, ἡ ἐπὶ τῶν ἀτόμων παραλαμβανομένη· περὶ ὧν ἃ διαλαμβάνουσιν οἱ Φιλόσοφοι, διὰ τὸ ἄπειρα ὑπάρχειν αὐτά.

Ἡ δὲ ἁπλῶς κατηγορικὴ καθόλε Φωνὴ, Ἢ ἐσιωδῶς κατηγορεῖται, ὧν κατηγορεῖται, Ἢ ἐπουσιωδῶς. Καὶ εἰ μὲν ἐσιωδῶς κατηγορεῖται, Ἢ πολλαῖς Φύσεσιν ἁρμόζει, Ἢ μιᾷ. Καὶ εἰ μὲν πολλαῖς Φύσεσιν ἁρμόζει, Ἢ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ ποιεῖ τὸ Γένος, Ἢ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι, καὶ ποιεῖ τὴν Διαφοράν. Εἰ δὲ μιᾷ Φύσει ἁρμόζει, Ἢ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται, καὶ ποιεῖ τὸ Εἶδος· Ἢ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι, καὶ ποιεῖ τὸ ἐσιωδες Ἴδιον. καὶ ἔτω μὲν ἡ ἐσιωδῶς κατηγορεμένη καθόλε Φωνή.

Ἡ δ' ἐπουσιωδῶς κατηγορεμένη, Ἢ μιᾷ Φύσει ἁρμόζει καὶ αὕτη, Ἢ πολλαῖς. Καὶ εἰ μὲν μιᾷ (Φύσει) ἁρμόζει, ποιεῖ τὸ ἐπουσιῶδες Ἴδιον· δῆλον δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται· ἐπὶ γὰρ τῶν ἐπουσιωδῶν, ἀδεμίαν χώραν ἔχει τὸ τί ἐστιν. Εἰ δὲ πολλαῖς Φύσεσιν ἁρμόζει, ποιεῖ τὸ Συμβεβηκός. Καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται, ποιεῖ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός. Εἰ δ' ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐστὶ, ποιεῖ τὸ χωριστὸν συμβηκός.

Συνάγονται τοίνυν ἐντεῦθεν καθόλε Φωναὶ κατηγορικαὶ ἁπλῶς, ἤτοι σημαντικαὶ, πέντε· Γένος, Διαφορὰ, Εἶδος, Ἴδιον, καὶ Συμβεβηκός. καὶ περὶ τέτων παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις ὁ λόγος. Τὸ μὲν ἓν Γένος προτερεύει τῆς Διαφορᾶς, ὅτι περιεκτικόν ἐστι τῶν διαφορῶν· τὸ γὰρ ζῷον γένος ὂν, περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. Ἡ Διαφορὰ δὲ προτερεύει τῦ Εἴδες· ἐπεὶ καθολικωτέρα τῦ εἴδες ἐστί· καὶ γὰρ τὸ λογικὸν καθολικώτερόν ἐστι τῦ ἀνθρώπε· Φέρεται γὰρ ἐ κατὰ τῦ Ἀνθρώπε μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῦ Ἀγγέλε. Τὸ δὲ Εἶδος, προτερεύει τῦ Ἰδίε· ἐπειδὴ τὸ μὲν Εἶδος, μόνον ἐσιῶδές ἐστι· τὸ δὲ Ἴδιον καὶ ἐπουσιῶδες· τὰ ἐσιώδη δὲ τῶν ἐπουσιωδῶν τιμιώτερα· ταῦτα γὰρ παρόντα μὲν σώζεσι τὸ εἶδος· ἀπόντα δὲ φθείρουσιν αὐτό· τὰ δὲ ἐπουσιώδη, ἔτε παρόντα σώζουσιν, ἔτε ἀπόντα φθείρουσι. Καὶ

ἄλλως δὲ, δεῖ πρότερον εἶναι τὸ εἶδος καὶ ἕτως ἔχειν τὸ ἴδιον εἴδεσιν ἄλλοις ἀμέθεκτον. Τὸ δὲ Ἴδιον προτερεύει τῦ Συμβεβηκότος· ἐπειδὴ τὸ μὲν Συμβεβηκὸς μόνον ἐπεσιῶδές ἐσι· τὸ δὲ Ἴδιον καὶ ἀσιῶδες καὶ ἐπεσιῶδες. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπεσιῶδες Ἴδιον, τιμιώτερόν ἐσι τῦ Συμβεβηκότος. Τὸ μὲν γὰρ ψυχικήτις ἐσι δύναμις ἐντὸς θεωρεμένη, καὶ τὸ εἶδος χαρακτηρίζουσα· μόνῳ γὰρ ὑπάρχει τῷ εἴδει καὶ παντὶ καὶ ἀεί· ὅθεν καὶ ἀντιστρέφει. καὶ γὰρ εἴτι Ἄνθρωπος, Γελασικὸν· καὶ εἴτι Γελασικὸν, Ἄνθρωπος. Τὸ δὲ Συμβεβηκὸς, ἐκτός ἐσι περὶ τὸ σῶμα, καὶ πρὸς αὐτὴν μᾶλλον τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἁδὲ μόνῳ τῷ εἴδει ὑπάρχει, ἵνα διαχωρίσῃ αὐτὸ τῶν ἄλλων εἰδῶν. καὶ γὰρ λευκὸς μέν ὁ Κύκνος ἐσὶν, ἀ μὴν δὲ καὶ ἀντιστρέφει· ἐπείπερ ἂν εἴτι λευκὸν, τῦτο ἤδη καὶ Κύκνος· πολλὰ γὰρ παρὰ τὸν κύκνον πληνὰ ζῶα κατείδομεν λευκὰ, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς· Ἀλλὰ καὶ ἡ Χιὼν, καὶ ἡ Τίτανος, καὶ ἄλλα πολλὰ λευκὰ ὄντα, ἂκ εἰσὶ Κύκνοι. καὶ κατὰ τῦτον ἓν τὸν λόγον εἰκότως καὶ τὸ ἐπεσιῶδες Ἴδιον προτέτακται τῦ Συμβεβηκότος· τὸ δὲ συμβεβηκὸς τὴν ἐχάτην εἴληχε τάξιν.

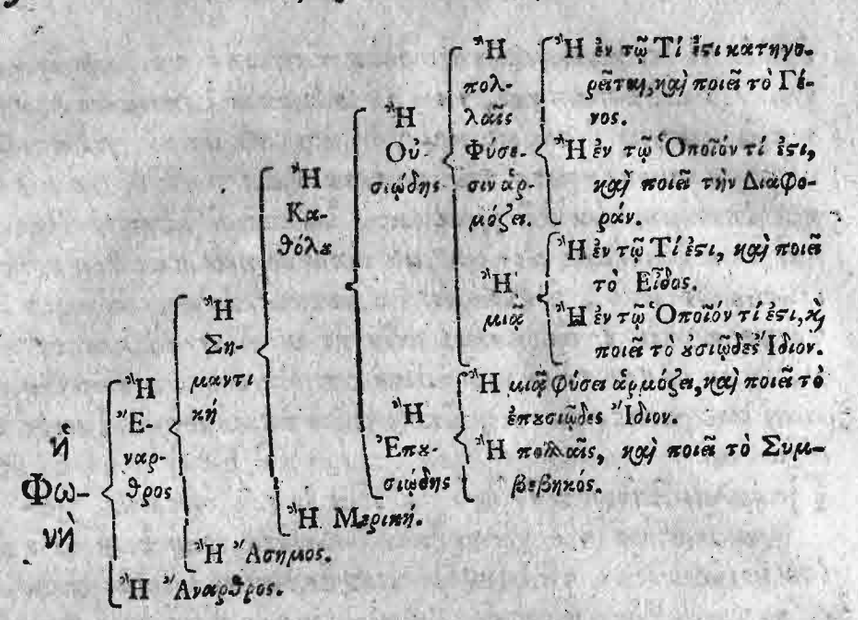
Τὸ μὲν ἓν Γένος, ἡ Διαφορὰ καὶ τὸ Εἶδος, ἀσιῶδη πάντοτέ εἰσι· τὸ δὲ Συμβεβηκὸς, ἐπεσιῶδες ἀεί. τὸ δέ γε Ἴδιον ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ πολλὰ μὲν ἐπεσιῶδές ἐσιν· εὑρίσκεται δέ πε καὶ ἀσιῶδες· οἷον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικόν· ἀ γάρ ἐσι τῦτο διαφορά· κατὰ πλειόνων γὰρ εἰδῶν, ἀ καθ' ἑνὸς ἡ διαφορά· τὸ δὲ νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν, ἰδίως μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει· μόνος γὰρ ὁ ἄνθρωπος δέχεται τὸν θύραθεν νῦν τὸν ἐκ τῆς μαθήσεως, καὶ μόνος τὰς ἐπισήμας διδάσκεται. Λέγεται δὲ ἀσιῶδες [καὶ] τὸ τοιῦτον ἴδιον, ὅτι καὶ παρὸν σῴζει τὸ εἶδος· ὁ γὰρ ἄνθρωπος, τῦτο ὅλον ἐσὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικόν· καὶ ἀπὸν φθείρει· εἰ μὴ γὰρ ὑπάρχει νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν, ἂκ ἔσιν ἄνθρωπος. Ἐπεὶ γῦν τὸ, νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν καὶ παρὸν σῴζει τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸν φθείρει· λέγεται δὲ καὶ καθ' ἑνὸς εἴδες μόνε τῦ ἀνθρωπείε, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ

ὁποῖόν τί ἐσι κατηγορῆται, διὰ ταῦτα ἀσιῶδες ἴδιον εἴρηται. Τὸ δὲ Γελασικὸν, ἴδιον τῦ ἀνθρώπε ἐπεσιῶδές ἐσι· παρὸν μὲν γὰρ ἀ σῴζει· καὶ γὰρ ἀ χρήζομεν τῦ γελασικῦ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Φύσεως ἡμῶν· τῦ δέ γε νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικῦ χρήζομεν, διὰ τὴν ἔξωθεν γνῶσιν καὶ τὰς ἐπισήμας ὡς εἴρηται· ἀπὸν δὲ πάλιν τὸ τοιῦτον ἐπεσιῶδες ἴδιον, ἀ φθείρει· δύναται γὰρ καὶ μὴ ἔχων τὸ γελασικὸν ὁ ἄνθρωπος ἐδὲν ἧτλον εἶναι ἄνθρωπος· μὴ ἔχων δὲ καὶ τὸ νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν, ἀ δύναται εἶναι ἄνθρωπος, μήτε γνῶσιν, μήτε ἐπισήμην δυνάμενος δέξαθαι.

Παραλαμβάνονται δὲ καὶ τὰ Ἴδια ἐν τοῖς ὁρισμοῖς, χαρακτηρισικὰ τυγχάνοντα τῶν εἰδῶν. Καὶ ὅπε μέν ἐσιν ἀσιῶδες ἴδιον, τῦ ἐπεσιῶδες προκρίνεται. (χαρακτηρίζειν γὰρ μᾶλλον δύναται.) καὶ εἰς τὸν ὁρισμὸν τῦτο παραλαμβάνεται· ὥσπερ ἐπὶ τῦ ἀνθρώπε· λέγομεν γάρ, Ἄνθρωπός ἐσι ζῶον λογικὸν θνητὸν, νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν· καὶ ἀ λέγομεν γελασικόν. Ὅπε δὲ ἀσιῶδες ἴδιον ἐχ εὑρίσκεται, τὸ ἐπεσιῶδες εἰσάγεται, ὡς ἐπὶ τῦ ἵππε· λέγομεν γάρ, ἵππος ἐσὶ ζῶον ἄλογον τετράπεν χρεμετισικόν. καί ἐσι τὸ χρεμετισικὸν, ἴδιον ἐπεσιῶδες τῦ ἵππε.

Ἐν μὲν ἓν τοῖς ἄλλοις ζώοις, ἐπεσιῶδες μόνον τὸ ἴδιον.

ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ τῆς ἀλόγε μετέχει Φύσεως καὶ ζωῆς, καὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν ἐξαίρετον ἔχει παρὰ πάντα τὰ ζῶα, διὰ τῦτο διτλὸν φέρει τὸ ἴδιον. τὸ μὲν γελασικὸν, ὡς κοινωνῶν τοῖς ἀλόγοις· τὸ δὲ νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν, ὡς νοερός τε καὶ λογικὸς, καὶ τοῖς Ἀγγέλοις τρόπον τινὰ συναπτόμενος, καὶ Ἄγγελος ὢν μετὰ σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Ι'.

Περὶ Γένους καὶ Εἴδους, ἐν ᾧ καὶ περὶ Σχέσεως.

Τὰ σημαινόμενα τε Γένους ὑπάρχει διάφορα. Γένος γάρ λέγεται, καὶ ἡ ἑκάστε τῆς γενέσεως ἀρχὴ· εἴτε ἀπὸ τε Τεκόντος, εἴτε ἀπὸ τῆς Πατρίδος. Ἀπὸ μὲν τε τεκόντος, ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὸν Ἰσδαν ἐκ τε Ἰσραὴλ ἔχειν τὸ γένος, ἢ ἐκ τε Ἀβραάμ. Ἀπὸ δὲ τῆς πατρίδος, ὡς ὅταν λέγωμεν τὸν Παῦλον ταρσέα εἶναι τὸ γένος. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ γένος εἴτην ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Ἰσραὴλ· ἐν ταῦθα δὲ πάλιν γένος καὶ ἀρχὴ γενέσεως, ἡ Ταρσός. Διτὴ τοίνυν ἡ τῆς γενέσεως Ἀρχὴ, Φυσικήτε καὶ τοπική. Φυσικὴ μέν, ἡ ἐκ τε τεκόντος· τοπικὴ δὲ, ἡ ἐκ τῆς πατρίδος. Λέγεται Γένος καὶ αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καθὸ σχέσεως ἔχεσι πρός τε τὴν πρώτην ἀρχὴν, καὶ πρὸς ἀλλήλες αὐτές· ὡς ὅταν λέγωμεν τὸ γένος τῶν Ἰσδαίων· καὶ γὰρ οἱ Ἰσδαῖοι σχέσιν ἔχεσι καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς γενέσεως, ἤγεν τὸν Ἰσδαν, ἐξ ἧ κατάγονται, καὶ πρὸς ἀλλήλες τὴν τῆς συγγενείας. Ἐκλήθησαν δὲ πρώτως καὶ κυρίως οἱ Ἰσδαῖοι, οἱ

οἱ ἐκ τε Ἰσδα, κατὰ ἀποτομὴν τῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων κεκλημένων γενῶν, ἤγεν τῶν Λευϊτῶν, τῶν Βενιαμιτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν Φυλῶν· ὕστερον δὲ καὶ τὸ ἅπαν γένος τῶν Ἑβραίων Ἰσδαῖοι κατωνομάσθησαν, διὰ τὸ τῆς Ἰσδα Φυλῆς ἐπίσημον καὶ βασιλικόν. Ἄλλως δὲ λέγεται γένος, ᾧ ὑποτάσσεται τὸ εἶδος, καθ' ὁμοιότητα τῶν εἰρημένων ἴσως γενῶν· Ἀρχήτε γάρ ἐστι τὸ τοιῦτον γένος τῶν ὑφ' ἑαυτὸ, καὶ περιέχει καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ὑπ' αὐτό. Τριχῶς δ' ἂν τε γένους λεγομένε, περὶ τε τρίτε τοῖς Φιλοσόφοις ὁ λόγος, ὃ καὶ ὑπογράφοντες λέγεσι. Γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ Εἴδει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον.

Καὶ τὸ Εἶδος δὲ, ἔχ ἕν τι δηλοῖ· λέγεται γὰρ τὸ εἶδος καὶ ἐπὶ τῆς ἑκάστε μορφῆς, καθ' ὃ λέγομεν εὐειδεῖς ἀνθρώπες καὶ δυσειδεῖς· οἷον, ὁ μὲν Νηρεὺς εὐειδὴς· ὁ Θερσίτης δὲ δυσειδής, καὶ τὸ εἶδος τε Ἀνδριάντος τοῖον δε. Λέγεται εἶδος, καὶ τὸ ταττόμενον ὑπὸ τὸ γένος, καὶ ὃ κατηγορεῖται τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι· περὶ τέτε τοῖς Φιλοσόφοις ὁ λόγος. Ἐπεὶ δὲ τὸ γένος ἀποδιδόντες, τε εἴδες ἐμνήσθημεν, εἰπόντες· Γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει. ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον· καὶ τὸ εἶδος ὑπογράφοντες, καὶ περὶ τε γένες διαλαμβάνομεν· Εἴδος ἐστι λέγοντες, τὸ ταττόμενον ὑπὸ τὸ γένος, καὶ ὃ κατηγορεῖται τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι.

Χρὴ γινώσκειν, ὅτι καθάπερ ἐν τῷ περὶ τε Πατρὸς λόγῳ καὶ ὁ Υἱὸς συνεισάγεται, καὶ ὁ Πατὴρ πάλιν ἐν τῷ περὶ τε Υἱέ. Πατὴρ γάρ ἐστιν ὁ ἔχων Υἱὸν· καὶ Υἱὸς, ὁ ἔχων Πατέρα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τῷ περὶ γένες λόγῳ, καὶ τὸ εἶδος εἰσφέρεται, καὶ ἐν τῷ περὶ εἴδες τὸ γένος· τὸ γὰρ Γένος, Εἴδες ἐστὶ γένος· καὶ τὸ Εἶδος, Γένες ἐστὶν Εἶδος. Σχέσιν γὰρ ἔχεσι πρὸς ἄλληλα φυσικήν.

Λέγεται δὲ ἡ σχέσις τετραχῶς· Ἡ κατὰ Τέχνην, ὥσπερ Διδασκάλε καὶ Μαθητε· Ἡ κατὰ Τύχην, ὡς Δεσπότε καὶ Δέλε· Ἡ κατὰ Προαίρεσιν, ὡς Φίλε πρὸς Φίλον· Ἡ κατὰ Φύσιν, ὡς Πατρὸς καὶ Υἱέ, καὶ Γένες καὶ Εἴδες. Ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ Αἴτιός ἐστι τε υἱέ, ὁ δὲ υἱὸς αἰτια-

αἰτιατὸς· ἔτω καὶ τὰ Γένη τῶν οἰκείων εἰδῶν Αἰτιά εἰσι· τὰ δὲ Εἴδη, αἰτιατά.

Ὥσπερ δὲ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἦγεν ὁ Ἀδάμ, Πατὴρ μὲν λέγεται, διότι ἔσχεν υἱὸς· Υἱὸς δὲ ἀ λέγεται πατέρα μὴ ἔχων· ὁ δὲ Ἄβελ, Υἱὸς μὲν λέγεται, διότι γεγέννηται παρὰ πατρὸς τῦ Ἀδάμ· ἀ λέγεται δὲ πατὴρ, ἐπείπερ υἱὸν οὐκ ἐγέννησεν· ὁ δέ γε Σὴθ, καὶ πατὴρ λέγεται, καὶ υἱός· Πατὴρ μὲν, ὡς γεννήσας υἱὸν τὸν Ἐνώς· Υἱὸς δὲ, ὡς γεννηθεὶς ἐκ τῦ πατρὸς τῦ Ἀδάμ· ἔτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν ἐστιν εὑρεῖν. Εἰσὶ γάρ τινα γένη πρώτιστα καὶ ἀνώτατα, μὴ ἔχοντα ἐπάνω αὐτῶν ἕτερον γένος· ταῦτα καλῦνται γενικώτατα γένη. Γενικώτατον γὰρ γένος ἐστὶν, ὃ γένος ὂν, ἐκ ἔστιν εἶδος, καὶ ὑπὲρ ὃ ἐκ ἂν εἴη ἄλλο τι ἐπαναβεβηκὸς γένος. Εἰσὶ δὲ καί τινα εἴδη ἔσχατα καὶ κατώτατα, μὴ ἔχοντα ἕτερα εἴδη ἐξ αὐτῶν διαιρέμενα· ταῦτα ὀνομάζεται εἰδικώτατα εἴδη. Εἰδικώτατον γὰρ εἶδός ἐστιν, ὅπερ εἶδος ὂν, ἐκ ἔστι γένος, καὶ ὃ εἶδος ὂν, ἐκ ἂν διελοίμεθα εἰς εἴδη ἔτι, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορέμενον. Εἰσὶ δὲ ἄλλα μέσα τῶν ἄκρων, εἴδη καὶ γένη τὰ αὐτά. Εἴδη μὲν τῶν πρὸ αὐτῶν, Γένη δὲ τῶν μετ' αὐτά. Λέγεται δὲ ταῦτα τὰ μέσα, Γένη ὑπάλληλα· ἐχ ὅτι ἕκαστον ἐφ' ἕκαστον φέρεται καὶ τῷ αὐτῷ τὸ αὐτὸ γένος καὶ εἶδός ἐστιν, ἀλλ' ὅτι γένος ὑπ' ἄλλο γένος τελεῖ, κἀκεῖνο ὑφ' ἕτερον, καὶ ἔχουσιν ἄλληλα κοινὸν τὸ ὑποκεῖσθαι ὡς εἴδη καὶ γένη ὄντα· οἷον, ἡ Οὐσία, πρώτιστόν ἐστι Γένος καὶ γενικώτατον. Ὑπὸ τὴν οὐσίαν τὸ Σῶμα· (διαιρεῖται γὰρ ἡ οὐσία εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον.) Ὑπὸ τὸ σῶμα, τὸ Ἔμψυχον σῶμα· Ὑπ' αὐτὸ πάλιν τὸ Αἰσθητικόν· Ὑφ' ὃ τὸ Ζῷον· Ὑπὸ τὸ Ζῷον δὲ, τὸ λογικὸν ζῷον ὁ Ἄνθρωπος· Ὑφ' ὃ ὁ Πέτρος, ὁ Παῦλος, καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ μέρος ἄνθρωποι· οἵτινες ὀνομάζονται πάντες Ἄτομα. Ἡ μὲν οὖν Οὐσία, Γένος ἐστὶν ὡς εἴρηται γενικώτατον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἕτερον γένος ταύτης ἐπαναβεβηκός· ὁ δὲ Ἄνθρωπος Εἶδός ἐστιν εἰδικώτατον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἕτερον εἶδος ὑποβεβηκός· Τὸ δὲ μέσον τῆς οὐσίας καὶ τῦ ἀνθρώπε,

ἀνθρώπε, καὶ γένη καὶ εἴδη εἰσὶ τὰ αὐτά· τῶν μετ' αὐτὰ γένη, τῶν πρὸ αὐτῶν εἴδη. Τὸ γὰρ Σῶμα, τῆς μὲν οὐσίας Εἶδος· τῦ δὲ ἐμψύχε σώματος, Γένος· (ἔχει γὰρ τὸ ἁπλῶς σῶμα, τεταγμένον ὑφ' ἑαυτὸ τὸ ἔμψυχον σῶμα.) Τῦτο δὴ τὸ Ἔμψυχον, Εἶδος μέν ἐστι τῦ σώματος· Γένος δὲ τῦ αἰσθητικῦ· Τὸ αἰσθητικὸν, Εἶδος μὲν τῦ ἐμψύχε· Γένος δὲ τῦ ζώε· Τὸ ζῷον, Εἶδος μὲν τῦ αἰσθητικῦ· Γένος δὲ τῦ λογικῦ· Τὸ δὲ λογικὸν ζῷον ὁ Ἄνθρωπος, Εἶδος μὲν τῦ ζώε, ἐπὶ δὲ Γένος τῦ Πέτρε, καὶ τῦ Παύλε, καὶ τῶν λοιπῶν ἀτόμων, ἀλλ' εἶδός ἐστι καὶ αὐτῶν. Τῦ μὲν ὂν ζώε, εἶδος λέγεται, διότι περιέχεται ὑπ' αὐτῦ· τῶν δὲ ἀτόμων εἶδος, ὅτι περιέχει αὐτά. Εἰ γὰρ ἦν γένος τῶν ἀτόμων ὁ ἄνθρωπος, εἴδη ἂν ὑπῆρχον τὰ ἄτομα· πᾶν γὰρ γένος, εἰς εἴδη διαιρεῖται· τὰ δὲ εἴδη τεμνόμενα, μεταδιδόασι τοῖς ἐξ αὐτῶν, καὶ τῦ ὀνόματος καὶ τῦ ὁρισμῦ· ὥσε καὶ ὁ Πέτρος εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα τεμνόμενος μετεδίδε ἂν τοῖς ἐξ αὐτῦ καὶ τῦ ὀνόματος καὶ τῦ ὁρισμῦ· καὶ ἦν ἕτως ἡ τῦ πέτρε ψυχὴ, Πέτρος· καὶ τὸ σῶμα πάλιν Πέτρος· καὶ τὸν τῦ πέτρε ὅρον, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν τῦ ἀνθρώπε, πάντα μέρος ἐκληρῶντο ἀμφότεροι· νῦν δὲ τῦτο οὐκ ἔστιν· οὐκ ἄρα γένος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' εἶδος εἰς ἄτομα διαιρέμενον.

Πάντα δὲ τὰ ἄτομα, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ὁρισμὸν τῶν οἰκείων εἰδῶν ἀνελλιπῶς ἐπιδέχονται. Ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν γενῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ εἴδη τῶν γενῶν, καὶ τὰ ὑπάλληλα γένη τῶν ἀνωτέρω γενῶν ἕως τῦ γενικωτάτε. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ μὲν ὑποκάτω, λαμβάνεσι τῶν ἄνω πάντων ἀνελλιπῶς καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὺς ὁρισμύς· τὰ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω ἓδ' ὁπωσῦν. Ἀλλ' ἃ δὲ τὰ Εἴδη κοινωνῦσιν ἀλλήλοις, ἢ κατὰ τὺς ὅρυς, ἢ κατὰ τὰ ὀνόματα· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ἃ ποτ' ἂν ἵππος κληθείη, ἢ ὁ ἵππος ἄνθρωπος. Ὅτε δὲ ὁ τῦ ἵππε ὅρος ἁρμόσει τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ὁ τῦ ἀνθρώπε τῷ ἵππῳ· τὸν γὰρ Ἄνθρωπον ἐδεὶς εἶναι φαίη ἂν ζῷον ἄλογον τετράπεν χρεμετιστικὸν, ἢ τὸν Ἵππον, ζῷον λογικὸν θνητὸν νῒ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. Τῦ δὲ κοινῦ γένες, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν

ὅρον, τὰ εἴδη ἐπίσης λαμβάνεσιν· ἐ τὸ μὲν εἰδῶν μᾶλλον, τὸ δὲ ἧττον. καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος, κοινὸν γένος ἔχοντες τὸ ζῷον, καὶ ζῷα καλένται ὁμῶ, καὶ ὁμοίως τὸν τῦ ζῴε κέκτηνται ὁρισμόν. καὶ ἄμφω γὰρ ἐσίαι εἰσὶν ἔμψυχοι αἰσθητικαὶ καὶ μεταβατικαί.

Τὸ Γένος
- Ἡ ἑκάστε τῆς γενέσεως Ἀρχὴ· ἢ.
  - Ἡ Φυσικὴ, ἅτεν ἀπὸ τῦ Τεκόντος ὡς Ἰσραηλῖται.
  - Ἡ τοπικὴ, ἅτεν ἀπὸ τῆς Πατρίδος, ὡς Θηβαῖοι·
- Οἱ ἀπὸ μιᾶς σχέσεως, ὡς Ἡρακλεῖδαι καὶ Ἰκδοεῖοι.
- Καὶ ᾧ ὑποτάσσεται τὸ Εἶδος.

Τὸ Εἶδος
- Ἡ ἑκάστε Μορφὴ, ὡς δυσειδής τις, ἢ εὐειδής.
- Καὶ ἃ κατηγορεῖται τὸ Γένος ἐν τῷ τί ἐσι.

Ἡ Σχέσις
- Φυσικὴ, ὡς Πατὴρ Υἱὸς, καὶ Γένος καὶ Εἶδος.
- Τυχικὴ, ὡς Δῶλος καὶ Δεσπότης.
- Τεχνικὴ, ὡς Μαθητὴς καὶ Διδάσκαλος.
- Καὶ Προαιρετικὴ, ὡς Φίλος καὶ Φίλος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ Γένες καὶ Εἴδες ἐν ᾧ καὶ περὶ Ἀτόμων.

Τῶν λεγομένων εἶναι· τὰ μὲν, ὑφέσηκε· τὰ δὲ, ἐχ ὑφέσηκεν, ἀλλ' ἐν μόναις ἐπινοίαις κεῖται ψιλαῖς. Τῶν δὲ ὑφεσηκότων, τὰ μὲν σώματά εἰσι· τὰ δὲ ἀσώματα. Τῶν δὲ ἀσωμάτων, τὰ μὲν ἰδίαν ὑπόσασιν ἔχει ὡς Ἄγγελος καὶ Ψυχὴ· τὰ δὲ ἐν ἑτέροις ἔχει τὸ εἶναι· τοιαῦτά εἰσι καὶ τὰ Γένη καὶ τὰ Εἴδη. Λέγονται δὲ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη Πρὸ τῶν πολλῶν, Ἐν τοῖς πολλοῖς, Ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. οἷον, ἐννοείθω τι Σφραγιςήριον, ἔχον καὶ ἐκτύπωμα τὸ τυχὸν, ἐξ ἓ κηρίε πολλὰ μεταλαβέτω τῦ ἐκτυπώματος, καί τις ὑπ' ὄψιν ἀγαγέτω ταῦτα, μὴ προκατιδὼν μηδόλως τὸ Σφραγιςήριον· ἑωρακὼς δὲ τὰ ἐν οἷς τὸ ἐκτύπωμα, καὶ ἐπισήσας

ἐπισήσας ὅτι πάντα τῦ αὐτῦ μετέχσιν ἐκτυπώματος, καὶ τὰ δοκοῦντα πολλὰ τῷ λόγῳ συναθροίσας εἰς ἕν, ἐχέτω τῦτο κατὰ διάνοιαν. Τὸ μὲν ἓν ἐν τῷ σφραγιςηρίῳ ἐκτύπωμα, λέγεται Πρὸ τῶν πολλῶν· τόδ' ἐν τοῖς κηρίοις, Ἐν τοῖς πολλοῖς· τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν καταληφθὲν καὶ κατὰ διάνοιαν ἀύλως ὑποσάν, Ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. Οὕτως ἓν καὶ τὰ Γένη καὶ τὰ Εἴδη· Πρὸ τῶν πολλῶν μέν εἰσιν ἐν τῷ δημιεργῷ, κατὰ τὰς ποιητικὰς λόγας. (ἐν τῷ Θεῷ γὰρ οἱ ἀσιοποιοὶ λόγοι τῶν Ὄντων ἐνιαίως προϋφεσήκασι· καθ' ἃς Λόγας ὁ ὑπεράσιος τὰ ὄντα πάντα καὶ προώρισε καὶ παρήγαγεν.) Ὑφεσηκέναι δὲ λέγονται τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη Ἐν τοῖς πολλοῖς· διότι ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀνθρώποις, τὸ τῦ Ἀνθρώπε Εἶδός ἐσι, καὶν τοῖς κατὰ μέρος ἵπποις τὸ τῦ Ἵππε Εἶδος. Ἐν ἀνθρώποις δὲ καὶ ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις τὸ Γένος εὑρίσκεται τῶν τοιῦτων εἰδῶν, ὅπερ ἐσι τὸ ζῷον· Καὶν τοῖς ζῴοις ὁμῶ καὶ τοῖς ζωοφύτοις τὸ καθολικώτερον γένος τὸ Αἰσθητικὸν ἐξετάζεται· συναχθέντων δὲ καὶ τῶν Φυτῶν, θεωρεῖται τὸ Ἔμψυχον· εἰ δὲ σὺν τοῖς ἐμψύχοις ἐθέλει τις ἐπισκοπεῖν καὶ τὰ ἄψυχα, τὸ Σῶμα σύμπαν κατόψεται· συνδραμεσῶν δὲ τοῖς εἰρημένοις τῶν ἀσωμάτων ἐσιῶν, τὸ πρῶτον Γένος Φανεῖται καὶ γενικώτατον· καὶ ἕτω μὲν Ἐν τοῖς πολλοῖς ὑφέσηκε τὰ Εἴδη καὶ τὰ Γένη. Καταλαβών δέ τις ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων τὴν αὐτῶν φύσιν τὴν ἀνθρωπότητα· ἐκ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἵππων αὐτὴν τὴν ἱππότητα, καὶ ἕτω τὸν καθ' ὅλε Ἄνθρωπον καὶ τὸν καθ' ὅλε Ἵππον ἐπινοήσας· καὶ τὸ καθ' ὅλε Ζῷον ἐκ τῶν καθ' ἕκασα τῷ λόγῳ συναγαγών, ἢ τὸ καθ' ὅλε Αἰσθητικὸν, καὶ τὸ καθ' ὅλε Ἔμψυχον, καὶ τὸ καθ' ὅλε Σῶμα, καὶ τὴν καθολικωτάτην Οὐσίαν ἐξ ἁπάντων συλλογισάμενος· ὁ τοιῦτος ἐν τῇ ἑαυτῦ διανοίᾳ, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἀύλως ὑπέσησεν Ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, τετέσι, μετὰ τὰ πολλὰ καὶ ὑσερογενῶς.

Ἰσέον δὲ ὅτι πάντα μὲν τὰ γένη λεχθήσονται ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, ἐ πάντα δὲ τὰ εἴδη. τὸ γὰρ Ὄν, Ἢ καὶ τῇ Φύσει καὶ τῇ Γνώσει πεπερασμένον ἐσὶν, Ἢ ἐδὲ τῇ Φύσει, ἐδὲ τῇ γνώσει· Ἢ τῇ Φύσει μὲν πεπέρασαι, τῇ γνώσει δὲ ἐ

πεπέρασαι· ἐδὲν δέ πέ ἐσι τῇ γνώσει πεπερασμένον, ἄπειρον ὂν τῇ Φύσει. Τέτων ἔτως ἐχόντων, τὰ μὲν γενικώτατα Γένη, καὶ τὰ Ὑπάλληλα, καὶ Φύσει καὶ γνώσει πεπέρασαι. Δέκα γάρ εἰσι τὰ γένη τὰ γενικώτατα· ὡρισμένα δέ γε καὶ τὰ ὑπάλληλα. Τὸ δὲ τῶν Ἀτόμων πλῆθος, ἔτε τῇ Φύσει ἔτε τῇ γνώσει πεπερασμένον ἐσίν· ἀεὶ γὰρ γίνεται καὶ ἀεὶ Φθείρεται· καὶ ἔτε πέρας ὑπὸ τῆς Φύσεως εἴληφεν, ἔτε τὸ γεγονὸς ςάσιμον ὑπάρχει καὶ μόνιμον· τὸ δὲ τοιῦτον, πῶς τῇ γνώσει περιληφθήσεται; Τὰ δὲ εἰδικώτατα Εἴδη, τῇ μὲν Φύσει πεπέρασαι, τῇ γνώσει δέ εἰσιν ἀπερίληπτα· πολλὰ γὰρ ἡμῖν ἄγνωςα τῶν τοιέτων εἰδῶν, ἢ ἐν ἐρημίαις ἀβάτοις, ἢ ἐν ἀπηλαίοις ὄντα, καὶ τὴν ἡμετέραν γνῶσιν διαδιδράσκοντα. Καθ' ὃ μὲν ἓν πάντα τὰ εἴδη τῇ Φύσει πεπέρασαι, κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτέ· ἑτεροῖον γὰρ ὧν ἐποίησεν ἃ ποιεῖ· καθ' ὃ δὲ τὰ ἄτομα γίνεται ἔτι, καὶ ἔπω πεπέρασαι τέτων ἡ γένεσις ὑπὸ Φύσεως, ὁ Πατὴρ τε Κυρίε ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ ὁ Υἱὸς ἐργάζεται· δῆλον δ' ὅτι καὶ ὁ συμπαντεργὸς παράκλητος συνεργάζεται ταῦτά τε καὶ τὰς προνοίας, καὶ τὰς οἰκονομίας καὶ τὰ θαυμάσια.

Χρὴ δὲ γινώσκειν ὡς ὁ Πλάτων πέντε γένη τῶν ὄντων φησὶν· Οὐσίαν, Ταυτότητα, Ἑτερότητα, Κίνησιν, καὶ Στάσιν· Οὐσίαν λέγων, τὴν ἁπλῶς ὕπαρξιν· Ταυτότητα τὴν κοινωνίαν· Ἑτερότητα τὴν διαφοράν· Κίνησιν, τὴν ἐνέργειαν· Στάσιν τήν τε ἠρεμίαν, ἤγεν τὴν ἀποβολὴν τῆς τοιᾶσδε κινήσεως, καὶ τὴν ἐν τῷ κινεῖσθαι μονήν· καθ' ἣν καὶ τῷ ἑρανῷ καὶ τοῖς θείοις δίδωσι ςάσιν. Τὸ γὰρ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ κινεῖσθαι, ςάσιν λέγει δηλῶν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς ὄσι καὶ ὕπαρξίς ἐσι καὶ κοινωνία πρὸς ἄλληλα καὶ διαφορὰ, ἐνεργειά τε καὶ ςάσις τῆς ἐνεργείας ἑποιασῶν, διὰ τῦτο τὰ τοιαῦτα, γένη ὀνομάζει τῶν ὄντων, ὡς πολλοῖς τοῖς γε ὄσιν ἐνθεωρέμενα.

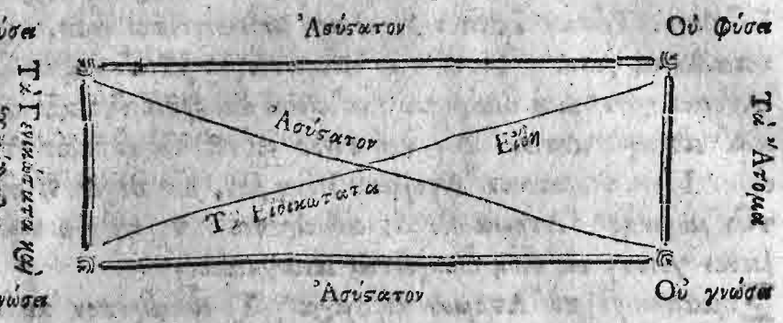
Ὁ δὲ Ἀριςοτέλης, ἐν μὲν τοῖς Φυσικοῖς, τὴν Ὕλην τίθεται Γένος· ἐν δὲ τῇ λογικῇ Πραγματείᾳ, τὰς δέκα Κατηγορίας γένη λέγει τὰ γενικώτατα· Οὐσίαν, Ποσὸν,

σὸν, Ποιὸν, Πρός τι, Πᾶ, Πότε, Ποιεῖν, Πάσχειν, Ἔχειν, Κεῖσθαι. Τέτων ἕκασον ἔχει καὶ εἰδικώτατα εἴδη, καὶ ὑπάλληλα γένη. Ἐκ δὲ τῶν εἰδικωτάτων Εἰδῶν εὐθὺς εἰς Ἄτομα γίνεται ἡ διαίρεσις· ἥτις ἐδὲ διαίρεσις ἐσι κυρίως, ἀλλ' ἀπαρίθμησις. Διὸ καί τινες αὐτὰ τὰ εἰδικώτατα εἴδη, Γένη ὠνόμασαν Ἄτομα· Γένη μὲν, ὡς περιληπτικὰ τῶν μερικῶν· Ἄτομα δὲ, ὡς ἀδιαίρετα. τὸ γὰρ διαιρέμενον γένος, εἰς εἴδη διαιρεῖται ἀναγκαίως.

Σημαίνει δὲ τὸ Ἄτομον τέτταρα· Τὸ ἀδιαίρετον καθὸ ἀμερὲς, ὡς ἡ Στιγμὴ, καὶ τὸ Νῦν, καὶ ἡ Μονάς· ἅτινα καὶ ἄποσα λέγεται. Τὸ δύσμητον, ὡς ὁ ἀδάμας Λίθος. Τὸ εἰδικώτατον εἶδος, διὰ τὸ μὴ τέμνεσθαι εἰς ἕτερα εἴδη. Καὶ τὸ κυρίως ἄτομον, ὃ τέμνεται μὲν, ἃ σώζει δὲ μετὰ τὴν τὴν τομὴν τὸ πρότερον εἶδος· οἷον ὁ Πέτρος, τέμνεται μὲν εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα· ἀλλ' ἔτε ἡ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν ἐσι Πέτρος τέλειος, ἐπεὶ ἐδὲ ἄνθρωπος τέλειός ἐσιν· ἔτε τὸ σῶμα. Περὶ τέτε τε ἀτόμε, τοῖς Φιλοσόφοις ὁ λόγος· ὅπερ ἀποδιδόασιν ὅτως, Ἄτομόν ἐσι, τὸ ἐξειδιοτήτων συγκείμενον, ὧν τὸ ἄθροισμα ἐκ ἂν ἐφθείη ἐπὶ ἑτέρε ποτέ.

- **Τὰ Γένη καὶ τὰ Εἴδη**
  - Πρὸ τῶν πολλῶν, ὡς ἐν τῷ Δημιεργῷ.
  - Ἐν τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀνθρώποις τὸ ἀνθρώπε Εἶδος.
  - Ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐν τῇ Διανοίᾳ.
- **Τῶν λεγομένων Εἶναι**
  - Τὰ μὲν ὑφισήκεν· ὧν
    - Τὰ μὲν σώματα.
      - Τὰ μὲν ἰδίαν ὑπόςασιν ἔχα, ὡς Ἄγγελος, Ψυχή.
      - Τὰ δὲ ἐν ἑτέροις ἔχα τὸ εἶναι, ὡς τὰ Γένη καὶ τὰ Εἴδη.
    - Τὰ δὲ ἀσώματα· ὧν
  - Τὰ δὲ ἐν μόναις φιλαῖς ἐπινοίαις εἰσί.
- **Τὸ Ἄτομον**
  - Τὸ ἀδιαίρετον, ὡς ἡ Στιγμὴ καὶ τὸ Νῦν, καὶ ἡ Μονάς.
  - Τὸ δύσμητον, ὡς ὁ Ἀδάμας.
  - Τὸ εἰδικώτατον Εἶδος, ὡς μὴ τεμνόμενον εἰς ἄλλα.
  - Καὶ τὸ κυρίως ἄτομον, ὡς Σωκράτης.

Τὸ Ὂν πεπέρασαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΒ'.

Περὶ Διαφορᾶς καὶ Συμβεβηκότος.

Τῷ διαλαβεῖν περὶ Διαφορᾶς, ἐκ ἀπεικὸς καὶ περὶ Συμβεβηκότος εἰπεῖν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ διαφορὰ ὀνομάζεται. ἡ γὰρ διαφορὰ ἢ ἐσιώδης ἐστὶν, ἢ ἐπεσιώδης· ἐσιώδης μὲν ἔν ἐστι διαφορὰ, ἡ καθ' αὑτήν τε καὶ Φυσικὴ καὶ εἰδοποιὸς· ἥτις καλεῖται παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις ἰδιαίτατα διαφορὰ· καθ' ἣν εἶδος εἴδες διαφέρει· οἷον τὸ λογικὸν· κατὰ τοῦτο γὰρ διαφέρει τὸ εἶδος τε ἀνθρώπε, τε εἴδες τε ἵππε, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν παρὰ τὸν ἄνθρωπον ζώων. Ὃ δὴ λογικὸν καθ' αὑτὸ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τῆς τε ἀνθρώπε Φύσεως ἐστι παρασατικὸν, καὶ τε ἀνθρωπείε εἴδες ποιητικόν. Λέγωσι δὲ τὴν ἰδιαίτατα διαφορὰν ἔτως· Διαφορά ἐστιν, ἣ περιστένει τὸ εἶδος τε γένες· ὁ γὰρ ἄνθρωπος πλέον ἔχει τε ζώε τὸ λογικόν. Τὸ γὰρ ζῷον, ἔτε λογικόν ἐστιν Ἐνεργείᾳ, ἔτε ἄλογον· ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἕξει τὰ ἀντικείμενα· Δυνάμει δέ γε τὸ ζῷον καὶ λογικὸν ὑπάρχει καὶ ἄλογον, καὶ πάσας ἔχει τὰς ὑπ' αὐτὸ διαφορὰς. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο, πόθεν ἂν τὰ εἴδη χοΐεν [τὰς] διαφορὰς; Οὔτε γὰν ἐκ τῶν ἐκ ὄντων ἐν τῷ γένει τὸ εἶδος συνίσαται, (δυνάμει γάρ εἰσιν ἐν τῷ γένει τῶν εἰδῶν αἱ διαφοραί.) ἔτε περὶ [τὸ] αὐτό εἰσιν ἅμα τὰ ἀντικείμενα. ἐνεργείᾳ γὰρ ἀδιαιρέτων ἔχει τὸ γένος διαφορὰν τῶν εἰδῶν. Ὁρίζονται δὲ ταύτην τὴν ἐσιώδη καὶ ἰδιαίτατα διαφορὰν καὶ ἔτω. Διαφορά ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ

τῷ εἴδει ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορέμενον. Ἐρωτάμενοι γὰρ τί ἐστιν ἄνθρωπος; οἰκείως ἂν λέγοιμεν ὅτι ζῷον. πυνθανομένε δέ τινος ὁποῖόν τι ζῷον ὁ ἄνθρωπος; τότε πάλιν οἰκείως ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι λογικόν. Ὑπογράφεται δὲ τὰς τοιαύτας καὶ ἔτω. Διαφορά ἐστι τὸ χωρίζειν πε φυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. τὸ γὰρ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, χωρίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον, ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ὄντα τὸ ζῷον. Πάλιν Διαφορά ἐστιν, ὅτῳ διαφέρει ἕκασον. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος, κατὰ μὲν τὸ γένος ἐ διενήνοχε· (ζῷα γὰρ καὶ ἀμφότερα.) κατὰ δὲ τὰς διαφορὰς, ἤτοι κατὰ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, ἀπ' ἀλλήλων διέσηκε.

Λέγονται δὲ αἱ ἰδιαίταται Διαφοραὶ, διαιρετικαὶ καὶ συσατικαὶ· διαιρετικαὶ μὲν τῶν Γενῶν, συσατικαὶ δὲ τῶν Εἰδῶν. Τὸ γὰρ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον, διαιρεῖσι τὴν Οὐσίαν· Τὸ δὲ ἔμψυχον καὶ τὸ ἄψυχον διαιρεῖσι τὸ Σῶμα· Καὶ τὸ αἰσθητικὸν, καὶ τὸ ἀναίσθητον διαιρεῖσι τὸ Ἔμψυχον· Καὶ τὸ μεταβατικὸν καὶ τὸ ἀμετάβατον διαιρεῖσι τὸ Αἰσθητικόν. Ταῦτα γὰν τὰ τῶν γενῶν διαιρετικὰ, γίνονται συσατικὰ τῶν εἰδῶν. Τὸ γὰρ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ μεταβατικὸν συνισῶσι τὸ Ζῶον. Ζῶον γάρ ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατική. Τὸ ἔμψυχον, τὸ αἰσθητικὸν, τὸ ἀμετάβατον, συνισῶσι τὸ Ζωόφυτον. ἔστι γὰρ τὸ Ζωόφυτον, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ἀμετάβατος. Τὸ ἔμψυχον δὲ μετὰ τε ἀναισθήτε, τὸ Φυτὸν συνισῶσι. καὶ ἔστι [τὸ] Φυτὸν, οὐσία ἔμψυχος ἀναίσθητος. καὶ ἕτερα πάλιν ἑτέρων εἰδῶν γίνονται συσατικὰ, πρότερον ὄντα γενῶν διαιρετικά. Διό, τι γὰν αἱ διαιρετικαὶ τῶν γενῶν διαφοραὶ, γίνονται συσατικαὶ τῶν εἰδῶν, ὁμῶ πᾶσαι κέκληνται εἰδοποιοί.

Αὗται δὲ αἱ διαφοραὶ, λέγονται εἶναι τὰ ὑπάλληλα γένη· ἀπαραλλάκτως δὲ ἐκ εἰσίν, ἀλλ' ὥσπερ θερμὸν καὶ ψυχρόν. Ὀνομάζονται μὲν καὶ αὗται μόναι αἱ Ποιότητες, ἡ θερμότης δηλονότι καὶ ἡ ψυχρότης. Καλῶνται δὲ ἔτω καὶ τὰ τῶν τοιῶτων ποιοτήτων μετέχοντα Σώματα, ἤγεν τὸ σῶμα τὸ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὴν θερμότητα, καλεῖ-

τοι

τας Θερμὸν, καὶ τὸ τὴν ψυχρότητα κεκτημένον, Ψυχρόν. τό δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιοτήτων τε καὶ πεποιωμένων σωμάτων ἔξιν εὑρεῖν. Οὕτω δὴ καὶ σῶμα καὶ ἀσώματον. ἔμψυχόν τε καὶ ἄψυχον, καὶ αἰσθητικὸν, καὶ λογικὸν, καὶ τἆλλα ὁμοίως. Λέγονται μὲν καὶ αὗται μόναι αἱ Ποιότητες· ἡ σωματότης, ἡ ἀσωματότης, ἡ ἐμψυχότης, ἡ ἀψυχότης, ἡ αἰσθητικότης, ἡ λογικότης, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Λέγονται δ' ἔτω καὶ αἱ οὐσίαι αἱ τὰς τοιαύτας ἐν ἑαυτοῖς κεκλημένας ποιότητας· Σῶμα μὲν, ἡτὴν σωματότητα κεκλημένη οὐσία· Ἀσώματον δὲ, ἡ τὴν ἀσωματότητα· καὶ ἡ μὲν τὴν ἐμψυχότητα ἔχουσα, Ἔμψυχον· ἡ δὲ τὴν ἀψυχότητα, Ἄψυχον· ἡ δὲ τὴν αἰσθητικότητα, Αἰσθητικόν· καὶ ἡ τὴν λογικότητα, Λογικόν. Αὗται μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰς αἱ ποιότητες, εἰσὶν αἱ διαφοραί· αἱ δὲ μετέχουσαι τῶν τοιούτων ποιοτήτων οὐσίαι, τὰ ὑπάλληλα γένη τυγχάνουσιν. ἐπεὶ πῶς ἂν τὰ αὐτὰ, καὶ γένη ἔσοιντο καὶ διαφοραί; καὶ ὡς διαφοραὶ μὲν, ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορηθεῖεν, ὡς γένη δ' αὖ ἐν τῷ τί ἐστιν;

Εἰ δὲ καὶ πᾶν γένος εἰς εἴδη διαιρούμενον, διὰ τῶν διαιρετικῶν διαιρεῖται διαφορῶν· εἴδη δὲ τῆς οὐσίας ὁμολογοῦνται εἶναι τὸ σῶμα καὶ [τὸ] ἀσώματον· διὰ ποίων διαφορῶν εἰς ταῦτα ἡ Οὐσία διαιρεῖται ἢ διαιρεθήσεται, εἰ μὴ διὰ τῆς σωματότητός τε καὶ [τῆς] ἀσωματότητος; Τὸ δὲ Σῶμα πάλιν, εἰς τὰ οἰκεῖα εἴδη, τὸ ἔμψυχόν τε καὶ τὸ ἄψυχον, πῶς ἁραλμηθήσεται; Ἢ πάντως διὰ τῆς ἐμψυχότητος καὶ ἀψυχότητος. Ὅτε γὰρ λέγομεν τὴν Οὐσίαν διαιρεῖσθαι εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον, εἰς οὐσίαν σεσωματωμένην, καὶ μὴ σεσωματωμένην τὴν ἁπλῶς οὐσίαν διαιρεῖσθαί φαμεν· ἐπεὶ τὸ Σῶμα πρότερον ἦν οὐσία μόνον, ἐνεργείᾳ δὲ λαβὸν καὶ [τὴν] σωματότητα, γέγονεν οὐσία ἐνσώματος. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Ἀσώματον δεξάμενον τὴν ἀσωματότητα, οὐσία ὑπῆρξεν ἀσώματος. Καὶ τὸ Ἔμψυχον δὲ, πρότερον ἦν ἁπλῶς σῶμα, τετέχνη, οὐσία ἐνσώματος· μεταχὸν δὲ καὶ τῆς ἐμψυχότητος, σῶμα ἔμψυχον ἐκτετέλεσται. Ὅτε γὲν τὸ σώματος τὴν διαίρεσιν, εἰς ἔμψυχον ποιοῦμεν καὶ ἄψυχον, χρὴ προσυπακούειν

κούειν τὸ σῶμα, ἵνα διαιρῆται τὸ σῶμα εἰς ἔμψυχον σῶμα καὶ ἄψυχον σῶμα. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιητέον, ὡς ἂν καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη σώζωνται ἀσυγχύτως ὅπερ εἰσί. Περὶ μὲν ἓν τῆς οὐσιώδους Διαφορᾶς, ἥτις καὶ ἰδιαίτατα καλεῖται διαφορά, τοσαῦτα εἰρήθω.

Ἡ δ' ἐπουσιώδης Διαφορὰ αὐτό ἐστι τὸ Συμβεβηκός.

Διαιρεῖται δ' αὕτη, εἴς τε τὴν κοινῶς διαφοράν, καὶ εἰς τὴν ἰδίως διαφοράν. Καὶ κοινῶς μὲν διαφορά ἐστι, τὸ χωριστὸν συμβεβηκὸς· ὃ καὶ ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐστὶ κατηγορεῖται. Ἰδίως δὲ διαφορὰ, τὸ ἀχώριστον συμβεβηκὸς· ὃ καὶ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι λέγεται. Τῶ γὰρ συμβεβηκότος, τὸ μέν ἐστι χωριστὸν, τὸ δὲ ἀχώριστον. Κατὰ μὲν ἓν τὸ χωριστὸν συμβεβηκὸς διαφέρει ἄτομον ἑτέρου ἀτόμου καὶ ἑαυτῶ· οἷον καθῆται Πέτρος, βαδίζει Παῦλος. κατὰ γὲν τὸ καθῆσθαι καὶ τὸ βαδίζειν ἀλλήλων λέγονται διαφέρειν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος. ἐνδέχεται δὲ καθῆσθαι τὸν Παῦλον καὶ βαδίζειν τὸν πέτρον, καὶ ἔτω χωρισθῆναι αὐτῶν τὴν τοιαύτην διαφορὰν καὶ λαβεῖν ἄλλην αὐτ' ἄλλης ἑκάτερον. Πάλιν διαφέρει ἄτομον ἑαυτῶ, ἐν τῷ ποτὲ μὲν καθῆσθαι, ποτὲ δ' ἐσάναι ἢ βαδίζειν· καὶ ποτὲ μὲν καθεύδειν, ποτὲ δ' ἐγρηγορέναι· καὶ ὁτὲ μὲν νοσεῖν, ὁτὲ δὲ ὑγιαίνειν· καὶ νῦν μὲν νεάζειν, ἔκποτε δὲ γεγηρακέναι. Ταῦτα γὲν καὶ τὰ παραπλήσια λέγονται κοινῶς διαφοραὶ, καὶ χωριστὰ συμβεβηκότα.

Κατὰ δὲ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκὸς ἑαυτῶ μὲν ὐ διαφέρει τὸ ἄτομον, ἑτέρω δὲ ἀτόμω διαφέρει· οἷον, ἔστι τις Σιμὸς· ἀδύνατον χωρισθῆναι αὐτῶ τὴν σιμότητα· διαφέρει δὲ ἕτος τῶ Γρυπῶ. ὡσαύτως καὶ ὁ Γλαυκὸς, καὶ ὁ ἔχων ἐκ τραύματος ἐσκιῤῥωμένην ἀλὴν, ἑαυτῶν μὲν ὐ διαφέρουσιν, ἄλλων δὲ διαφέρουσιν. Ἔστι δὲ ἡ σιμότης, ἡ γλαυκότης, ἡ ἐν τῷ Αἰθίοπι μελανία, καὶ ἐν τῷ Κόρακι, καὶ ἡ ἐν τῷ Κύκνῳ λευκότης, καὶ τὰ τοιαῦτα, συμβεβηκότα ἀχώριστα· καθὸ ὐ δύνατα χωρισθῆναι πράγματικῶς τῶν ἐν οἷς ἀτόμοις εἰσί. Κατ' ἐπίνοιαν δὲ χωρίζονται καὶ αὐτὰ τῶν πραγμάτων, τὴν

Φύσιν

φύσιν μὴ λυμαινόμενα. Διὰ τε̃το παντὸς συμβεβηκότος ἀχωρίστε καὶ χωριστε̃ κοινὸς ὁ λόγος ἔτός ἐσι. Συμβεβηκός ἐσιν, ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τε̃ ὑποκειμένε φθορᾶς. καὶ πάλιν, Συμβεβηκός ἐσιν ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν· ἐνδέχεται γὰρ ἄνθρωπον καὶ καθῆθαι, καὶ ἑσᾶναι, καὶ βαδίζειν, καὶ εἶναι σιμὸν, καὶ μὴ εἶναι· καὶ ἀπογινομένης τῆς γλαυκότητος ἐδὲν ἧτ̃ον ὁ ἄνθρωπος μένει. δύναται δὲ καὶ Κύκνος ἐπινοηθῆναι μέλας, καὶ ὁ Κόραξ λευκὸς, καὶ ὁ Αἰθίοψ, ἀποβαλὼν τὴν χροιάν· καὶ ταῦτα πάντα γενέθαι δύναται χωρὶς τῆς τε̃ ὑποκειμένε φθορᾶς.

Τριχῶς δ' ἂν τῆς διαφορᾶς λεγομένης, κοινῶς καὶ ἰδίως, καὶ ἰδιαίτατα· πᾶσα μὲν διαφορὰ, ἑτερότης τέ ἐσι, καὶ ἑτεροΐόν τι ποιεῖ προσγινομένη τινί. Ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς καὶ ἰδίως διαφοραὶ, ἄλλοῖον ποιε̃σιν· αἱ δὲ ἰδιαίτατα, ἄλλο· αἵτινές εἰσιν ἀχώριστοι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίνοιαν. εἰδὲ γάρ ἐσιν ἐπινοῆσαι ζῷον ἀναίθητον ἢ ἄνθρωπον ἄλογον, ἢ ἵππον ἀλογίας κεχωρισμένον. Αὗται μὲν δ' αἱ ἄλλο ποιε̃σαι διαφοραὶ, καθ' ἑαυτάς τέ εἰσι, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧτ̃ον ἐκ ἐπιδέχονται· ἔτε γὰρ τὸ γένος μᾶλλον καὶ ἧτ̃ον κατηγορεῖται ἃ ἂν εἴη γένος, ἔτε αἱ τε̃ γένες διαφοραὶ· καθ' ἃς διαιρεῖται τὸ γένος εἰς τὰ εἴδη. Αἱ δὲ ἄλλοῖον ποιε̃σαι, κατὰ συμβεβηκός τέ εἰσι, καὶ ἐπιτείνονται καὶ ἀνίενται ἅπασαι. καθῆται γάρ τις πλέον ἑτέρε, καὶ ἄλλος ἄλλε βαδίζει πλέον· καὶ σιμε̃ σιμώτερός ἐσί τις, καὶ γλαυκε̃ γλαυκότερος. Οὐδεμία δὲ τῶν κοινῶς ἢ ἰδίως διαφορῶν συντελεῖ πρὸς τὸν ὁρισμόν. ὑπογράφεσι γὰρ αὗται τὰ πράγματα, ἃ μὴν καὶ ὁρίζεσιν. Αἱ δὲ ἰδιαίτατα διαφοραὶ, πράγματος ἑκάστε συμπληρε̃σι τὸν ὁρισμόν.

Ἀναγκαῖον δὲ εἰδέναι, ὅτι [τε] τὸ τῆς Οὐσίας ὄνομα καὶ ἐπὶ τῆς ἁπλῶς ὑπάρξεως ἐνίοτε πάτλεται, καὶ ὅτι τὸ Συμβεβηκὸς δηλοῖ ποτε τὸ ἐσιῶδες ἴδιον, ὡς συμβαῖνον καὶ συντρέχον τῷ πράγματι. λέγομεν γὰρ τὴν ἐσίαν τε̃ χρώματος, διὰ τὸ ἐν τοῖς ἔσι τετάχθαι καὶ τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ὀπωσδ̃ν εἶναι αὐτό. καὶ πάλιν λέγομεν συμ-

συμβαίνειν ταῖς προτάσεσι τὸ συμπέρασμα· τετέσι, συνέπεθαι φυσικῶς τε καὶ ἐσιωδῶς. Λέγεται δὲ τὸ τοιε̃τον συμβεβηκὸς, εἴτεν τὸ ἐσιῶδες ἴδιον, καὶ πάντη ἀχώριτον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίνοιαν, Πρώτως καὶ καθ' αὐτὸ ὑπάρχειν τῷ πράγματι· ὡς τῷ σώματι, τὸ τριχῇ διαστατόν· Πρώτως μὲν, ὅτι αὐτῷ μόνῳ ὑπάρχει ἀμέσως· Καθ' ἑαυτὸ δὲ, ὅτι ἐσιωδῶς. Οὐκ εἴτι δὲ καθ' αὐτὸ, τε̃το καὶ Πρώτως·) ἐπὶ πλέον γὰρ τε̃ πρώτως τὸ καθ' αὐτό.) τὸ γὰρ ζῷον ὑπάρχον τῷ ἀνθρώπῳ καθ' αὐτὸ καὶ ἐσιωδῶς, ἐχ ὑπάρχει καὶ πρώτως. Ἔσι γὰρ ζῷον ἀνθρώπε μὴ ὄντος. Τριχῇ δέ τι διαστατὸν, σώματος μὴ ὄντος, ἓκ ἔσιν· ἔτε νε̃ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν, ἀνθρώπε μὴ ὄντος· ἔτε συμπέρασμα, προτάσεων μὴ ἐσῶν· ἔτε ὁρισμός, ἀπόντος τε̃ ὁριστε̃. Διὸ καὶ οἱ Ὁρισμοὶ, καὶ πρώτως ὑπάρχεσι τοῖς ὁριστοῖς, καὶ ἐσιωδῶς, εἴγε κυρίως εἰσὶν ὁρισμοί. Ἐκ τέτων [ἓν] τῶν καθ' αὐτὰ καὶ πρώτως ἡ κυρίως ἀπόδειξις γίνεται· ἔτε δὲ ἐκ τῶν συμβεβηκότων, ἐτ' ἐκ τῶν καθ' αὐτὰ μὲν, μὴ πρώτως δὲ τοῖς πράγμασιν ὑπαρχόντων.

- Ἡ Διαφορὰ
  - Ἡ Οὐσιώδης· ἥτις καλεῖται ἰδιαίτατα, ὡς τὸ Λογικόν.
  - Ἡ Ἐπεσιώδης
    - Ἡ κοινῶς, ὡς τὸ Καθῆθαι.
    - Ἡ ἰδίως, ὡς τὸ Φιλαχρές.
- Ἡ Διαφορὰ
  - Κοινῶς.
  - Ἰδίως.
  - Ἰδιαίτατα.
- Τῶν Διαφορῶν
  - Αἱ μὲν ἄλλο ποιε̃σιν, ὡς τὸ Λογικόν.
  - Αἱ δὲ ἄλλοῖον, ὡς τὰ κοινῶς καὶ ἰδίως Συμβεβηκότα.
- Τῶν Διαφορῶν
  - Αἱ μὲν Χωριταί.
  - Αἱ δὲ Ἀχώριτοι
    - Αἱ μὲν Καθ' αὐτό.
    - Αἱ δὲ κατὰ Συμβεβηκός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ Ἰδίε· ἐν ᾧ καὶ περὶ Κοινε̃.

Τὸ Ἴδιον λέγεται τετραχῶς· Ἢ ὃ παντὶ μὲν ὑπάρχει τῷ εἴδει, ἃ μόνῳ δὲ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Δίπες. Πᾶς μὲν γὰρ ἄνθρωπος δίπες· ἃ μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος δίπες, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ζῷα. Ἢ

ὁ μόνῳ μὲν, ἐ παντὶ δὲ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Φαλακρόν. καὶ γὰρ μόνος ὁ ἄνθρωπος Φαλακρὸς, ἀλλ' ἐ πᾶς ἄνθρωπος Φαλακρὸς· Ἢ ὁ παντὶ καὶ μόνῳ, ἐκ ἀεὶ δὲ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Πολιᾶθαι· ἐκ ἀεὶ γὰρ, ἀλλ' ἐν γήρᾳ, μένοντος τε κατὰ φύσιν· Τέταρτον, ἐφ' ᾧ συνδεδράμηκε τὸ παντὶ καὶ τὸ μόνῳ, καὶ τὸ ἀεὶ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Γελαστικόν. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος, καὶ μόνος ἄνθρωπος, καὶ ἀεὶ, γελαστικός. Γελαστικὸς δὲ λέγεται, ἐ τῷ ἀεὶ γελᾶν, ἀλλὰ τῷ πεφυκέναι γελᾶν. Τέτο δὲ τὸ τέταρτον, κυρίως Ἴδιον λέγεται, ὅτι καὶ ἀντιστρέφει. πᾶς γὰρ Ἄνθρωπος γελαστικὸς, καὶ πᾶν Γελαστικὸν ἄνθρωπος. Εἰ γὰρ καὶ ὁ Πίθηκος φαίνεται ἴσως γελῶν· ἀλλ' ἐκ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν δύναμιν τε γελᾶν, ἐ δὲ ταῖς ἀληθείαις γελᾷ· κατὰ μόνην δὲ τὴν ἐπιφάνειαν, τὸ γελᾶν σχηματίζεται, τῷ μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον· ζῴων γὰρ μιμητικώτατον τυγχάνει ὁ Πίθηκος. Οὕτω γελᾶν εἶναι καὶ τὸν Ἐρωδιὸν, διάκενον γέλωτος, καὶ ψυχικῆς ἄμοιρον διαχύσεως.

Ὑπογράφεται δὲ τὸ ἴδιον ἕτως. Ἰδιόν ἐστι, τὸ παντὶ καὶ μόνῳ τῷ εἴδει καὶ ἀεὶ ὑπάρχον. Ἑκάστῳ μὲν ἓν εἴδει τῶν ζῴων ἐξαίρετόν ἐστιν ἴδιον· τῷ Ἀνθρώπῳ τὸ Γελαστικὸν, τῷ Ἵππῳ τὸ Χρεμετιστικὸν, τῷ Κυνὶ τὸ Ὑλακτικὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἕτερα ἴδια. Κατὰ ταῦτα γὰρ διαχωρίζονται τῆς κοινωνίας ἀλλήλων τὰ εἴδη. Καὶ διὰ τέτο λέγονται ἴδια, διὰ τὸ ἰδιαζόντως προσεῖναι τοῖς εἴδεσιν, ὧν εἰσιν ἴδια, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχοντος τε εἴδες πρὸς ἕτερον εἶδος κατὰ τὸ ἴδιον.

Ἐπεὶ δὲ ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει διπλῆς· (μετέχει γὰρ καὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζωῆς, καὶ τῆς τῶν λογικῶν νοήσεως, ἐπίγειος ὢν καὶ ἐράνιος, θνητὸς καὶ ἀθάνατος, ὁρατὸς καὶ νοέμενος.) Καθὸ μὲν κοινωνεῖ τοῖς ἀλόγοις, ἔχει καὶ τὸ ἴδιον τὸ γελαστικόν. Ἔστι γὰρ τὸ Γελαστικὸν, δύναμις τῆς ἀλόγε ψυχῆς ἐνεργεμένη διὰ τῶν μυῶν· ὡς καὶ τὸ Χρεμετιστικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. Καθὸ δὲ τοῖς λογικοῖς κοινωνεῖ, τὸ νᾶ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν κέκληται ἴδιον· τέτο δὲ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἐστι δύναμις. Ἔχει τοίνυν ὁ ἄνθρωπος ἕκαστον Ἴδιον καταλληλον ἑκάστῳ Κοινῷ.

Λέγεται

Λέγεται δὲ καὶ τὸ Κοινὸν τετραχῶς· Ἢ γὰρ τὸ εἰς μέρη διαιρετὸν, ὡς Ἀγρὸς κοινός· Ἢ τὸ ἀδιαιρέτως ἐν χρήσει κοινῇ λαμβανόμενον, ὡς εἷς Δᾶλος, ἢ εἷς Ἵππος Δεσποτῶν διαφόρων· Ἢ τὸ ἐν προκαταλήψει ἰδιοποιέμενον, ὡς ὁ ἐν Θεάτρῳ τόπος κοινὸς ὢν, ἴδιος γίνεται τε προκαταλαβόντος αὐτόν· Ἢ τὸ ἐπίσης μετεχόμενον, ὡς ἡ φωνὴ τε Κήρυκος. Κατὰ τέτο τὸ σημαινόμενον ἡ, τε Ὕλη πᾶσι τοῖς ἔσι κοινὴ, καὶ τὰ Γένη καὶ αἱ Διαφοραὶ κοιναὶ τοῖς αὐτῶν μετέχεσιν εἴδεσι· τὸ Ζῷον ὅλοις τοῖς ζῴοις κοινὸν, καὶ τὸ Λογικὸν ὅλοις τοῖς λογικοῖς, καὶ τοῖς ἀλόγοις τὸ Ἄλογον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοζόντως. Κατὰ τὸ τοιᾶτον τε κοινε σημαινόμενον, καὶ ἐπὶ τῶν Ὁμωνύμων τὸ ὄνομα μόνον κοινὸν λέγεται. ἐπὶ δὲ τῶν Συνωνύμων, τό, τε ὄνομα καὶ ὁ κατὰ τέτο λόγος. Ἔστι δὲ Κοινὸν, τὸ ἐν πολλοῖς θεωρέμενον, ἢ τὸ πολλῶν κατηγορέμενον.

Τὸ δὲ Ἴδιον οἱ πλατωνικοὶ τριχῶς ἐκλαμβάνονται· Ἀπὸ τῆς Διοργανώσεως, ὡς τὸ Δικέφαλον τῇ Ἀμφισβαίνῃ· Ἀπὸ τῆς Ἐνεργείας, ὡς τὸ Λοξοβαδιστικὸν τῷ Καρκίνῳ· Ἀπὸ τῆς Δυνάμεως, ὡς τὸ Καυστικὸν τῷ Πυρί. δύναται γὰρ ὑπὲρ πᾶν ἕτερον σῶμα καίειν τὸ Πῦρ.

Τὸ Ἴδιον
- Ὁ παντὶ μὲν ὑπάρχει, μὴ μόνῳ δὲ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Δίπες.
- Ὁ μόνῳ, ἐ παντὶ· ὡς τὸ Φαλακρὸν ἢ Γραμματικόν.
- Ὁ μόνῳ καὶ παντὶ, ἐκ ἀεὶ δὲ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Πολιᾶθαι.
- Ὁ μόνῳ καὶ παντὶ, καὶ ἀεὶ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν, ὃ καὶ κυρίως ἴδιόν ἐστι.

Τὸ Κοινὸν
- Τὸ εἰς μέρη διαιρετὸν, ὡς ἀγρὸς κοινός.
- Τὸ ἀδιαιρέτως ἐν χρήσει κοινῇ λαμβανόμενον, ὡς εἷς δᾶλος δύο Δεσποτῶν.
- Τὸ ἐν προκαταλήψει ἰδιοποιέμενον, ὡς ὁ ἐν Θεάτρῳ τόπος.
- Τὸ ἐπίσης μετεχόμενον, ὡς ἡ φωνὴ τε Κήρυκος τοῖς ἀκέσασι.

Τὸ Ἴδιον ἐκλαμβάνουσιν οἱ Πλατωνικοὶ
- Ἀπὸ τῆς Διοργανώσεως, ὡς τὸ Δικέφαλον τῇ Ἀμφισβαίνῃ.
- Ἀπὸ τῆς Ἐνεργείας, ὡς τὸ Λοξοβαδιστικὸν τῷ Καρκίνῳ.
- Ἀπὸ τῆς Δυνάμεως, ὡς τὸ Καυστικὸν τῷ Πυρί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τῶν Κατηγοριῶν.

Τὰ Λεγόμενα καὶ Ὄντα, Ἢ τῇ μὲν προφορᾷ εἰσιν Ἁπλᾶ, τῷ δὲ σημαινομένῳ Συμπεπλεγμένα· (ὡς τὸ τρέχω. τὸ γὰρ τρέχω, ἁπλῶν μέν ἐσι τῇ προφορᾷ καὶ ἀσύνθετον· τῷ δὲ σημαινομένῳ, συμπεπλεγμένον καὶ σύνθετον. δηλοῖ γὰρ ἐμὲ, καὶ τὸν δρόμον, τετέσιν, ἐσίαν καὶ ἐνέργειαν.) Ἢ τῇ μὲν προφορᾷ ὑπάρχεσι Σύνθετα, τῷ σημαινομένῳ δέ γε Ἁπλᾶ· (ὡς ὅτε λέγει τις πράγματος ὁρισμόν· ἐν γὰρ τότε δηλοῖ διὰ τῆς συνθέτε φωνῆς, ἐκεῖνο δηλονότι τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ὁρίζεται.) Ἢ καὶ τῇ προφορᾷ καὶ τῷ σημαινομένῳ Συμπεπλεγμένα εἰσὶ τὰ λεγόμενα· ὡς τὸ Παῦλος δημηγορεῖ· Ἢ καὶ τῇ προφορᾷ καὶ τῷ σημαινομένῳ ἁπλᾷ, ὡς τὸ τρέχει.

Τέτων τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον, ἢ Οὐσίαν σημαίνει, ἢ Ποσὸν, ἢ Ποιὸν, ἢ Πρός τι, ἢ Πῦ, ἢ Πότε, ἢ Ποιεῖν, ἢ Πάσχειν, ἢ Ἔχειν, ἢ Κεῖσθαι· πάντα γὰρ τὰ ὄντα, ὑπὸ τὰς δέκα ταύτας κοινότητας ἀναφέρονται· καὶ ἐκ ἔσι τῶν ὄντων ἐδέν, ὃ μὴ ταύταις ἐμπεριεκλείεται. Καὶ γὰρ οἱ Φιλόσοφοι πάντων τῶν ὄντων ἐπισήμονες εἶναι βελόμενοι, ἐπεὶ τῶν κατὰ μέρος Ἐπισήμη ἐκ ἔσι, διά τε τὸ πολυάριθμον αὐτῶν, καὶ τὸ ἀεὶ γενητὸν καὶ φθαρτὸν, ταῖς εἰρημέναις κοινότησι τὰ πάντα συμπεριώρισαν· καὶ τὸς μὲν κατὰ μέρος ἀνθρώπος, καὶ τὸς κατὰ μέρος ἵππος ἐπισκεψάμενοι πρότερον ὅπως ἔχεσι φύσεως, ἐπὶ τὸν καθόλε Ἄνθρωπον καὶ τὸν καθόλε Ἵππον ἀνέδραμον, τετέσιν, ἐπὶ τὸ Εἶδος τῆ ἀνθρώπε καὶ ἐπὶ τὸ Εἶδος τῆ ἵππε. Τῆτο δὲ καὶπὶ τῶν ἄλλων ζώων πεποιηκότες τῶν μερικῶν, ἀπὸ τῶν τρεπτῶν καὶ ἀλλοιωτῶν μετέβησαν ἐπὶ τὰ ἄτρεπτα τε καὶ ἀναλλοίωτα. Τρεπτὰ μὲν γὰρ καὶ ἀλλοιωτὰ ὑπάρχει τὰ μερικά· τοῖς δὲ Καθόλε τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐσίν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν τοιέτων εἰδῶν, ἐκ ἔσιν ἅπαντα τῇ διανοίᾳ περιλαβεῖν· (πολλὰ γὰρ αὐτῶν ἀγνοεῖται ἡμῖν.) τὸ καθολικώτερον αὖθις ζητήσαντες εὗρον τὸ Ζῷον. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ κατὰ μέρος Φυτὰ πρὸς τὸ καθόλε συναγαγόντες Φυτὸν, καὶ πρὸς τὸ Ζωόφυτον τὰ ζωόφυτα· ταῦτα πάντα τὸ ζῷον, τὸ φυτὸν, τὸ ζωόφυτον, τῷ Ἐμψύχῳ συνέδησαν. Θεωρήσαντες δὲ καὶ [τὰς] ἀψύχες φύσεις, τὸ ξύλον, τὸν λίθον, τὸν σίδηρον καὶ τὰ ὅμοια· τὸ καθόλε Ἄψυχον δι' αὐτῶν συνεχήσαντο· καὶ τῆτο μετὰ τῆ ἐμψύχε συνῆψαν διὰ τῆ Σώματος. Ὅτι δὲ καὶ Ἄγγελον ἔγνωσαν εἶναι καὶ Ψυχὴν, ἃ μετέχει δὲ ταῦτα τῆς τῆ σώματος φύσεως (τὸ μὲν γὰρ μεριτὸν, καὶ τρεῖς ἔχον διαςάσεις· τὰ δὲ παντελῶς ἀμερῆ, καὶ μηδεμίαν κεκλημένα διάςασιν· ἃ Μῆκος, ἃ Πλάτος, ἃ Βάθος.) διὰ τῆς Οὐσίας ἔνωσαν τῷ Σώματι τὸ Ἀσώματον, καὶ γέγονεν ἡ Οὐσία πάντων τέτων αὐθυπάρκτων ὄντων Γένος κοινόν. Ἐπεὶ δέ τινα τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ἐσίᾳ, μὴ μέντοι ἐν ἑαυτοῖς τὴν ὕπαρξιν ἔχεσιν, ἕτω καὶ περὶ τέτων ἐσκέψαντο. δύο τινὰ καὶ τρία, καὶ δέκα καὶ εἴκοσιν εὑρηκότες, ἀνήγαγον ἐπὶ τὸν Ἀριθμὸν· μέγα δὲ καὶ μικρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τὸ Μέγεθος· τὸν ἀριθμὸν δὲ καὶ τὸ μέγεθος, περιέλαβον τῷ Ποσῷ. Δύο γᾶν ἔχον κοινότητας περιεκτικὰς πραγμάτων πολλῶν, τὴν Οὐσίαν καὶ τὸ Ποσόν. Πάλιν ἔσιτι λευκὸν, μέλαν, κιτρὸν· ταῦτα ὑπὸ τὸ Χρῶμα συνήθροισαν· ἔσι δέ τι γλυκὺ, πικρὸν, θερμὸν, ψυχρὸν· ταῦτα δὴ καὶ τὸ Χρῶμα, καὶ τὰς Τέχνας, καὶ τὰς Ἐπισήμας μιᾷ κοινότητι περιέγραψαν, τῷ Ποιῷ. Ποιὸν δέ ἐσιν, ἀφ' ἧ παρωνύμως ὀνομάζεται τὸ μετέχον, ἢ ὁπωσδῆ ἄλλως ἀπ' αὐτῆ· ὡς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπεδαῖος. Ὅτι δὲ καὶ δεξιὸν ἔσιτι καὶ ἀριτερὸν, καὶ διπλάσιον καὶ ἥμισυ· τὰ τοιαῦτα τῷ Πρός τι ἀπένειμαν. Ἔσι δὲ τὰ Πρός τι

χέσις ἑτέρε πρὸς ἕτερον. Πάλιν ἔστι τι ἐν νῷ, ἐν ἀγορᾷ, ἐν θεάτρῳ. τῇ τῦ Πῦ κοινότητι τὰ τοιαῦτα προσήρμοσαν. Τόπε δὲ παραστατικὸν ὑπάρχει τὸ πῦ. Διαφοραὶ δὲ αὐτῦ ὅσαι καὶ τῦ τόπε· ἄνω, κάτω, δεξιὰ, ἀριστερὰ, ἔμπροσθεν, ὄπισθεν. Τὸ δὲ χθὲς καὶ πέρυσι καὶ σήμερον, καὶ αὔριον, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐπὶ τῦ Πότε συνήγαγον. τὸ δὲ ἔστι χρόνε σημαντικόν. Διαφοραὶ δὲ τῦ Πότε ὅσαι καὶ τῦ χρόνε· ἐνεστὼς, παρελήλυθὼς, καὶ μέλλων. Τὸ δὲ τύπτειν, τὸ θερμαίνειν, τὸ ψύχειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἦγεν παραπλήσια, ἐν τῷ Ποιεῖν ἔθεσαν· ὥσπερ αὖ ἐν τῷ Πάσχειν, τὸ τύπτεσθαι, τὸ θερμαίνεσθαι, τὸ ψύχεσθαι, καὶ τὰ ὅμοια. Ἔστι δὲ Ποιεῖν μὲν, τὸ δρᾶν περί τι. Πάσχειν δὲ, ὑφ' ἑτέρε ἄλλοιῦσθαι. Πάλιν ἐπειδὴ ἔστι τὸ ὑποδεδέσθαι, ὡπλίσθαι, διακλύλιον φορεῖν, τὰ ἐοικότα πᾶσι ταῦτα τῷ Ἔχειν δεδώκασιν. Ἔστι δὲ τὸ ἔχειν ἐσίας περὶ ἐσίαν περίθεσις. Τὸ δὲ ἐσάναι καὶ ἀνακεῖσθαι, καὶ καθῆσθαι, γένει κοινῷ τῷ Κεῖσθαι ὑπέταξαν. Κεῖσθαι δέ ἐστιν ἡ τοιάδε θέσις τῦ σώματος· εἰ μὲν γὰρ ὄρθια τὰ μέλη πάντα εἰσὶν, ἐσάναι λέγεται· εἰ δ' ὑπτια πάντα, ἀνακεῖσθαι καὶ ἀνακεκλίσθαι· εἰ δὲ τὰ μὲν ὀρθιάζοντα, τὰ δ' ὑπτιάζοντά πως, καθῆσθαι. Τῦ δὲ Κεῖσθαι, τὰ μὲν Φύσει μετέχει, ὡς τὰ τέσσαρα Στοιχεῖα, ἐν τοῖς ἰδίοις ἱδρυμένα τόποις, καὶ ὁ Οὐρανὸς τὴν ἀνωτάτω χώραν ἐπέχων· τὰ δὲ Θέσει, ὡς ἀνδριάντες, καὶ κίονες, καὶ σκεύη, καὶ ὅλως τὰ κατὰ τέχνην τινὰ, ἢ χρείαν τιθέμενα. Ἔτι τὰ μὲν, ἐν Στάσει ἔχει τὴν θέσιν, ὡς ἡ γῆ· τὰ δ' ἐν Κινήσει, ὡς τὰ ἐράνια σώματα. Ἔτι τὰ μὲν, διαμένον ἔχει τὸ κεῖσθαι, ὡς τὰ Στοιχεῖα καὶ ὁ Οὐρανός· τὰ δ' ἔγχρονον, ὡς τὰ ἐν μέρει χρόνε ὑφεσῶτα. Οὕτω μὲν ἂν οἱ Φιλόσοφοι τὰς τοιαύτας δέκα γενικωτάτας ἐξεῦρον κοινότητας.

Ἕκαστον δὲ τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων αὐτὸ καθ' αὑτὸ, πρᾶγμα μὲν ἐξ ἀνάγκης δηλοῖ· ψεῦδος δὲ ἢ ἀλήθειαν, ἐδαμῶς· τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τέτων συμπλοκῇ, ἢ ἀλήθεια, ἢ ψεῦδος ἀκολυθεῖ. Ἂν μὲν γὰρ εἴπω, ἄνθρωπος, ἢ ἵππος, ἢ τρέχει, ἢ ἵσαται· πρᾶγμα μὲν, σημαίνω ἁπλῶς· οὐκ ἀληθεύω δὲ, οὐδὲ ψεύδομαι. ἐὰν δὲ συμπλέξας ἐρῶ, ἄνθρωπος τρέχει, ἢ ἵππος ἵσαται, τότ' ἐξ ἀνάγκης ἢ ἀληθεύω, ἢ ψεύδομαι· Τὰ μὲν ἓν πρῶτα καὶ δεύτερα πρόσωπα, διὰ τὸ εἶναι ὡρισμένα, ὡς τὸ τρέχω καὶ τρέχεις, συμπεπλεγμένα εἰσὶ τῷ σημαινομένῳ· τὰ δὲ τρίτα, διὰ τὸ εἶναι ἀόριστα, μετὰ τῶν ἁπλῶν ἐτάχθησαν.

Τὰ Λεγόμενα καὶ Ὄντα
- Ἢ τῇ μὲν προφορᾷ εἰσιν Ἁπλᾶ, τῷ δὲ σημαινομένῳ Σύνθετα, ὡς τὸ Τρέχω.
- Ἢ τῇ μὲν προφορᾷ Σύνθετα, τῷ δὲ σημαινομένῳ Ἁπλᾶ, ὡς οἱ Ὁρισμοί.
- Ἢ καὶ τῇ προφορᾷ καὶ τῷ σημαινομένῳ Ἁπλᾶ, ὡς τὸ τρέχει.
  - Οὐσία, ὡς Ἄνθρωπος, Βῦς.
  - Ποσὸν, ὡς Δίπηχυ.
  - Ποιὸν, ὡς Λευκὸν, Μέλαν.
  - Πρός τι· ὡς Πατὴρ, Τίός.
  - Πῦ, ἐν Λυκείῳ.
- Ἢ καὶ τῇ προφορᾷ καὶ τῷ σημαινομένῳ Σύνθετα, ὡς τὸ Παῦλος διδάσκει.
  - Πότε, Χθὲς, Πέρυσι.
  - Ποιεῖν· Ψύχειν, Θερμαίνειν.
  - Πάσχειν· Θερμαίνεσθαι, Ψύχεσθαι.
  - Ἔχειν, Ὑποδεδέσθαι.
  - Κεῖσθαι, Καθῆσθαι.

Τὰ Κείμενα
- Τὰ μὲν Φύσει, ὡς τὰ Στοιχεῖα.
- Τὰ δὲ Θέσει, ὡς Ἀνδριάντες καὶ Σκεύη.

Τὸ Κεῖσθαι
- Ἵσασθαι.
- Ἀνακεῖσθαι.
- Καθῆσθαι.

Ἄλλως τὰ Κείμενα
- Ἢ διαμένον ἔχει τὸ κεῖσθαι, ὡς τὰ Στοιχεῖα.
- Ἢ ἔγχρονον, ὡς τὰ τεχνητά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ἔτι περὶ Κατηγοριῶν.

Τῶν Ὄντων, τὰ μὲν Καθ' ὑποκειμένε λέγεται, τὰ δ' ἐ λέγεται καθ' ὑποκειμένε. Τῶν δὲ λεγομένων καθ' ὑποκειμένε, τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐκ ἔστι· τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. Ὡσαύτως καὶ τῶν μὴ λεγομένων καθ' ὑποκειμένε, τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐκ ἔστι· τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί. Διτ-

τὸν δὲ τε Ὑποκειμένε τὸ σημαινόμενον· δηλοῖ γὰρ καὶ τὸ πρὸς Ὕπαρξιν ὑποκείμενον, καὶ τὸ ὑποκειμενον πρὸς Κατηγορίαν. Κατηγορία δὲ εἴρηται, διὰ τὸ κατά τινων ἀγορεύεθαι ἤτοι λέγεθαι. Πρὸς Ὕπαρξιν μὲν ἓν ὑπόκειται ἡ Οὐσία τοῖς Συμβεβηκόσι· ταῦτα γὰρ ἐν τῇ ἐσίᾳ ἔχει τὸ εἶναι· καὶ ἔσι μόνη ἡ ἐσία πρὸς Ὕπαρξιν ὑποκείμενον. Πρὸς Κατηγορίαν δὲ ὑπόκειται τὰ ἄτομα τοῖς οἰκείοις εἴδεσί τε καὶ γένεσι· καὶ τὰ εἴδη τοῖς ἑαυτῶν γένεσιν ἕως τε γενικωτάτε· οἷον, ὁ Πέτρος Ἄνθρωπός ἐσιν· ὑπόκειται ὁ Πέτρος ἐνταῦθα τῷ ἀνθρώπῳ πρὸς κατηγορίαν, καὶ λέγεται ὁ ἄνθρωπος, καθ' ὑποκειμένε τε Πέτρε, ἐπεὶ ὁ Πέτρος, ὑποκείμενόν ἐσι· κατηγορέμενον δὲ, ὁ ἄνθρωπος. Πάλιν τὸ Ζῶον Οὐσία ἐσίν· ὑπόκειται τὸ ζῶον· καθ' ὑποκειμένε τε ζώε, τετέσι, κατηγορέμενον, ἡ ἐσία. Ἔνθα μὲν ἓν ἡ κατὰ, πρόθεσις φαίνεται, καὶ κατὰ γενικὴν πᾶσιν τελεῖται ἡ σύνταξις, ἐκεῖ τὸ πρὸς κατηγορίαν παραλαμβάνεται ὑποκείμενον· ὡς ὅταν εἴπωμεν, τῶν Ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένε λέγεται· διὰ τᾶτο γὰρ τίθεμεν καὶ τὸ λέγεται, ἵνα καὶ ἐντεῦθεν τὸ πρὸς κατηγορίαν γνωθῇ ὑποκείμενον· τὸ γὰρ λέγεται καὶ τὸ κατηγορεῖται, ταὐτόν ἐσιν. Ἔνθα δὲ ἡ ἐν, πρόθεσις ὁρᾶται, καὶ κατὰ δοτικὴν πᾶσιν γίνεται ἡ σύνταξις, ἐκεῖ τὸ πρὸς Ὕπαρξίν ἐσιν ὑποκείμενον· ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὰ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ ἐσί· διὰ τᾶτο γὰρ καὶ τὸ ἐσὶ τίθεμεν, ἵνα καὶ ἐντεῦθεν τὸ πρὸς Ὕπαρξιν γνωθῇ ὑποκείμενον. Ὑπάρξεως γὰρ παρασατικὸν τὸ ἐσίν.

Ὅταν ἓν λέγωμεν, ὅτι τῶν Ὄντων τὰ μὲν, Καθ' ὑποκειμένε λέγεται· τὰ δὲ ἐ λέγεται καθ' ὑποκειμένε, τᾶτό φαμεν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν τινων κατηγορῆνται, τὰ δὲ ἐ κατηγορῆνταί τινων. Ὅταν δὲ λέγωμεν ὅτι τῶν Καθ' ὑποκειμένε λεγομένων, τὰ μὲν ἐν Ὑποκειμένῳ ἐκ ἐσί, τὰ δ' ἐν Ὑποκειμένῳ ἐσί, τᾶτό φαμεν, ὅτι τῶν Κατηγορεμένων, τὰ μὲν ἐν ἑτέροις ἐκ ἔχσι τὴν ὕπαρξιν· (ἐσίαι γάρ εἰσιν αὐθύπαρκτα πράγματα καὶ μὴ δεόμενα ἑτέρων πρὸς σύςασιν.) τὰ δ' ἐν ἑτέροις ἔχσι τὸ εἶναι· Συμβεβηκότα γάρ εἰσι, τὰ μὴ δυνάμενα καθ' ἑαυτὰ εἶναι,

εἶναι, ἀλλ' ἐν ταῖς Οὐσίαις τὴν ὕπαρξιν ἔχοντα. Μόνως μὲν ἓν καθ' ὑποκειμένε λέγεται καὶ ἐχ ὑποκείμενα, τὰ καθόλε τῶν πραγμάτων καὶ γενικώτατα· ταῦτα γὰρ κατηγορῆνται μόνον, ἐ μὴν καὶ ὑπόκεινται. Οὐ καθ' ὑποκειμένε δὲ εἰσιν, ἀλλ' ὑποκείμενα μόνως, δηλονότι τὰ μερικὰ τῶν πραγμάτων καὶ ἄτομα, διὰ τὸ μὴ κατηγορεῖθαί τινων. Ὁμᾶ δὲ καθ' ὑποκειμένε τε καὶ ὑποκείμενα λέγεται, τὰ εἰδικώτατα Εἴδη καὶ τὰ ὑπάλληλα Γένη· ὡς ἄλλων μὲν ὄντα καθολικώτερα καὶ ἄλλων αὖ μερικώτερα· καὶ τοῖς μὲν ἐπάνω αὐτῶν ὑποκείμενα, τῶν δ' ὑποκάτω κατηγορέμενα. Δῆλον ἐντεῦθεν ὡς Καθ' ὑποκειμένε, καὶ ἐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐσὶν ἡ καθολικωτέρα Οὐσία. Οὐ καθ' ὑποκειμένε, καὶ ἐκ ἐν ὑποκειμένῳ, ἡ μερικὴ ἐσία καὶ ἄτομος. Καθ' ὑποκειμένε, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ καθολικὸν Συμβεβηκός. Οὐ καθ' ὑποκειμένε καὶ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ μερικὸν καὶ ἄτομον Συμβεβηκός.

Τέτων ἕτω διακεκριμένων, τὸ Ὂν Ἢ ἐν ὑποκειμένῳ ἐσὶν, Ἢ ἐκ ἐν ὑποκειμένῳ. Εἰ μὲν ἓν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἴη, τὴν ἐσίαν ποιεῖ· Εἰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ, Ἢ ἐ καθ' αὑτό ἐσιν, Ἢ καθ' αὑτό. Ἀλλ' εἰ μὲν καθ' αὑτὸ, Ἢ μερισόν ἐσι καὶ ποιεῖ τὸ Ποσόν· Ἢ ἀμέρισον καὶ ποιεῖ τὸ Ποιόν. Εἰ δ' ἐ καθ' αὑτὸ, Ἢ σχέσις μόνον ἐσὶ, καὶ ποιεῖ τὰ Πρός τι· Ἢ κατὰ σχέσιν ἄλλων νοεῖται, καὶ ποιεῖ τὰς λοιπὰς ἓξ κατηγορίας. Ἡ γὰρ καλίση καὶ πρώτη τῶν κατηγοριῶν Οὐσία, μετὰ μὲν τᾶ Ποσᾶ, γεννᾷ τὸ Πᾶ, καὶ τὸ Ποτε· μετὰ δὲ τᾶ Ποιᾶ, τὸ Ποιεῖν καὶ τὸ Πάσχειν· μετὰ δὲ τᾶ Πρός τι, τὸ Ἔχειν καὶ τὸ Κεῖθαι. Καὶ αὗται μέν εἰσιν αἱ δέκα Κατηγορίαι. πᾶσαι δὲ τυγχάνεσιν ἁπλαῖ. Κἂν γὰρ ἀπογεννᾷν ἡ ἐσία λέγηται, μετὰ μὲν τᾶ ποσᾶ τὸ πᾶ καὶ τὸ πότε· μετὰ δὲ τᾶ ποιᾶ, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν· μετὰ δὲ τῶν πρός τι, τὸ ἔχειν καὶ τὸ κεῖθαι, ἀλλ' ἐδεμία τῶν κατηγοριῶν σύνθετός ἐσιν· ἐδὲ γὰρ κατηγορία τὸ ἐν τόπῳ εἶναι, ἢ τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι, ἢ ἄλλοτι τῶν τοιᾶτων. διὰ τᾶτο καὶ ὀνόμασιν ἀπαρεμφάτοις τῶν κατηγοριῶν τινες ὠνομάθησαν· τὸ ποιεῖν δηλαδὴ, καὶ τὸ πάσχειν, καὶ τὸ

ἔχειν, καὶ τὸ κεῖσθαι, ἵνα μὴ τῷ ἐφέλκεσθαι πρόσωπα σύνθεσίν τινα εἰσαγάγωσιν.

Πᾶσαι τοίνυν αἱ Κατηγορίαι ἁπλαῖ καὶ καθολικαὶ φωναί εἰσιν, ἁπλᾶ καὶ καθολικὰ σημαίνουσαι πράγματα, διὰ μέσων ἁπλῶν καὶ καθολικῶν νοημάτων. Διαφέρουσι δὲ τῶν πέντε Φωνῶν· ὅτι αὗται μὲν αἱ κατηγορίαι, κατὰ πραγμάτων φέρονται Φυσικῶς, Φύσεις πραγμάτων σημαίνουσαι· καὶ εἰσὶ Φωναὶ κατηγορικαὶ Φύσεων, ἤτοι λόγοι κατὰ πραγμάτων λεγόμενοι Φυσικῶς, διὰ τοῦτο καὶ Κατηγορίαι κυρίως ἐκλήθησαν. Αἱ δὲ πέντε Φωναὶ λέγονται μὲν καὶ αὗται κατηγορικαὶ ἁπλῶς, ὡς σημαντικαί· ἀ μὴν Φύσεις πραγμάτων σημαίνουσιν, οὐδὲ κατὰ πραγμάτων ὑπάρξεως φέρονται, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ κυρίως ἔχουσι τὸ κατηγορικαὶ εἶναι Φωναί, ἀλλ' ἁπλῶς Φωναί· λόγοι δηλονότι σημαντικοὶ τῆς κατὰ πραγμάτων ὀντότητος, λεγομένοις λόγοις ἐνθεωρέμενοι· διὸ καὶ λογικαὶ μᾶλλον εἶεν ἄν, ἢ κατηγορικαί. Καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν οἱ κυρίως κατηγορικοὶ λόγοι εὑρίσκονται· (καὶ οὐσία γὰρ ἐνορᾶται τοῖς πράγμασι, καὶ ποσὸν, καὶ ποιὸν, καὶ τὰ λοιπά.) κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τοῖς τοιούτοις κατηγορικοῖς λόγοις, αἱ λογικαὶ αὗται θεωρῶνται Φωναί· καὶ γένος γὰρ ἐμφαίνεται τῇ οὐσίᾳ, καὶ εἶδος, καὶ διαφορὰ, καὶ ἴδιον, καὶ συμβεβηκὸς ἐν αὐτῇ συνισάμενον. Καὶ τῶν λοιπῶν δὲ κατηγοριῶν μιᾶ ἑκάστῃ καὶ γένος ἐμφαίνεται καὶ εἶδος, καὶ διαφορὰ, καὶ ἴδιον, καὶ συμβεβηκὸς δι' αὐτῆς ὅλης χωρεῖν.

Πᾶσαι δὲ αἱ Κατηγορίαι γενικώταται Γένη εἰσὶ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐπάνω αὐτῶν ἄλλοτι γένος ἐπαναβεβηκός. κἂν γὰρ ἐκ τοῦ ὄντος διαιρῶνται, ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὐτῶν γένος τὸ Ὄν. Τὸ γὰρ Γένος οὐ μόνον τοῦ ὀνόματος μεταδίδωσι τοῖς οἰκείοις εἴδεσιν, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ ὁρισμοῦ· τὸ δὲ Ὄν διαιρούμενον εἰς τὰς δέκα κατηγορίας, τοῦ μὲν ὀνόματος αὐταῖς μεταδίδωσιν· τοῦ λόγου δὲ τελείου γε οὐδεμιᾷ· τὸ γὰρ ὂν ἕτως ὑπογράφουσιν. Ὄν ἐστιν, Ἡ αὐθυπαρκτον πρᾶγμα καὶ μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν· Ἢ τὸ μὴ καθ' ἑαυτὸ δυνάμενον εἶναι, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὴν ὕπαρξιν. Ἡ δὲ πρώτη τῶν κατηγοριῶν οὐσία τὸν τοιοῦτον ὅλον λόγον οὐκ ἐπι-

δέχεται· ἀλλὰ τὸ ἓν μέρος αὐτοῦ· καὶ γὰρ Οὐσία ἐστὶ πρᾶγμα αὐθυπαρκτον, μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ κατηγορίαι συμβεβηκότα οὖσαι, τὸ λοιπὸν μέρος λαμβάνουσι τῆς τοῦ ὄντος ὑπογραφῆς, καὶ οὐχ ὅλην τὴν ὑπογραφήν, οὐδὲ αὗται. Συμβεβηκὸς γάρ ἐστι πρᾶγμα, μὴ καθ' ἑαυτὸ δυνάμενον εἶναι, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὴν ὕπαρξιν· ὥστε οὐκ ἔστι γένος τῶν Κατηγοριῶν τὸ Ὄν. Ἔτι πᾶν Γένος διαιρούμενον εἰς εἴδη μὴ εἰδικώτατα, δύο ἢ τρία ἔχει τὰ ἐξ αὐτοῦ διαιρούμενα, ἢ καὶ κατὰ τὸ σπάνιον τέσσαρα. Τοῦ δὲ ὄντος ἡ διαίρεσις μέχρι δέκα προχωρεῖ τινων μὴ ὄντων εἰδικωτάτων εἰδῶν, εἰκότως οὐδ' ἀπὸ γένους εἰς εἴδη ἐστί. Τὸ δὲ μὴ εἶναι τὰς κατηγορίας εἰδικώτατα εἴδη, παρίσταται σαφῶς ἐκ τοῦ ἔχειν ταύτας ὑφ' ἑαυτὰς καὶ εἰδικώτατα εἴδη, καὶ γένη ὑπάλληλα. Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ συμβεβηκὸς ἐστι γένος τῶν ἐννέα κατηγοριῶν, εἰ καὶ μεταδίδωσι ταύταις καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ λόγου τελείου. Ὥσπερ γὰρ τὸ Γένος Φωνὴ οὖσα λογικὴ, μεταδίδωσι ταῖς δέκα κατηγορίαις καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ· (καὶ γὰρ ἑκάστη τῶν Κατηγοριῶν καὶ Γένος λέγεται, καὶ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται) κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὸ Συμβεβηκὸς μεταδίδωσι ταῖς ἐννέα κατηγορίαις, καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκείας ὑπογραφῆς, μὴ ὂν γένος τῶν κατηγοριῶν· Φωνὴ γάρ ἐστι καὶ αὐτὸ λογικὴ, μία τῶν πέντε Φωνῶν.

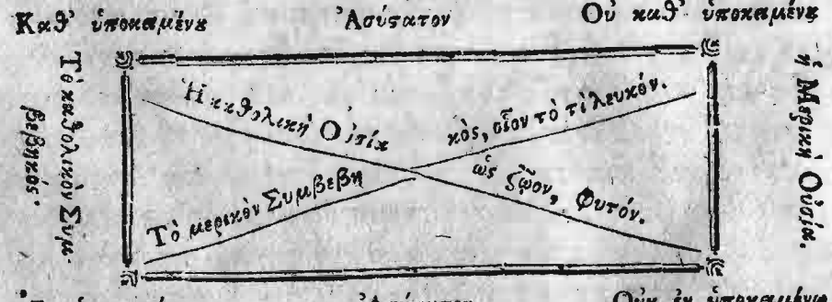
Πάλιν, ἐν οἷς τὸ Πρῶτον καὶ τὸ Δεύτερον Φύσει, τούτων τὸ κοινῶς κατηγορούμενον γένος ἐκ ἔστιν· ἃ δὲ γὰρ ἐν τοῖς εἴδεσι τοῦ αὐτοῦ γένους θεωρεῖται τὸ Φύσει πρότερόν τε καὶ ὕστερον. ἐν δὲ ταῖς κατηγορίαις θεωρεῖται αὐτό. Φύσει γὰρ προτέρα τῶν Συμβεβηκότων ἡ Οὐσία ἐστίν. Οὐσίας γὰρ μὴ ὄσης, ἐν τίνι χοίη ἂν τὴν ὕπαρξιν τὸ Συμβεβηκός; Συμβεβηκότος δὲ μὴ ὄντος, ἔσαι Οὐσία· πρᾶγμα γάρ ἐστιν αὕτη αὐθύπαρκτον μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν. Ὥστε ἡ οὐσία συναναιρεῖ καὶ ἃ συναναιρεῖται, καὶ συνεισφέρεται καὶ ἃ συνεισφέρει. Ὅπου γὰρ συμβεβηκὸς, ἀναγκαίως

ἀναγκαίως ἐκεῖ καὶ ἡσία ἐν ᾗ ἐσι [τὸ] συμβεβηκός. ἢ μὴν ἔνθα γε ἡσία, εἴη ἂν καὶ συμβεβηκὸς ἐξ ἀνάγκης. δυνατὸν γαρ καὶ χωρὶς συμβεβηκότος ἡσίαν θεωρεῖσθαι, κατὰ τὸν τῆς αὐθυπαρξίας λόγον. Ὥσε καὶ ὅτως ἀκ ἔσι γένος τῶν κατηγοριῶν τὸ Ὄν.

Θεωρεῖται δὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς κατηγορίαις, τὸ Φύσει πρότερόν τε καὶ ὕσερον· τὸ γαρ Ποσὸν πρότερον τῦ Ποιῦ, καὶ τὸ Ποιὸν τῶν Πρός τι· ἡ γαρ ἀνείδεος Ὕλη πρότερον ποσῦται, καὶ ὕσερον ποιῦται· τὸ ποιὸν δὲ πάλιν καθ' αὑτὸ ὂν πρότερόν ἐσι τῶν Πρός τι· ταῦτα γαρ χέσεις ἐσὶ· τὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, τῆς χέσεως πρότερα. Τύτων ὅτως ἐχόντων, πρότερα τὰ ἐξ ἡσίας καὶ ποσᾶ τῶν ἐξ ἡσίας καὶ ποιᾶ· καὶ ταῦτα πάλιν πρότερα τῶν ἐξ ἡσίας καὶ τῶν πρός τι. Τοίνυν καὶ ὅτως ἀκ ἔσιν ἁδὲ τὸ συμβεβηκὸς γένος τῶν ἐννέα κατηγοριῶν. Διαιρεῖται δὲ τὸ Ὄν εἰς τὰς δέκα κατηγορίας, κατ' ἄλλον ἁδέκα τῶν διαιρετικῶν τρόπων, ἢ ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. μόνη γαρ ἡ διαίρεσις αὕτη, τὸ Φύσει πρότερόν τε καὶ ὕσερον ἔχει θεωρύμενον ἐν τοῖς τμήμασι.

- Τῶν Ὄντων
  - Τὰ μὲν Καθ' ὑποκειμένε λέγεται· ὧν,
    - Τὰ μὲν ἐν Ὑποκειμένῳ ἐσὶν, ὡς τὸ καθολικὸν Συμβεβηκός.
    - Τὰ δ' ἐν Ὑποκειμένῳ ἀκ ἔσιν, ὡς ἡ καθολικὴ Οὐσία.
  - Τὰ δ' ἀ λέγεται Καθ' ὑποκειμένε· ὧν
    - Τὰ μὲν ἐν Ὑποκειμένῳ ἐσὶν, ὡς τὸ τί λευκόν.
    - Τὰ δ' ἐν Ὑποκειμένῳ ἀκ ἔσιν, ὡς ἡ μερικὴ Οὐσία, καὶ ἄτομον.

Τὰ Ὄντα.

- Τὸ Ὄν
  - Ἡ ἐν Ὑποκειμένῳ
    - Ἡ Καθ' αὐτό· καὶ τῦτο
      - Ἡ μεριστόν ἐσι, καὶ ποιᾶ τὸ Ποσόν·
      - Ἡ ἀμέριστον καὶ ποιεῖ τὸ Ποιόν.
    - Ἡ ἐ καθ' αὐτό· καὶ τῦτο
      - Ἡ σχέσις μόνον ἐσὶ, καὶ ποιᾶ τὸ Πρός τι
      - Ἡ κατὰ σχέσιν ἄλλων νοῦνται
        - Ἡ Οὐσίας καὶ Ποσᾶ — Πᾶ.
        - Πότε.
        - Ἡ Οὐσίας καὶ Ποιᾶ — Ποιᾶν.
        - Πάσχειν.
        - Ἡ Οὐσίας καὶ Πρός τι — Ἔχειν.
        - Κεῖσθαι.
  - Ἡ ἀκ ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ ποιᾶ τὴν Οὐσίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τῶν Κατηγορεμένων ἐν ᾧ καὶ περὶ τῦ Ἕν τινι.

Πᾶσα Κατηγορία, Ἡ ἐπίσης ἐσὶ τῦ ὑποκειμένε, Ἡ ἐπὶ πλέον· ἐπ' ἔλατ̃ον δὲ, ἁδέ ποτε. Καὶ ἐπὶ πλέον μὲν, ὅτε τὰ καθολικώτερα, κατηγορῦνται τῶν μερικωτέρων· οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῷόν ἐσιν· ἰδὲ τὸ ζῷον ἐπὶ πλέον ὂν τῦ ἀνθρώπε, κατηγορήθη αὐτῦ μερικωτέρε ὑπάρχοντος. Οὐκ ἔσι δὲ ἀντισρέψαντας εἰπεῖν, ὅτι πᾶν ζῷον ἄνθρωπός ἐσιν· ἐπ' ἔλατ̃ον γαρ τῦ ζώε ὁ ἄνθρωπος ὤν, ἃ δύναται κατηγορηθῆναι αὐτῦ. τὸ μὲν γαρ ζῷον περιέχει τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἃ περιέχει τὸ ζῷον· ἁδὲ γαρ μόνος ὁ ἄνθρωπός ἐσι ζῷον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα. καὶ ὅτως ἐπὶ πλέον μὲν, γίνεται κατηγορία· ἐπ' ἔλατ̃ον δὲ, ἁδαμῶς. Γίνεται δέ ποτε καὶ ἐπίσης κατηγορία· ὡς ἐπὶ τῶν εἰδῶντε καὶ τῶν ἰδίων, ἐπὶ τῶν ὁρισμῶντε καὶ τῶν ὁριστῶν· οἷον, πᾶς ἄνθρωπος γελασικός ἐσι· καὶ πᾶν γελασικὸν, ἄνθρωπός ἐσιν· ὁμοίως πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον λογικὸν, θνητὸν, νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικόν ἐσι· καὶ πᾶν ζῷον λογικὸν, θνητὸν, νῦ καὶ ἐπισήμης δεκτικὸν, ἄνθρωπός ἐσι. Ταῦτα δὲ τὰ ἐπίσης ἀντισρέφοντα, καὶ ἀντικατηγορύμενα λέγεται.

Χρὴ

Χρὴ δὲ γινώσκειν, ὡς ὅταν ἕτερον ἑτέρε κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένε, τετέσιν, ἐσιωδῶς· ὅσα κατὰ τῦ Κατηγορεμένε λέγεται ἐσιωδῶς, ταῦτα καὶ κατὰ τῦ Ὑποκειμένε ῥηθήσεται. Διτλῆς γὰρ ἔσης τῆς κατηγορίας, τῆς μὲν καθ' ὑποκειμένε, τῆς δ' ἐν ὑποκειμένῳ· Καθ' ὑποκειμένε μέν ἐσιν, ὅτε τὰ καθολικώτερα κατηγορῦνται τῶν μερικωτέρων ἐσιωδῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν συνωνύμως· ὁπότε δηλαδὴ, καὶ τὰ κατηγορέμενα καὶ τὰ ὑποκείμενα, ὑφ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γένος κοινὸν ἀναφέρονται, ὑπὸ τὴν ἐσίαν τυχὸν, ἢ τὸ ποσὸν, ἢ ἄλλό τι τῶν δέκα γενικωτάτων Γενῶν. Τότε γὰρ ὅσα τινὸς κατηγορῦνται καθὼς εἴπομεν, καὶ τῦ ὑποκειμένε αὐτῷ κατηγορηθήσονται· οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐσιωδῶς κατηγορεῖται τῦ Πέτρε, καὶ τῦ ἀνθρώπε δ' ἐσιωδῶς κατηγορεῖται τὸ ζῷον. (ὑπὸ μίαν γὰρ κατηγορίαν τὴν ἐσίαν καὶ ἀμφότερα.) καὶ τῦ Πέτρε τοίνυν τὸ ζῷον κατηγορηθήσεται· ὁ γὰρ Πέτρος, ἄνθρωπός ἐσιν, ἀλλα καὶ ζῷόν ἐσι. Πάλιν τῦ πέντε κατηγορεῖται ἐσιωδῶς ὁ ἀριθμός· καὶ τῦ ἀριθμῦ κατηγορεῖται τὸ διωρισμένον ἐσιωδῶς καὶ αὐτό· καὶ γὰρ ὑπὸ τὸ ποσὸν καὶ ἀμφότερα· καὶ τῦ πέντε γῦν κατηγορηθήσεται τὸ διωρισμένον· ὁ γὰρ πέντε καὶ ἀριθμός ἐσι, καὶ διωρισμένον ἐσί. Καὶ αὕτη μὲν ἡ Καθ' ὑποκειμένε Κατηγορία.

Ἐν Ὑποκειμένῳ δὲ κατηγορία ἐσὶν, ὅταν κατά τινος λέγηταί τι ἐπεσιωδῶς· ὁ πόταν δηλονότι, μηδ' ὑφ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γένος κοινὸν ἀναφέρωνται τὸ κατηγορέμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον. τότε γὰρ ὅχ ὅσα κατὰ τῦ κατηγορεμένε λέγεται, εἴτε ἐσιωδῶς, εἴτε ἐπεσιωδῶς· ταῦτα ἤδη καὶ κατὰ τῦ ὑποκειμένε ῥηθήσεται· οἷον, τῦ Κύκνε κατηγορεῖται τὸ Λευκὸν ἐπεσιωδῶς· τῦ δὲ Λευκῦ τὸ Χρῶμα ἐσιωδῶς· ὁ μὲν γὰρ Κύκνος ὑπὸ τὴν ἐσίαν ἐσὶ· τὸ δὲ λευκὸν καὶ τὸ χρῶμα, ὑπὸ τὸ ποιόν· ἐ τοίνυν τὸ Χρῶμα κατὰ τῦ Κύκνε ῥηθήσεται· ὁ γὰρ Κύκνος, καὶ τὸ Ψιμμίθιον, καὶ ἡ Τίτανος καὶ ἡ Χιὼν λευκὰ μέν εισι· χρώματα δὲ ὀκ εισί. Πάλιν τῦ Ἀνθρώπε κατηγορεῖται τὸ Ζῷον ἐσιωδῶς· τῦ δὲ Ζῴε τὸ Δισύλλαβον ἐπεσιωδῶς· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ζῷον, ὑπὸ τὴν ἐσίαν εἰσὶ· τὸ δὲ δισύλλαβον, ὑπὸ τὸ ποσόν. ἐ τοίνυν καὶ τῦ ἀνθρώπε τὸ δισύλλαβον κατηγορηθήσεται· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷον μέν ἐσι· δισύλλαβον δὲ ὀκ ἔσι. Πάλιν κατὰ τῦ Σωκράτες, ἐπεσιωδῶς λέγεται τὸ Φιλόσοφον· κατὰ δὲ τῦ Φιλοσόφε ὁμοίως ἐπεσιωδῶς τὸ Τετρασύλλαβον· ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης, ὑπὸ τὴν ἐσίαν ἐσι· τὸ δὲ Φιλόσοφον, ὑπὸ τὸ ποιόν· τὸ δὲ τετρασύλλαβον, ὑπὸ τὸ ποσόν. ἀλλ' ὀχὶ καὶ κατὰ τῦ Σωκράτες ῥηθείη ἄν, τὸ τετρασύλλαβον· Φιλόσοφος μὲν γάρ ἐσιν ὁ Σωκράτης, ἐ μὴν δὲ καὶ τετρασύλλαβον. Ὥσπερ δὲ πάντοτε τῇ καθ' ὑποκειμένε κατηγορίᾳ ἐμφαίνεται τὸ Συνώνυμον· ὕτω τῇ ἐν ὑποκειμένῳ ἐδέ ποτε. Ἀλλ' ὁτὲ μὲν τὸ Ὁμώνυμον· ὡς ὅταν εἴπη τις τήνδε τὴν γυναῖκα μεσικὴν, ἢ γραμματικήν. Ὁτὲ δὲ τὸ Παρώνυμον· ὡς ὅταν ἀπὸ τῆς Φιλοσοφίας, παρονομάσῃ τις τὸν Ἀριστοτέλη Φιλόσοφον. Ποτὲ δὲ αὖ τὸ Ἑτερώνυμον· ὡς ὅταν ἐκ τῆς ἀρετῆς, σπεδαῖον τὸν Σωκράτην καλέσῃ τις· τὸ γὰρ ἐναρετον ἐν τῇ τῦ ἑλληνισμῦ συνηθείᾳ ὀχ εὑρηται.

Οὐσία δὲ καὶ Οὐσιῶδες, διαφέρεσιν ἀλλήλων. ὡσαύτως Συμβεβηκός τε καὶ Ἐπεσιῶδες. Ἡ μὲν γὰρ ἐσία, πρᾶγμά ἐσιν αὐθύπαρκτον, μὴ δεόμενον ἑτέρε πρὸς σύστασιν· Τὸ δὲ συμβεβηκὸς, πρᾶγμά ἐσιν ἐν τῇ ἐσίᾳ ὑπάρχον, μὴ ὡς μέρος, καὶ μὴ δυνάμενον εἶναι τῆς ἐσίας χωρίς. Τὸ ἐσιῶδες δὲ καὶ ἐπεσιῶδες, τρόποι εἰσὶν ὑπάρξεώς τινων ἐντισι. καὶ τὸ μὲν Οὐσιῶδες τὸ οἰκεῖον καὶ γνήσιον τῦ ἐνυπάρχοντος παρίσησι πράγματος, πρὸς ἐκεῖνο, ᾧ ἐνυπάρχει· τὸ δὲ ἐπεσιῶδες, τὸ ἀλλότριον δηλοῖ καὶ τὸ ἐπείσακτον. Ὅθεν καὶ ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις, τὸ ἐσιῶδές τε καὶ τὸ Ἐπεσιῶδες λαμβάνεσθαι δύναται.

Τὸ δ' Ἔν τινι λέγεται Ἐνδεκαχῶς. Ὡς Γένος ἐν Εἴδει· οἷον τὸ Ζῷον ἐν τῷ Ἀνθρώπῳ· τὸ γὰρ γένος ἐξῃρημένην ἔχον τὴν ὕπαρξιν, ὅλον ἐν ἑκάστῳ γίνεται τῶν εἰδῶν, καὶ κοινὸν τοῖς εἴδεσιν ἅπασι, καὶ ἰδικὸν ἑνὶ ἑκάστῳ εἴδει ἐσὶ, καθὼς ἡ Φωνὴ τῦ Κήρυκος τοῖς ἀκέσι, καὶ ἡ Ὕλη τοῖς ἐν κόσμῳ, καὶ τὸ τῦ Κύκλε κέντρον ταῖς ἐξ αὐτῦ δὴ τῦ κέντρε

κέντρε ἀγομέναις εὐθείαις· Ὡς Εἶδος ἐν Γένει, οἷον ὁ Ἄνθρωπος ἐν τῷ Ζώῳ· περιέχεται γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ζώῳ, καὶ πᾶν εἶδος ἐν τῷ οἰκείῳ γένει· Ὡς Ὅλον ἐν Μέρεσι, καθάπερ ὁ Σωκράτης ἐν τοῖς ἑαυτῦ μέρεσι, κεφαλῇ, χερσὶ, ποσὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις· καὶ τῦτο δ' ἔν τισιν ἐσι, καὶ ἐκ ἔν τινι. Λέγεται δὲ μέρη μὲν ὅλε· ὅλον δὲ μερῶν ἀδιαιρέτως, ἀλλ' ὅλον ἐν μέρεσιν. Ὡς Μέρος ἐν Ὅλῳ· καθάπερ χεὶρ, ἢ πῦς ἐν Σωκράτει. Ὡς Εἶδος ἐν Ὕλῃ· καθὰ τὸ Εἶδος τῦ Ἀνδριάντος ἐν τῷ Χαλκῷ, καὶ τὸ Σημεῖον ἐν τῇ Γραμμῇ· εἰδοποιεῖ γὰρ καὶ τὸ σημεῖον τὴν περασμένην γραμμήν. Ἐν Χρόνῳ, ὡς ἐν τῷ καιρῷ τῦ Κατακλυσμῦ Νῶε. Ἐν Τόπῳ, ὡς Ἱερεὺς ἐν τῷ Ναῷ. Ἐν Ἀγγείῳ, ὡς Ὕδωρ ἐν Ἐκπώματι· καὶ εἴη ἂν τὸ μὲν ἀγγεῖον τόπος μεταφορητὸς· ὁ δὲ τόπος, ἀγγεῖον ἀμεταφόρητον. Ἐν τῷ ποιητικῷ Αἰτίῳ, ὡς τὰ Πάντα ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν τῷ Τεχνίτῃ τῶν ὑπ' αὐτῦ γενομένων οἱ Λόγοι· καὶ ἐν τῷ Ἄρχοντι, τῶν ἀρχομένων τὰ πράγματα. Ἐν τῷ τελικῷ Αἰτίῳ, ὡς ἐν τῇ ἀναπαύσει τῶν ἀνθρώπων ἡ Κλίνη, καὶ ἐν τῇ Ὑγιείᾳ ἡ Γυμνασία. Ἐν Ὑποκειμένῳ, ὡς ἐν τῇ Οὐσίᾳ τὸ Συμβεβηκός. Ἀνάγονται δὲ ὑπὸ τὴν Πᾶ κατηγορίαν, τὰ Ἔν τινι. Καὶ τὰ μὲν ἀπηριθμημένα, τῦ κατὰ Φύσιν ἐσί· τῦ δὲ παρὰ Φύσιν, ὡς ἡ Φθορὰ ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὸ πῦρ ἐν τῷ ξύλῳ. Καθόλε γὰρ ἡ Φθορὰ ἐν τῷ Φθειρομένῳ παρὰ Φύσιν ἐσίν. Οὐδὲ γὰρ ὁ τῆς Φύσεως σκοπὸς, τὸ ταύτης [ἔργον] ἀπόλυσθαι· συντηρεῖσθαι δὲ μᾶλλον καὶ διαμένειν.

Πᾶσα Κατηγορία
- Ἢ ἐπὶ πλέον, ὡς τὸ Ζῷον τῦ Ἀνθρώπε.
- Ἢ ἐπίσης, ὡς τὸ Γελαστικὸν τῦ Ἀνθρώπε.

Ὡς

Τὰ Ἔν τινι
- Ὡς Γένος ἐν Εἴδει· οἷον τὸ Ζῷον ἐν Ἀνθρώπῳ.
- Ὡς Εἶδος ἐν Γένει· οἷον Ἄνθρωπος ἐν τῷ Ζώῳ.
- Ὡς Ὅλον ἐν Μέρεσιν· οἷον ὁ Σωκράτης ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσιν.
- Ὡς Μέρος ἐν Ὅλῳ· οἷον Χεὶρ ἢ Πῦς ἐν Σωκράτῃ.
- Ὡς Εἶδος ἐν Ὕλῃ· ὡς τὸ Εἶδος τῦ Ἀνδριάντος ἐν τῷ Χαλκῷ.
- Ἐν Χρόνῳ, ὡς Νῶε ἐν τῷ καιρῷ τῦ Κατακλυσμῦ.
- Ἐν Ἀγγείῳ, ὡς Ὕδωρ ἐν Ἐκπώματι.
- Ἐν τόπῳ· ὡς Ἱερεὺς ἐν τῷ Ναῷ.
- Ἐν τῷ ποιητικῷ Αἰτίῳ· ὡς τὰ πάντα ἐν τῷ Θεῷ.
- Ἐν τῷ τελικῷ Αἰτίῳ, ὡς ἡ γυμνασία ἐν τῇ ὑγιείᾳ.
- Ἐν ὑποκειμένῳ, ὡς ἐν τῇ Οὐσίᾳ τὸ Συμβεβηκός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΖ'.

Περὶ Ἑνὸς, Ταυτῦ, καὶ Ἑτέρε, ἐν ᾧ καὶ περὶ Ὑποσάσεως.

Τριχῶς λέγεται τὸ Ἓν καὶ Ταυτόν. Ἢ γὰρ τῷ Γένει, καὶ ποιεῖ τὰ Ὁμογενῆ· οἷον Ἄνθρωπος καὶ Ἵππος· ταῦτα γὰρ ἓν καὶ ταυτὸν γένος ἔχεσι τὸ ζῷον· ἢ τῷ Εἴδει, καὶ ποιεῖ τὰ Ὁμοειδῆ· οἷον Πέτρος καὶ Παῦλος· (τέτοις γὰρ ἓν καὶ ταυτὸν εἶδος ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος.) Ἢ τῷ Ἀριθμῷ, καὶ ποιεῖ τὸ Ἄτομον καθ' αὑτὸ νοέμενον, τῶν λοιπῶν ἀτόμων κεχωρισμένον· οἷον Σωκράτης· ἓν γὰρ ὑπάρχει καὶ ταυτὸν, εἰ καὶ πλείοις ἴσως καλεῖτο ὀνόμασι· Σωκράτης, Σωφρονίσκε υἱὸς, Φιλόσοφος. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίως λεγομένων Πολυωνύμων ἐσίν. Ἓν γὰρ καὶ ταυτὸν ὑπάρχει τῷ ἀριθμῷ, τὸ Ξίφος, καὶ τὸ Ἄορ, καὶ ἡ Σπάθη, καὶ τὸ Φάσγανον.

Ὅσαχῶς δὲ λέγεται τὸ ἓν καὶ ταυτὸν, τοσαυταχῶς καὶ τὸ Ἕτερον. Ἢ γὰρ τῷ Γένει καὶ τῦτο λέγεται, καὶ ποιεῖ τὰ Ἑτερογενῆ, οἷον Ζῷον καὶ Ἐπιςήμη· (τῦ μὲν γὰρ ζώε, γένος ἡ ὐσία· τῆς ἐπιςήμης δὲ, τὸ ποιόν.) Ἢ τῷ Εἴδει, καὶ ποιεῖ τὰ Ἑτεροειδῆ· οἷον Ἵππος καὶ Βῦς· (ἄλλο γὰρ εἶδος τῦ ἵππε, καὶ ἄλλο τῦ βοὸς, εἰ καὶ γένος ἓν ἄλλο καὶ ἄλλο.) Ἢ τῷ Ἀριθμῷ καὶ ποιεῖ [τὰ] Ἄτομα.

μα· καὶ γὰρ τῷ Ἀριθμῷ διαφέρουσιν, ὅσα τῇ συνδρομῇ τῶν συμβεβηκότων, τὴν ἰδιότητα τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ἀφωρίσαντο. Ταῦτα δὲ λέγονται καὶ Ἑτεροϋπόστατα, ὡς ἐχηκότα τὴν ἀναὶ μέρος καθ' ἑαυτὰ ὕπαρξιν· τέτῳ γὰρ καὶ τῶν Ὁμοϋποστάτων διενηνόχασιν. Ὁμοϋπόστατα γάρ εἰσιν, ὅταν δύω Φύσεις ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἑνωθῶσι, καὶ μίαν χῶσιν ὑπόστασιν σύνθετον, καὶ ἓν πρόσωπον, ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα. Πάντα μὲν ἓν τὰ Ὁμοειδῆ. ἐξ ἀνάγκης εἰσὶ καὶ ὁμογενῆ· ἃ πάντα δὲ τὰ Ὁμογενῆ, ἀναγκαίως καὶ ὁμοειδῆ. Οὕτω καὶ τὰ Ἑτερογενῆ μὲν, ὁμολογουμένως πάντα ἑτεροειδῆ· ἃ πάντα δὲ τὰ Ἑτεροειδῆ, ἤδη καὶ ἑτερογενῆ. Καὶ τὰ μὲν τῷ Γένει ἕτερα, καὶ τῷ εἴδει καὶ τῷ ἀριθμῷ διαφέρουσι· τὰ δὲ τῷ Εἴδει ἕτερα, τῷ μὲν ἀριθμῷ διαφέρουσιν· ἃ μὴν δὲ ἀεὶ καὶ τῷ γένει. Οὔτε δὲ τὰ τῷ Ἀριθμῷ διαφέροντα, ἐξ ἀνάγκης καὶ τῷ εἴδει, καὶ τῷ γένει ἕτερά ἐστιν. Ἑτεροειδῆ δὲ λέγοιντ' ἂν μάλιστα, τὰ ἐκ διαφόρων εἰδικωτάτων εἰδῶν ἄτομα· καθάπερ γὰρ Σωκράτης καὶ Πλάτων ὁμοειδῆ· (καὶ ἄμφω γὰρ ἄνθρωποι·) τὸν αὐτὸν τρόπον Πήγασος καὶ Κέρβερος, ἑτεροειδῆ· τὸν μὲν γὰρ Ἵππον, λέγουσιν εἶναι τὸν Πήγασον· τὸν δὲ Κύνα, τὸν Κέρβερον. Τῶν Ἑτερογενῶν δὲ καὶ μὴ ὑπάλληλα τεταγμένων ἕτερα τῷ εἴδει καὶ αἱ Διαφοραί· οἷον Ζῴε καὶ Ἐπιστήμης· Ἄλλαι γὰρ διαφοραὶ τῷ ζῴε, καὶ ἄλλαι τῆς ἐπιστήμης. Τῷ μὲν γὰρ Ζῴε, συσατικαὶ διαφοραὶ, τὸ Ἔμψυχον, τὸ Αἰθητικὸν, τὸ Μεταβατικὸν· διαιρετικαὶ, τὸ Λογικὸν, τὸ Ἄλογον, τὸ Πεζὸν, τὸ Πτηνὸν, τὸ Ἔνυδρον, καὶ ἕτερα. Τῆς δὲ Ἐπιστήμης συσατικαὶ μὲν, τὸ τοῖς λογικοῖς ἐνυπάρχειν ζῴοις, τὸ Δυσμετάβλητον, τὸ Ἁπλοῦν τῶν ὑποκειμένων· διαιρετικαὶ δὲ, τὸ Θεωρητικὸν, τὸ Πρακτικὸν· καὶ αὖθις, τὸ Γεωμετρικόν τε καὶ Ἀστρονομικὸν, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ γὰρ ἧς κατηγορίας ὑπάρχει τὸ γένος, ἐκείνης καὶ τὸ εἶδος. κατάλληλοι δὲ καὶ αἱ διαφοραί. Τῶν τοίνυν ἑτερογενῶν ἕτερα τῷ εἴδει καὶ αἱ διαφοραὶ, αἵ συσατικαί τε καὶ αἱ διαιρετικαί.

Τῶν

Τῶν δέ γε ὑπάλληλα τεταγμένων, διαιρετικαὶ μὲν ἃ πάντοτε αἱ αὐταί· τῷ γὰρ Σώματος διαιρεμένῳ εἰς Ἔμψυχον σῶμα καὶ Ἄψυχον, ἃ διαιρεθήσεται καὶ τὸ Ἔμψυχον εἰς ἔμψυχον πάλιν καὶ ἄψυχον, ἀλλ' εἰς Αἰθητικὸν καὶ Ἀναίθητον· ἕως δὲ καὶ τὸ Σῶμα διηρημένον εἰς Αἰθητικὸν καὶ Ἀναίθητον. Πάλιν τῷ Ἐμψύχῳ καὶ τῷ Αἰθητικῷ, εὑρεθήσονται κοιναὶ διαφοραὶ διαιρετικαὶ, τὸ Λογικόν τε καὶ Ἄλογον· καὶ ὅτως ἔσονται τῶν ὑπαλλήλων Γενῶν, διαφοραὶ διαιρετικαὶ, ποτέ μὲν αἱ αὐταὶ, ποτὲ δ' ἃ καὶ αὐταί. Τὰς δὲ συσατικὰς εἶναι παντοτε τὰς αὐτὰς, τὸ κωλύον ἐδέν· ὁμογενῶν γὰρ ὄντων τῶν ὑπαλλήλων, καὶ συνωνύμου γενομένης τῆς κατηγορίας, ὅσαι τῷ κατηγορουμένῳ διαφοραὶ εἰσι, πᾶσαι καὶ τῷ ὑποκειμένῳ ἔσονται.

Χρὴ δὲ γινώσκειν, ὡς οἱ θεῖοι Πατέρες Ὁμογενῆ καὶ Ὁμοειδῆ τὰ αὐτὰ λέγουσι, τὰ Ὁμοούσια δηλαδὴ, ἤγουν τὰς ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος Ὑποστάσεις. Ἡ δ' Ὑπόστασις δύω σημαίνει· δηλοῖ γὰρ καὶ τὴν ἁπλῶς Ὕπαρξιν, καθὸ καί τινες τῶν Πατέρων, ὡς δηλωτικὸν Φύσεως παρειλήφασι τὸ τῆς ὑποστάσεως ὄνομα· δηλοῖ καὶ τὸ Ἄτομον, ὃ καὶ κυρίως ὑπόστασις λέγεται, διὰ τὸ καθ' αὐτὸ ὑφεστάναι πραγματικῶς· ἐν γὰρ τοῖς Ἀτόμοις ἡ Οὐσία ἐνεργείᾳ ὑφέστηκε, προσλαβοῦσα τὰ Συμβεβηκότα. Καὶ τὸ Ἀνυπόστατον δὲ, δύω σημαίνει· τό, τε γὰρ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν, καὶ τὸ συμβεβηκὸς, ὡς μὴ ἔχον ἰδίαν ὑπόστασιν, εἴτεν ὕπαρξιν, ἀλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑφεστηκός. Τὸ δὲ Ἐνυπόστατον, ποτὲ μὲν τὸ ἁπλῶς ὑπάρχον δηλοῖ· καθὸ σημαινόμενον οὐ μόνον τὴν ἁπλῶς οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐνυπόστατον λέγομεν, ἑτεροϋπόστατον μᾶλλον ὑπάρχον· ποτὲ δὲ δηλοῖ καὶ τὸ ἄτομον. Οὐδ' αὐτὸ δὲ κυρίως ἐνυπόστατόν ἐστιν, ἀλλ' ὑπόστασις. Κυρίως γὰρ Ἐνυπόστατόν ἐστιν, Ἢ τὸ καθ' αὐτὸ μὴ ὑφιστάμενον, ἀλλ' ἐν ταῖς ὑποστάσεσι θεωρούμενον, ὥσπερ τὸ εἶδος, ἤγουν ἡ Φύσις· (καὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἡ Φύσις οὐ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀνθρώποις ὑφέστηκεν·) Ἢ τὸ συνερχόμενον ἑτέρῳ τινὶ διαφόρῳ κατὰ τὴν οὐσίαν εἰς μιᾶς ὑποστάσεως συνθέτου ἐκπλήρωσιν· ὡς ἡ Ψυχὴ καὶ τὸ Σῶμα συνελθόντα ἀλλήλοις

λήλοις τὸν τινα ἄνθρωπον ἀπετέλεσαν. Τὰ μὲν ἓν, Ἐνυπόσατα λεχθεῖεν ἄν· τὸ δ' ἐξ αὐτῶν ἀλλήλων συντεθειμένον, Ὑπόσασις.

Ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἑτέρας ὑποσάσεως προσληφθεῖσα Φύσις, καὶ ἐν αὐτῇ ἐχικυῖα τὴν ὕπαρξιν, καὶ αὕτη καλῶς ἐνυπόσατος λέγεται· ὅθεν καὶ τῦ Κυρίε ἡ Σάρξ, μηδὲ πρὸς καιρῦ ῥοπὴν ἀκαριαίαν ὑποσᾶσα καθ' ἑαυτήν, ἀχ' Ὑπόσασις, ἀλλ' Ἐνυπόσατος καὶ λέγεται καὶ ἐστίν· ἐν γὰρ τῇ τῦ Θεῦ Λόγε ὑπέση Ὑποσάσει προσληφθεῖσα ὑπ' αὐτῆς, καὶ ταύτην ἔχε καὶ ἔχει Ὑπόσασιν.

Ἰσέον δ' ὅτι οἱ ἅγιοι Πατέρες τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἐκάλεσαν Ὑπόσασίν τε καὶ Ἄτομον καὶ Πρόσωπον, τὸ διὰ τῶν ἑαυτῦ ἰδιωμάτων ἀρίδηλον καὶ περιωρισμένην ἀπὸ τῶν ὁμοφυῶν αὐτῦ παρεχόμενον ἡμῖν τὴν οἰκείαν ἐμφάνειαν.

Τὸ Ἓν καὶ Ταυτὸν
- Ἡ Γένε, οἷον Ἄνθρωπος καὶ Ἵππος.
- Ἡ Εἴδε, ὡς Πέτρος καὶ Παῦλος.
- Ἡ Ἀριθμῷ, ὡς Λίφιον καὶ Ἱμάτιον.

Τὸ Ἕτερον,
- Ἡ Γένε, ὡς Ζῷον καὶ Ἐπιςήμη.
- Ἡ Εἴδε, ὡς Ἵππος καὶ Βῦς.
- Ἡ Ἀριθμῷ, ὡς Σωκράτης καὶ Πλάτων.

Ὑπόσασις,
- Ἡ ἁπλῶς Ὕπαρξις.
- Ἡ καὶ τὸ Ἄτομον.

Ἀνυπόσαλον,
- Ἡ τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν.
- Ἡ τὸ Συμβεβηκός.

Τὸ Ἐνυπόσατον.
- Τὸ ἁπλῶς ὑπάρχον.
- Τὸ Ἄτομον.
- Τὸ μὴ καθ' ἑαυτὸ θεωρέμενον, ὡς τὸ Εἶδος τῦ ἀνθρώπε ἐν τοῖς κατὰ μέρος.
- Καὶ τὸ συνερχόμενον διαφόρως κατὰ τὴν ὐσίαν, ἐς μιᾶς ὑποσάσεως σύςασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τῦ Προτέρε, καὶ Ὑσέρε, καὶ Ἅμα.

Κατὰ πέντε τρόπες τὸ Πρότερον λέγεται· Καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἀπὸ τῦ Χρόνε, καθ' ὃν πρεσβύτερον καὶ παλαιότερον ἕτερον ἑτέρε φαμέν. Τάττεται δὲ τὸ μὲν Πρεσβύτερον κυρίως ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, καὶ μάλιςα ἐπ' ἀνθρώπων· ἐπὶ δὲ τῶν ἀψύχων

ἀψύχων [καὶ] ὁμῦ πάντων τὸ Παλαιότερον. Δῆλον δ' ὅτι πρὸς ἕτερον χρὴ παραβάλλοντα πάντοτε ποιεῖσθαι τὴν σύγκρισιν, ἵνα μήτις ἑαυτῦ κατὰ τὴν νέαν ἡλικίαν, ὡς τῷ χρόνῳ πρεσβύτερον, εὑρεθείη πρεσβύτερος. Καθ' ἕτερον τρόπον λέγεται Πρότερον, τὸ κατὰ Φύσιν. Φύσει δὲ πρότερόν ἐςι, τὸ συναναιρῦν καὶ μὴ συναναιρούμενον, καὶ συνεισφερόμενον καὶ μὴ συνεισφέρον· οἷον τὸ ἓν, πρότερον φύσει τῶν δύω· καὶ γὰρ ἀναιρεμένου, συναναιρεῖ τὰ δύω· μὴ ὄντος γὰρ ἑνός, πῶς ἔσονται δύω; τῶν δύω δ' ἀναιρεθέντων, ἐ συναναιρεῖται τὸ ἕν· ἔςι γὰρ ἓν, δύω μὴ ὄντων. Πάλιν τοῖς μὲν δύω συνεισφέρεται τὸ ἕν· ἔνθα γὰρ δύω, ἐκεῖ καὶ τὸ ἕν· ἓν γὰρ καὶ ἓν τὰ δύω· ἐ συνεισφέρει δὲ τὸ ἓν τὰ δύω· ἑνὸς γὰρ ὄντος, ἐκ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ δύω. Κατὰ τῦτον τὸν τρόπον τὰ Γένη πρότερα τῶν οἰκείων Εἰδῶν, καὶ τὰ Εἴδη τῶν Ἀτόμων, καὶ ἁπλῶς τὰ καθολικώτερα τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν μερικωτέρων. Τρίτος τρόπος ὁ κατὰ Τάξιν, ὡς τὸ προοίμιον πρότερον τῆς διηγήσεως, καὶ ὁ ῥατιώτης τῦ ῥατηγῦ. Τέταρτος, ὁ κατ' Ἀξίαν· ὡς ὁ ἄρχων πρότερος τῦ ἀρχομένε, τῇ ἀξίᾳ δηλονότι καὶ τῇ τιμῇ. Τῦτον τὸν τρόπον ὁ Ἀριςοτέλης ἐ δέχεται· τίθησι δ' ἀντ' αὐτῦ τὸν κατὰ τὸ Αἴτιον· οἷον, ἔςιν ἄνθρωπος, καὶ λέγομεν καὶ ἡμεῖς ἀληθῆ λόγον, ὅτι ἐςὶν ἄνθρωπος. τὸ εἶναι γῶν ἄνθρωπον, αἴτιον γίνεται τῦ λόγε τύτε τῦ ἀληθῦς, τῦ, ὅτι ἐςὶν ἄνθρωπος. Κατὰ τῦτο τὸ σημαινόμενον, λέγομεν τὸν ἄναρχον Πατέρα πρῶτον καὶ μείζονα τῦ Μονογενῦς, ὡς Αἴτιον τῆς αὐτῦ ὑπάρξεως ἐσιωδῶς. Προστιθέασί τινες τοῖς τρόποις τῦ προτέρε, τὸν κατ' Ἐπίνοιαν· ὡς ὅταν βαλόμενοι τοῖχον δείμαθαι θεμέλιον καταβάλλωμεν· καὶ λέγομεν, ἐπεὶ πρότερον τὸν τοῖχον ἐπινοήσαντες διὰ τὸν τοῖχον τιθέμεθα τὸν θεμέλιον, ὁ τοῖχός ἐςι πρότερος τῦ θεμελίε. Συνάγεται δ' ἔτος ὁ τρόπος τῷ κατ' Ἀξίαν· καθ' ὃν τὸ βέλτιον καὶ τιμιώτερον, λέγεται πρότερον. Καὶ ὥσπερ ὁ κατ' ἀξίαν πρότερος, ὕσερος εὑρίσκεται κατὰ τάξιν· (ὁ γὰρ ἄρχων πρότερόν ἐςιν ἀρχόμενος, καὶ ὕσερον ἄρχων καθίσαται.)

τοιουτοτρόπως καὶ τὸ κατ' ἐπίνοιαν πρότερον, ὕστερον ἀπαρτίζεται καὶ τελειῦται.

Ὁσαχῶς δὲ τὸ πρότερον, τοσαυταχῶς καὶ τὸ ὕστερον,

προσφυῶς τοῖς τρόποις καὶ καταλλήλως γινομένης τῆς ἀντιθέσεως. Διαιρεῖσι δὲ τὸ Πρότερον, καὶ τὸ Ὕστερον, καὶ τὸ Μᾶλλον καὶ τὸ Ἧττον, ὥσπερ τὰ ἀφ' ἑνός. Ἅμα δέ ἐσι καθ' ἕνα μὲν τρόπον, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ· ὡς ὅταν ἐν μιᾷ ῥοπῇ τύχῃ γενηθῆναι δύο τινάς. Ἕτος ὁ τρόπος τῷ πρώτῳ τρόπῳ τῦ προτέρε ἀντίκειται, τῷ ἀπὸ τῦ Χρόνε. Καθ' ἕτερον τρόπον Ἅμα λέγονται τὰ κατὰ Φύσιν ἅμα ὑπάρχοντα· ταῦτα δέ ἐσι τὰ συναναιρῦντα καὶ συναναιρούμενα, συνεισφερόμενά τε καὶ συνεισφέροντα· οἷα τὰ Πρός τι. Οὗτος δὲ ὁ τρόπος, ἀντίκειται τῷ τῦ προτέρε δευτέρῳ τρόπῳ τῷ κατὰ Φύσιν· καίγε τῷ πέμπτῳ τῷ κατα τὸ αἴτιον. τῷ δευτέρῳ μὲν ἓν καθ' ὅσον ἀντισρέφει, ἀντίκειται τῷ μὴ ἀντισρέφοντι· τῷ πέμπτῳ δ' αὖθις, ἢ μὴν τεταρτῳ, καθ' ὅσον ἐκ ἔσι θάτερον αἴτιον τῦ λοιπῦ· τοιαῦτα γὰρ τὰ πρός τι, καθὸ πρός τι· τὸ γὰρ Πατὴρ καὶ Υἱὸς, ἅμα ἐσὶ καὶ ἀδέτερον αἴτιον, καθ' αὑτὸ ἑτέρε· μᾶλλον μὲν ἓν αἴτιον ἑκατέρε ἑκάτερόν ἐσιν. Αἴτιον γὰρ τῦ Πατέρα εἶναι, τὸ Υἱὸν εἶναι, καὶ τῦ Υἱὸν εἶναι, τὸ Πατέρα εἶναι· κἂν ἄλλως αἴτιος τῆς τῦ υἱῦ ὑπάρξεως ὁ πατὴρ, ἢ μὴν τῆς τῦ πατρὸς ὁ υἱός· ὁ μὲν γὰρ πατὴρ ἐγέννησεν· ὁ δὲ υἱὸς ἐγεννήθη, καὶ γέγονεν ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς, ἢ μὴν ἐκ τῦ υἱῦ ὁ πατήρ. Τρίτον τῦ Ἅμα σημαινόμενον, τὰ ἀντιδιαιρούμενα Εἴδη· ὡς ὅταν διαιρῦντες τὸ Ζῷον εἰς Λογικὸν καὶ Ἄλογον, ἅμα λέγομεν εἶναι τὸ Λογικὸν καὶ τὸ Ἄλογον· καὶ ἃ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δ' ὕστερον. Ἀντίκειται δὲ τῶν ἀντιδιαιρουμένων ὁ τρόπος, τῷ τρίτῳ τρόπῳ τῦ προτέρε τῷ κατὰ τάξιν. ἰσοσοιχα γὰρ τὰ ἀντιδιαιρούμενα, καὶ τὴν αὐτὴν ἀλλήλοις ἔχοντα τάξιν. δοκεῖ δέτι τῦ ἅμα καὶ τῷ κατ' ἀξίαν ἀντικεῖσθαι τρόπῳ τῦ προτέρε. τῦτο δ' ἂν εἴη, τὸ, ἰσάξιόν τε καὶ ὁμότιμον.

Τὸ

Τὸ Πρότερον καὶ Ὕστερον
- Τὸ κατὰ Χρόνον.
- Τὸ τῇ Φύσει πρότερον.
- Τὸ κατὰ Τάξιν, ὡς τὸ προοίμιον τῆς διηγήσεως.
- Τὸ κατ' Ἀξίαν, ὡς ὁ ἄρχων τῦ ἀρχομένε.
- Τὸ κατὰ τὸ Λίτιον, ὡς τὸ εἶναι ἄνθρωπον τῦ ἀληθῆς περὶ αὐτῦ λόγε, τῦ, ὅτι ἐσὶν ἄνθρωπος.

Ἅμα λέγεται
- Τὰ κατὰ Χρόνον, οἷον εἰ γεννηθῶσι δύο τινὲς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.
- Τὰ κατὰ Φύσιν, ὡς τὰ Πρός τι.
- Τὰ Ἀντιδιαιρέμενα ἐκ τῦ αὐτῦ γένες, ὡς τὸ Λογικὸν καὶ Ἄλογον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΘ'.

Περὶ Οὐσίας.

Ἡ Οὐσία, σημαίνει μέν ποτε καὶ τὴν ἁπλῶς ὕπαρξιν, ὅτε καὶ κατὰ πάντων τῶν ὄντων φέρεται· κυρίως δὲ τὴν ἀντιδιαιρεμένην τοῖς συμβεβηκόσι κατηγορίαν δηλοῖ· ἥτις ἐσὶ πρᾶγμα αὐθύπαρκτον, μὴ δεόμενον ἑτέρε πρὸς σύσασιν· ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ ὂν πάρεσι πρώτῃ· μετὰ ταύτην δὲ τοῖς συμβεβηκόσιν. Αὕτη ἡ Οὐσία, διαιρεῖται εἰς Σῶμα καὶ Ἀσώματον· τὸ Σῶμα εἰς Ἔμψυχον καὶ Ἄψυχον· τὸ Ἔμψυχον εἰς Αἰσθητικὸν καὶ Ἀναίσθητον· τὸ Αἰσθητικὸν εἰς Μεταβατικὸν καὶ Ἀμετάβατον· τὸ Μεταβατικὸν εἰς Λογικὸν καὶ Ἄλογον· Λογικὸν μὲν τὸν ἄνθρωπον· Ἄλογον δὲ, τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον ζῷα.

Οὐσία μὲν ἔν Ἔμψυχος Ἀναίσθητος, τὸ Φυτὸν· ἐπεὶπερ αὐτὸ καθ' αὑτό ἐσι τὸ Φυτὸν, καὶ ἐκ ἐν ἑτέροις ἔχει τὸ εἶναι· ἀλλ' ἕτερα μᾶλλον ἐν αὐτῷ τὴν ὕπαρξιν ἔχουσιν. Ὑπάρχει γὰρ ἐν τῷ Φυτῷ, καὶ Ποσὸν· (δίπηχυ γάρ ἐσιν ἴσως ἢ τρίπηχυ τυτὶ τὸ Φυτόν.) καὶ Ποιὸν· (μέλαν γάρ ἐσιν ἢ λευκόν.) καὶ Πρός τι· (μεῖζον γάρ ἐσιν ἑτέρε Φυτῦ, καὶ ἄλλε πάλιν μικρότερον.) καὶ Πῦ. (ἐν τόπῳ γάρ ἐσι.) καὶ Πότε, δι' ὅ,τι καὶ ἐν χρόνῳ· καὶ Ποιεῖν. (αὐξεῖ γὰρ ἢ καρποφορεῖ.) καὶ Πάσχειν· (τέμνεται γὰρ τυχὸν, ἢ ψύχεται, ἢ θερμαίνεται.) καὶ Κεῖσθαι· (ἵσαται γὰρ ἢ ὄρθιον, ἢ πρὸς γῆν νενευκός.) καὶ Ἔχειν· ἔσαι γὰρ ἴσως καί τι θρίγγωμα τῷ Φυτῷ τῆς

αὐτῦ πως ἐίζης ἢ τῦ τελέχες ἁπλόμενον. Οὕτω μὲν ἔν Οὐσία ἐστὶ τὸ Φυτόν. Ἔμψυχον δὲ, διότι τρέφεται καὶ αὔξεται, καὶ γεννᾷ ὅμοιον ἑαυτῷ. Δυνάμεις δὲ Ψυχῆς τὸ Θρεπτικὸν, καὶ Λυξητικὸν, καὶ Γεννητικόν. Ἐπεὶ δὲ ἔμψυχον τὸ Φυτὸν, δῆλον ὅτι καὶ σεσωματωμένον ἐστίν· (ἔμψυχον γὰρ λέγεται τὸ σῶμα, τὸ ἔχον ψυχήν.) ἃ προσέθεται δὲ τὸ σεσωματωμένον τῷ ὅρῳ, ὡς τῷ ἐμψύχῳ συνυπακούμενόν τε καὶ συννοούμενον. Οὕτω μὲν καὶ Ἔμψυχον τὸ Φυτόν. Ἀναίθητον δὲ, διὰ τὸ μηδεμιᾷ διοικεῖσθαι τῶν πέντε αἰσθήσεων· ἐχ Ὁράσει, ἐκ Ἀκοῇ, ἐκ Ὀσφρήσει, ἐ Γεύσει, ἐδ' Ἁφῇ. Δῆλον δ' ὅτι καὶ ἀμετάβατον. Ἀμετάβατον δέ φημι τὸ μὴ ἔχον ἐν ἑαυτῷ δύναμιν μεταβατικὴν ἐκ τόπε εἰς τόπον· ὥσπερ μεταβατικὸν τὸ ἔνδοθεν ἀφ' ἑαυτῦ κινεῖσθαι κατὰ τόπον δυνάμενον. Ἔστι μὲν ἔν τὸ Φυτὸν, Οὐσία Ἔμψυχος Ἀναίθητος. Οὐσία δ' ἔμψυχος αἰσθητικὴ, τὸ Ζῶον ὁμῦ καὶ ΖωόΦυτον. Ἵνα γᾶν ἀπ' ἀλλήλων ταῦτα διακριθείη, προσθετέον τῷ μὲν ὅρῳ τῦ ζώε, τὸ Μεταβατικὸν· τῷ δὲ τῦ ζωοφύτε, τὸ Ἀμετάβατον. Μεταβατικὸν δὲ λέγομεν τὸ ζῶον, καὶ ἐχ ἁπλῶς κίνησιν ἔχον· ἐπείπερ ἐκ τῶν ὅλων κινήσεων, τὴν μετάβασιν ἔχει πλείονα παρὰ τὸ ζωόΦυτον, ἤγεν τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. Πᾶσα γὰρ ἄλλη κίνησις, καὶ τῷ ζωοφύτῳ ἔνεστι, καὶ αὐτῷ τῷ Φυτῷ· γίνονται γὰρ καὶ ταῦτα καὶ Φθείρονται καὶ αὔξονται, καὶ μειῦνται, καὶ ἀλλοιῦνται, θερμαινόμενα καὶ ψυχόμενα, καὶ καθ' ἕτερα πάθη διάφορα τὴν ἀλλοίωσιν ὑπομένοντα τῇ οἰκείᾳ Φύσει καταλλήλως ἑκάτερον. Ἔστι μὲν ἔν τὸ Ζῶον, Οὐσία Ἔμψυχος Αἰσθητικὴ Μεταβατική· τὸ δὲ ΖωόΦυτον, Οὐσία Ἔμψυχος Αἰσθητικὴ Ἀμετάβατος. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἁπλῆν αἴσθησιν τὸ ζωόΦυτον πλεονεκτεῖ τῦ Φυτῦ· διὰ δὲ τὸ μὴ μεταβαίνειν, ὑσερεῖται τῦ ζώε. Καὶ ἕτω μὲν ἔχει τὸ Ζῶον καὶ τὸ ΖωόΦυτον.

Ὁ δὲ Ἄνθρωπος, ζῷόν ἐστι λογικὸν, ἤγεν Οὐσία Ἔμψυχος Αἰσθητικὴ Μεταβατικὴ Λογική. Ἀλλ' εἰ μὲν ἕτως ὁ τῦ ἀνθρώπε ὁρισμὸς ἀπεδίδοτο, λεγόντων ἡμῶν· ἄνθρωπός ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατικὴ λογική·

ἐκ

ἐκ ἂν τῷ τῦ ἀνθρώπε ὁρισμῷ προσέκειτο τὸ θνητὸν, ὡς τῇ ἐμψύχῳ οὐσίᾳ συνεισαγόμενον. Πᾶν γὰρ ἔμψυχον, καὶ θνητόν· ὥσπερ καὶ πᾶν σύνθετον, διαλυτόν. Σύνθεσις γὰρ ἀρχὴ μάχης· μάχη δὲ διασάσεως· διάσασις δὲ λύσεως. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔτως ὁρίζεθαι, ἀδολεχίας ἐστὶ μὴ πρεπέσης τοῖς ὁρισμοῖς· (τί γὰρ ἐν ὅροις, λόγοις συντόμοις, χρὴ πολυλογεῖν, ἐνὸν μιᾷ λέξει τὰ πλεῖστα περιλαβεῖν καὶ διὰ τῦ ζῷον εἰπεῖν, τὴν οὐσίαν δηλῶσαι, καὶ τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικὸν, καὶ τὸ μεταβατικόν;) διὰ τῦτο ζῷον λέγοντες τὸν ἄνθρωπον λογικὸν, προστίθεμεν τῷ ὅρῳ καὶ τὸ θνητόν. Δηλοῖ γὰρ τὸ τῦ ζώε ὄνομα καὶ τὸν Ἄγγελον ὡς ζωῆς μετέχοντα καὶ αὐτὸν, εἰ καὶ τῆς ἀθανάτε καὶ ὑπὲρ αἴσθησιν· ὃς δὴ καὶ λογικός ἐστι, καὶ ἡ λογικότης αὐτῦ πάσης ἀλογίας ἀνεπιμιγής, καὶ πάμπαν ἀμέθεκλος. Ἵνα γᾶν μήτις ἀκέων ζῷον λογικὸν, ὑπολάβῃ τυχὸν τὸν Ἄγγελον λέγεθαι, τὸ θνητὸν ἐπεισήχθη τῷ ὅρῳ διὰ σαφήνειαν ἔξωθεν· ἃ μὴν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν τομῆς καὶ ὑποδιαιρέσεως. Οὐ δὲ γάρ ἐστιν αὐτὸ τὸ ζῷον, τετέσι, τὴν οὐσίαν τὴν ἔμψυχον τὴν αἰσθητικὴν καὶ μεταβατικὴν, εἰς λογικὸν διαιρήσαντες, ὑποδιελεῖν αὖθις τὸ λογικὸν εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον. Οὕτω γὰρ ποιήσαντες, ἢ τὸν ἑλληνικὸν Ὕθλον συσήσομεν, καὶ τὰ ἐράνια σώματα ζῷα τερατευσόμεθα καὶ αὐτοὶ, καὶ λογικὰ καὶ ἀθάνατα, ἃ τὰς Ἀγγέλας ζῷα εἰπόντες ἀθάνατα, δοξάσομεν αὐτὰς ἐμψύχας τε καὶ αἰσθητικὰς· εἰ τῦτο δὲ, καὶ σεσωματωμένας· καὶ ἕτως ἀθανάτας ὁμολογῦντες αὐτὰς, τἐναντίον μᾶλλον θνητὰς εἶναι κατασκευάσομεν ἐξ ὧν λέγομεν. Πάλιν εἴπερ ἐκ τῦ θνητῦ τὸν ἄνθρωπον διέλοιμεν, καὶ τὸν βῶν, καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα· πᾶν τὸ θνητὸν ἔσαι καὶ λογικόν· (τὰ γὰρ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω κατηγορῦνται) κἀν τεῦθεν ἁρμόσει καὶ τοῖς ἀλόγοις τὸ λογικὸν· ὅπερ ἐστὶν ἀτοπώτατον. Τμηθήσεται γᾶν τὸ λογικὸν ζῷον εὐθὺς, εἴτεν ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὰ ἄτομα· Πέτρον, Παῦλον καὶ τὰς λοιπὰς ὑποσάσεις· ἅς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης οὐσίας λέγεθαι κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλισα. Τὰ

γὰρ ἄτομα πρώτως αἰθητῶς [καὶ] κυρίως δοκῦσιν ὐσίαι λέγεθαι, διὰ τὸ αἰθητῶς ὑπάρχειν, καὶ πρώτως καταλαμβάνεθαι. Διὰ τῶν αἰθητῶν γὰρ ἡ διάνοια ἡμῶν ἀνάγεται πρὸς τὰ νοητά, καὶ μάλιστα φαίνονται ὐσίαι εἶναι, διὰ τὸ ἐνεργείᾳ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὰ συμβεβηκότα ὑπάρχοντα. Καὶ ἔτω μὲν ὁ πολὺς ἄνθρωπος ἔχει δόξης περὶ αὐτῶν. Οἱ δ' ἐξετασικώτερον περὶ τύτων διασκεψάμενοι, κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα κατ' ἀλήθειαν ὐσίας ἔσας ἃ λεγομένας τὰ εἰδικώτατα ἔφασαν εἶδη· κυριώτατα μέν, διὰ τὸ νοητῶς ὑπάρχειν καὶ ὑπερβαίνειν τὴν αἴθησιν· (κρείττω γὰρ καὶ κυριώτερα τῶν αἰθητῶν τὰ νοητά.) πρώτως δὲ, ὡς πρώτως ἐπιδεδεγγένα πάσας τας ὐσιώδεις διαφορὰς καὶ τὰ ἴδια, καὶ τύτων πάντων μεταδιδόντα τοῖς ἀτόμοις ὑσέρως ἀφ' ἑαυτῶν· (ἐν γὰρ τῷ καθόλε ἀνθρώπε, καὶ ὁ Πέτρος ἄνθρωπος λέγεται, καὶ ζῷον λογικὸν θνητὸν, νῷ καὶ ἐπισήμης δεκτικόν.) μάλιστα δὲ ὡς ἀναλλοίωτα καὶ σχίσιμα καὶ ἀεὶ ὄντα, τῶν ἀτόμων παντοίως ἀλλοιμένων καὶ ἀσατέντων, καὶ ἄλλοτε ἄλλων γιγνομένων καὶ φθειρομένων. Ὅθεν καὶ οἱ τὴν ἀληθῆ Φιλοσοφίαν ζητήσαντες, ἓν ἕκασον τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν, Υ̓σίαν καὶ Φύσιν ἐκάλεσαν ὁμῶ καὶ Μορφήν· Υ̓σίαν, ὡς ἔσαν ἀεί, καὶ μηδέ ποτε φθειρομένην· Φύσιν ὡς φύσαν τὰς ὑποστάσεις, καὶ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν καὶ δύναμιν ἀμετάβλητον πάσαις ταῖς ὑπ' αὐτὴν ὑποστάσεσιν ὑπάρχσαν, καὶ τὸ κινεῖθαι τοιῶσδε τύτων ἑκάστῃ παρέχσαν· Μορφὴν δὲ, διὰ τὸ εἰδοποιηθῆναι καὶ μορφωθῆναι ταῖς ὐσιώδεσι Διαφοραῖς, καὶ τοῖς Ἰδίοις ὡς ἐντελέστατα, καὶ τῶν ὅλων μορφωμάτων τῶν ὑπ' αὐτὴν, ἤτοι τῶν χαρακτήρων εἶναι συλληπτικήν. Τὰ δ' ἄτομα καθὸ μέρη ὐσιῶν, κατὰ τῦτο καὶ ὐσίαι κληθήσονται. Καὶ Πλάτων γὰρ τὸς κατὰ μέρος ἀνθρώπες, ἀνθρώπε κέρματά φησιν· ὅθεν καὶ Πέτρος μὲν ὐσία ἐστὶ, καὶ Παῦλος ὐσία ἐστὶν, ἀλλ' ὐσίας μιᾶς καὶ ἀμφότεροι.

ἡ Υ̓σία { Ἡ ἁπλῶς Ὕπαρξις. / Κυρίως δὲ ἡ ἀντιδιαιρεμένη τοῖς Συμβεκηκόσιν.

Ἡ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Ἔτι περὶ Υ̓σίας.

Τῆς κυρίως Υ̓σίας ἀποδείσαντας πρεπόντως, ἡ Ὕλη τε καὶ τὸ Εἶδος. ὐσιώδη γὰρ ταῦτα μᾶλλον, ἤπερ ὐσίαι. Περὶ μὲν [ὧν] τύτων, ὑπομνηθήσεται, κατὰ τὸ τῷ δευτέρᾳ βιβλίῳ πρῶτον κεφάλαιον. Τῇ δέ γε κυρίως ὐσίᾳ, πράγματι αὐθυπάρκτῳ,

ὑπάρχῳ, μὴ δεομένῳ τινὸς ἑτέρᾳ πρὸς σύστασιν ὁμολογημένῃ, πρόσεσιν οἰκειότατα, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. Ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγεται, ὃ ἔν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον, ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τῶ ἐν ᾧ ἐστι, καὶ ὃ τῶ ἐν ᾧ ἐστιν ἐπινοίᾳ χωριζόμενον, ἀφθείρει αὐτό· τοῦτο δέ ἐστι τὸ Συμβεβηκός.

Πάσῃ μὲν ἓν τῇ κυρίως οὐσίᾳ πρόσεστι τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. Οὐ μόνῃ δὲ τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ οὐσιώδει διαφορᾷ· καὶ αὕτη γὰρ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ λογικὸν, ἀλλ' ὡς μέρος· εἰ γὰρ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ὑπῆρχε, δυνατὸν ἦν ἂν χωρίζεσθαι τῶ ἀνθρώπε, καὶ μηδὲν ἧττον ἄνθρωπον μένειν τὸν ἄνθρωπον· νῦν δὲ τοῦτο οὐκ ἔστιν· εἰ γὰρ ἀφαιρεθείη τῶ ἀνθρώπε τὸ λογικὸν, ὁ ἄνθρωπος φθείρεται.

Κοινὸν οὐσίας καὶ διαφορᾶς καὶ τὸ, συνωνύμως λέγεσθαι πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν. ὁ Πέτρος γὰρ καὶ τὸ ὄνομα τῶ ἀνθρώπε καὶ τὸν ὁρισμὸν ἐπιδέχεται. Καὶ Λογικὸν δὲ, καλεῖται μὲν καὶ ἡ διαφορὰ, τετέσιν, ἡ Λογικότης αὕτη· καλεῖται δὲ καὶ ὁ Πέτρος λογικὸν, καθὸ ζῷον μετέχον τῆς λογικότητος. Εἰ δὲ καὶ τὸν ὅρον τῆς λογικότητος ἀπαραλλάκτως ὁ Πέτρος οὐκ ἐπιδέχεται· (Λογικότης μὲν γάρ ἐστι, δύναμις χρήσεως λόγε· ὁ δὲ Πέτρος ζῷόν ἐστι χρώμενον λόγω.) Θαυμαστὸν οὐδέν. Συνώνυμον γὰρ λέγεται μὲν καὶ ὅπερ ὀνόματός τε καὶ ὁρισμῶ μεταδίδωσι· λέγεται δὲ καὶ ὅπερ συντελεῖ μόνον πρὸς ὕπαρξιν. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ψυχὴν συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τῶ ζάε φησὶν, ἐπειδὴ πρὸς τὴν ὕπαρξιν αὐτῶ συντελεῖ, κἂν μήτε τῶ ὀνόματος μεταδιδοίη τῷ ζῴῳ, μήτε τῶ ὁρισμῶ. Εἴη δ' ἂν συνωνύμως κατηγορεμένη τῶν ὑπ' αὐτὴν ἡ Διαφορά. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ διαφορὰ κἂν ποιότης φαίνηται εἶναι, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς ποιότης ἐστὶν, ἀλλ' οὐσιώδης ποιότης, μηδεμιᾷ ἐπινοίᾳ δυναμένη χωρίζεσθαι τῶ ἐν ᾧ ἐστιν· οἷον ἡ Λογικότης· πρὸ μὲν γὰρ τῶ συνελθεῖν τῷ ζῴῳ καὶ ἀποτελέσαι τὸν ἄνθρωπον σκοπῶσιν ἡμῖν, ἴσως ἂν μόνη ποιότης νοηθείη, πλὴν καὶ τότε μεγάλην

γάλην ἔχουσα δύναμιν· συνελθοῦσα δὲ τῷ ζῴῳ, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκτελέσασα, οὐσιώτης δὴ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ κατ' οὐσίαν ὁ ἄνθρωπος, ἢ ζῷον μετὰ λογικότητος. Ἐπεὶ γὰρ ἡ λογικότης ἀχώριστος τῶ ἀνθρώπε πάντη καὶ κατ' αὐτὴν ἐστι τὴν ἐπίνοιαν· ὁ δὲ Ἄνθρωπος κατηγορεῖται τῶ Πέτρε συνωνύμως· καὶ ἡ τῶ ἀνθρώπε λογικότης ἄρα συνωνύμως κατὰ τῶ Πέτρε ῥηθήσεται. Ὥσπερ γὰρ τὸ Εἶδος κατηγορεῖται τινος· ἔτως αὐτῶ συγκατηγορεῖται τῷ εἴδει καὶ ἡ Διαφορά· συμφυεσάτη γὰρ ὑπάρχει τῷ εἴδει καὶ παντελῶς αὐτῶ ἀδιάσπαστος, καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐδαμῶς τὸ εἶδος ὑφέσηκεν, οὐδὲ πρὸς βραχύ. Πρώτως μὲν ἓν τῆς οὐσίας καὶ τῆς διαφορᾶς ἐστὶ, τὸ συνωνύμως λέγεσθαι πάντα τὰ ἀπ' αὐτῶν. Κἂν τοῖς Συμβεβηκόσι δὲ, τὰ Γένη τῶν οἰκείων εἰδῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν οἰκείων ἀτόμων, καὶ ἁπλῶς τὰ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω, συνωνύμως κατηγορῆνται.

Ὅσα καὶ οὐσιωδῶς πρόσεστι τῇ Οὐσίᾳ, καὶ τὸ μηδὲν Ἐναντίον εἶναι αὐτῇ. Τὰ γὰρ Ἐναντία, περὶ τι ὑποκείμενον μάχονται, καὶ πεύδει τάτων ἑκάτερον νικῆσαι τὸ ἕτερον, ὅπως ἂν τῶ ὑποκειμένῳ γένηται ἐγκρατές· οὐδὲ γὰρ ἰσχύει τὸ ὑποκείμενον ἐν τῷ αὐτῷ νῦν, τἀναντία δέξασθαι ἐλικῶς· ὥστε τἀναντία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν· ἡ δέ γε οὐσία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ μὴ οὖσα, ἐναντίον ἔχει οὐδέν· οὐδὲ γὰρ ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ θείητις ἂν τὸ μὴ ὄν· ὃ γὰρ οὐδαμῶς ὑφέσηκεν, οὐδεμίαν χέσιν ἔχει πρὸς ἕτερον. Εἰ δὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ἀλλήλοις ἐναντία δοκεῖ· ἀλλ' οὐ καθὸ οὐσίαι, τὸ ἐναντιοῦσθαι φέρουσιν, ἀλλ' ᾗ πεποίωνται· Ἀντίκειται γὰρ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ.

Καὶ ἄλλοις δὲ πολλοῖς ἐστι τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον· ὡς τοῖς χήμασι, καὶ τῶν χρωμάτων τοῖς μέσοις· τῷ ἐρυθρῷ, τῷ ξανθῷ, τῷ φαιῷ, καὶ τοῖς ὁμοίοις· καὶ τοῖς ἀφωρισμένοις ποσοῖς. Οὐκ ἔστι δ' αὐτοῖς ἐναντίον, ἵνα μὴ ἄδικος ἡ Φύσις εὑρεθῇ, πολλὰ ἐναντία ἑνὶ ἀντιτάξασα. Ἀφωρισμένα δὲ ποσὰ λέγεται, ὅσαπερ ὡρισμένην τινὰ ποσότητα ἔχουσιν, ὡς δύο, πέντε, δέκα, καὶ δίπηχυ,

χυ, πεντάπηχυ, δεκάπηχυ, καὶ τὰ παραπλήσια, καὶ μὴ τῇ πρὸς ἕτερον σχέσει λέγονται, καθάπερ τὸ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον· πρός τι γὰρ ταῦτα, καὶ ὁ ποσὰ· καὶ ἀντίκεινται ἀλλήλοις, οὐχ ὡς ἐναντία, ἀλλ' ὡς πρός τι· τὸ γὰρ μέγα πρὸς μικρὸν λέγεται μέγα, καὶ τὸ πολὺ πρὸς ὀλίγον λέγεται πολύ· καίτοι ἐπεὶ ἐσὶν ἐναντία τὰ τοιαῦτα, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν δύναται εἶναι καὶ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο παραλαμβανόμενον, ἐσοιντ' ἂν ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ ταναντία κατὰ ταυτὸν, ἢ μᾶλλον ἐναντίον ἔσοιτο ἑαυτῷ τὸ αὐτό· Λέγεται δέποτε καὶ τὸ μέγα καὶ πολὺ ἀορίστως ἐπὶ ἀορίστῳ που λαμβανόμενον· ὡς λέγομεν· ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σε Κύριε· καὶ, ὅτι τὸ ἔλεός σε μέγα ἐπ' ἐμέ.

Πρόσεσι τῇ Οὐσίᾳ καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧτλον, κατὰ τὰ ἑαυτῆς ἄτομα δηλαδή· οἷον ἕκαστον τῶν τῆς οὐσίας ἀτόμων ἃ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧτλον, ἐκεῖνο ἔπερ ὠνόμασαν. ὁ Πέτρος γὰρ καὶ ὁ Παῦλος οὐσίας ὄντες ἄτομα, ὠνομάθησαν ἄνθρωποι κατὰ τὸ εἶδος τὸ ἀνθρώπειον, ᾧ περιέχονται καὶ ἃ λέγονται μᾶλλον καὶ ἧτλον ἄνθρωποι· ἔτε γὰρ ὁ Πέτρος μᾶλλον ἄνθρωπος λέγεται, ἢ ὁ Παῦλος ἧτλον ἄνθρωπος, ἥτις ἑαυτῇ ποτὲ μὲν, μᾶλλον ἄνθρωπος· ποτὲ δὲ, ἧτλον ἄνθρωπες. Τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν Ἵππων, καὶ ἐπὶ τῶν Λίθων, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς οὐσίας ἀτόμων. Ἐπεί τοί γε ἁπλῶς ἡ οὐσία κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧτλον λεχθείη ἄν· Διὰ τὸ, οὐσίαν ἄλλης οὐσίας μᾶλλον οὐσίαν, καὶ ἑτέρας ἧτλον γινώσκεθαι· οἷον ἡ μὲν ἄυλος Οὐσία καὶ ὑπερκόσμιος τῆς ἐγκοσμίε ταύτης καὶ ὑλικῆς, ὁμολογεμένως ἐσὶ μᾶλλον οὐσία· μᾶλλον γὰρ τὸ εἶναι τοῖς ἐν σάσει διὰ τὴν αὐλίαν, ἢ τοῖς ἐν ἀσάτῳ τῆς ὕλης ῥοῇ. Αὕτη δὲ πάλιν ἡ ὕλη, καθάπερ δὴ καὶ τὸ εἶδος ἧτλον οὐσίαι, τῆς ἐξ αὐτῶν συντεθειμένης φαίνονται εἶναι· διὰ τὸ, μήτε τὴν ὕλην καθ' αὑτὴν, μήτε τὸ εἶδος καθ' ἑαυτὸ τελείας μετέχειν ὐντότητος, ἀλλὰ σὺν ἀλλήλοις δύνασθαι θεωρεῖσθαι ὑπαρκλικῶς· καὶ καθὸ μόνον οὐσίας σοιχεῖα, κατὰ τῆτο τῆ τῆς οὐσίας μετέχειν ὀνόματος. Αὐτῆς δὲ πάλιν τῆς συνθέτε οὐσίας, τὰ ἄτομα ὁ Ἀριστοτέλης

τέλης μᾶλλον οὐσίας φησὶ, καὶ ἧτλον οὐσίας τὰ εἴδη, καὶ τέτων ἧτλον ἔτι τὰ γένη. καὶ περὶ τέτε φθάσαντες εἴπομεν.

Πρόσεσι τὸ μὴ ἐπιδέχεθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧτλον κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, καὶ πᾶσιν οἷς ὑπάρχει τὸ μὴ ἔχειν τι ἐναντίον. Τὸ γὰρ μᾶλλον καὶ ἧτλον, ὁδός ἐσιν ἐπὶ τἀναντία· οἷον ἐπὶ τῆς ἐκ ψυχρᾶ μεταβολῆς εἰς θερμὸν, ἧτλον ψυχρὸν γίνεται πρότερον τὸ ψυχρὸν, καὶ τότε θερμὸν ὁπωσῦν, εἶτα μᾶλλον θερμόν.

Ἴδιον δὲ μάλισα τῆς συνθέτε οὐσίας, τὸ ἕκασον τῶν ἑαυτῆς ἀτόμων ὑποπίπλειν τε δείξει, καὶ τόδε τι λέγεθαι, καὶ κατὰ τὴν ἑαυτῆ μεταβολὴν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκλικὴν παρὰ μέρος· Ἀδύνατον γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ δύω ἐναντία συζῆναι κατὰ ταυτόν· εἰ γὰρ τἀναντία συμβεβηκότα ἐσὶ, παρὰ μέρος ἐν τοῖς ἀτόμοις τῆς συνθέτε οὐσίας ἐνεργείᾳ θεωρηθήσεται. Πλὴν οὐκ ἐν παντὶ ἀτόμῳ τὰ πάντα· οὐδὲ γὰρ τὸ Πῦρ γένοιτ' ἄν ποτε ψυχρὸν, μένον πῦρ· ἢ τὸ Ὕδωρ, ξηρόν. Ἡ γὰρ τῆ πυρὸς θερμότης, καὶ ἡ τῆ ὕδατος ὑγρότης, οὐχ ἁπλῶς ποιότητες τέτοις εἰσὶν, ἀλλ' οὐσιώδεις διαφοραὶ, συμπληρωτικαὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν· καὶ ἐκ ἂν μένοντα τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ἅπερ ἐσὶ, τῶν κατ' οὐσίαν αὐτοῖς ὑπαρχόντων ἐκσαίεν ὅλως οὐδὲ κατὰ μόνην ἐπίνοιαν. Οἷς γὰρ μὴ Φύσει καὶ ἀχωρίσως θάτερον ὑπάρχει τῶν ἐναντίων, ταῦθ' ἑκατέρων τῶν ἐναντίων παρὰ μέρος ἐσὶ δεκλικά. διὸ καὶ ὁ Κόραξ, ἐπινοηθήσεται μὲν ἴσως λευκὸς διὰ τὸ μὴ οὐσιωδῶς προσεῖναι τὸ μέλαν αὐτῷ· πρακλικῶς δὲ λευκὸς ἐκ ἂν ποτε γένοιτο, διότι καὶ τέτῳ τὸ μέλαν, εἰ καὶ μὴ οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἄλλως ὑπάρχει ἀχώριτον. Ψυχρὸν μὲν ἓν τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ ξηρὸν οὐδ' ἐπινοηθήσεται· ὑγρᾷ δὲ τρεφόμενον ὕλῃ τὸ πῦρ, ἕως ὑγρὸν ὡς πρὸς αἴθησιν· ὥσπερ καὶ ὑπὸ πυρώδες οὐσίας θερμανθὲν τὸ ὕδωρ, θερμόν. Δέχεται δὲ τὸ πῦρ καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κάτω φορὰν ὠθούμενον διὰ τῆς ἐκθλίψεως, ὡς ὁ κεραυνὸς, καὶ τὸ ὕδωρ ὁλκῇ πνεύματος ἑσέται μετέωρον, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως τἀναντία θεωρηθήσεται καθάπερ τὸ πεφυκός.

Τὰ

Τὰ δ' ἀράνια σώματα ὡς μοναδικὰ, τινῶν ἀχ ὑπάρχεσιν ἄτομα· ἔτε γὰρ γένος, ἔτε εἶδός ἐσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ διὰ τέτο τἀναντία ἀκ ἐπιδέχονται· μᾶλλον δ' ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τὸ εἶναι ἔχοντα, ἀκ ἂν ἔχοιέντινα τῇ ἐναντίᾳ παραδοχὴν, εἰ μήτις λάβῃ τὰς ἀντικειμένας κινήσεις ἐν πλάνησιν. Οὗτοι γὰρ φέρονται μὲν, καὶ ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς οἰκείαν φορὰν· συμφέρονται δὲ καὶ τῷ παντὶ πρὸς δυσμὰς ἐξ ἀνατολῶν, συνοδάς τε ποιῦνται καὶ ἀποχάσεις, καὶ ταπεινώματα καὶ ὑψώματα, καὶ προποδίζεσι καὶ ἀναποδίζεσι, καὶ βορείοις καὶ νοτίοις τῶ ζωδιακῶ πελάζεσι μέρεσι· τῶ Ἡλίε μόνε πάντοτε τὴν μέσην φερομένε καὶ ὁμαλῶς. Ἡ δὲ Σελήνη, καὶ ποικίλως τοῖς φωτισμοῖς τε καὶ σκοτασμοῖς χηματίζεται. καὶ τέλειον ἀμαυρᾶται, μόνης τῶν ὅλων τῆς ἀπλανᾶς Σφαίρας μηδεμίαν ἐπιδεχομένης ἐναντιότητα, εἰ μή πω λέγει τις καινοτέρας ἐναντιότητας, τήν τ' ἐξ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς φορὰν κατὰ τὸ ὑπὲρ γῆν λεγόμενον ἡμισφαίριον, καὶ τὴν ἐκ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς κατὰ τὸ δοκᾶν ὑπὸ γῆν, διὰ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κυκλοφορικῆς ἀπαρτιζομένας κινήσεως, καὶ ξένως καὶ θαυμασῶς συλληπλικὰς ἀλλήλων ἔσας καὶ συντελεσικάς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσῦτον.

Φαίνεται δὲ καὶ ὁ Λόγος καὶ ἡ Δόξα, τῶν ἐναντίων εἶναί πως δεκλικά. Καὶ ὁ μὲν λόγος, δηλοῖ τὸν προφορικὸν, καὶ ἔσι Ποσὸν· ἡ δόξα δὲ λόγος ἐνδιάθετος ἔσα, τάττεται ὑπὸ τὸ Ποιόν. Δοκᾶσι δὲ καὶ ἄμφω τυγχάνειν τῶν ἐναντίων, ὡς εἴρηται, δεκλικά· ἐὰν γὰρ καθημένε τῶ Σωκράτες, λέγῃ τις αὐτὸν ἢ δοξάζῃ καθῆθαι, ἀληθεύει· τέτε δ' ἀνασάντος, ψεύδεται. Ἀλλ' ἀχ ἕτω τὰ τῆς Οὐσίας ἄτομα, δεκλικὰ τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἐλέγετο· κατὰ δὲ τὴν μεταβολὴν ἑαυτῶν. Ὁ λόγος δὲ, καὶ ἡ δόξα μένσιν ὅπερ εἰσὶ, τῶ πράγματος μεταβάλλοντος. Ἄλλως τε δὲ τἀναντία λόγος ἢ δόξα δύναται δέξαθαι· πάσχει γὰρ τὸ τἀναντία δεχόμενον· ἡ γὰρ εἰς τἀναντία μεταβολὴ πάθος ἐσὶν· ἡ δόξα δὲ καὶ ὁ λόγος, ἀκίνητα μένει καὶ ἀμετάβλητα· μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἀδὲ μένει· ἀλλ' ἅμα τῷ δοξαθῆναι τὸ πρᾶγμα ἡ δόξα πέπαυται, καὶ

καὶ ἅμα τῷ ῥηθῆναι ὁ λόγος ἔφθαρται. καὶ ἄλλος μὲν λόγος ὁ εἰπὼν τὸ πρότερον τὸν Σωκράτην καθῆθαι, καὶ ἄλλος ὁ μετ' ἐκεῖνον λεχθείς. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. Ἡ ἀδὲ τῆς δόξης ἐσὶ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεθαι, ἀλλὰ τῆς Ψυχῆς; ἀ γὰρ ἡ δόξα δοξάζει καθ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ δοξάζει τῇ δόξῃ· ἀδὲ ὁ λόγος ἀληθεύει μόνος ἢ ψεύδεται, ἀλλ' ἡ τότε καὶ τῶ πράγματος συμπλοκή. καὶ ἡ μὲν συμφωνία τῶν δύω, ποιεῖ τὸ ἀληθὲς· ἡ δὲ διαφωνία, τὸ ψεῦδος.

Τῆ Οὐσίᾳ Πρόσεσι

- Τὸ μὴ Ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι· ὃ καὶ τῇ ἀσιῴδει Διαφορᾷ· ὧν κοινὸν,
  - Τὸ Συνωνύμως λέγεθαι πᾶντα τὰ ὑπ' αὐτῶν· ὃ
  - Κἂν τοῖς Συμβεβηκόσι κοινόν.
- Τὸ μηδὲν Ἐναντίον εἶναι αὐτῇ· τοῦτο δὲ,
  - Καὶ τοῖς Σχήμασι πρόσεσι·
  - Καὶ τοῖς τῶν Χρωμάτων μίσεσι,
  - Καὶ τοῖς ἀφωρισμένοις Ποσοῖς,
- Τὸ μὴ ἐπιδέχεθαι τὸ Μᾶλλον καὶ τὸ Ἧτον.
- Τὸ ὑποπίπτειν τῇ δείξει,
- Καὶ τὸ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκλικὴν παρὰ μέρος· ὅπερ
  - Τῶν μὲν ἀρανίων Σωμάτων ἄπεσι·
  - Τῷ Λόγῳ δὲ καὶ τῇ Δόξῃ προσεῖναι δοκᾶπτως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ Ποσε, ἐν ᾧ καὶ περὶ Κινήσεως.

Τε ποσε τὸ μέν ἐσι Συνεχές· τὸ δὲ Διωρισμένον. καὶ Συνεχὲς μέν ἐσιν, ἕ τὰ μόρια πρός τινα κοινὸν ὅρον συνάπλει. Διωρισμένον δέ ἐσιν, ἕ τὰ μόρια ἀ συνάπλει πρός τινα κοινὸν ὅρον. Διωρισμένα ἕν ποσά ἐσιν, ὅ, τε Ἀριθμὸς καὶ ὁ Λόγος. Ἀριθμὸν δὲ, μὴ τὸν ἁπλῶς λεγόμενον ἐκληπλέον, ἀλλὰ τὸν τοῖς αἰθητοῖς μερικῶς μετεχόμενον, ἤτοι αὐτὰ τὰ ἀριθμέμενα, ἃ καθ' ὕλαν, ἀλλὰ καθ' ἀριθμητά· Λόγον δὲ τὸν διὰ φωνῆς ἐνεργέμενον· καθ' ὃν καὶ ἡ μία λέξις λέγοιτο λόγος. Ἂν γὰν ὁ ἐξ τυχὸν ἀριθμὸς, ὡς εἰς μέρη διαιροῖτο, εἰς τρία, καὶ τρία, ἢ τέτταρα καὶ δύω,

ἢ πέντε καὶ ἓν, ἢ δύω, καὶ δύω, καὶ δύω γενομένης τῆς διαιρέσεως, ἐκ ἔσαί πε τοῖς αὐτῦ μέρεσιν ὅρος κοινός. πρὸς ὃν ἀλλήλοις ταῦτα συνάπτοιντο. Καὶ ὁ προφορικὸς δὲ λόγος διαιρέμενος κατὰ λέξεις, ἢ καὶ κατὰ συλλαβάς, πρὸς ἑδένα κοινὸν ὅρον ἔχοι ἂν τὰ οἰκεῖα μέρη συναπτόμενά τε καὶ συνεχόμενα. Διὰ τῦτο γὰρ Ἀριθμὸς καὶ Λόγος, διωρισμένα καλῆνται Ποσά, διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν τὰ οἰκεῖα μέρη ἀπ' ἀλλήλων διαπεπερασμένα καὶ διακεχωρισμένα.

Συνεχῆ δὲ Ποσά ἐστι, τὸ Σῶμα, ἡ Ἐπιφάνεια, καὶ ἡ Γραμμή, ὁ Τόπος τε καὶ ὁ Χρόνος. Ἂν τοίνυν ἑκάστε τέτων τὰ μέρη τις ἐκ ζητοίη, δυνήσεται ταῦτα διαιρῶν καὶ ἐπισκεπτόμενος, ἀλλήλοις εὑρήσει συνημμένα καὶ ἀδιάκριτα. Τὰ μὲν γὰρ τῦ Σώματος μέρια, Ἐπιφανείᾳ συνάπτεται· τὰ δὲ τῆς Ἐπιφανείας, Γραμμῇ· Σημείῳ δὲ, τὰ τῆς Γραμμῆς· καὶ τὰ τῦ Τόπε δὲ μέρη, γραμμῇ συνάπτει πρὸς ἄλληλα. Ἐπιφάνεια γάρ τίς ἐστι καὶ ὁ Τόπος, πέρας ὑπάρχων τῦ περιέχοντος, καθὸ περιέχει τὸ περιεχόμενον· ἤγεν τέλος τῦ περιέχοντός τι, καθὸ τέλος περιέχει τὸ περιεχόν, ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα τὸ περιεχόμενον ὑπ' αὐτῦ δὴ τῦ περιέχοντος.

Τῦ Χρόνε δὲ διαιρεμένε, εἰς παρεληλυθότα καὶ μέλλοντα, συνάπτει τὰ μέρη τέτε τὸ Νῦν. Ὃ δέ ἐστι Σημεῖον ἐν Γραμμῇ, τῦτο Μονὰς ἐν Ἀριθμῷ, καὶ ἐν Χρόνῳ τὸ Νῦν· ἄποσει γὰρ τὰ τρία καὶ ἀμερῆ. Ἀλλ' ἡ μὲν Μονὰς εἰ καὶ ἀριθμὸς ἐκ ἔσιν, ὅμως γίνεται μέρος τῦ ἀριθμῦ, διὸ καὶ προσιθεμένη, αὔξει αὐτόν· ὁ γὰρ Ἀριθμὸς, ἐκ μονάδων ὑπάρχει συγκείμενος· ἐπεὶ καὶ σωρεία μονάδων ἐστί. Τὸ δὲ Σημεῖον τῇ Γραμμῇ προσιθέμενον, ἐκ αὔξει αὐτήν, ὅτι μηδ' ἐκ σημείων συνέστηκεν ἡ Γραμμή. Καὶ τὸ Νῦν δὲ προσιθέμενον τῷ Χρόνῳ, ἑδεμίαν αὔξησιν δίδωσιν, ὅτι μηδὲ μέρος αὐτῦ, μηδὲ τὸ τυχόν. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Γραμμὴ προσιθεμένη τῇ Ἐπιφανείᾳ, ἐκ αὔξει αὐτήν· ἐπεὶ μόριον ἐκ ἔσιν αὐτῆς ἑδὲ τὐλάχιστον· ἡ μὲν γὰρ Ἐπιφάνεια μῆκος ἔχει καὶ πλάτος· ἡ Γραμμὴ δὲ μῆκός ἐστιν ἁπλατές. Οὕτω δὲ καὶ τὸ Σῶμα τρεῖς διασά-

διασάσεις ἔχον, Μῆκος, Πλάτος, καὶ Βάθος, ἔτεν πάχος, ὑπὸ τῆς ἐπιφανείας ἐκ αὔξεται. Εἰ δὲ τὸ Σῶμα Οὐσία ἐστὶ, λέγεται δὲ καὶ Ποσὸν, ἐδὲν θαυμαστόν. Καθόσον μὲν γὰρ ὑποκείμενόν ἐστι, καὶ ταυτὸ καὶ ἓν μόνον τῷ ἀριθμῷ, τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικόν, ἀναμφιλέκτως Οὐσία ἐστί· καθόσον δὲ τριχῇ διαστατόν, καὶ μετρεῖθαι πέφυκε, κατὰ τῦτο μόνον ὑπάρχει Ποσόν.

Τὸ Συνεχὲς δὲ τῦ Ποσῦ, καὶ τὸ Διωρισμένον, κἂν τῷ Κόσμῳ θεωρεῖται παντί· τῦ μὲν Συνεχῦς ἡ Φύσις, ἥτις καλεῖται Μέγεθος ᾧ ἀκολυθεῖ τὸ Πηλίκον, καθ' ἕνωσιν καὶ ἀλληλεχίαν· τῦ δὲ Διωρισμένε, ἥτις καλεῖται Πλῆθος, ᾧ ἀκολυθεῖ τὸ Ποσὸν, κατὰ σωρείαν τε καὶ παράθεσιν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν τῦ Μεγέθυς ἰσίαν, εἷς ὁ Κόσμος ἐστί τε καὶ νοεῖται σφαιρικὸς καὶ συμπεφυκὼς ἑαυτῷ, διατεταμένος τε καὶ ἀλληλεχόμενος· κατὰ δὲ τὸ Πλῆθος, ᾗ τε σύνταξις θεωρεῖται καὶ ἡ διακόσμησις, ἢ ἐκ τοσῶνδε Φέρε εἰπεῖν στοιχείων καὶ ζώων ἢ Φυτῶν, καὶ ἐναντιοτήτων ἢ ὁμοιοτήτων τόσων καὶ τόσων.

Ἔτι τῶν ἀπηριθμημένων Ποσῶν, τὰ μὲν ἔχει Θέσιν τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων πρὸς ἄλληλα, τὰ δ' ἐκ ἔχει. Θέσιν μὲν [ἓν] ἔχει πρὸς ἄλληλα τὰ μόρια τῆς Γραμμῆς. ὥσπερ δὴ καὶ τὰ τῆς Ἐπιφανείας καὶ τὰ τῦ Σώματος, καὶ τῦ Τόπε· Θέσιν δὲ ἐκ ἔχει πρὸς ἄλληλα τὰ μόρια τῦ Ἀριθμῦ, ὥσπερ δὲ καὶ τὰ τῦ Λόγε, καὶ τὰ τῦ Χρόνε· ταῦτα γὰρ τάξιν μὲν ἔχει, τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον· Θέσιν δ' ἐκ ἔχει. Τὸ γὰρ Θέσιν ἔχειν, χαρακτηριστικόν ἐστι τῦ τὰ μόρια συνέχεθαί τε καὶ ὑπομένειν· ὧν ὁ μὲν Λόγος, ἀ δεύτερον ἔχει· ὁ δὲ Χρόνος, συνεχὴς μέν ἐστιν· ἐχ ὑπομένει δ' αὐτῦ τὰ μόρια· Χρόνος γάρ ἐστιν ἀριθμὸς κινήσεως· καὶ τὸ μὲν παρεληλυθὸς αὐτῦ διέρρυτε· τὸ δὲ μέλλον, ἔπω ἐστίν. Ἐπὶ δὲ τῦ Ἀριθμῦ, συμβέβηκε τὸ ἀναπαλιν· ἕτος γὰρ μονὴν μὲν ἔχει τῶν μορίων αὐτῦ· τῆς δὲ Συνεχείας ἐξέρηται.

Τιθέντες τινες καὶ τὴν Ῥοπὴν ὑπὸ τὸ Ποσὸν· καὶ ἴσως ἀσφαλερῶς. Οὐ γάρ ἐστιν ἡ Ῥοπὴ βαρύτης καὶ κουφότης, ὥς τινες ἐνισάμενοι λέγεσιν, ἵν' ᾖ Ποιότης· ἀλλὰ

λὰ μέτρον βαρύτητος καὶ κουφότητος. Ταῦτα μὲν ἔστω.

Λέγεται δὲ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς Ποσὸν· ὡς πολὺ Λευκὸν, καὶ μακρὰ Πρᾶξις, καὶ Κίνησις πολλή. Τὸ μὲν γὰρ Λευκὸν, διὰ τὸ πολλὴν εἶναι τὴν Ἐπιφάνειαν ἐν ᾗ ἐστι, λέγεται διὰ τῦτο πολύ· ἡ δὲ Πρᾶξις μακρὰ, διὰ τὸν Χρόνον· καὶ ἡ Κίνησις πολλὴ, διά τε τὸν Χρόνον, καὶ διὰ τὸν Τόπον.

Πρόσεστι τῷ Ποσῷ, τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ Μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον· εἰ μήτις λέγοι περὶ τὸν τόπον εἶναι τὴν ἐναντιότητα τῦ ποσῦ, ὡς τὸ Ἄνω καὶ Κάτω. Ἀλλὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω, εἰ μὲν κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς σχέσιν λέγοιντο, τῶν Πρός τί ἐστι· τὴν γὰρ Σελήνην πρὸς ἡμᾶς ἄνω Φαμὲν, κατωτέρω τῶν ἄλλων Πλανήτων πάντων ὑπάρχουσαν· εἰ δὲ πρὸς τὴν Φύσιν λέγοιντο τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, τῆς Πῦ κατηγορίας ἐστίν· ὡς ὅταν λέγωμεν, τὸ μὲν Πῦρ εἶναι Ἄνω, τὴν δὲ Γῆν Κάτω.

Ἔδοξε δέ τισι καὶ τὴν Κίνησιν εἶναι Ποσόν. Ἀλλ' οὐκ ἔστι ποσὸν ἡ κίνησις· ἐν τῷ Ποσῷ δὲ θεωρεῖται, καθάπερ καὶ ἐν τῇ Οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ Ποιῷ, καὶ τῷ Πῦ· ἐν μὲν τῇ Οὐσίᾳ, ὡς ἡ Γένεσις καὶ Φθορά· Μεταβολαὶ δὲ μᾶλλον αὗται· κινήσεις δὲ λέγονται καταχρηστικῶς. Ἐν τῷ Ποσῷ δὲ, καὶ τῷ Ποιῷ, καὶ τῷ Πῦ, κυρίως Κινήσεις εὑρίσκονται· ἐν τῷ Ποσῷ μὲν, Αὔξησις καὶ Μείωσις· ἐν τῷ Ποιῷ Ἀλλοίωσις· ἐν τῷ Πῦ δὲ, ἡ κατὰ τόπον Μεταβολὴ, ἥτις καλεῖται Φορά. Διαιρεῖται δ' αὕτη εἴς τε τὴν κύκλῳ Κίνησιν, ἣν καλῦμεν Περιφοράν, καὶ εἰς τὴν ἐπ' εὐθείας. Τῆς ἐπ' εὐθείας δὲ κινήσεως, διαφοραί εἰσιν ἓξ· Ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω· Ἡ ἐπὶ τὸ κάτω· Ἡ ἐπὶ τὸ ἔσω· τετέσι, τὸ ἔμπροσθεν· ἡ ἐπὶ τὸ ἔξω, τετέσι τὸ ὄπισθεν· Ἡ ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ Ἡ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. Τὸ γὰρ ἐπὶ τὸ μέσον καὶ ἐπὶ τὸ κάτω κινεῖσθαι κατὰ τὸν Κόσμον, ταυτόν ἐστιν. Ὅθεν μετὰ τῆς Περιφορᾶς, ἑπτὰ τοπικαὶ κινήσεις εἰσίν.

Ἐπεὶ τοίνυν τὸ Μεταβάλλον, Ἢ καθ' ἑαυτὸ μεταβάλλει, Ἢ κατά τι τῶν ἐν αὐτῷ, Ἢ περὶ αὐτό· εἰ μὲν Καθ' ἑαυτὸ μεταβάλλει, ποιεῖ Γένεσιν καὶ Φθοράν· εἰ δὲ Κατά τι τῶν ἐν αὐτῷ, εἰ μὲν κατὰ τὸ Ποσὸν, ποιεῖ Αὔξησιν καὶ Μείωσιν· εἰ δὲ κατὰ τὸ Ποιὸν, ποιεῖ Ἀλλοίωσιν· κατὰ δὲ τὸ Περὶ αὐτὸ μεταβάλλον, ποιεῖ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν· ὁ γὰρ Τόπος, ἓν τ' αὐτό ἐστι τὸ κινούμενον, ἔτέ τι τῶν ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ τοῖς κινουμένοις παρέπεται, καὶ περὶ τὰ κινούμενά ἐστιν. Ἐνταῦθα δὲ κίνησιν λέγομεν, ἢ τὴν νοεράν, ἢ τὴν ψυχικὴν αὐτοκίνητον, ἀλλὰ τὴν Φυσικὴν καὶ σωματικὴν, ἥτις λέγεται κυρίως Μεταβολή.

Ἐπεὶ δὲ τὴν Γένεσιν καὶ Φθοράν, Μεταβολὰς εἶναι μᾶλλον, ἀλλ' ἢ κινήσεις Φθάσαντες εἴπομεν· ἢ χρὴ ἀγνοεῖν, ὅτι τὸ κινούμενον ἐνεργείᾳ ὂν καὶ ὑπομένον, ἕτω κινεῖται· τὸ δὲ μὴ ὂν ἐνεργείᾳ, μηδ' ὑπομένον, οὐδὲ κινεῖται. Ἐπεὶ γᾶν ἡ Γένεσις, ἐκ τῦ μὴ ὄντος ἐστὶν εἰς τὸ εἶναι Μεταβολὴ, διὰ τῦτο κίνησις οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ μὴ ὂν, οὐ κινεῖται. Πάλιν ἐπεὶ ἡ Φθορὰ ἐκ τῦ ὄντος ἐστὶν εἰς τὸ μὴ εἶναι Μεταβολὴ, διὰ τῦτο κίνησις οὐκ ἔστι· μὴ γὰρ ὑπομένον τὸ ὂν κατὰ τὴν τοιαύτην μεταβολὴν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας Φύσεως ἐκπίπτον καὶ διαλυόμενον, πῶς ἂν κυρίως κινεῖσθαι λέγοιτο; Τὴν δ' Ἀλλοίωσίν τινες, οὐκ εἶδος εἶναι κινήσεως ἔφασαν, ἀλλὰ τοῖς λοιποῖς ταύτης συμπίπτειν εἴδεσι. Τῦτο δ' οὐκ ἔστι· δυνατὸν γὰρ ἀλλοίωσιν γίνεσθαι χωρὶς ἄλλε τινὸς εἴδος κινήσεως· τὸ γὰρ κατὰ πάθος κινούμενον, οὐκ ἀναγκαῖον ἤδη καὶ αὔξεσθαι, ἢ μειῦσθαι· ἔτε δὲ τὸ αὐξόμενον ἢ μειούμενον ὁπωσῦν, ἀνάγκη καὶ ἀλλοιῦσθαι· τὸ γὰρ Τετράγωνον αὐξεται μὲν περιτεθέντος αὐτῷ Γνώμονος, οὐκ ἀλλοιῦται δέ· (μένει γὰρ καὶ αὖθις τετράγωνον.) καὶ τῦ Γνώμονος περιαιρεθέντος, μειῦται καὶ μένει πάλιν Τετράγωνον· καὶ ὁ Οἶνος ἀλλοιῦται μήτ' αὐξόμενος, μήτε μειούμενος. Ὥστε ἡ ἀλλοίωσις, δύναται θεωρεῖσθαι καθ' ἑαυτὴν, ἀμιγὴς τοῖς ἄλλαις κινήσεσι.

Πάσῃ δὲ Κινήσει, καὶ Ἠρεμία τις ἀντίκειται· τῇ ἁπλῶς Κινήσει, ἡ ἁπλῶς Ἠρεμία, ἔτ' ἂν ἀκινησία, ἥ, τε πρὸ τῆς κινήσεως, καὶ ἡ μετὰ τὴν κίνησιν· τάχα δὲ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ τῇ κινήσει. Ἐπεὶ γὰρ πᾶσα κίνησις καὶ μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι γίνεται, οἷον ἐπὶ Γενέσεως, ἐκ τῶν Στοι-

χείων εἰς τὸ σύνθετον Σῶμα· ἐπὶ δὲ τῆς Φθορᾶς, ἐκ τῦ Σώματος αὖθις εἰς τὰ Στοιχεῖα· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς Αὐξήσεως ἐκ τῦ Ἐλάττονος εἰς τὸ Μεῖζον· ἐπὶ δὲ τῆς Μειώσεως ἔμπαλιν, ἐκ τῦ Μείζονος εἰς τὸ Ἔλαττον· ἐπὶ δὲ τῆς Ἀλλοιώσεως, ἐκ τῶν ἀντικειμένων ποιοτήτων εἰς τὰς ἀντικειμένας, ὡς ἐκ Θερμότητος εἰς Ψυχρότητα, καὶκ Μέλανος εἰς Λευκόν· ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ τόπον Μεταβολῆς, ἐκ τῶν ἀντικειμένων τόπων, εἰς τὰς ἀντικειμένας, ἤγεν Ἄνωθεν Κάτω καὶ Κάτωθεν Ἄνω· καὶπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· ἐπεὶ ταῦθ' ἕτως ἔχει· καθὸ μὲν Ἔκτινος ἡ Κίνησις, τῇ πρὸ αὐτῆς Ἡρεμίᾳ λέγοιτ' ἂν ἀντικεῖσθαι· καθὸ δὲ Εἴς τι, τῇ μετ' αὐτήν· Καθό δ' ἐκ ἀχρόνως ἐπιτελεῖται, ἀλλὰ καὶ ἡ δοκῦσα ἀθρεσάτη μεταβολὴ, ὡς ἡ πῆξις τῦ γάλακτος, ἐν χρόνῳ γίνεται, κατὰ τῦτο συνεπομένην ἔχει τάχα καὶ ἠρεμίαν νοσμένην τινὰ ἐξ ὑφέσεως εἰς ἐπίτασιν προοδεύσασα, καὶκ τῦ ἧττον εἰς τὸ μᾶλλον φερομένη, μέχρις ἂν φθάσῃ τελέως αὐτὸ δὴ τὸ Κατάντημα· κἂν τε τῶν Ἄκρων εἴη τῦτο, κἂν τε τῶν Μεταξύ· (ἔστι γὰρ καὶν τοῖς Μεταξὺ, καὶ ὕφεσις καὶ ἐπίτασις, καὶ τὸ ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον.) καὶ Ἄκρα μὲν, οἷον τὸ Θερμὸν καὶ τὸ Ψυχρὸν· τὸ μὲν ὡς καῦον, τὸ δὲ ὡς νεκρῦν· Μεταξὺ δὲ τέτων, Ὑφέσεις ἐκ ὀλίγας καὶ Ἐπιτάσεις. Τῇ μὲν ἓν ἁπλῶς Κινήσει, ἡ ἁπλῶς Ἠρεμία ἀντίκειται· ταῖς δὲ καθ' ἕκασα κινήσεσιν, αἱ καθ' ἕκασα Κινήσεις, καὶ αἱ καθ' ἕκασα Ἠρεμίαι καταλλήλως ἀντίκεινται· τῇ Γενέσει, ὡς μὲν Γενέσει, ἡ Φθορὰ· ὡς δὲ Κινήσει, ἡ κατ' αὐτὴν Ἠρεμία· τῇ Αὐξήσει ἡ Μείωσις, καὶ ἡ κατ' αὔξησιν Ἠρεμία· (ἐδὲ γὰρ εἰς ἄπειρον αὔξεται τὸ αὐξόμενον, ἢ τὸ μειόμενον μειῦται ἀεί.) τῇ κατὰ τόπον Μεταβολῇ, ὡς μὲν Κινήσει, ἡ κατὰ τόπον Ἠρεμία· ὡς δὲ κατὰ τόπον Μεταβολῇ, ἡ εἰς τὸν ἀντικείμενον τόπον μεταβολὴ· οἷον, τῇ ἐπὶ τὰ Κάτω, ἡ ἐπὶ τὰ Ἄνω· καὶ τῇ ἐπὶ τὰ Ἄνω, ἡ ἐπὶ τὰ Κάτω· τῇ εἰς Δεξιὰ, ἡ εἰς Ἀριστερὰ, καὶ τῇ εἰς Ἀριστερὰ, ἡ εἰς Δεξιὰ· τῇ ἐπὶ τὰ Ἔσω, τετέσι τὰ ἔμπροσθεν, ἡ ἐπὶ τὰ Ἔξω, τὰ ὄπισθεν· καὶ ἀνάπαλιν. Μόνῃ δὲ τῇ ἐρανίῳ Κινήσει, ἐκ ἔστιν ἐναντία τις Κίνησις, εἰ μήτις τὰς ἐξ Ἀνατολῶν

τολῶν εἰς Δυσμὰς, καὶ πάλιν ἐκ Δυσμῶν εἰς Ἀνατολὰς Περιόδες τῆς Σφαίρας, ἐναντίας εἶναι κινήσεις βιάσοιτο. Καὶ ἡ Ἀλλοίωσις δὲ, ὡς μὲν Μεταβολὴ κατὰ τὸ Ποιὸν, ἐναντίαν ἔξει τὴν εἰς τἐναντίον τῦ ποιῦ μεταβολήν· ὡς ἡ Λεύκανσις τὴν Μέλανσιν, καὶ ἡ Ψύξις τὴν Θέρμανσιν· ὡς Κίνησις δὲ, πρὸς τὴν κατὰ τὸ ποιὸν Ἠρεμίαν ἐναντιωθήσεται· περὶ Κινήσεως δὲ καὶ Ἠρεμίας ἐξετασικώτερον ἐν τῷ δευτέρῳ Βιβλίῳ κατὰ τὸ τέταρτον κεφάλαιον, καί γε τὸ πέμπτον ὑπομνηθήσεται.

- Ἄποσα
  - Στιγμή.
  - Νῦν.
  - Μονάς.
- Τῦ Ποσῦ
  - Τὸ μὲν Συνεχὲς, ὅ ἐστι Μέγεθος· οἷον,
    - Σῶμα.
    - Ἐπιφάνεια.
    - Γραμμή.
    - Τόπος.
    - Χρόνος.
  - Τὸ δὲ Διωρισμένον, ὅ ἐστι Πλῆθος· οἷον,
    - Ἀριθμός.
    - Λόγος.
- Τῶν Ποσῶν
  - Τὰ μὲν ἔχα Θέσιν τῶν μορίων· οἷον,
    - Σῶμα.
    - Ἐπιφάνεια.
    - Γραμμή.
    - Τόπος.
  - Τὰ δ' ἐκ ἔχα Θέσιν μορίων· οἷον,
    - Ἀριθμός.
    - Λόγος.
    - Χρόνος.
- ἡ Κίνησις
  - Ἐν Οὐσίᾳ,
    - Ἐκ τῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, Γένεσις.
    - Ἐκ τῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ εἶναι, Φθορά.
  - Ἐν Ποσῷ,
    - Αὔξησις.
    - Μείωσις.
  - Ἐν Ποιῷ, Ἀλλοίωσις.
  - Ἐν τῷ Πῇ, ἤ καλᾶται τόπον Μεταβολὴ· ἥτις καλεῖται Φορά.
    - Ἐπ' εὐθείας
      - Ἡ ἐπὶ τὸ Ἄνω.
      - Ἐπὶ τὸ Κάτω.
      - Ἐπὶ τὰ Δεξιά.
      - Ἐπὶ τὰ Ἀριστερά.
      - Ἐπὶ τὸ Ἐμπροσθεν, ὅ ἐστιν Ἔσω.
      - Ἐπὶ τὸ Ὀπισθεν, ὅ ἐστιν Ἔξω.
    - Κύκλῳ, ἥτις ἐστὶ Περιφορά.

ἡ Κίνησις
- Γένεσις.
- Φθορά.
- Αὔξησις.
- Μείωσις.
- Ἀλλοίωσις.
- Κατὰ τόπον Μεταβολή.

Τὸ Μεταβάλλον
- Ἡ καθ' ἑαυτὸ μεταβάλλει καὶ ποιᾷ
  - Γένεσιν.
  - Φθοράν.
- Ἡ κατά τι τῶν ἐν αὐτῷ· οἷον,
  - Ἡ κατὰ Ποσὸν καὶ ποιᾷ
    - Αὔξησιν.
    - Μείωσιν.
  - Ἡ κατὰ Ποιόν, καὶ ποιᾷ Ἀλλοίωσιν.
- Ἡ περὶ αὐτὸ, καὶ ποιᾷ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ Ποιε καὶ Ποιότητος.

Ποιότης ἐστὶ, καθ' ἣν ποιοί τινες [εἶναι] λέγονται. Ποιὸν δὲ λέγεται μὲν καὶ αὐτὴ ἡ ποιότης· λέγεται δὲ καὶ τὸ ἐπιδεδεγμένον τὴν ποιότητα, τοτέστιν, αὐτὸ τὸ τὸ πεποιωμένον. Διαιρεῖται δὲ ἡ Ποιότης εἰς Ἕξιν καὶ Διάθεσιν· εἰς Δύναμιν καὶ Ἀδυναμίαν· εἰς Πάθος καὶ παθητικὴν Ποιότητα· καὶ εἰς Σχῆμα καὶ Μορφήν.

Ἕξεως μὲν ἓν καὶ Διαθέσεως ὄνομα κοινὸν ἡ Διάθεσις.

Διαιρεῖται γὰρ ἡ Διάθεσις εἴς τε τὴν ἕξιν, καὶ τὴν ὁμωνύμως τῷ κοινῷ καλουμένην διάθεσιν· αἳ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων, τῷ τὴν μὲν, ἤτοι τὴν ἕξιν πολυχρόνιον καὶ δυσκίνητον εἶναι· τὴν δὲ, τὴν διάθεσιν, ὀλιγοχρόνιον καὶ εὐκίνητον· ἡ μὲν γὰρ διάθεσις, οἷον ἕξις ἐστὶν ἀπαγής· ἡ δ' ἕξις, πεπηγυῖα διάθεσις, καὶ δυσμόχλευτος. Ἕξις τοιγαροῦν ἐστι, ποιότης δυσαπάλακτος, τελειωτικὴ μὲν, ὡς Ἐπιστήμη καὶ Ἀρετὴ, καὶ ἀσφαλὴς Ὑγιεία· κακωτικὴ δὲ, ὡς ὁ ἑλκικὸς Πυρετός· αὐτίκα γὰρ ἡ Ἐπιστήμη ἐὰν ἀποβληθείη, χωρὶς μεγάλης μεταβολῆς, εἴθ' ὑπὸ κόσε γεγονυίας, εἴθ' ὑπὸ συνεχοῦς ῥᾳθυμίας, εἴθ' ὑπό τινος ἄλλε τοιότε αἰτίε· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ Ἀρετὴ, Σωφροσύνη, Δικαιοσύνη, καὶ ἄλλη πᾶσα, ἣν ἔστιν εὐαπόβλητος,

βλητος, ἐὰν εὐκίνητος· ὡσαύτως καὶ ἡ μόνιμος Ὑγιεία, καὶ ἡ πολλῷ χρόνῳ οἱονεὶ πεφυσιωμένη Νόσος. Διάθεσις δέ ἐστιν, ἡ εἰς ἕξιν ὁδός· ἢ καὶ διὰ τὸ μήπω σώσιν ἐχκινέναι τῶν Εὐκινήτων ἐστὶ καὶ τῶν Εὐμεταβλήτων, ὡς ἡ ἐπίκλητος θέρμη καὶ ψύξις, καὶ ἡ ἀβέβαιος ὑγιεία καὶ ἡ νόσος.

Ἕτερον εἶδος Ποιότητος, Δύναμις καὶ Ἀδυναμία. Δύναμιν δὲ γέφαμεν, ἃ τὴν κοινὴν ἐπιτηδειότητα, καθ' ἣν πρὸς πάσας τὰς τέχνας δύναμιν ἔχειν πάντες ἄνθρωποι λέγονται Φυσικήν· ἀλλὰ τὴν ἰδίως προσοῦσαν Εὐφυΐαν ἑκάστῳ τινὶ πρὸς τόδέτι· ἥτις Εὐφυΐα καὶ αὐτὴ Φυσικῶς προσεῖναι λέγεται· καὶ ἡ Κρᾶσις γὰρ Φύσις ὀνομάζεται μερική. Κατὰ τὴν τοιαύτην δύναμιν τὴν ἐπὶ μέρους, λέγομέντινας πυκλικὰς, ἢ δρομικὰς, ἢ ὑγιεινὰς, ἢ νοσώδεις, τῷ τὰς μὲν, ἔχειν ἀφορμὰς Φυσικὰς εἰς τὸ καλῶς ἐξασκῆσαι τὴν Πυκλικήν· τὰς δὲ πάλιν τὴν Δρομικήν· καὶ τὰς μὲν, κεκλῆσθαι δύναμιν Φυσικήν, εἰς τὸ μὴ πάσχειν ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων καὶ παραβλάπτεσθαι· τὰς δὲ, τῆς τοιαύτης ἐστερῆσθαι δυνάμεως. Οὕτω λέγεται καὶ τὸ Σκληρὸν, καὶ τὸ Μαλακόν· τὸ μὲν, δύναμιν ἔχειν τὸ μὴ τέμνεσθαι ῥᾳδίως· τὸ δὲ μαλακὸν, πρὸς τοῦτο ἀδυνατεῖν.

Τρίτον εἶδος Ποιότητος, παθητικὴ Ποιότης καὶ Πάθος, ἃ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων· τῷ τὴν μὲν παθητικὴν ποιότητα συνεζευγμένην εἶναι πάθει τινί· τὸ δὲ πάθος, ὁδὸν εἶναι πρὸς τὴν τοιαύτην ποιότητα· καὶ τὴν μὲν ἐν τῷ γεγονέναι τὸ εἶναι ἔχειν· τὸ δ', ἐν τῷ γίνεσθαι. Ἡ μὲν οὖν παθητικὴ Ποιότης, Ἕξει ἀναλογεῖ· Διαθέσει δέ γε τὸ Πάθος.

Θεωροῦνται δ' ἄμφω, μὴ μόνον ἐν Ἐμψύχοις, ὥσπερ ἡ Ἕξις καὶ ἡ Διάθεσις, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀψύχοις. Ἡ μὲν οὖν ἐν ἀψύχοις παθητικὴ ποιότης ὑπάρχει τριτλή. Ἡ γὰρ ἀπὸ πάθος μὲν ἐγένετο, πάθος δ' ἡμῖν ἐμποιεῖ· ὡς ἡ τε Πυρὸς θερμότης. αὕτη γὰρ ἀπό τινος ἐγένετο πάθος· ἐπεὶ φυσικῶς καὶ σοφῶς ἔνεστι τῷ Πυρὶ Φέρειν δ' ἡμῖν πάθος τὴν θέρμανσιν. Ἡ καὶ ἀπὸ πάθος γέγονε, καὶ πάθος αἰτία γίνεται, καθάπερ ἡ τε Ζωμε ἡδύτης.

ἡδύτης. αὕτη γὰρ καὶ ἀπὸ πάθες τῆς καρκίνε ἐγένετο, καὶ τὴν γεῦσιν ἡδύνει μετεχομένη. Ἡ γέγονε μὲν ἀπὸ Πάθες· ἐμεταδίδωσι δὲ τὲ πάθες ἡμῖν· ὡς ἔχει τὰ Χρώματα· καὶ γὰρ ἐκ πάθες γεγονότα, τῆς κράσεως. ἐ συγχρωματίζει ἑαυτοῖς καὶ ἡμᾶς. Εἰ δὲ τὸ Λευκὸν λέγεται διακρίνειν καὶ διαχέειν τὴν Ὄψιν, συγκρίνειν δὲ καὶ συνάγειν τὸ Μέλαν· ἀλλ' ἐ ποιᾶσι πάθος παρώνυμον· ἐ λευκαίνει τὸ λευκὸν, ἐ μελαίνει τὸ μέλαν· καθὰ τὸ Πῦρ θερμαίνει καὶ τὸ Μέλι γλυκαίνει, τὸ μὲν, θερμὸν ὑπάρχον, τὸ δὲ, γλυκύ. Οὕτω μὲν ἂν ἐν Ἀψύχοις, αἱ παθητικαὶ θεωρῶνται Ποιότητες. Ἐν δὲ τοῖς Ἐμψύχοις, ἢ κατὰ Ψυχὴν ἢ κατὰ Σῶμα γινώσκονται. Κατὰ Σῶμα μὲν, ὡς ἡ Φυσικῶς προσοῦσα Μελανία τοῖς Αἰθίοψι καὶ τοῖς Κόραξι· καὶ αὕτη γὰρ ἐκ ποιᾶς κράσεως γέγονε τῶν Χυμῶν, ὥσπερ καὶ ἡ ἐκ γενετῆς ὠχρότης, καὶ ἐρυθρότης· καθ' ἃς Ὠχρίαι καὶ Ἐρυθρίαι κέκληνταί τινες· ἢ καὶ ὅσαι διὰ νόσον μακρὰν, ἢ συνέχειαν καύματος, Ὠχρότητες καὶ Μελανότητες παραμόνιμοι καὶ δυσκίνητοι γίνονται. Παθητικαὶ δὲ κατὰ Ψυχὴν Ποιότητες, ὡς ἡ Μανία καὶ ἡ Ὀργὴ, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐκκάσεις μὴ Φυσικῶς, ἀλλ' ἀπό τινων συμπλωμάτων γεγένηνται, δυσαπάλακτοι ἔσαι, ἢ καὶ ὅλως ἀκίνητοι.

Πάθη δὲ λέγονται, ὁπόσα ῥαδίως τε διαλύονται καὶ ταχὺ μεταβάλλεσι. Καὶ ὡς μὲν ἐν Ἀψύχοις, ἡ ἐν Ὕδατι ἐπίκλητος Θέρμη, Πάθος ἐστὶν. Ὡς δ' ἐν Ἐμψύχοις, κατὰ μὲν Ψυχὴν, ἡ κατά τινα τύχην Ὀργὴ· οἷον εἴπέρ τις ὀργισθείη, διά τι τῶν αὐτῷ δοξάντων ἀτόπων παροξυνθείς· πάλιν γὰρ ταχέως εἰς τὴν προτέραν φθάνει κατάσασιν· ὅθεν καὶ ὀργίλος ὁ τοιοῦτος καλεῖται, ἀλλ' ὅτι ὠργίσθη λέγεται. Κατὰ Σῶμα δὲ πάθη λέγονται, ἥ,τε διὰ Φόβον Ὠχρίασις, καὶ ἡ δι' αἰδῶ Ἐρυθρίασις. Ἡ μὲν γὰρ διὰ Φόβον Ὠχρίασις γίνεται, τε Αἵματος ἐπὶ τὴν Καρδίαν, ὡς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀναστρέχοντος, καὶ μηκέτι τῇ ἐπιφανείᾳ διαφαινομένε· ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλως αἵματος κενεωμένοις. Ἡ δὲ δι' αἰσχύνην Ἐρυθρίασις γίνεται, τε Αἵματος ἀπὸ τῆς Καρδίας ἐπὶ τὴν

τὴν ἐπιφάνειαν προϊόντος, καὶ ὥσπερ ἐπιπροσθέντος τῷ ἡγεμονικῷ, καὶ ἐπισκοτέντος τῷ ὑπελθόντι κατὰ τὴν διάνοιαν αἰσχρῷ δι' αἰδῶ.

Φασὶ γέν ὅτι καὶ Κισσεμένοις εἴπερ αἱ τοιαῦται γένοιντο συνδρομαὶ, δι' αἰτίας ὁποίας δήτινας, τοιαῦτα φυσικὰ γίνεσθαι χρώματα. Καί τις Γυνὴ λέγεται τῷ καιρῷ τῆς συλλήψεως Αἰθίοπα φανταθεῖσα, [καὶ] μήτ' αἰθίοψ ἔσαι, μήτ' αἰθίοπι συγγινομένη, τεκεῖν αἰθίοπα. Τοίνυν ἡ διὰ Φόβον ὠχρίασις, καὶ ἡ δι' αἰδῶ ἐρυθρίασις, Πάθη λέγονται διὰ τὸ εὐκίνητόν τε καὶ εὐαπόβλητον· διὸ δὴ ἐξαιτῶν παρωνύμως Ὠχρίας ἢ Ἐρυθρίας καλῶσι τὰς πάσχοντας.

Τέταρτον εἶδος ποιότητος, Σχῆμα, καὶ ἡ περὶ ἕκασον ἐνυπάρχουσα Μορφή. Ἔτι δὲ πρὸς τέτοις, Εὐθύτης καὶ Καμπυλότης, καὶ τὰ τέτοις ὅμοια· οἷα τὰ Κωνοειδῆ καὶ Ἑλικοειδῆ καὶ Φακοειδῆ· ταῦτα γὰρ πάντα τῷ τετάρτῳ τῆς ποιότητος εἴδει συνάγονται. Σχῆμα δὲ καὶ Μορφὴ διαλλάττουσι. Καὶ σχῆμα μέν ἐσι, τὸ ὑπό τινος ἢ τινων ὅρων περιεχόμενον· λεπτέον δὲ τέτο, κατὰ τὴν ποιὰν τῆς ἐπιφανείας ἀποπεράτωσιν. Ἡ δὲ μορφὴ, διχῶς λέγεται. Μορφὴ γάρ ἐσι καὶ τὸ εἰδικώτατον Εἶδος, περὶ ἓ νῦν ἐκ ἔσιν ὁ λόγος. Μορφὴ λέγεται καὶ τὸ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιφαινόμενον ποιὸν τύπωμα, τετέφιν, ἡ Ἰδέα καὶ ὁ Χαρακτὴρ· καθὸ καλά τινα καὶ εὔμορφα λέγομεν, ἢ δυσειδῆ καὶ δύσμορφα· περὶ τέτε νῦν ὁ λόγος. Ἐπὶ μὲν ἓν τῶν Φυσικῶν τάττεσι τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφὴν· τὸ σχῆμα δὲ μόνον ἐπὶ τῶν Μαθηματικῶν, τριγώνε, τετραγώνε, καὶ τῶν λοιπῶν. Εὐθύτης δὲ λέγεται ἡ ὀρθότης, καὶ Καμπυλότης ἡ στρεβλότης· ἀφ' ὧν εὐθεῖα λέγεται καὶ καμπύλη Γραμμή. Τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον ἔφασάντινες Ποιότητας εἶναι· Θέσεις δὲ μᾶλλον δοκῶσιν, ἐχὶ ποιότητες. Λεῖον μὲν γάρ ἐσιν, ἕ τὰ μόρια ἐπ' εὐθείας ἐπίσης κεῖται· ὡς ἐπὶ τῶν ἀποτεταμένων Μαρμάρων. Τραχὺ δὲ, ἕ μὴ ἐπίσης κεῖται, ἀλλὰ τὰ μὲν ὑπερέχει, τὰ δ' ἐλλείπει· ὡς ἐπὶ τε Πρίονος. Τὸ Μανὸν δὲ καὶ τὸ Πυκνὸν, ἐπὶ μὲν τῶν Στοιχείων θεωρέμενα, Ποιότητές

τητές εἰσιν ἐσιώδεις καὶ Φυσικαί· τε γὰρ Ἀέρος καὶ τε Πυρὸς ἡ μανότης, ὅλη δι' ὅλων αὐτῶν διακεχώρηκεν ἐσιωδῶς τε καὶ Φυσικῶς· ὥσπερ καὶ ἡ πυκνότης τε Ὕδατος καὶ τῆς Γῆς· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων σωμάτων Θέσεις ὑπάρχεσι τὸ μανόν τε καὶ τὸ πυκνόν. Καὶ Πυκνὸν μέν ἐσιν, ἃ τὰ μόρια σύνεγγυς κεῖται μὴ δυναμένε παρεμπίπλειν μεταξὺ τέτων ἑτέρε σώματος· ὡς ἔχει Χαλκός τε καὶ Σίδηρος. Μανὸν δὲ, τὸ οἷον μὴ ἓν ὂν, ἀλλ' ἔχον ἀπ' ἀλλήλων διεσηκότα τὰ μόρια, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ἑτέρε σώματος ἐπιτήδεια· καθάπερ ἔχει Σπόγγος καὶ Κίσηρις. Περὶ μὲν ἓν ποιοτήτων τοσαῦτα εἰρήθω.

Ποιὰ δὲ ἐσι, τὰ ἀπὸ τῶν Ποιοτήτων παρωνύμως λεγόμενα, ἢ ὁπωσδὴν ἄλλως ἀπ' αὐτῶν. Τετραχῶς λαμβάνονται τὰ ποιά· Ἢ παρωνύμως· καὶ τᾶθ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον· ὡς ἀπὸ τῆς Λευκότητος, τὸ λευκὸν σῶμα, καὶ ἀπὸ τῆς Γλυκύτητος, τὸ γλυκύ· Ἢ ὁμωνύμως, ὡς τὸ Τρίγωνον, τὸ Τετράγωνον, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἡ μεσικὴ Γυνὴ, καὶ ἡ γραμματικὴ. καὶ γὰρ ἐπὶ τέτων ταῖς Ποιότησι ταυτωνυμᾶνται καὶ τὰ Ποιά· Ἢ ἑτερωνύμως, ὡς ὁ τῆς Ἀρετῆς μετέχων, Σπεδαῖος λέγεται· Ἢ ἀκατονομάσως, ὡς ἐπὶ τε δευτέρε τῆς Ποιότητος εἴδες ἔχει ποτὲ, τε κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν φημί· ἐπὶ τέτε γὰρ τε εἴδες, ἐνίοτε μὲν μόνον τὸ Ποιὸν ὀνόματος ἔτυχεν· ὡς λέγομεν πυκλικὸν, τὸν ἐπιτηδείως πρὸς πυκλικὴν διακείμενον, καὶ γενέθαι πύκλην δυνάμενον· ἡ δὲ δύναμις, ἤγεν ἡ ἐπιτηδειότης, ἀνώνυμος ἔμεινε· τὸ γὰρ ὄνομα κατ' ἐνέργειαν ἔχει ἡ πυκλικὴ, καὶ ἃ κατὰ δύναμιν. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ Ποιὸν καὶ ἡ Ποιότης, ἀκατονόμασα μεμενήκασιν· ὥσπερ ὁ πρὸς γραμματικὴν εὐφυῶς ἔχων, καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν γραμματικὴν ἐπιτηδειότης· καὶ τῇ γραμματικῇ γὰρ τέχνῃ τὸ ὄνομα, πρὸς τῆς ἐνεργείας κεκληροδότηται.

Πρόσεσι τῷ Ποιῷ καὶ μάλισα συγγενῶς τὸ Ἐναντίωσιν ἐπιδέχεθαι. Καὶ ταῖς ἄλλαις γὰρ κατηγορίαις, τὰ ναντία κατὰ τὸ ἐν ἑκάσῃ ποιὰν ἐγγίνεθαι δοκεῖ. Πλὴν ἐδὲ τῷ ποιῷ παντὶ τὸ ναντίον ἀκολεθεῖ· τοῖς Σχήμασι γὰρ, τοῖς εὐθυγράμμοις καὶ κυκλικαῖς, ἐναντίον ἐδέν.

Ἀλλ'

Ἀλλ' ἐδὲ τῷ ἐρυθρῷ καὶ φαιῷ, καὶ ξανθῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν Χρωμάτων μέσοις, ἐναντιότης τις ἀντιτάτεται. Εἰ γὰρ τὰ πλεῖσον ἀλλήλων διεσηκότα ἐναντία εἰσὶ, τοῖς μέσοις εἰκότως μὴ πλεῖσον τῶν ἄκρων διεσηκόσιν, ἐναντίον ἐδὲν ἀντισήσεται. Πῶς δὲ καὶ πλείω ἐναντία ἔσοιντο τῷ ἑνί;

Καὶ τὸ Μᾶλλον δὲ καὶ Ἧτον πρόσεσι τῷ Ποιῷ. Ἔνθα γὰρ Ἐναντίωσις, ἐκεῖ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧτον ὡς ἐπίπαν εὑρίσκεται. Καὶ εἴπερ ἐν πᾶσι θεωροῖτο τοῖς ἐναντίοις τὸ ἔμμεσον, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧτον θεωρηθήσεται. εἰδ' ἐσί πε ασανιάκις Ἐναντίωσις ἄμεσος, ὡς ἡ τε ἁπλῶς ἀρτίε καὶ περιτῆ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧτον ἐκεῖθεν ἄπεσιν.

Ἴδιον δὲ μάλισα τῷ Ποιῷ, τὸ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον. Ὁμοιότης δέ ἐσιν ἡ τε αὐτε εἴδες ἐπεισοδιώδης μέθεξις· ὅθεν ὁμοίως Χρόα τὰς ἔχοντας τὸ αὐτὸ χρῶμα Φαμὲν· ὁμοίως τε Χαρακτῆρι, τὰς τὴν αὐτὴν κεκλημένας Ἰδέαν. Ὥσπερ τῷ Ποιῷ, τὸ Ὅμοιον ἢ Ἀνόμοιον· ἕτω καὶ τῷ Ποσῷ, τὸ Ἴσον ἢ Ἄνισον· καὶ Σῶμα γὰρ ἴσον σώματί ἐσιν, ἢ μὴν ἄνισον· καὶ Ἀριθμὸς Ἀριθμῷ ἴσος ἢ ἄνισος, καὶ τόπος τόπῳ, καὶ Χρόνος χρόνῳ, καὶ Λόγος λόγῳ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως τῶν κυρίως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς λεγομένων Ποσῶν. Ἡ γὰρ πρᾶξις τῇ πράξει, οὐκ ἂν λέγοιτο ἴση ἢ ἄνισος· ἀλλ' ὁμοία μᾶλλον ἢ ἀνομοία, καὶ λευκῷ λευκὸν ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον.

Λέγεσι δὲ τὴν Ποσότητα καὶ τὰς ἄλλας Κατηγορίας, πλὴν τῆς ἐσίας, διαιρεῖθαι εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς τὰ Ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν, διὰ τὸ μηδὲ κυρίως εἶναι Γένη· τὰ γὰρ ἔχοντα τάξιν, τί Πρῶτον καὶ τί Δεύτερον ἐν τοῖς ἀπ' αὐτῶν, τὸ τε γένες γνήσιον ἃ διασῴζεσιν.

ἡ

Ἡ Ποιότης διαιρεῖται
- Εἰς Ἕξιν, ὡς Ἐπιστήμη καὶ Ἀρετὴ· καὶ Διάθεσιν, ὡς Ψύξιν καὶ Θέρμανσιν.
- Δύναμιν, ὡς Ὑγιεινὸν καὶ Σκληρὸν· καὶ Ἀδυναμίαν, ὡς Νοσῶδες καὶ Μαλακόν.
- Πάθος, ὡς Ὠχρίασις ἢ Ἐρυθρίασις· καὶ παθητικὴν Ποιότητα, ὡς Γλυκύτης καὶ Πικρότης.
- Σχῆμα, ὡς Τρίγωνον, Τετράγωνον· καὶ Μορφὴν, ὡς Εὐειδὴς καὶ Δυσειδής.

Τὰ Ποιὰ λαμβάνεται
- Ἡ Παρωνύμως, ὡς ἀπὸ τῆς Γραμματικῆς γραμματικός.
- Ἡ Ὁμωνύμως, ὡς τὸ Τρίγωνον, καὶ ἡ μαστικὴ Γυνή.
- Ἡ ἑτερωνύμως, ὡς ἐκ τῆς Ἀρετῆς ὁ Σπουδαῖος.
- Ἡ ἀκατονομάστως, ὡς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς ποιότητος ἕξεως.

Πρόσεσι δὲ τῷ Ποιῷ
- Τὸ Ἐναντίωσιν ἐπιδέχεσθαι.
- Τὸ Μᾶλλον καὶ Ἧττον, καὶ τὸ Ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τῶν Πρός τι.

Πρός τι εἰσιν, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως πρὸς ἕτερον· ἐν γὰρ τῷ Σχέσεις εἶναι, τὰ πρός τι τὴν ὕπαρξιν ἔχουσι· διὸ καὶ καθ' ἑτέραν ὑπογραφήν, Πρός τί ἐστιν, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι, τῷ πρός τί πως ἔχειν. Ὅταν μὲν ἓν θεωρῆταί τι καθ' αὑτὸ, πρός τι οὐκ ἔστιν· ἡνίκα δὲ Σχέσιν πρὸς ἕτερον λάβῃ, τότε δὴ πρός τί ἐστιν· οἷον, ὁ Σωκράτης, καθὸ μὲν ἄνθρωπος, ἢ Φιλόσοφος, ἤτι τοιοῦτον, καθ' αὑτὸ λέγεται· καὶ οὐδ' ὅλως πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται· καθὸ δὲ Πατὴρ, Ἡ Διδάσκαλος, κατὰ τοῦτο πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται, καὶ ἅπερ ἐστὶν αὐτὸς, ἑτέρων εἶναι λέγεται· Πατὴρ γὰρ ὢν, Υἱοῦ λέγεται Πατὴρ· καὶ Διδάσκαλος ὤν, Μαθητοῦ Διδάσκαλος λέγεται. Ἐπεὶ δὲ πολυχιδὴς ἡ πρὸς ἕτερον τῶν πρός τι ἀναφορὰ, καὶ οὐ λέγεται πάντα ἑτέρων, διατέτακται τὸ, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. Τὰ μὲν γὰρ τῶν πρός τι πρὸς γενικὴν φέρεται πλῶσιν· ὡς Υἱὸς καὶ Πατὴρ, Μαθητὴς καὶ Διδάσκαλος· Τὰ δὲ πρὸς δοτικὴν, ὡς τὸ Ἴσον καὶ Ὅμοιον·

Ὅμοιον· τὸ γὰρ ἴσον ἴσῳ ἴσον, καὶ τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ ὅμοιον· Τὰ δὲ πρὸς γενικὴν ὁμοῦ καὶ δοτικὴν· ὡς τὸ ὑπερέχον τοῦ ὑπερεχομένου ὑπερέχει, καὶ τὸ ὑπερεχόμενον ὑπερέχοντι ὑπερέχεται· καὶ πάλιν τὸ ὑπερέχον ὑπεροχῇ ὑπερέχει· οἷον ὁ δέκα τοῦ ἓξ ὑπερέχει τῷ τέσσαρα. Τινὰ δὲ καὶ μετὰ προθέσεως λέγεται· ὡς τὸ μέγα πρὸς μικρὸν μέγα, καὶ τὸ μικρὸν πρὸς μέγα μικρόν. Τινὰ δὲ καὶ μετά τινος περὶ τὴν λέξιν ὑπαλλαγῆς· ὡς τὸ τέμνον τεμνόμενον τέμνει, καὶ τὸ τεμνόμενον ὑπὸ τέμνοντος τέμνεται. Ἐπεὶ οὖν οὕτω τὰ Πρός τι πολυειδῶς σχηματίζεται, διὰ τοῦτο πρόσκειται τῇ τούτων ὑπογραφῇ, τὸ, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον.

Πρόσεσι τισι τῶν Πρός τι, καὶ Ἐναντιότης, καὶ τὸ Μᾶλλον καὶ τὸ Ἧττον· πλὴν ἐ κατὰ τὸν λόγον τῶν πρός τι· ἀλλ' ἐπεὶ χωρὶς ἑτέρας κατηγορίας οὐδ' ἐπινοηθῆναι δύναται τὰ πρός τι καθ' ἑαυτά, (ταῖς οὐσίαις γὰρ κατηγορίαις ἀεὶ συνυφίσταται·) διὰ τοῦθ' ὅταν μὲν ἐπὶ κατηγορίας ληφθείη ἐχούσης ἐναντίωσιν, ἕξει καὶ αὐτὰ ἐναντίωσιν· ὅταν δ' ἐπὶ κατηγορίας οὐκ ἐχούσης ἐναντίωσιν, οὐδ' αὐτὰ ἕξει τινὰ ἐναντίωσιν. Ἐν ᾗ δὲ κατηγορίᾳ ἡ Ἐναντίωσις, ἐν ἐκείνῃ καὶ τὸ Μᾶλλον καὶ τὸ Ἧττον ἐστὶν, εἴπερ ἡ ἐναντίωσις ἔχει τὸ ἔμμεσον, ὡς προείρηται. Τῇ γοῦν ἐπὶ μέρους Ἐπιστήμῃ, δηλονότι τῇ ἐν ἀνθρώπῳ τῷδέτινι, ἐναντίον ἐστὶν ἡ Ἄγνοια· καὶ Μᾶλλον ἐπιστήμη λέγοιτ' ἂν αὕτη καὶ Ἧττον ἐπιστήμη, καθάπερ καὶ τῇ ἐνεργεμένῃ παρά τινων Ἀρετῇ, ἐναντίον ἐστὶν ἡ Κακία· καὶ Μᾶλλον ἀρετὴ λέγοιτ' ἂν αὕτη καὶ Ἧττον ἀρετή. Τῇ καθόλου δ' Ἐπιστήμῃ ἐναντίον μὲν καὶ αὕτη κατὰ τὸν καθόλου λόγον ἡ Ἄγνοια· τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ· οὐδὲ γὰρ τῆς καθόλου Ἐπιστήμης μᾶλλον γένοιτ' ἂν ἐπιστήμη· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου Ἀρετῆς· ἀτελῶν γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλ' ἐτελείων καὶ ἀμεταπτώτων. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ Ἴσον ἐπιδεκτικόν ἐστι τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον· ὥρισται γὰρ τὸ ἴσον· τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον, κατὰ τὸ ἀόριστον τῆς ὕλης ὑφέστηκε. Τὸ δ' Ἄνισον καὶ τὸ Ἀνόμοιον, καὶ τὸ Ὅμοιον ἐπιδεκτικὰ τοῦ Μᾶλλον καὶ Ἧττον

πέφυκεν

πέφυκεν εἶναι· ἑτέρε γὰρ ἕτερον, Μᾶλλον καὶ Ἧττον ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισόν ἐσίτε καὶ λέγεται. Οὐ διδόασι δ' αὐτοῖς Ἐναντίωσιν, ἵνα μὴ, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβανόμενον, εὑρίσκεται ἴσον καὶ ἄνισον, ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον, διὰ τᾶτο καὶ τἀναντία ὁμᾶ ἐπιδέχηται τὸ αὐτό. Εἰ δὲ τὸ Ἄνισον ἴδιον ὂν τᾶ ποσᾶ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔφαμεν ἐπιδέχεσθαι, διαπορεῖσθαι ἐχρὴ· τὸ μὲν γὰρ Ποσὸν, ἢ ποσὸν, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· τὸ δὲ συμβεβηκὸς τῷ Ποσῷ, τὸ Μᾶλλον ἐπιδέξαιτο καὶ τὸ Ἧττον ἐ καθὸ Ποσὸν, ἀλλὰ καθὸ Ποιόν. Πάλιν εἰ τῶν πρός τι εὑρίσκονται ἀρετὴ καὶ ἐπιστήμη ποιότητες ἔσαι, δέον ἀναλογίζεσθαι, ὡς τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον, ὑπ' ἄλλην καὶ ἄλλην τάτλεσθαι κατηγορίαν οὐκ ἀπεικός. Ἐπιστήμη τοίνυν καὶ Ἀρετὴ ὡς μὲν ποιὲς παρεχόμενα, Ποιότητές εἰσιν· ὅτι δὲ πρὸς ἕτερον χέσιν ἐμφαίνεσι, τοῖς Πρός τι συνάγονται· καὶ γὰρ Ἐπιστήμη, ἐπιστητᾶ ἐπιστήμη· καὶ Ἀρετὴ, ἀγαθαίε ἀρετή.

Πάντα δὲ τὰ Πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται, ἀπὸ τᾶ αὐτᾶ ἀρχόμενα πράγματος, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγοντα, κἂν ἐνίοτε τῇ προφορᾷ τῆς λέξεως διαλλάττωσιν· ὡς ὁ Φίλος, Φίλε Φίλος, καὶ τὸ δῶρον, παρὰ τᾶ δωρεμένε δωρεῖται. Χρὴ δὲ πρὸς ὃ λέγεται κατὰ Φύσιν τὸ πρᾶγμα, πρὸς τᾶτο ποιεῖσθαι καὶ τὴν ἀπόδοσιν, κἂν μὴ εἴη ὄνομα κείμενον, ἀπὸ τᾶ πρώτε παρονομάζειν τὸ δεύτερον. Ἰδὲ γὰρ [ὁ] Ὄρνις ἔχει πτερὸν, ἀλλ' οὐχ ἧ ὄρνις ἔχει πτερὸν, ἀλλ' ἧ πτερωτόν. Τῶν γὰρ Πτερωτῶν, τὰ μέν ἐσιν Ὑμενόπτερα, ὡς αἱ Μέλισσαι· τὰ δὲ Κελεόπτερα, ὡς οἱ Κάνθαροι· τὰ δὲ Σαρκόπτερα, ὡς αἱ Νυκτερίδες· τὰ δὲ Σχιζόπτερα, ὡς οἱ Ὀρνιθες. Οὐ πᾶν τοίνυν τὸ ἔχον πτερὸν, ἤδη καὶ ὄρνις ἐσὶν, ἀλλὰ πτερωτόν. Οὕτω γᾶν ἀποδοτέον· τὸ Πτερὸν, πτερωτᾶ πτερὸν· καὶ τὸ Πτερωτὸν, πτερῷ πτερωτόν. Πάλιν ἐπείπερ ἐ πᾶντα τὰ Πλοῖα Πηδάλιον ἔχει (τὰ γὰρ Ἀκάτια Κώπαις ἐρέτλονται, ἅμα δὲ καὶ ἰθύνονται.) τὸ πηδάλιον οὐκ ἀποδοτέον πρὸς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πηδαλιωτὸν· ἵνα γένηται καλῶς

καλῶς ἡ ἀντιστροφή· τὸ γὰρ Πηδάλιον, πηδαλιωτᾶ πηδαλίου· καὶ τὸ Πηδαλιωτὸν, πηδαλίῳ πηδαλιωτόν. Δῆλον δ' ἐν ἐκ τέτων ὅτι μὴ γινομένης οἰκείως τῆς ἀποδόσεως, οὐδὲ ἐπὶ τῶν ὁμολογεμένως λεγομένων πρὸς ἀντιστρέφοντα, καὶ ἐχόντων ὀνόματα κείμενα, γένοιτ' ἂν ἡ ἀντιστροφή. Ἄν γὰρ τὸν Δᾶλον, ἀνθρώπε δᾶλον εἴποιτις, καὶ ὁ Δεσπότε, ποιήσαι ἀντιστροφὴν ἐκ ἂν δύναιτο. Ἀληθὲς μὲν γὰρ καὶ τὸ, τὸν δᾶλον, ἀνθρώπε εἶναι δᾶλον, ἀλλ' οὐχ ἧ ἄνθρωπος ἔχει τις δᾶλον, ἀλλ' ἧ δεσπότης· ἧ γὰρ ἂν, δᾶλες εἶχον ἅπαντες ἄνθρωποι. Εἰ δὲ τὸ Πηδάλιον καὶ τὸ Πτερὸν, οὐσίαι ὄντα, πρός τι λαμβάνονται· οὐ καθ' ὃ οὐσίαι γίνονται πρός τι, ἀλλὰ καθ' ὃ χέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα. Καὶ τὸ Μέρος γὰρ χέσιν ἔχον πρὸς τὸ Ὅλον, μέρος ὅλε λέγεται· καὶ τὸ ὅλον, ἐν μέρεσιν ὅλον. Καὶ τὰ γένη τῶν Οὐσιῶν καὶ τὰ εἴδη, κατὰ τὸν τῆς χέσεως λέγεται λόγον Πρός τι. Τὸ γὰρ Γένος, Εἴδες γένος, καὶ τὸ Εἶδος, Γένες εἶδος.

Ἔτι τὰ Πρός τι, ἅμα τῇ Φύσει ἐσίν· ὅθεν καὶ συναναιρᾶσι καὶ συνεισφέρονται· Υἱᾷ γὰρ μὴ ὄντος, οὐκ ἔσαι Πατὴρ· ὄντος δὲ Υἱᾷ, ἔσαι δὴ καὶ Πατὴρ· καὶ πάλιν Πατρὸς μὲν ὄντος, καὶ Υἱὸς ἔσαι· μὴ ὄντος δὲ Πατρὸς, οὐκ ἔσαι Υἱός· εἰ γὰρ λέγομεν Υἱὸν τᾶ τετελευτηκότος, κατ' ἀναφορὰν τὴν, ὅτ' ἔζη τᾶτό φαμεν· ἢ καὶ ὅτι θανὼν οὐκ ἀπώλετο· ὥσε τὰ Πρός τι, καὶ συναναιρᾶσι καὶ συνυπάρχεσι. Τὸ Συνυπάρχειν δὲ καὶ Συναναιρεῖν ἐπὶ τῶν Πρός τι, κατὰ χέσιν ἐκληπτέον, ἐ κατ' ἐσίαν· ἐν ᾧ γάρ ἐσι τοῖς πρός τι τὸ ὑπάρχειν, ἐν τέτῳ καὶ τὸ συνυπάρχειν, καὶ τὸ συναναιρεῖν. Πάλιν Ἐπιστήμης ὔσης, ἔσιν Ἐπιστητόν· καὶ Αἰσθήσεως, Αἰσθητόν· Ἐπιστήμης δὲ μὴ ὔσης καὶ Αἰσθήσεως, ἀνήρηται καὶ τὸ Ἐπιστητὸν καὶ τὸ Αἰσθητὸν· καὶ ἀνάπαλιν. Εἰ δὲ καὶ προγενέσερα τὰ ἐπιστητὰ καὶ τὰ αἰσθητὰ, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς αἰσθήσεως, ἀλλ' ἐ καθ' ὃ ἐπιστητὰ καὶ αἰσθητά· ὥσπερ ἐδ' ὁ Πατὴρ, ἢ πατὴρ, πρεσβύτερός ἐσι τᾷ Υἱᾷ, κἂν τῷ χρόνῳ πρότερος εἴη· πρὸ τᾶ γεννῆσαι γὰρ υἱὸν, οὐκ ἦν πατὴρ· ὅτε δὲ γεγέννηκεν υἱὸν, τότε ἤρξατο τᾷ εἶναι πατὴρ· ἕως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιστητῶν τε καὶ αἰσθητῶν.

Ἔτι τὰ Πρός τι. Ἢ ἐν τοῖς Αὐθεδράσοις, ἤτοι ταῖς Οὐσίαις, ἔχει τὴν σχέσιν, Ἢ ἐκ ἐν τοῖς Αὐθεδράσοις, ἅπερ ἐστὶ τὰ Συμβεβηκότα. Εἰ μὲν ἔν ἐν τοῖς αὐθεδράσοις, Ἢ Φυσικὴν ἔχει τὴν σχέσιν, ὡς Πατὴρ καὶ Υἱός· Ἢ δὲ Φυσικήν. Εἰδ' ἐστὶ Φυσικὴν, Ἢ τυχικὴν, ὡς Δεῖλος καὶ Δεσπότης· Ἢ τεχνικὴν, ὡς Μαθητὴς καὶ Διδάσκαλος· Ἢ προαιρετικὴν, ὡς Φίλος καὶ Φίλος. Εἰδ' ἐκ ἐν τοῖς αὐθεδράσοις, Ἢ Φυσικὴν, ὡς Διπλάσιον καὶ Ἥμισυ· Ἢ δὲ Φυσικὴν, ὡς Μέγα καὶ Μικρόν· τοῦτο γὰρ τύχης μᾶλλον ἢ Φύσεως. Τέχνη δὲ καὶ Προαίρεσις ἐν τοῖς ἐκ αὐθεδράσοις χώραν ἐκ ἔχουσιν, εἰ μήτι πε φανείη πρὸς ἄλλο τὴν ἀναφορὰν ἔχον αὐθέδρασον, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἴσως λεγόμενον. Ἀλλ' ἐν τοῖς εἰρημένοις μὲν, ἅπαντα τὰ πρός τι συνάγεται.

Πλατύτερον δέ τινες καὶ σαφέστερον, εἰς εἴδη δέκα διαιροῦσι τὰ Πρός τι· Ταυτότητα, Ἀνισότητα, Γένεσιν, Μέθεξιν, Ὕφεσιν, Πεῖσιν, Κρίσιν, Θέσιν, Ἀσυμμετρίαν, καὶ τὴν πρὸς τὸ γένος Ἀναφοράν. Ταυτότης μὲν ἔν ἐστιν, ὅταν πρὸς συνώνυμον ἡ κρίσις γένηται· ὡς ὁ Φίλος, Φίλε Φίλος· καὶ ὁ Ἐχθρὸς, ἐχθρῷ ἐχθρός· καὶ τὸ Ἴσον, ἴσῳ ἴσον· καὶ τὸ Ὅμοιον, ὁμοίῳ ὅμοιον. Ἀνισότης, ὡς τὸ Μεῖζον, τὸ Διπλάσιον, τὸ Πολλαπλάσιον. Γένεσις, ὡς Πατὴρ, Υἱός. Μέθεξις, ὡς τὸ Μετέχον καὶ Μετεχόμενον. Ὕφεσις, ὡς Δεῖλος καὶ Μαθητής. Πεῖσις, ὡς Τυπτόμενος, Καιόμενος. Κρίσις, ὡς Μέτρον, Αἴσθησις, Ἐπιστήμη· κρίνει γὰρ καὶ ἡ ἐπιστήμη τὸ ἐπιστητὸν, καὶ ἡ αἴσθησις τὸ αἰσθητὸν, καὶ πᾶσα γνῶσις τὸ γνωστὸν, καὶ τὸ μέτρον τὸ μετρητὸν· καὶ τὰ ὅμοια τούτοις ὡς κρίνοντά ἐστι πρὸς κρινόμενα. Θέσις, ὡς Δεξιὸν, Ἀριστερὸν, Καθέδρα, Στάσις, Ἀνάκλισις· ταῦτα πάντα πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται. Ἀσυμμετρία, ἤτοι ἀδυναμία, οἷον τὸ ἀδύνατον ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι, τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν ὁρᾶν, ὡς τὴν ἄναστρον σφαῖραν, τὸ ἐν βυθῷ ὄστρακον, τὸν ἀέρα ὡς ἀχρωματιστον. Ἡ πρὸς τὸ γένος ἀναφορά· ὡς ὅταν ἡ Γεωμετρία λέγοιτο πρός τι, κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀναφοράν· Ἐπιστήμη γὰρ ἐπιστητοῦ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἐπιστητὸν Ἐπιστήμῃ ἐπιστητόν.

Τῶν

Τῶν Πρός τι φερομένων
- Τὰ μὲν πρὸς Γενικὴν, ὡς Πατὴρ Υἱὸς Πατρός.
- Τὰ δὲ πρὸς Δοτικὴν, ὡς τὸ Ἴσον Ἴσῳ Ἴσον.
- Τὰ δὲ πρὸς Γενικὴν ὁμοῦ καὶ Δοτικὴν, ὡς τὸ Ὑπερέχον ὑπερεχόμενον ὑπερέχει, καὶ τὸ Ὑπερεχόμενον ὑπερέχοντι ὑπερέχεται.
- Τὰ δὲ μετὰ Προθέσεως, ὡς τὸ Μέγα πρὸς Μικρὸν Μέγα.
- Τὰ δὲ καὶ Μετά τινος περὶ τὴν λέξιν ὑπαλλαγῆς, ὡς ὁ Τέμνων τεμνόμενον τέμνει, καὶ τὸ Τεμνόμενον ὑπὸ τέμνοντος τέμνεται.

Τὰ Πρός τι ἔχει Σχέσιν,
- Ἢ ἐν τοῖς Αὐθεδράσοις, ἤτοι ταῖς Οὐσίαις· ἃ σχέσιν ἔχει,
  - Φυσικὴν, ὡς Πατὴρ καὶ Υἱός.
  - Τυχικὴν, ὡς Δεῖλος καὶ Δεσπότης.
  - Τεχνικὴν, ὡς Μαθητὴς καὶ Διδάσκαλος.
  - Προαιρετικὴν, ὡς Φίλος καὶ Φίλος.
- Ἢ ἐκ ἐν τοῖς Αὐθεδράσοις, ἤτοι Συμβεβηκόσιν· ἃ σχέσιν ἔχει.
  - Φυσικὴν, ὡς Διπλάσιον καὶ Ἥμισυ.
  - Τυχικὴν, ὡς Μέγα καὶ Μικρόν.

Ἔτι τῶν Πρός τι
- Ταυτότης.
- Ἀνισότης.
- Γένεσις.
- Μέθεξις.
- Ὕφεσις.
- Πεῖσις.
- Κρίσις.
- Θέσις.
- Ἀσυμμετρία.
- Καὶ πρὸς τὸ γένος Ἀναφορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΔ'.

Περὶ τε Ποιεῖν, καὶ Πάσχειν, καὶ Ἔχειν.

Ποιεῖν ἐστὶ τὸ δρᾶν περί τι· Πάσχειν δὲ, τὸ ὑφ' ἑτέρε ἀλλοιοῦσθαι. Τὸ μὲν ἔν Ποιεῖν, ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν ἔχει· τὸ δὲ Πάσχειν, ἐν ἑαυτῷ τε καὶ ἐν ἄλλῳ· ἐν ἑαυτῷ μὲν, τῷ πεφυκέναι ἀλλοιοῦσθαι· ἐν ἄλλῳ δὲ, τῷ ὑπό τινος ἀλλοιοῦσθαι. Δεῖ δὲ

μὴ ἀφορῶντας εἰς μόνον τὸ χῆμα τῆς λέξεως, ἔτω κρίνειν, τί ἐστι ποιεῖν καὶ τί ἐστι πάσχειν, ἀλλ' εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα μᾶλλον. Τινὰ μὲν γὰρ καὶ τῷ πράγματι, καὶ τῷ χηματισμῷ τῆς λέξεως ἔχουσι τὸ ποιεῖν, ὡς τὸ Ἰατρεύειν. Τινὰ δὲ, τῷ μὲν τῆς λέξεως χήματι, ποιητικά ἐσιν ἐνεργητικῶς προφερόμενα· τῷ πράγματι δὲ, παθητικά· τοιῦτόν ἐστι τὸ Ἀδημονεῖν, καὶ αὐτὸ τὸ Πάσχειν πάθος δηλοῦντα, κἂν ἐνέργειαν τῇ προφορᾷ σχηματίζωνται. Τινὰ δὲ παθητικῶς προαγόμενα, παρισῶσιν ἐνέργειαν· οἷον τὸ ἔρχεσθαι καὶ [τὸ] ἀγωνίζεσθαι.

Διαιρεῖται δὲ τὸ Ποιεῖν, εἴς τε τὸ Θεωρεῖν, καὶ εἰς τὸ Πράτ[τ]ειν. Τὸ μὲν ἓν Θεωρεῖν, Ἡ περὶ τὴν τῶν νοητῶν καὶ ἀμερίσων ἓσιῶν ἐπίσκεψιν, νοήσεσιν ἁπλαῖς ἐνεργεῖ· ὅπερ ἐστὶ καὶ κυρίως Θεωρεῖν· (ἔργον δὲ τοῦτο μόνε Νοός.) Ἡ περὶ τὰ ἀκίνητα μαθηματικὰ, ποιεῖται διανόησιν· οἷόν ἐστι τὸ Γεωμετρεῖν· ὡρισμέναις μὲν, ἃ μὴν ἁπλαῖς ἔτι χρώμενον ταῖς ἐπιβολαῖς, ἀλλὰ συνθέτοις καὶ κατὰ διέξοδον· οἵαί εἰσιν αἱ τῆς καθαρᾶς διανοίας Ἐνέργειαι. Ἡ περὶ τὰς ἀεικινήτες αἰσθητὰς ἓσίας ποιεῖται τὴν θεωρίαν, αἰσθήσει μετὰ λογισμῦ χρώμενον· οἷόν ἐστι τὸ Ἀστρονομεῖν, συμφώνες τοῖς φαινομένοις τὰς λόγας ἐπιδεικνύμενον· καὶ ἔτως ἡ ὅλη τῆς θεωρίας ἐνέργεια, ἄνωθεν ἀπὸ τῶν καθαρῶν νοήσεων, ἐπὶ τὰς μετ' αἰσθήσεως λογισμὰς προχωρεῖ. Τὸ μὲν ἓν Θεωρεῖν, ἔτως ἔχον ἐστί. Τὸ δ' ὁμωνυμῶν τᾷ γένει Ποιεῖν, ἐν τῷ τὰ μηδέπω τῦ εἶναι μετέχοντα, εἰς τὸ εἶναι ἄγειν ὑφέσηκε. Τῦτο δὲ κυρίως καὶ ἀληθῶς, ἐν μόνῳ τῷ Θεῷ ἐστι, τῷ πάντα τὰ ὄντα ἐκ μὴ ὄντων παραγαγόντι τὸ πρῶτον, καὶ αὖθις ἐξ ὄντων τὰ μὴ ὄντα παράγοντι. Λέγονται δὲ καὶ αἱ Τέχναι ποιεῖν, τὰ χρήσιμα πρὸς τὴν αὐτάρκειαν τῦ βίε παρασκευάζεσαι. Τὸ δὲ Πράτ[τ]ειν, ἐπὶ τῦ προαιρεῖσθαι καὶ βελεύεσθαι καὶ δογματίζειν καὶ τῶν ὁμοίων λαμβάνεται. Τινὲς δὲ Ποιητικὰς μὲν λέγεσι τέχνας, ὧν τὰ ἀποτελέσματα παραμένει μετὰ τὴν ποίησιν· ὡς ἔχει ἡ Οἰκοδομικὴ καὶ Ναυπηγική· Πρακτικὰς δὲ, ὧν τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι

ἔναι ἔχοντα, ἃ παραμένει· ὡς ἐπὶ τῆς Αὐλητικῆς ἐστὶν ὁρᾶν καὶ Ὀρχησικῆς.

Θεωρεῖται δὲ καὶ ἐν ἀψύχοις τὸ Ποιεῖν, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ Πάσχειν· οἷον τὸ Πῦρ θερμαίνει, καὶ ὁ Κρύσαλλος ψύχει, καὶ τὸ Ξύλον τέμνεται, καὶ ὁ Λίθος θερμαίνεται, καὶ αὖθις ψύχεται. Τῷ Πάσχειν δὲ, τὸ μέν ἐστι φθαρτικὸν, ὡς τὸ καίεσθαι· τὸ δὲ τελειωτικὸν, ὡς τὸ μανθάνειν, καὶ γινώσκειν, καὶ αἰσθάνεσθαι. Εἰ δὲ τὸ Ποιεῖν καὶ Πάσχειν σχέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὡς τὸ θερμαίνειν καὶ τὸ θερμαίνεσθαι· ἀλλ' ἕκασον χρὴ, καθὸ λέγεται, κατὰ τῦτο καὶ ἀνάγειν ἐπὶ [τὸ] γένος. Ἔστι τοίνυν καὶ τὸ ποιεῖν καθ' αὐτὸ κεχωρισμένον τῶν πρός τι, καὶ τὸ πάσχειν ὡσαύτως. Καθάπερ δ' ἐν Οὐσίᾳ τὸ Πρός τι ἐφαίνετο, κατὰ τὸ πατὴρ καὶ υἱός· κἂν τῷ Ποσῷ, κατὰ τὸ ἴσον καὶ ἄνισον· κἂν τῷ Ποιῷ, κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον· ἔτω δὴ κἂν τῷ Ποιεῖν καὶ τῷ Πάσχειν· καὶ εἰδὲν ἄτοπον τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ὑπὸ δύω κατηγορίας τελεῖν, κατά τε τὴν καθ' αὐτὸ ὑπόσασιν, καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἕτερον χέσιν νοέμενον.

Ἀλλ' εἰ' ἐναντίωσιν ἔχει τὸ Ποιεῖν καὶ τὸ Πάσχειν πρὸς ἄλληλα, κἂν ἀντιθέτοις χρῶτο φωναῖς. Ἐναντίωσιν μέν τοι καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧτ[τ]ον ἕκασον [αὐτῶν] ἐπιδέχεται. τὸ γὰρ θερμαίνειν, ἐναντίον τῷ ψύχειν· καὶ μᾶλλόν ἐστι θερμαίνειν, καὶ ἧτ[τ]ον. Καὶ πάλιν τὸ θερμαίνεσθαι, ἐναντίον τῷ ψύχεσθαι· καὶ μᾶλλον θερμαίνεσθαι δυνατὸν, καὶ ἧτ[τ]ον θερμαίνεσθαι. τὸ δέγε θερμαίνειν, ἐκ ἐναντίωται τῷ θερμαίνεσθαι· ἔτε τὸ ψύχειν, τῷ ψύχεσθαι· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Περὶ μὲν ἓν τῷ Ποιεῖν καὶ Πάσχειν, ἐπὶ τοσῦτον εἰρήθω.

Τὸ δ' Ἔχειν ἁπλῶς μὲν λεγόμενον, ὁμώνυμος φωνή ἐστι. Περιέχει μὲν γὰρ καὶ τὴν κατηγορίαν αὐτήν· δηλοῖ δὲ καὶ ἄλλα τινά. Λέγεται γὰρ ἔχειν, ὡς ἕξιν καὶ διάθεσιν, ἢ ἄλλην τινὰ ποιότητα· ἔτω λέγομεν ἔχειν τινά, Ἐπιστήμην καὶ Ἀρετὴν, ἢ λευκότητα, ἢ ὠχρότητα· ὡς Ποσὸν, καθὸ λέγεταί τις ἔχειν Μέγεθος, τετράπηχυ τυχὸν ἢ πεντάπηχυ· ὡς τὰ περὶ Σῶμα, οἷον Ἱμάτιον ἔχειν ἢ Χιτῶνα· ὡς ἐν Μορίῳ, οἷον Δακτύλιον ἔχειν ἐν

χειρί· ὡς Μέρος, οἷον Πόδας ἔχειν, καὶ Χεῖρας, καὶ Κεφαλήν· ὡς ἐν Ἀγγείῳ, καθάπερ ὁ Μέδιμνος ἔχειν λέγεται τὸς Πυρὸς, καὶ ὁ Ἀμφορεὺς τὸ Ὕδωρ· ὡς Κῆμα· λέγομεν γὰρ Οἰκίαν ἔχειν ἢ Ἀγρόν. Λέγεται δὲ καὶ γυναῖκα ἔχειν ὁ Ἀνὴρ, καὶ ἡ Γυνὴ ἄνδρα. Οὗτος δ' ὁ τρόπος ἀλλοτριώτατος ἔοικεν εἶναι τῦ ἔχειν· ἐδὲ γὰρ ἄλλο τὸ ἔχειν ἐνταῦθα, ἢ τὸ συνοικεῖν δηλοῖ. Ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῦ ἔχειν ὁμωνύμε φωνῆς.

Ὅθεν ἀποδιαιρεῦντες τὴν κατηγορίαν τῦ Ἔχειν οἱ Φιλόσοφοι τῶν ἄλλων σημαινομένων, ἕτω φασίν. Ἔχειν ἐσίν, ἐσίας περὶ ἐσίαν περίθεσις. Εἴτι γὰν σῶμα ἐπικλητον, ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ περίκειται, πᾶν τὸ τοιῦτον τῇ ἔχειν κατηγορίᾳ περιλαμβάνεσι· διὸ ἐδὲ Κλήματα, ἢ Ἀνδράποδα, ἢ Φίλες, ἢ Πατέρας, ἢ Υἱὲς, ἢ τὰ μέρη τῦ σώματος, κατὰ τῦτο τὸ γένος ἔχειν φασὶν· ὅτι μηδ' ἐν περιθέσει ταῦτά ἐσιν. Ἐνθεντοι καὶ τὸ Ἔχειν, καὶ τὸ Κεκλῆθαι, διαλάτθσι κατα Πλάτωνα· οἷον εἴτις Ἱμάτιον περιάμενος, καὶ ἐγκρατὴς ὢν μὴ Φοροίη, κεκλῆθαι μὲν λεχθείη ἂν· ἔχειν δ' ἐδαμῶς. Τὰ τοίνυν κατὰ τὸ κατηγορικὸν Ἔχειν ἐχόμενα, ἢ κατὰ Πόλεμον ἔχεται, Ἢ ἐν Εἰρήνῃ. Καὶ τῶν κατὰ Πόλεμον, τὰ μὲν Περικείμενά ἐσι, τὰ δὲ Κατεχόμενα· καὶ τὰ μὲν Φυλάγματα, τὰ δ' Ἀμυντήρια· Φυλάγματα μὲν, ὡς Θώραξ, Κράνος, Ἀσπὶς· Ἀμυντήρια δὲ, ὡς Δόρυ, Ξίφος, Τόξον. Τῶν δ' ἐν Εἰρήνῃ, τὰ μὲν διὰ Κόσμον κατὰ διάφορα μέρη τῦ σώματος ἔχεται· ὡς Στέφανος, Περιδέραιον, Δακτύλιος· τὰ δὲ διὰ Σκέπην· καὶ τῦτων, τὰ μὲν περὶ τὸ Πολὺ τῦ σώματος, ὡς Ἱμάτιον· τὰ δὲ περὶ Μέρος, ὡς Ὑποδήματα· τινὰ δὲ, καὶ ὡς Ὄργανα· οἷον τὸ Σκέπαρνον· τινὰ καὶ ἄλλως· ὡς Κλήματα, ὡς Ἀργύριον, ἢ ἄλλοτι, ὃ πολλάκις κατέχομεν. Δεῖ δὲ πᾶν τὸ κυρίως ἔχον, κατὰ προαίρεσιν ἔχειν. Ὅθεν ἐδὲ κυρίως λέγοιντ' ἂν ἔχειν τὰ ἄψυχα, κατὰ τὸ σημαινόμενον τῆς κατηγορικῆς τῦ ἔχειν φωνῆς. Ἀντίκειται δὲ τῷ Ἔχειν Στέρησίς τις· ὡς λέγομεν, Γυμνὸς, Ἀνυπόδητος, Ἄοπλος. τοσαῦτα καὶ περὶ τῦ Ἔχειν. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν, ὡς προδήλων καὶ ἀποικίλων, ἱκανὰ καὶ ὅπερ ἐν τοῖς προηγησαμένοις ἐῤῥέθησαν.

- Τὸ Ποιεῖν
  - Εἰς τὸ Θεωρεῖν, ἤτοι Νοεῖν.
  - Καὶ τὸ Ποιεῖν, ἤτοι Οἰκοδομεῖν.
  - Καὶ τὸ Πράττειν, οἷον Προαιρεῖσθαι, Βελεύεσθαι.
- Τῦ Πάσχειν
  - Τὸ μὲν Φθαρτικὸν, ὡς τὸ Καίεσθαι.
  - Τὸ δὲ Τελεωτικὸν, ὡς τὸ Μανθάνειν ἢ Αἰσθάνεσθαι.
- Τὸ Ἔχειν
  - Ὡς Ἕξιν καὶ Διάθεσιν, ἢ ἄλλην Ποιότητα.
  - Ὡς Ποσὸν, οἷον ἔχειν Μέγεθος.
  - Ὡς τὰ περὶ τὸ Σῶμα, οἷον Ἱμάτιον.
  - Ὡς ἐν Μορίῳ, ὡς Δακτύλιον.
  - Ὡς Μέρος, ὡς Χεῖρα, ἢ Πόδα.
  - Ὡς ἐν Ἀγγείῳ, οἷον ὁ Μέδιμνος τὸς Πυρός.
  - Ὡς Κῆμα, οἷον Ἀγρόν.
  - Ὡς Γυναῖκα, ἢ Ἄνδρα, ὃ ἐσι συνοικεῖν.
- Τῇ κατηγορικῇ Ἔχειν
  - Τὰ μὲν κατὰ Πόλεμον.
    - Τὰ μὲν Περικείμενά ἐσιν, ὡς τὰ Φυλάγματα, οἷον Ἀσπίς.
    - Τὰ δὲ Κατεχόμενα, ὡς τὰ Ἀμυντήρια, οἷον Ξίφος.
  - Τὰ δὲ ἐν Εἰρήνῃ.
    - Τὰ μὲν διὰ Κόσμον, ὡς Στέφανος, Περιδέραιον.
    - Τὰ δὲ διὰ Σκέπην· ὧν
      - Τὰ μὲν περὶ τὸ Πολὺ τῦ σώματος, ὡς Ἱμάτιον.
      - Τὰ δὲ περὶ Μέρος, ὡς Ὑποδήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ.

Περὶ Ἀντικειμένων.

Ἀντικείμενά ἐσιν, ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῦ πράγματος, ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ ἔξωθεν ἐξεταζόμενα, συνυπάρξαι ἐ δύναται. Ταῦτα δὲ, Ἢ ἐν λόγοις ἀντίκειται, Ἢ ἐν πράγμασι. Καὶ εἰ μὲν ἐν Λόγοις, Κατάφασίς ἐσι καὶ Ἀπόφασις. Εἰ δ' ἐν Πράγμασιν, Ἢ κατὰ χέσιν λέγεται, Ἢ ἐ κατὰ χέσιν. Καὶ κατὰ Σχέσιν μέν ἐσι τὰ

Πρός τι. Τὰ δὲ μὴ κατὰ Σχέσιν λεγόμενα, Ἢ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, τῷ δεικτικῷ δηλονότι ὑπάρχοντος, καὶ εἰσὶν Ἐναντία· Ἢ ἃ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καὶ ἔστιν Ἕξις καὶ Στέρησις. Ἡ μὲν γὰρ Ἕξις, μεταβάλλει εἰς Στέρησιν· Ἡ στέρησις δὲ εἰς Ἕξιν ἃ μεταβάλλει.

Τετραχῶς τοίνυν τὰ Ἀντικείμενα λέγεται, Ἢ ὡς τὰ Πρός τι, οἷον Διπλάσιον, Ἡμισυ· Ἢ ὡς τ' Ἀναντία, οἷον Λευκὸν Μέλαν· Ἢ ὡς Ἕξις καὶ Στέρησις, οἷον Ὄψις καὶ Τυφλότης· Ἢ ὡς Κατάφασις καὶ Ἀπόφασις· οἷον Ἄνθρωπος κάθηται, Ἄνθρωπος ἃ κάθηται.

Τὰ μὲν ἓν Πρός τι [καὶ] συνεισάγουσιν ἄλληλα καὶ συναναιροῦσι, καὶ αὐτὰ ἅπερ εἰσὶ, τῶν Ἀντικειμένων αὐτοῖς εἶναι λέγεται· ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς αὐτά.

Τὰ δ' Ἐναντία, Ἢ εἴδη καὶ ἄμφω εἰσὶν, ὡς Λευκὸν καὶ Μέλαν, Ψυχρόν τε καὶ Θερμὸν καὶ τὰ ὅμοια· Ἢ θάτερον θατέρε ἐχάτη ἀπόπλωσίς ἐστιν, ὡς Δειλία, καὶ Ἀδικία. ἡ μὲν γὰρ τῆς Ἀνδρείας, ἡ δὲ τῆς Δικαιοσύνης τελέως ἐξέπεσον· καὶ ὅλως τὸ Κακὸν, εἶδος μὲν καὶ ὅρος ἂν ἔστιν· ἔκπλωσις δὲ τελεία τῆ Ἀγαθῆ. Ὅταν μὲν ἓν αὐτὸ σκοπῶμεν ὡς πεφυκὸς ἀνακάμπτειν πρὸς τὸ εἶδος, Ἐναντίον ἐστὶν. ὅταν δὲ μηδαμῶς ἀνακάμπειν δύνηται, τότε λέγεται Στέρησις.

Ἔτι τῶν ἐναντίων, τὰ μὲν ἐστιν Ἄμεσα, τὰ δὲ Μεσωτὰ, εἴτουν Ἔμμεσα. Καὶ Ἄμεσα μέν ἐστιν, ὧν ἐξ ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει τῷ δεικτικῷ. Ἔμμεσα δὲ, ὧν ἐκ ἀνάγκης ὑπάρχει θάτερον.

Τῶν δ' ἀμέσων Ἐναντίων, τὰ μέν ἐστιν Οὐσιώδη, τὰ δ' Ἐπουσιώδη. [καὶ] Οὐσιώδη μὲν, ὡς ἐπ' Ἀριθμῆ, τὸ Ἄρτιόν τε καὶ Περιττόν· ἐκ γὰρ δυνατὸν ἐπινοῆσαι κεχωρισμένον τῆ ἀρτίε τὸν ἐξ ἀριθμὸν, ἢ τῆ περιττῆ τὸν ἐπλά, διὰ τοῦτο καὶ οὐσιώδη λέγεται. Ἄρτιος δέ ἐστιν ὁ δίχα διαιρούμενος Ἀριθμός· ὁ δὲ μὴ διαιρούμενος δίχα, λέγεται Περιττός. Τὰ μὲν οὖν οὐσιώδη τῶν ἀμέσων ἐναντίων, τοιαῦτα. Τὰ δ' ἐπουσιώδη εἰσὶ, ὅσα δύναται χωρὶς τῆς φθορᾶς τῆ δεικτικῆ γίνεσθαί τε καὶ ἀπογίνεσθαι· οἷον Ὑγιεία καὶ Νόσος. ἐν ταύτῃ δὲ νόσον ἐκληπτέον, τὴν ὁποιανδήτινα

τινα τῆς Φύσεως ὑποπίπτουσαν αἰσθήσει παραστροπήν. Οὕτω μὲν ἓν τῶν Ἐναντίων τὰ ἄμεσα.

Τῶν δ' Ἐμμέσων λεγομένων καὶ μεσωτῶν, Ἢ ἀμφότερα δύναται ἀπεῖναι τῷ ὑποκειμένῳ· ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν τῷ Σωκράτει· (δυνατὸν γὰρ εἶναι τὸν Σωκράτην, μήτε μέλανα, μήτε λευκὸν, ἀλλ' ὠχρὸν ἢ Φαιὸν.) Ἢ θάτερον μὲν τῶν ἐναντίων ἄπεστι, τὸ δὲ λοιπὸν πάντως ὑπάρχει, διὰ τὸ προκατειλῆφθαι τὸ εἶδος ὑπ' ἐκείνε· οἷον τὸ μὲν Λευκὸν ὑπάρχει Κύκνῳ, καὶ Χιόνι καὶ Τιτάνῳ, ἄπεστι δὲ τὸ Μέλαν· Κόρακι δὲ καὶ Ἐβένῳ καὶ Πίσσῃ τὸ Μέλαν ὑπάρχει, ἄπεστι δὲ τὸ Λευκόν. Τὸ μέσον δὲ τῶν ἐμμέσων ἐναντίων, Ἢ καὶ ἀμφοτέρων μετέχει τῶν ἄκρων, ὅτε καὶ κατωνόμασαι, ὡς τὸ Χλιαρόν· Ἢ ἑδετέρε τῶν ἄκρων, ὅτε καὶ ἀκατονόμαστόν ἐστι, μόνῃ τῇ τῶν ἄκρων ἀποφάσει δηλούμενον· ὡς τὸ Μέσον τῆ Δικαίῳ καὶ Ἀδίκῳ· λέγεται γὰρ τοῦτο, οὐδὲ δίκαιον, οὐδὲ ἄδικον· τοιοῦτον τὸ Βρέφος, οὔτε δίκαιον οὔτε ἄδικον. Τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων, τὸ μέσον ἀγαθῆ καὶ κακῆ θεωρούμενον ὁπωσοῦν, ἐκάλεσαν, Ἀδιάφορον. Ἀρχύτας δὲ καὶν τοῖς Πρός τι, μεσότητας δείκνυσι· μεταξὺ γὰρ Δεσπότε καὶ Δέλε, τίθησι τὸ Ἐλεύθερον· καὶ Μείζονος καὶ Ἐλάττονος, τὸ Ἴσον· καὶ Πλατέος καὶ Στενῆ, τὸ Εὐφαρμόζον. Ἐπισητέον δ' ὅτι τῶν Ἐναντίων αἱ περιοχαὶ πρός τί εἰσι· τὸ γὰρ ἐναντίον ἐναντίῳ ἐναντίον· τὰ δὲ περιεχόμενα, οὐ κοινωνοῦσι τοῖς πρός τι. Ἔτι τῶν ἐμμέσων Ἐναντίων, τὰ μὲν ἓν ἔχει μέσον· τὰ δὲ πολλά. Θερμὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν, [ἓν] ἔχει μέσον μόνον τὸ Χλιαρόν· Λευκὸν δὲ καὶ Μέλαν, ἔχει τὸ Φαιὸν, τὸ Ὠχρὸν, τὸ Ξανθὸν, τὸ Ἐρυθρὸν, τὸ Πυρρὸν καὶ ἕτερα.

Τρία δέ τινα τοῖς Ἐναντίοις παρέπεται. Πρῶτον, ὅτι τὸ μὲν Ἀγαθὸν, ἐναντίον τῷ Κακῷ· τὸ δὲ Κακὸν τῷ τε Ἀγαθῷ καὶ ἄλλῳ Κακῷ· οἷον ἐναντία μὲν ἡ Σωφροσύνη τῇ τε Ἀκολασίᾳ καὶ Ἠλιθιότητι· (κακίαι γὰρ καὶ ἄμφω.) ἡ δ' Ἀκολασία ἐναντιῆται μὲν καὶ τῇ Σωφροσύνῃ, ἐναντιῆται δὲ καὶ τῇ Ἠλιθιότητι· καὶ ἐκ ἔστιν ἄδικος ἡ Φύσις, δύω ἐναντίαι ἑνὶ ἀντιτάξασα· ἓν γὰρ ἀντιτέτα-

κται τῷ ἑνὶ, ἡ Συμμετρία, τῇ Ἀσυμμετρίᾳ. Ἡ μὲν γὰρ Σωφροσύνη μεσότης ἔσα, Συμμετρία ἐσίν· ἡ δ' Ηλιθιότης καὶ ἡ Ἀκολασία ἄκρα ἔσαι, Ἀσυμμετρίαι εἰσίν· ἡ μὲν γάρ ἐσιν Ὑπερβολὴ, ἡ δ' Ἔλλειψις· ἐναντίῶται γᾶν ἡ Συμμετρία τῇ Ἀσυμμετρίᾳ, ὡς Ἀγαθὸν Κακῷ. Τὰ δ' ἄκρα, ἐναντίῶται ἀλλήλοις, ὅτι πλεῖσον ἀπ' ἀλλήλων διέσηκε. Καὶ τῷ μὲν Κακῷ, ἐναντίῶται Κακὸν· τὸ δ' Ἀγαθὸν, ἐκ ἔσιν ἐναντίον τινὶ Ἀγαθῷ· ἕν γάρ ἐσι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἁπλᾶν· τὸ δὲ Κακὸν, ποικίλον τε καὶ πολυχιδές.

Δεύτερον τῶν Ἐναντίων παρακολέθημα, ὅτι τἀναντία δύνᾶται συνυπάρχειν ἀλλήλοις, ἐν Γένει καὶ Εἴδει· Γένει μὲν, ὡς τῷ Ζῴῳ· εἴδει δὲ, ὡς τῷ Ἀνθρώπῳ. λέγομεν γὰρ τῶν Ζῴων τὰ μὲν εἶναι λευκὰ, τὰ δὲ μέλανα· καὶ τῶν Ἀνθρώπων τὰς μὲν ὑγιαίνειν, τὰς δὲ νοσεῖν. Ἐν ἀτόμῳ δὲ τἀναντία συνυπάρχειν ἀλλήλοις καθ' ἕνα τόπον ἃ δύναται· καὶ γὰρ ἐκ ἔσι τὸν Σωκράτην ὑγιαίνειν καὶ νοσεῖν ἅμα· ἢ καθ' ἓν μόριον, ἑνταυτῷ, θερμαίνεσθαί τε καὶ ψύχεσθαι.

Τρίτον, ὅτι Τἀναντία, Ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ Γένος εἰσὶν, ὡς τὸ Λευκὸν καὶ τὸ Μέλαν ὑπὸ τὸ Χρῶμα· Ἢ ὑπὸ τἀναντία Γένη, ὡς Δικαιοσύνη καὶ Ἀδικία, ὑπὸ τὴν Ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τὴν Κακίαν· Ἢ αὐτὰ δὴ Τἀναντία, Γένη εἰσὶν, ὡς τὸ καθόλε Ἀγαθὸν, καὶ τὸ καθόλε Κακόν· ταῦτα γὰρ ἐναντία ὄντα Γένη εἰσίν.

Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι τῶν ἀλλήλοις Ἐναντίων, ἓν τὸ ἀνωτάτω γένος ἐσίν· ἔτε γὰρ ἡ Ἀρετὴ καὶ ἡ Κακία, πρῶτα γένη εἰσίν, (ἄνω γὰρ αὐτῶν ἕξις τε καὶ διάθεσις.) ἔτε τὸ καθόλε Ἀγαθὸν, καὶ τὸ καθόλε Κακόν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα συνάπλονται ἢ συνάγονται τῷ Ποιῷ· καὶ ἔσι τὸ Ποιὸν Γένος πάντων αὐτῶν γενικώτατον. Τοσαῦτα περὶ Ἐναντίων.

Ἕξις δὲ καὶ Στέρησις, λέγεται πολλαχῶς. Καθ' ἕναμὲν γὰρ τρόπον, Ἕξις λέγεται, ἡ τῆ ἔχοντος καὶ τῆ ἐχομένε ἐνέργεια. Ἕξις γὰρ ἱματίε λέγεται, ὅταν ὁ μὲν ἔχῃ, τὸ δ' ἔχηται ὑπὸ τῆ ἔχοντος· καὶ ἕξιν ὅπλων εἰπέπε Πλάτων, ἐπὶ τῆ ἔχοντος ὅπλα. Καθ' ἕτερον δὲ τρόπον Ἕξεις λέγομεν, τὰς ἐπικλήτες ποιότητας, ἐμμόνες

νες γεγονυίας· τάς τε Φυσικὰς, καὶ τὰς κατ' Ἐπισήμην ἢ Τέχνην, καθ' ἃς οἱ ἐν αὐτοῖς, ἕκλικοὶ λέγονται· κατὰ τᾶτο δὲ καὶ τὰς τελείας Ἀρετὰς ὀνομάζομεν ἕξεις. Ἕξις καλεῖται καὶ ἡ Φυσικὴ κατασκευὴ, ὅταν ἔμμονος ᾖ, ὥσπερ σωματικάς τινας ἕξεις καὶ ψυχικὰς νοεῖμεν ἐπί τινων, καὶ ἀρετὰς ἢ κακίας ἐκ Φύσεως, εἴτεν κράσεως. Λέγεσί τινες ἕξιν, καὶ τὴν τῆς Φύσεως ἐπιτηδειότητα· Λέγεσι καὶ τὴν Φυσικὴν δύναμιν· ὡς τᾶ Πυρὸς τὸ θερμαίνειν, ὅτε μὴ θερμαίνοι, καὶ τὴν Ὄψιν τᾶ καθεύδοντος. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ τελικὴ ἐνέργεια Ἕξις ἐσίν· ὡς ἡ Ὅρασις ἡ ἤδη ὁρᾶτα, καὶ ἡ Θερμότης ἡ ἤδη θερμαίνεσα.

Πολλαχῶς ἓν τῆς ἕξεως λεγομένης, πολλαχῶς καὶ ἡ Στέρησις λέγεται καταλλήλως τῇ ἕξει λαμβανομένη. ἡ μὲν γὰρ Ἕξις, ἀπὸ τᾶ ἔχειν εἴληπται· ἡ δὲ Στέρησις, ἀέχειά τίς ἐσιν. Ἀντίκειται γᾶν τῷ Πρώτῳ σημαινομένῳ τῆς ἕξεως, ἡ στέρησις τᾶ ἱματίε καὶ τᾶ ὅπλε· τῷ Δευτέρῳ, ἡ τῶν ἐπικλήτων ποιοτήτων ἀποβολή· τῷ Τρίτῳ, τῆς Φυσικῆς κατασκευῆς ἡ μετατροπή· τῷ Τετάρτῳ, Ἢ ὅπερ ἐδόλως πέφυκεν ἔχειν τὸ Γένος, ὡς λέγομεν τὸ μὴ Βρέφος ἔχειν ἐπιτηδειότητα πρὸς τὸ δέξαθαι τὴν Γραμματικήν· ἐσερῆθαι δὲ τῆς ἐπιτηδειότητος ταύτης τὴν Πλάτανον, ὅτι καὶ τὸ ἄπαν Φυτόν· Ἢ ὅπερ τὸ Γένος μὲν πέφυκεν ἔχειν, τίδὲ τῶν εἰδῶν ἐκ ἔχει· ὡς τὸ Ζῷον μὲν ἔχει ἐπιτηδειότητα τᾶ ὁρᾶν, ὁ δ' Ἀσπάλαξ ταύτης ἐσέρηται· τῷ Πέμπλῳ, ἡ ἀποβολὴ τῆς καθ' ἕξιν δυνάμεως· τῷ Ἑκλῳ καὶ τελευταίῳ, τῆς τελικῆς ἐνεργείας ἡ Στέρητις.

Κυρίως δὲ καθ' Ἕξιν καὶ Στέρησιν Ἀντίθεσις, ἐπὶ μόνων λαμβάνεται τῶν κατὰ Φύσιν προσόντων τῷ εἴδει παντί. Αὕτη δὲ χαρακληρίζεται τοῖς τρισὶ τέτοις, ὅπερ πέφυκεν ἔχειν, καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν, καὶ ἔνθα πέφυκεν ἔχειν. ἔτε γὰρ ἂν τὸν Λίθον εἴποιμεν εἶναι τυφλὸν, ἐπείπερ ἃ πέφυκεν ἔχειν ὅρασιν, ἔτε τὸ ἀρτιγενὲς Βρέφος κυρίως νωθρὸν, διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι κατὰ τὸν καιρὸν τᾶτον ἔχειν ὀδόντας, ἔτέ τις λέγοιτο τυφλὸς, ὅτι μὴ ὁρᾷ τῷ ποδί· καὶ γὰρ ὁ πᾶς, ἀνεπίδεκτος ὄψεως. Τότε τοιγαρᾶν

γαρεν κυρίως Στέρησις λέγεται, ὅτε φύσις δεκτική τῆς ἕξεως, κατὰ τὸν ἐπιτήδειον χρόνον, ἐν μορίῳ τῷ πρέποντι, τῆς ἕξεως ταύτης ἐστέρηται· ὡς ὁ ἐκ γενετῆς Τυφλὸς, ἢ ὁ διά τι πάθος ὑποσὰς ἀβλεψίαν ἰνίατον. Αὕτη δὲ ἡ Στέρησις, καὶ τῷ δυνάμει ἐσίν· εἰ γὰρ ἐκ ἦν τῷ δυνάμει, ἤγετ' ἂν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ποτέ. Οὐ λέγεται δέ ποτε Στέρησις τῷ κακῷτε καὶ βλαβερῷ, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ καὶ χρησίμε.

Χρὴ δὲ μὴ πρὸς τὴν λέξιν ἀφορῶντας, κρίνειν τὴν στέρησιν. Τινὰ μὲν γὰρ καὶ τὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα στερητικὸν ἔχει· ὥσπερ τὸ Ἀναίθητον ἐπὶ τῷ ἀποπλήκτῳ λεγόμενον. Τινὰ δὲ τὸ μὲν ὄνομα στερητικὸν ἔχει, τὸ πρᾶγμα δὲ ἀδαμῶς· ὡς τὸ Ἀσώματον καὶ Ἀθάνατον. Τινὰ δὲ τὸ πρᾶγμα μὲν ἔχει στερητικὸν, ἀ μὴν ἤδη καὶ τὄνομα· ὡς Τυφλὸς καὶ Κωφός. Ταῦτα περὶ Ἕξεως καὶ Στερήσεως.

Κατάφασις δὲ καὶ Ἀπόφασις τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὸς πράγματος ἀπαρτίζσι τὴν Ἀντίφασιν. Ἀντίφασις δέ ἐσιν, ἡ ἀντικειμένη φάσις. Κατάφασις μὲν ἔν ἐσι, τὸ εἰπεῖν τί τινι ὑπάρχει· οἷον Πέτρος περιπατεῖ· ἤγνν ὑπάρχει τῷ Πέτρῳ τὸ περιπατεῖν. Ἀπόφασις δὲ, τὸ εἰπεῖν τί τινι ἐχ ὑπάρχει· οἷον Πέτρος ἀ περιπατεῖ· ἤγνν, τῷ Πέτρῳ ἐχ ὑπάρχει τὸ περιπατεῖν. Κατάφασις [μὲν] ἓν καὶ Ἀπόφασις, διαιρεῖν δύνανται τὸ Ψεῦδος καὶ τὴν Ἀλήθειαν. Τὰ δ' ἄλλως ἀντικείμενα τοῦτο ἀ δύνανται· φωναὶ γάρ εἰσιν ἁπλαῖ, καὶ ὅτε ἀληθεύσιν, ὅτε ψεύδονται, καθ' αὑτὰ δηλαδὴ προφερόμενα· συμπλακέντα δὲ δύνατά ποτε, καθὸ καταφάσεις (καὶ ἀποφάσεις) διαιρῆσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, ἐπί τινων ὄντων· ἐπὶ μὴ ὄντων δὲ ἀδαμῶς· οἷον Σωκράτης ὑγιαίνει, Σωκράτης νοσεῖ· ὄντος μὲν γὰρ τῷ Σωκράτες, ἔσαι τὸ μὲν, ἀληθὲς· τὸ δὲ, ψευδὲς· μὴ ὄντος δὲ, ἀμφότερα ψευδῆ· μὴ ὢν γάρ ὁ Σωκράτης, οὐθ' ὑγιαίνει ὅτε νοσεῖ. Καὶ ὅτω δὲ μετὰ συμπλοκῆς, τὰ τοιαῦτα τῶν ἀντικειμένων προφερόμενα, ἀδ' ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος διαχωρίζσιν· ἀδὲ γὰρ ἂν ἡ Ψυχὴ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ

στερὰ λεχθείη ποτὲ, ἀδὲ τὸ ἀρτιγέννητον παιδίον, νωδὸν ἢ ὀδόντας ἔχον, ἀδὲ μέλας ἢ λευκὸς ὁ Αἰθίοψ. Ἡ δὲ Κατάφασις καὶ [ἡ] Ἀπόφασις, ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων τε καὶ μὴ ὄντων διαιρῆσι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος ἀεί. Ἐὰν γὰρ εἴπωμεν, ὁ αἰθίοψ μέλας ἐσὶν, ὁ αἰθίοψ μέλας ἐκ ἔσι, διείλομεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος. Ψεῦδος μὲν γὰρ, ὅτι μέλας ἐσὶν ὁ αἰθίοψ, ἐπείπερ καὶ ἀχρωμάτιστος· Ἀληθὲς δὲ ὅτι ἐκ ἔσι μέλας· εἰ γὰρ χρῶμα τὸ μέλαν, ὁ μὴ ἔχων χρῶμα, μέλας ἐκ ἔσιν· ὥσπερ ἀδὲ λευκὸς ἢ κεχρωσμένος ὅλως. Οὕτω δὴ κἂν εἴπωμεν Σωκράτης νοσεῖ, Σωκράτης ἀ νοσεῖ, διαιρῆμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος· κἂν τε εἴη ὁ σωκράτης, κἂν τε μὴ εἴη. Εἰ μὲν γάρ ἐσιν, ἢ νοσεῖ, ἢ ἀ νοσεῖ· εἰδ' ἐκ ἔσι, πάντως ἀδὲ νοσεῖ. Καὶπὶ τῶν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποσάντων, ὡσαύτως· οἷον Κένταυρός ἐσι, Κένταυρος ἐκ ἔσι· τὸ μὲν γὰρ ἓν ἐξ αὐτῶν, ἀληθὲς· τὸ δὲ ἕτερον, ψεῦδος ἐξ ἀνάγκης.

Τὰ Ἀντικείμενα
- Ἡ ἐν Λόγοις, καὶ ποιᾶ Κατάφασιν καὶ Ἀπόφασιν, οἷον κάθηται. ἀ κάθηται.
- Ἡ ἐν Πράγμασιν
  - Ἡ κατὰ Σχέσιν, καὶ ποιᾶ τὰ Πρός τι, ὡς Πατὴρ Υἱός.
  - Ἡ κατὰ Σχέσιν
    - Ἡ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα τὰ δεκτικᾶ ὑπάρχοντος, καὶ ποιᾶ τὰ Ἐναντία, ὡς Θερμὸν καὶ Ψυχρόν.
    - Ἡ ἀ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καὶ ἔσιν Ἕξις καὶ Στέρησις, ὡς Ὄψις καὶ Τυφλότης.

Τὰ Ἀντικείμενα
- Ἡ ὡς Κατάφασις καὶ Ἀπόφασις.
- Ἡ ὡς τὰ Πρός τι.
- Ἡ ὡς τὰ Ἐναντία.
- Ἡ ὡς Ἕξις καὶ Στέρησις.

Τὰ Ἐναντία
- Ἡ ἄδη καὶ ἄμφω ἐσίν, ὡς Ψυχρὸν καὶ Θερμόν.
- Ἡ θάτερον θατέρε ἐχάτη ἀπόπλωσις, ὡς Δικαιοσύνη καὶ Ἀδικία.

Τῶν

Τῶν Ἐναντίων
- Τὰ μὲν ἐστιν Ἀμεσα· καὶ τέτων
  - Τὰ μέν Οὐσιώδη, ὡς Περιττὸς καὶ Ἄρτιος.
  - Τὰ δ' Ἐπεσιώδη, ὡς Νόσος καὶ Ὑγιεία.
- Τὰ δὲ Μεσῶλα, ἅτιν Ἐμμεσα· καὶ ταῦτα,
  - Ἡ ἀμφότερα δύναται ἀπεῖναι τε ὑποκειμένε, ὡς τὸ λευκὸν καὶ μέλαν τε Σωκράτες.
  - Ἡ θάτερον μὲν τῶν Ἐναντίων ἄπεστι, τὸ δὲ λοιπὸν πάντως ὑπάρχει, διὰ τὸ προκατειλῆφθαι τὸ εἶδος ὑπ' ἐκείνε, ὡς τῷ Πυρὶ ἡ θερμότης.

Τῶν Ἐμμέσων Ἐναντίων
- Τῶν μὲν, τὸ μέσον ἑκατέρε μετέχει τῶν ἄκρων, ὡς τὸ Χλιαρόν.
- Τῶν δὲ, τὸ Μέσον ἑτέρε μετέχει τῶν ἄκρων, ὡς τὸ Μέσον τε Δικαίε καὶ τε Ἀδίκε, ἔτε δίκαιον ἔτε ἄδικον.

Ἔτι τῶν Ἐμμέσων Ἐναντίων.
- Τὰ μὲν ἓν ἔχει Μέσον, ὡς τὸ Θερμὸν καὶ τὸ Ψυχρὸν, τὸ Χλιαρόν.
- Τὰ δὲ, πλέω· ὡς μέσον Λευκὸ καὶ Μέλανος, τὸ Φαιόν, τὸ Πυῤῥόν, τὸ Ξανθὸν, καὶ ἄλλα.

Ἡ Ἕξις
- Ἡ τε ἔχοντος καὶ τε ἐχομένε Ἐνέργεια, ὡς Ἕξις ἱματίε ἡ ὅπλε.
- Ἡ ἐπίληπτος ποιότης, ὅταν ἔμμονος ᾖ, ὡς Ἐπιστήμη καὶ Ἀρετή.
- Ἡ φυσικὴ κατασκευὴ, ἅτινα κρᾶσις, ὅταν ἔμμονος ᾖ.
- Ἡ τῆς Φύσεως ἐπιτηδειότης.
- Ἡ φυσικὴ δύναμις, ὡς τε Πυρὸς τὸ θερμαίνειν, ὅτε μὴ θερμαίνοι, καὶ ἡ Ὄψις τε καθεύδοντος.
- Ἡ τελικὴ ἐνέργεια, ὡς ἡ Ὅρασις ἡ ἤδη ὁρῶσα.

Ἡ Στέρησις
- Ἡ στέρησις τε ἱματίε καὶ τε ὅπλε.
- Ἡ ἀποβολὴ τῶν ἐπικλήτων ποιοτήτων.
- Ἡ μετατροπὴ τῆς φυσικῆς κατασκευῆς.
- Ἡ ὅπερ ἀδόλως πέφυκεν ἔχειν τὸ Γένος, ὡς ἡ Πλάτανος δυνάμει γραμματικὴν· ἢ ὅπερ πέφυκεν ἔχειν τὸ Γένος, τί δὲ τῶν αὐτῶν οὐκ ἔχει, ὡς ὁ Ἀσπάλαξ τὴν ὅρασιν.
- Ἡ ἀποβολὴ τῆς καθ' ἕξιν δυνάμεως.
- Ἡ στέρησις τῆς τελικῆς ἐνεργείας.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'.

Περὶ Ὀνόματος καὶ Ῥήματος.

Ὄνομά ἐστι Φωνὴ σημαντικὴ κατὰ Συνθήκην ἄνευ Χρόνε, ἧς οὐδέν μέρος ἐστὶ σημαντικὸν κεχωρισμένον. Ῥῆμά δέ ἐστι Φωνὴ σημαντικὴ κατὰ Συνθήκην προσημαίνεσα Χρόνον, ἧς οὐδέν μέρος ἐστὶ σημαντικὸν κεχωρισμένον. Ὅτι μὲν ἓν ἑναρθροι Φωναὶ τὸ Ὄνομα καὶ τὸ Ῥῆμα, παντὶ πε δῆλον. Ἔναρθρος δὲ λέγεται πᾶσα τῶν ἀνθρώπων Διάλεκτος, διὰ τὸ τὰς συμπληρέσας αὐτὴν Συλλαβὰς ἄρθροις ἐοικέναι Ζώε, δυναμένοις ἀπ' ἀλλήλων διακρίνεσθαι κατ' ἐνέργειαν. Ὅτι δὲ καὶ σημαντικαὶ, φανερὸν καὶ αὐτό· καὶ γὰρ τὸ, Ἄνθρωπος, καὶ Ἵππος, καὶ τρέχει, καὶ διαλέγεται, καὶ τὰ τοιαῦτα, δύναμιν ἔχει σημαντικήν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ Συνθήκην ἐστὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα· συνέθεντο γὰρ Ἕλληνες μὲν, τοῖς δε τοῖς ὀνόμασι τὰ πράγματα καλεῖν· Ἰνδοὶ δ' ἑτέροις καὶ ἄλλοις Αἰγύπλιοι· καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ τὰ αὐτὰ πράγματα, ποτὲ μὲν ἄλλοις, ποτὲ δ' ἑτέροις σημαίνειν ὀνόμασιν· ὥσπερ καὶ τὰς τοιάσδε ἐνεργείας, καὶ τὰ τοιάδε πάθη, διὰ τῶνδε καὶ τῶνδε τῶν ῥημάτων ἐκφαίνειν ἐκύρωσαν. Ὅθεν οὐδὲ Φύσει τοῖς Ἀνθρώποις, τὰ Ὀνόματά ἐστι καὶ τὰ Ῥήματα· διότι τὰ Φύσει παρὰ πᾶσι τὰ αὐτά. Καὶ αἱ Φωναὶ δὲ Φύσει· (Φωνητικὸν γὰρ ζῶον ὁ Ἄνθρωπος.) ἀλλ' ἐχ ἁπλῶς Φωναὶ, τὰ Ὀνόματα καὶ τὰ Ῥήματα· Φωναὶ δὲ τοιῶσδε μεμορΦωμέναι. Θέσει τὸ λοιπόν εἰσι τὰ Ὀνόματα καὶ τὰ Ῥήματα· τέθειται γὰρ ὑπό τινων. Εἰ μήτις λέγοι, Φύσει τρόπον ἄλλον ὑπάρχειν αὐτὰ, διὰ τὸ οἰκείως ἔχειν πρὸς τὰ πράγματα, εἰς ἐτέθησαν, καὶ τῇ τῶν πραγμάτων Φύσει καταλλήλως τεθεῖναι καὶ ἁρμοζόντως. Λέγοιντο δ' ἂν κατὰ Συνθήκην Φωναὶ σημαντικαὶ, τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀναρθρων Φωνῶν, τῶν σημαντικῶν ὄσων καὶ αὐτῶν· ὡς ὁ τεναγμὸς καὶ ὁ θρῆνος, Ὀδύνην σημαίνουσι· καὶ ὁ γέλως καὶ ὁ καγχασμὸς Χαρὰν, καὶ ψυχῆς διάθεσιν ὑπερβάλλουσαν. Καὶ ἄλλαι Φωναὶ

μὴ

μὴ κατὰ συνθήκην ἔσαν, Συλλαβῶν δηλαδὴ, πράγματα δηλῆσι διάφορα. Λέγοιντο κατὰ Συνθήκην τὰ εἰρημένα, καὶ διὰ τὸ μὴ τὰς αὐτὰς ἐν αὐτοῖς συλλαβὰς, εἰ καὶ φύσει διωρισμένας εἰσὶν, ἀποκεκομμένας ἀπ' ἀλλήλων εἶναι, καὶ καθ' ἑαυτὰς δῆτα προφέρεσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὴν μετ' ἀλλήλων συνθήκην συλληπλικῶς· ὡς ἑνὸς οἱονεὶ Σώματος θεωρεμένε τε Ὀνόματος ἢ τε Ῥήματος, ἐκ διαφόρων ἀπαρτιζομένε μερῶν.

Τὰ μέρη δὲ τε Ὀνόματος καὶ τε Ῥήματος ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα, μένει ἀσήμαντα· συσημαίνειν μὲν γὰρ ἀλλήλοις λέγεται· σημαίνειν δέ τι τῶν μερῶν ἕκαστον καθ' αὐτὸ, ἀδαμῶς. Καὶ τὰ μὲν τῶν Ἁπλῶν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων μέρη, ἀδὲ κἂν γῶν δόκησιν ἔχει, τε καθ' αὐτὰ εἶναι σημαντικά· τὰ δὲ τῶν Συνθέτων, φαντασίαν μὲν παρέχει τινὰ τε σημαίνειν, ἀ μέντοι σημαίνει κατά γε τὸ ἀληθές· τε γὰρ Κάλλιππος ὀνόματος, μέρος ὂν τὸ Ἵππος, ἀδὲν σημαίνει· μόνον μὲν γὰρ ὡς ὄνομα τὸ Ἵππος ῥηθὲν, σημαίνει τόδε τὸ ζῷον· ὁπόταν δ' ὡς μέρος ληφθείη τε Κάλλιππος, ἀποσπασθὲν τῆς οἰκείας ὁλότητος, νεκρόν τι κατὰ τὸ σημαινόμενον γίνεται. Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τὰ μέρη τε ῥήματος ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμενα, καὶ τῆς σημασίας χωρίζονται· τὰ πάντα γὰρ κοινὰ τῶτε Ὀνόματι καὶ τῷ Ῥήματι. Πλὴν ὅτι τὸ ῥῆμα μὲν, προσημαίνει Χρόνον· ἄνευ δὲ Χρόνε τέτονομά ἐσι. Τὸ δὲ ἄνευ Χρόνε φαμὲν, ἀ τὸ μὴ σημαῖνον χρόνον ποτὲ μήδαμῶς, ἀλλὰ τὸ μὴ προσημαῖνον χρόνον· ἰδὲ γὰρ τὸ χθεσινὸν, τὸ σημερινὸν, καὶ τὰ τοιαῦτα, σημαίνεσι μὲν χρόνον, ἀ μὴν δὲ καὶ προσημαίνεσιν, ὡς τὰ ῥήματα. Διότι τὰ Ῥήματα προηγεμένως μὲν, ἐνέργειαν ἢ πάθος σημαίνεσι· πρὸς τέτοις δὲ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ τὸν χρόνον δηλῆσιν αὐτὸν, καθ' ὃν ἡ ἐνέργεια, καθ' ὃν τὸ πάθος, τὸν ἐνεστῶτα τυχὸν πλατυκῶς, ἢ τὸν παρεληλυθότα, ἢ καὶ τὸν μέλλοντα. Διαφέροι δ' ἂν τὰ Ὀνόματα τῶν Ῥημάτων, κἂν τῷ μηδεμίαν ἐνέργειαν ἢ πάθος δηλῆν, ὡς ἔχει τὰ ῥήματα. Ταύτην μὲν ἓν τὴν ἀπ' ἀλλήλων διάκρισιν, ἔχον τὰ Ὀνόματα καὶ τὰ Ῥήματα.

Χρὴ

Χρὴ δὲ γινώσκειν ὅτι τὰ φύσεων, ἢ προσώπων, ἢ ἐνεργειῶν, ἢ παθῶν, ἢ ποιᾶς συμπλοκῆς πρὸς ἐνέργειαν, πρὸς πάθος δηλωτικά, ταῦτα πάντα κατὰ τὰς διαλεκλικὰς, εἰς Ὀνόματα διαιρῆνται καὶ Ῥήματα. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Χρόνον λεγόμενα, ἢ ὁπωσῆν ἐν ταῖς Προτάσεσι κατηγορέμενα, προσαγορεύονται Ῥήματα· Τὰ δ' ἄνευ Χρόνε λεγόμενα, ἢ τὴν τῶν ὑποκειμένων πληρῆντα χρείαν, Ὀνόματα· Τὰ δ' ἐν μηδετέρᾳ τέτων χώρᾳ παραλαμβανόμενα, τὰ Ἄρθρα δηλαδὴ, αἱ Προθέσεις, οἱ Σύνδεσμοι, καὶ τὰ Ἐπιρρήματα, κἂν ἄλλως συνεκφέρωνται ταῖς Προτάσεσιν, ἀλλ' ἀ μέρη λόγε κυρίως εἰσὶν, ἀλλὰ τῶν μερῶν τε λόγε συνεκλικὰ καὶ συνδετικά· μέρη μέν τοι Λέξεως ὑπάρχεσι καὶ αὐτά. Καὶ ὁ Λόγος δὲ κατὰ Φιλοσόφε τῆς Λέξεως μέρος ἐσίν· ὁ μὲν γὰρ πλήρωμα προηγεμένως τῶν πράγματα σημαινεσῶν ὑπάρχει Φωνῶν· ἡ δὲ Λέξις πλήρωμα πασῶν ἁπλῶς τῶν Φωνῶν, τῶν παραλαμβανομένων πρὸς τὴν διάλεκλον.

Τὰ μὲν ἓν Ὀνόματα καὶ τὰ Ῥήματα, καθ' ἑαυτὰ προφερόμενα, ἔτε Ἀλήθειαν, ἔτε Ψεῦδος ἐμφαίνεσι. κἂν γὰρ μυριάκις εἴπῃ τις, τὸ, Σωκράτης, ἢ τὸ, Φιλοσοφεῖ, ἤτι τῶν τοιέτων, ἀσυνδυάσως καὶ καθ' αὐτὸ, ἔτ' ἀλήθειαν, ἔτε ψεῦδος ἔχει. Εἰ δ' ἀληθέυειν ἢ ψεύδεσθαι, καθ' ἑαυτὰ τῶν ῥημάτων τὰ πρῶτα πρόσωπα δοκεῖ καὶ τὰ δεύτερα, καὶ ὅσα τῶν τρίτων ἐπὶ ὡρισμένε λέγεται πράγματος· ἀλλὰ καὶ τέτοις ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῆς κατὰ δύναμιν ἀκολεθεῖ συμπλοκῆς· ἐπεὶ καὶ ταῦτα δυνάμει συμπεπλεγμένα καὶ λέγεται, καὶ ἐσί· τῷ μὲν γὰρ πρώτῳ προσώπῳ, συνεξακέεται τὸ ἐγὼ· τῷ δὲ δευτέρῳ, τὸ σύ· τὸ δ' ἐγὼ, καὶ τὸ σὺ, ἀντωνυμίαι ὄντα, ἀντὶ ὀνομάτων παραλαμβάνονται. Τοῖς δὲ τρίτοις προσώποις, τοῖς ἐπί τινος πράγματος ὡρισμένε λεγομένοις, ἐκεῖνο συνεκφάνεται καθ' ὃ λέγονται· ὡς ἐπὶ τε ὕει, καὶ βρόντᾳ, καὶ ἀστράπτει, τέτονομα τῆς προνοίας ἔξωθεν ὑπακέεται. Τὰ τοίνυν Ὀνόματα καὶ τὰ Ῥήματα καθ' αὐτὰ προβαλλόμενα, ἔτ' Ἀληθείας ἔτε Ψεύδες τυγχάνει δηλωτικά· συμπλακέντα δ' ἀλλήλοις, ποτὲ μὲν Ἀλήθειαν, ποτὲ δὲ

Ψεῦδος σημαίνεσι. Προηγεμένως μὲν γὰρ δηλεῖσι τὰ Νοήματα τῆς Ψυχῆς· διὰ μέσων δὲ τῶν Νοημάτων τὰ Πράγματα. Τὰ γὰρ Νοήματα, τῶν Πραγμάτων εἰσὶν εἰκόνες ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἐδὲν ἄλλοτί ἐσι τὸ νοεῖν, ἢ τὸ δέχαθαι τὸ νοεμένε τὸ εἶδος. Ὅταν μὲν ἓν ἀκριβῶς ὁμοιαθῇ τοῖς Πράγμασι τὰ Νοήματα, καὶ ὥσπερ τέτοις ἐφαρμοθῇ, τότε καὶ ἀληθῆ νοήματα λέγεται· ὅτε δὲ μὴ ἔτως ἔχει, ψευδῆ. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ἐσίν. ὅταν μὲν γὰρ καὶ ταῦτα, τῇ τῶν πραγμάτων ὑποσάσει συνάδωσι, τότε τὸ Ἀληθὲς ὑφίσαθαι περὶ ταῦτα φαμέν· ὅτε δ' ἐχ ἔτως ἔχει, συμβαίνειν τὸ Ψεῦδος.

Τίνα μὲν ἓν τὰ Ὀνόματα, καὶ τίνα τὰ Ῥήματα, καθ' ὅσον οἷόν τε, δέδεικται. Ταῦτα δὲ προσλαβόντα Μόριον ἀρνητικὸν, ἐκ ἔτι καλεῖνται ὀνόματα καὶ ῥήματα, μόνως καὶ ἁπλῶς· ἀλλὰ ἀόρισα ὀνόματα, καὶ ἀόρισα ῥήματα· οἷον τὸ μὲν ἐκ Ἄνθρωπος, καὶ τὸ, ἐ Σωκράτης, ἀόρισα Ὀνόματα· τὸ δ' ἐτρέχει, καὶ τὸ, ἐ Φιλοσοφεῖ, ἀόρισα Ῥήματα. Ταύτην δ' ἔχον τὴν κλῆσιν, διὰ τὸ μὴ ἐπίτινος ὡρισμένε λαμβάνεθαι.

Δεῖ δὲ καὶ τέτο εἰδέναι, ὅτι ἁπλῆ Φωνὴ, καὶ Φάσις, καὶ Ὅρος, καὶ Ὄνομα, καὶ Ῥῆμα, τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτά ἐσιν ἀλλήλοις· κατὰ μόνην δὲ τὴν χέσιν ἔχεσι τὴν διαφοράν· οἷον τὸ, ἄνθρωπος, ὡς μὲν σημαντικέν τινος, ἁπλῆ καλεῖται Φωνὴ· ὡς δὲ μέρος Καταφάσεως ἢ Ἀποφάσεως, Φάσις· ὡς δ' ἐν Συλλογισμῷ παραλαμβανόμενον, καὶ Προτάσεως μόριον λεγόμενον, Ὅρος· ὡς δ' Ὑποκείμενον, Ὄνομα· ὡς δὲ τάξιν ἐπέχον Κατηγορεμένε, Ῥῆμα.

Ῥήματα δὲ παρὰ τοῖς διαλεκλικοῖς καὶ τὰ Ὀνόματα λέγονται· καὶ τὰ Ῥήματα πάλιν Ὀνόματα· πᾶσαν γὰρ ἔτοι Φωνὴν σημαντικὴν, ὡς μὲν Ὑποκείμενον ἐν Προτάσει λαμβάνοντες, προσαγορεύεσιν Ὄνομα· Κατηγορέμενον δὲ ποιῆντες, Ῥῆμα κατονομάζεσιν. Ἐπεὶ γὰρ διπλῆν σημασίαν τὰ Ῥήματα φέρεσι· τὴν μὲν Ὑπαρκλικὴν, καθ' ἣν ἐνέργειαν ἢ πάθος σημαίνεσι· τὴν δὲ Χρονικὴν, καθ' ἣν καὶ χρόνον τινὰ προσημαίνεσιν· ὅταν μὲν κατὰ

κατὰ τὴν ὑπαρκλικὴν μόνην σημασίαν ταῦτα λαμβάνωσιν, ὑποκείμενά τε ποιῶσι, καὶ καλῶσιν Ὀνόματα· ὅταν δὲ κατὰ τὴν χρονικὴν, τότε Κατηγορέμενα τιθέντες, λέγεσι Ῥήματα. Τὰ δ' Ὀνόματα σημασίαν ἁπλῆν τῆς ὑπάρξεως ἔχοντα, ὅταν μὲν καθαρὰ ταῦτα λαμβάνωσιν, Ὑποκείμενά τε ποιῶσι, καὶ ὅπερ εἰσὶν, Ὀνόματα λέγεσιν· ὅταν δὲ Κατηγορέμενα ταῦτα ποιήσωσιν, ἐκ ἐῶσιν αὐτὰ καθαρὰ· προσιθέασι δὲ τέτοις, καὶ τὸ ἐσὶν, ἢ τὸ ἦν, ἢ τὸ ἔσαι· ὡς ἂν ἐντεῦθεν διπλῆν καὶ ταῦτα τὴν σημασίαν ἔχοντα, τὴν οἰκείαν δὴ τὴν ὑπαρκλικὴν, καὶ τὴν ἐκ τῆς προθήκης τῶ ἐσὶν, ἢ τῶ ἦν, ἢ τῶ ἔσαι, ἥτις ὑπάρχει χρονικὴ· τὴν τῶν Ῥημάτων χρείαν ἀποπληρῶσι.

Τὸ Ἐσὶ δὲ, καὶ Ἦν, καὶ Ἔσαι, καθ' αὑτὰ μὲν ὄντα, διπλῆν ἔχει τὴν σημασίαν ὡς ῥήματα, τὴν ὑπαρκλικὴν, καὶ τὴν χρονικὴν· ὡς ὅταν εἴπωμεν, ἄνθρωπός ἐσιν, ἢ ἄνθρωπος ἦν, ἢ ἄνθρωπος ἔσαι. Ὅταν δὲ προσιθέμενα τοῖς ὀνόμασιν ὁμῶ μετ' αὐτῶν ἐξετάζωνται, μόνην ἔχει τὴν χρονικὴν· ὡς ὅταν εἴπωμεν, Σωκράτης σοφός ἐσιν, ἢ Σωκράτης σοφὸς ἦν, ἢ Σωκράτης σοφὸς ἔσαι. Τὴν δ' ὑπαρκλικὴν σημασίαν κέκληνται τὰ Ὀνόματα, οἷς προσίθενται· ὥσε μετὰ τῶν τοιέτων ὀνομάτων, ὕπαρξίν τε καὶ χρόνον σημαίνοντα, τὴν τῶν ἐντελῶν ῥημάτων σάζεσιν ἰδιότητα.

Πᾶσα τοίνυν Πρότασις, ἐξ Ὀνόματος καὶ Ῥήματος ἔχει τὴν γένεσιν· οἷον, τὸ Φιλοσοφεῖν, ἀγαθόν ἐσιν· ἰδὲ τὸ Φιλοσοφεῖν, Ὄνομα λέγεται· τὸ δὲ ἀγαθόν ἐσι, Ῥῆμα. Καὶ ἁπλῶς ἔνθα τὸ Ἄρθρον ἢ δύναμει, ἢ ἐνεργείᾳ θεωρεῖται, ἐκεῖνο καὶ Ὄνομα ὑπάρχει, καὶ Ὑποκείμενον· ἔνθα δὲ τὸ ἐσὶν, ἢ δυνάμει, ἢ ἐνεργείᾳ, ἐκεῖνο καὶ Ῥῆμα καὶ Κατηγορέμενον λέγεται. Ἐνεργείᾳ μὲν ἓν καὶ τὸ Ἄρθρον, καὶ τὸ ἐσὶν ἐπὶ τῆς εἰρημένης προτάσεως φαίνεται τῆς λεγέσης, τὸ Φιλοσοφεῖν ἀγαθόν ἐσι. Δυνάμει δὲ καὶ ἀμφότερα, ὡς ὅταν εἴπωμεν, ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον· ἐδὲν γὰρ ἕτερον λέγομεν, ἢ, ὅτι τὸ πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον ἀγαθόν ἐσι. Καὶ πάλιν, Παῦλος ἐπέσελλεν, ἦγεν ὁ Παῦλος ἐπισέλλων ἦν· καὶ Ἰωάννης βασιλεύει, τέτεσιν ὁ Ἰωάννης βασιλεύων ἐσὶ· καὶ βασιλεύσει Κύριος

εἰς τὸν Αἰῶνα· ταυτὸν δ' εἰπεῖν, ὅτι ὁ Κύριος βασιλεύσων ἔσαι εἰς τὸν Αἰῶνα. Τὸ Ἐσὶ δὲ, καὶ Ἦν, καὶ Ἔσαι, ῥήματα λέγονται ἀρχοειδῆ, διὰ τὸ πάλαι πάντα ῥήματα, εἰς τὰς μετοχὰς καὶ εἰς αὐτὰ ἀναλύεσθαι.

Ὀνόματα, καὶ Ῥήματα,
- Ἡ Θέσα ἐσὶν, ὡς ὑπότινων κατὰ Συνθήκην τεθέντα.
- Ἡ Φύσα, ὡς οἰκείως τοῖς πράγμασιν ἔχοντα.

Ὀνόματα καὶ Ῥήματα.
- Ἡνωμένα μὲν ὁμᾶ, σημαντικά ἐσι.
- Χωριζόμενα δὲ, ἐδαμῶς.

Ῥῆμα Ὀνόματος διαφέρει.
- Τὸ μὲν γὰρ Ῥῆμα προσσημαίνει χρόνον, καὶ Ἐνέργειαν ἢ Πάθος δηλοῖ.
- Τὸ δ' Ὄνομα τἐναντίον, εἰμὴ ὡς τὸ Ἀθεσινόν.

Ἐπὶ τῶν Προτάσεων
- Τὰ μὲν Ὑποκείμενα, καλῶνται Ὀνόματα·
- Τὰ δὲ Κατηγορέμενα, Ῥήματα.
- Ἑκάτερα δὲ μετὰ τᾶ ἀρνητικᾶ Μορίε, Ἄορισα.

Ῥήματος σημασία
- Ἡ Ὑπαρκτική ἐσιν, Ἐνέργειαν ἢ Πάθος δηλᾶσα, καὶ ποιᾶσα τὰ Ὑποκέμνα· ἃ καὶ Ὀνόματα καλᾶται.
- Ἡ Χρονική, καὶ ποιᾶ τὰ Κατηγορέμενα· ᾧ καὶ τᾶθ' ὅπερ ἐσι Ῥήματα καλᾶται.

Ὀνόματος σημασία.
- Ἁπλῆ μὲν ὑπαρκτική ἐσι, καὶ τᾶθ' ὅπερ ἐσιν Ὄνομα καλᾶται, Ὑποκέμνον ἔσα.
- Οὐ καθαρὰ δὲ, Χρονική, ἀλλὰ διὰ τᾶ Ἐσὶν, ἢ Ἦν, ἢ Ἔσαι ὑπαρκτικᾶ Ῥήματος, ὅτε καὶ Κατηγορέμενον ἔσα, Ῥῆμα καλᾶται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ Λόγε, καὶ Προτάσεων.

Λόγος ἐσὶν, ἐκπλείονων ἢ μιᾶς Φωνῆς σημαντικῆς συνεξῆς, ἃ τὰ κυρίως μέρη κεχωρισμένα σημαντικά ἐσιν. ὁ γὰρ Λόγος, ἐκ δύω Φωνῶν σημαντικῶν τἐλάχισον ἔχει τὴν σύσασιν. μία γὰρ Φωνὴ σημαντικὴ, Λόγος ἐκ ἔσι.

Πέντε δὲ τὰ εἴδη τᾶ Λόγε· τὸ Κλητικὸν, ὡς τὸ, Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες· τὸ δὲ, ἄνδρες, μόνον, ἃ λόγος κλητικὸς, ἀλλὰ κλῆσις. Τὸ τᾶ λόγε δὲ Κλητικὸν, οἱ Στωϊκοὶ καλᾶσι Προσαγορευτικόν. Δεύτερον εἶδος τᾶ Λόγε, τὸ Προσακλικὸν, ὡς τὸ, ἔκκλινον ἀπὸ κακᾶ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. Τρίτον τὸ Πυσματικὸν, εἶτεν τὸ Ἐρωτηματικὸν· ὡς τὸ, τίς ἡ πατρίς σε; τί σοι τὸ ἐπιτήδευμα; Τέταρτον, τὸ Εὐκλικὸν, ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγεσιν Ἀρατικὸν· ὡς τὸ, γένοιτο κύριε τὸ ἔλεός σε ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ. Πέμπλον, τὸ Ἀποφαντικὸν, ἤτοι τὸ παρὰ τοῖς σωϊκοῖς Ἀξίωμα· περὶ ὃ τῇ Λογικῇ Πραγματείᾳ ἡ σκέψις ἐσὶν, ὅπερ ἐκ τᾶ ἀποφαίνεσθαι εἴρηται· κατ' αὐτὸ γὰρ περὶ ἑτίνος ἓν τῶν πραγμάτων ἀποφαινόμεθα· οἷον ὁ Θεὸς ἀγαθός ἐσιν· ὁ Ἄνθρωπος ἐκ ἔσιν ἀθάνατος.

Διτλῶν δ' ἐσῶν ἐν ἡμῖν Δυνάμεων ψυχικῶν, τῶν μὲν, γνωσικῶν, καθ' ἃς ἕκασον τῶν ὄντων γινώσκομεν· τῶν δὲ ζωτικῶν καὶ ὀρεκλικῶν καλεμένων, καθ' ἃς ἢ τῶν ὄντων ἀγαθῶν, ἢ τῶν δοκέντων ἀγαθῶν ἐφιέμεθα, τὰ μὲν παρὰ τὸ ἀποφαντικὸν εἴδη τᾶ λόγε τὰ τέσαρα, ἐκ τῶν ὀρεκλικῶν δυνάμεων προέρχεται τῆς Ψυχῆς, ἐκ αὐτῆς καθ' αὐτὴν ἐνεργέσης, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀποτεινομένης, τὸν συμβάλλεσθαι δοκέντα πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς ἐφέσεως, καὶ ἤτοι λόγον παρὰ αὐτᾶ ζητέσης, ὡς ἐπὶ τᾶ Πυσματικᾶ, ἢ πρᾶγμα· καὶ εἰ πρᾶγμα, ἤτοι αὐτᾶ ἐκείνε ἐφιεμένης τυχεῖν, πρὸς ὃν ὁ λόγος, ὥσπερ ἐπὶ τᾶ Κλητικᾶ· [ἢ Πυσματικᾶ.] ἢ τινος παρ' αὐτᾶ πράξεως, καὶ ταύτης, ἢ ὡς παρὰ κρείτονος καθάπερ ἐπὶ τῆς Εὐχῆς, ἢ ὡς παρὰ χείρονος, καθάπερ ἐπὶ τῆς κυρίως καλεμένης Προσάξεως. Μόνον δὲ τὸ Ἀποφαντικὸν, ἀπὸ τῶν γνωσικῶν Δυνάμεων προέρχεται τῆς Ψυχῆς, ἐξαγγελτικὸν ὑπάρχον τῆς ἀληθῶς ἢ φαινομένως γενομένης τῶν πραγμάτων γνώσεως ἐν ἡμῖν· διὸ καὶ μόνον τῶν ἄλλων τᾶ λόγε εἰδῶν, ἀληθείας καὶ ψεύδες ἐσὶ δεκλικόν.

Ἔσι τοίνυν ἀποφαντικὸς Λόγος, ἐν ᾧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑπάρχει. Εἴδη δὲ αὐτᾶ Κατάφασις καὶ Ἀπόφασις. Καὶ Κατάφασις μέν ἐσιν, Ἀπόφανσίς τινος κατά τινος, ἤγουν τὸ ἀποφήνασθαι καὶ εἰπεῖν, τί τινι ὑπάρχει·

Ἀπόφασις δέ ἐσιν, Ἀποφανσίς τινος ἀπό τινος, ἤγεν τὸ ἀποφήνασθαι καὶ εἰπεῖν, τίτινι ἐχ ὑπάρχει. Ταῦτα δὲ ποιεῖσιν Ἀντίφασιν. Εἴρηται δ' Ἀντίφασις, ἀπὸ τῦ τὰ μόρια ἔχειν ἀλλήλοις ἀντιφάσκοντα, κατὰ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. Ἔσι γὰρ Ἀντίφασις, μάχη Καταφάσεως καὶ Ἀποφάσεως, τῶν, κατὰ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος ἀντικειμένων, τῷ αὐτῷτε ὑποκειμένῳ χρωμένων, καὶ τὸν αὐτὸν κατηγορέμενον αὐτῦ κατηγορεσῶν, μήτε καθ' ὁμωνυμίαν, μήτε κατά τι τῶν ἄλλων, ὅσα πρὸς τὰς ἐνοχλήσεις τῶν σοφιςῶν προσδιοριζόμεθα.

Τετραχῶς δὲ προαγομένης τῆς Ἀποφάνσεως· (Ἢ γὰρ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον ἀποφαίνεταί τις, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν ἐκ ἔσι κακόν· Ἢ τὸ ὑπάρχον, ὡς ὑπάρχον, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν κακόν ἐσιν· Ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν ἀγαθόν ἐσιν· Ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν ἐκ ἔσιν ἀγαθόν.) ἐντεῦθεν ἀντιθέσεις γίνονται δύω· μία μέν, ψευδῆς Ἀποφάσεως, πρὸς ἀληθῆ Κατάφασιν· ἑτέρα δὲ, καταφάσεως ψευδῆς, πρὸς Ἀπόφασιν ἀληθῆ· καὶ παρὰ ταύτας τὰς δύω Ἀντιθέσεις, ἐδ' ἐπινοῆσαι ἄλλην ἐνδέχεται. Πᾶσα δὲ Κατάφασις, Λόγος ἐσὶν ἀποφαντικὸς· ὡσαύτως καὶ πᾶσα Ἀπόφασις. Ὀνομάζονται δὲ καὶ ἄμφω Προτάσεις, ὡς ὑπὸ τῶν συλλογίσασθαι βελομένων προτεινόμενα τοῖς κοινοῖς τῶν λόγων. Ἔσι τοίνυν Πρότασις, Λόγος ἀποφαντικὸς, ἢ τινὸς κατὰ τινος, ἢ τινὸς ἀπό τινος· καὶ ἄλλως· Πρότασίς ἐσιν, ἀντιφάσεως μιᾶς μόριον.

Τῶν δὲ προτάσεων, αἱ μὲν ἐξ Ὑποκειμένε καὶ Κατηγορεμένε σύγκεινται μόνον· καὶ ὑποκείμενος Ὅρος ἐσὶ περὶ ὃ ὁ λόγος· κατηγορέμενος δὲ, ὁ περὶ τὸ ὑποκειμένε λεγόμενος· οἷον Γρηγόριος Θεολογεῖ· τὸ μὲν Γρηγόριος, ὑπόκειται· περὶ αὐτὸ γὰρ ὁ λόγος· τὸ δὲ Θεολογεῖ, κατηγορεῖται· κατὰ τὸ Γρηγορίε γὰρ λέγεται τὸ Θεολογεῖν.

Τῶν ἓν προτάσεων, αἱ μὲν Ὑποκείμενον καὶ Κατηγορέμενον ἔχεσι, καὶ οὐδὲν πλέον· αἱ δὲ καὶ τρίτον Προσκατηγορέμενον, τὸ Ἐσίν, ὅσα γὰρ καθ' ἑνὸς ὑποκειμένε

νε λέγεται κατὰ μίαν πρότασιν, εἰς τὰ πάντα κατηγορέμενος Ὀνομάζεται· τὸ δὲ Ἐσὶ προσαγορέυεται Προσκατηγορέμενον· οἷον, Γρηγόριος Θεολόγος, καὶ Φυσιολόγος, καὶ πάντων τῶν ὄντων Ἐπισήμων ἐσίν. ὑποκείμενος μὲν γὰρ Ὅρος, τὸ Γρηγόριος· τὸ δὲ Θεολόγος, καὶ Φυσιολόγος, καὶ πάντων τῶν ὄντων ἐπισήμων, κατηγορέμενος εἰς· καὶ πρὸς τέτῳ κατηγορέμενον τὸ ἐσίν.

Αἱ δὲ τῶν Προτάσεων καὶ τρόπον προσκείμενον ἔχεσιν, τὸν ὅπως ὑπάρχει τὸ κατηγορέμενον τῷ ὑποκειμένῳ σημαίνοντα. Τρόποι δέ εἰσι, τὸ Ἀναγκαῖον, τὸ Ἀδύνατον, τὸ Ἐνδεχόμενον, τὸ καλῶς, τὸ σαφῶς, καὶ ἕτερα· ὧν ὁ ἀριθμὸς, φύσει μὲν περιληπτὸς, ἡμῖν δ' ἀπερίληπτος· οἷον, Ἀναγκαῖον τὸν Ἄνθρωπον ἀναπνεῖν, Ἀδύνατον εἶναι τὸν Ἵππον πλερωτὸν, Βασίλειον ἐνδέχεται γονυκλιτεῖν, Ἀθανάσιος καλῶς διδάσκει, Ἰωάννης σαφῶς ἐξηγεῖται. Τέτων δὲ τῶν τεσσάρων ὅρων, ἤγεν τῦ Ὑποκειμένε, τῦ Κατηγορέμενε, τῦ Προσκατηγορεμένε, καὶ τῦ Τρόπε, πλείονας ἐκ ἔσιν ἐπινοῆσαι πρὸς μιᾶς Προτάσεως γένεσιν.

Ἐπὶ πάσης δὲ Προτάσεως ὁ Κατηγορέμενος, Ἢ ῥῆμα ὑπάρχειν ὀφείλει, Ἢ πλῶσις ῥήματος, Ἢ ἀόριςον ῥῆμα· ὁ δ' Ὑποκείμενος, Ἢ ὄνομα, Ἢ πλῶσις ὀνόματος, Ἢ ἀόριςον ὄνομα, Ἢ λόγος ἐκ πλειόνων ὀνομάτων συγκείμενος. Διαφέρει δὲ τὸ Ὄνομα τῆς τῦ ὀνόματος Πλώσεως, ὅτι τὸ μὲν κατ' Εὐθεῖαν φερόμενον, Ὄνομα λέγεται· οἷον ὁ Ἰάδας προδότης ἐσίν· ἡ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας πλαγίας προφορὰ τῦ ὀνόματος, Γενικὴν, Δοτικὴν, καὶ Αἰτιατικὴν, Πλῶσις καλεῖται Ὀνόματος, ὡς ἐκ τῆς ὀρθῆς εἴτεν εὐθείας πεπλωκυῖα· οἷον τῆς Ἀρετῆς ἐξέχεσθαι δίκαιον· τῷ Χριςῷ συμπάσχειν ὠφέλιμον· τὸν καιρὸν τῆς ἀνταποδόσεως ἀναγκαῖον καταλαβεῖν. Διενήνοχε δὲ καὶ Ῥῆμα, πλώσεως ῥήματος· τῷ, τὸ μὲν Ῥῆμα, τὸν ἐνεσῶτα χρόνον δηλῦν· ὡς τὸ, Παῦλος δημηγορεῖ· τὴν δὲ τῦ ῥήματος πλῶσιν, τὸν παρεληλυθότα τε καὶ τὸν μέλλοντα. οἷον, Πέτρος ἠρνήσατο, Διάβολος κολασθήσεται.

Ἔνθα μὲν ἓν ἑκάτερος Ὅρος τῶν συμπληρέντων τὴν Πρότασιν, μιᾶς τινος Φύσεώς ἐσι δηλωτικὸς, ὁ Ὑποκείμενος

κείμενος καὶ ὁ Κατηγορέμενος, μίαν λέγομεν εἶναι ταύτην τὴν Πρότασιν, κἂν ὁρισμὸν ὅλον λάβωμεν, ὑποκείμενον ἢ κατηγορέμενον, ἢ καὶ ἀμφότερα ὁμοίως· ὡς ἐὰν εἴπῃ τις, τὸ ζῷον λογικὸν θνητὸν νῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατική ἐστιν· ἐνταῦθα γὰρ τὸ ζῷον λογικὸν θνητὸν νῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ὑποκείμενόν ἐστιν, ὡς ἓν λογιζόμενον ὄνομα, κἂν ἐκ πολλῶν φωνῶν σημαντικῶν ὑπάρχῃ συγκείμενον· τὸ δὲ ἐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατικὴ, τοῦτο σύμπαν κατηγορέμενον· ὃ δὴ μετὰ τοῦ ἔστι προσκατηγορεμένου ῥῆμα γίνεται ἕν.

Ἔνθα δὲ πλειόνων πραγμάτων, ὁποτεροσοῦν τῶν Ὅρων σημαντικός ἐστι, πλείους εἶναι τὰς Προτάσεις φαμέν· καὶ τοσαύτας, ὅσον τὸ τῶν σημαινομένων πλῆθός ἐστι· κἂν ὑφ' ἑνὸς ὀνόματος ταῦτα σημαίνηται· ὡς ὅταν εἴπῃ τις, Αἴας ἐμονομάχησεν Ἕκτορι, μὴ προσδιορισάμενος, περὶ ποτέρου τῶν Αἰάντων ὁ λόγος αὐτῶν. ταύτην γὰρ τὴν πρότασιν, εἷς αἵμαι τῶν ἐξετασικῶν μίαν ἐρεῖ, τὴν καὶ ψευδομένην ἅμα καὶ ἀληθεύουσαν διὰ τὴν ὁμωνυμίαν.

Πρότασις δὲ καὶ Πρόβλημα, καὶ Ἀπόφανσις, καὶ Ἔνσασις, καὶ Συμπέρασμα, κατὰ μὲν τὸ ὑποκείμενον, οὐδὲν διαφέρει· κατὰ σχέσιν δὲ διενήνοχεν· οἷον, ἡ Ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ὅταν μὲν ὡς συλλογισμοῦ μέρος λαμβάνηται, Πρότασις ὀνομάζεται· ὅταν δ' εἰς ζήτησιν προβάλληταί τις αὐτὸ λέγων, ἆρά γε ἀθάνατός ἐστιν ἡ Ψυχή; Πρόβλημα· ὁπόταν δέ τις ἁπλῶς ἀποφαίνηται λέγων, ἡ Ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, Ἀπόφανσις· ἐνισαμένου δέ τινος, πόθεν δῆλον, ὡς ἡ Ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν; Ἔνσασις λέγεται· ἀπηνίκα δ' ἐκ προτάσεων συναχθείη, ὡς ὅταν εἴπωμεν· ἡ ψυχὴ ἀεικίνητος· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· τότε τυγχάνει Συμπέρασμα.

Τῆ Λόγε
- Τὸ μὲν Κλητικὸν· ὡς τὸ, Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες.
- Τὸ δὲ Προσακλικὸν· ὡς τὸ, ἔκκλινον ἀπὸ κακῆ καὶ ποίησον ἀγαθόν.
- Τὸ δὲ Πυσματικὸν, ὡς τὸ, τίς ἡ Πατρίς σε;
- Τὸ δὲ Εὐκλικὸν, ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγεσιν Ἀρατικὸν· ὡς τὸ, γένοιτο Κύριε τὸ ἐλεός σε.
- Τὸ δὲ Ἀποφαντικὸν· οἷον ἡ Ψυχὴ ἀθάνατος.

Ὁ Λόγος
- Ἢ ἀπὸ τῶν ὀρεκτικῶν Δυνάμεων προέρχεται τῆς Ψυχῆς· ἥτις,
  - Ἢ Λόγον ἀπό τινος ζητεῖ, καὶ ποιεῖ τὸν Πυσματικόν.
  - Ἢ πρᾶγμα, δὲ ὃ,
    - Ἢ αὐτῆ πρὸς ὃν ὁ λόγος ἐφίεται τυχεῖν, καὶ ποιεῖ τὸν Κλητικόν.
    - Ἢ τινος παρ' αὐτῆ πράξεως
      - Ἢ ὡς παρὰ κρείττονος, καὶ ποιεῖ τὸν Εὐκλικόν.
      - Ἢ παρὰ χέρονος, καὶ ποιεῖ τὸν Προσακλικόν.
- Ἢ ἀπὸ τῶν γνωσικῶν, καὶ γεννᾶται ὁ Ἀποφαντικὸς· ἓξ εἴδη,
  - Κατάφασις, ὡς Σωκράτης περιπατεῖ.
  - Ἀπόφασις, ὡς, Σωκράτης ἀπεριπατεῖ.

Πᾶσα Ἀπόφανσις δείκνυσιν.

Τῶν Προτάσεων
- Αἱ μὲν ἐξ Ὑποκαμένε καὶ Κατηγορεμένε μόνον, οἷον Γρηγόριος θεολογεῖ.
- Αἱ δὲ καὶ ἐκ τρίτε Προσκατηγορεμένε τε ἐσὶν, οἷον Σωκράτης Φιλόσοφός ἐσιν.
- Αἱ δὲ ἐκ Τρόπε, τε δηλέντος ὅπως ὑπάρχει τῷ Ὑποκαιένῳ ὁ Κατηγορέμενος, οἷον δυνατόν ἐσι τὸν Σωκράτην φιλοσοφεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς Προτάσεσι θεωρεμένων Ὑλῶν, καὶ περὶ Προσδιορισμε.

Τρεῖς Ὕλαι τῶν Προτάσεων φαίνονται· Ἀναγκαία, Ἐνδεχομένη, Ἀδύνατος. Ἐπεὶ γὰρ πάσῃ Προτάσει, καὶ Ὑποκείμενος ἔνεσι καὶ Κατηγορέμενος, ἡ σχέσις τε κατηγορεμένε πρὸς τὸν ὑποκείμενον, τὰς τοιαύτας Ὕλας ἀπογεννᾷ. Καὶ γὰρ ὁ Κατηγορέμενος, ἢ ἀεὶ ὑπάρχει τῷ Ὑποκειμένῳ, ἢ ἀδέποτε· ἢ ποτέ μεν ὑπάρχει, ποτέ δ' ἐχ ὑπάρχει. Εἰ μὲν ἓν ἀεὶ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, τὴν Ἀναγκαίαν Ὕλην ποιεῖ· εἰ δὲ ἀδέποτε, τὴν Ἀδύνατον· εἰ δὲ ποτὲ μὲν ὑπάρχει, ποτὲ δ' ἐχ ὑπάρχει, τὴν Ἐνδεχομένην. Ἀναγκαίας μὲν ἓν Ὕλης τὸ εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος ἀναπνεῖ· ἀεὶ γὰρ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν. Ἀδυνάτε δὲ τὸ εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος ἵππαται· ἀδέποτε γὰρ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἵππαθαι. Ἐνδεχομένης δὲ τὸ εἰπεῖν, Παῦλος δημηγορεῖ. ποτὲ μὲν γὰρ ὑπάρχει τῷ Παύλῳ τὸ δημηγορεῖν, ποτὲ δ' ἐχ ὑπάρχει. τὰς τοιαύτας δὲ σχέσεις, Ὕλας οἱ Φιλόσοφοι προσηγόρευσαν· ὡς μὴ λαμβανομένας ἐκ τῆς ἡμετέρας ὑπολήψεως ἢ κατηγορίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Φύσεως τῶν πραγμάτων αὐτῆς.

Διαφέρσι δὲ τῶν Τρόπων, τε Ἀναγκαίε δηλαδὴ, καὶ Ἀδυνάτε, καὶ Ἐνδεχομένε· τῷ τὰς μὲν Τρόπας ἐν τῷ ἐκφωνεῖσθαι μόνον, καὶ τοῖς ὅροις προσίθεσθαι τῶν προτάσεων ἔχειν τὴν ὑπόσασιν· τὰς δὲ γε Ὕλας, ἐν αὐτῇ θεωρεῖσθαι τῶν πραγμάτων τῇ Φύσει, τῶν παραλαμβανομένων ἐν ταῖς προτάσεσι.

Τριῶν

Τριῶν δὲ ὄντων, ὡς εἴρηται, τῶν Ὑλῶν, Ἀναγκαίας, Ἀδυνάτε καὶ Ἐνδεχομένης, τὴν Ἐνδεχομένην Ἀριστοτέλης εἰς δύω διαιρεῖ· εἴς τε τὴν ἐκβεβηκυῖαν, ἣν ὀνομάζει Ὑπάρχεσαν· καὶ εἰς τὴν μέλλεσαν, ἣν καὶ κυρίως Ἐνδεχομένην φησί.

Τῶν δὲ Προτάσεων, αἱ μέν εἰσι χωρὶς διορισμῶν, εἶτεν Προσδιορισμῶν, ὅθεν καὶ ἀδιόριστοι καὶ Ἀπροσδιόριστοι λέγονται· αἱ δὲ, μετὰ διορισμῶν, τῶν καὶ Προσδιορισμῶν· διὸ καὶ διωρισμένας καὶ προσδιωρισμένας ταύτας φαμέν. Τέσσαρες δὲ εἰσιν οἱ διορισμοὶ ἔτοι καὶ Προσδιορισμοί· Πᾶς, Οὐδείς, Τὶς, Οὐ πᾶς. Καὶ πᾶς μὲν καὶ οὐδεὶς, Καθόλε εἰσί· τὶς δὲ καὶ ὁ πᾶς, Μερικοί. Πάλιν, πᾶς καὶ τὶς, Καταφατικοί· οὐδεὶς δὲ καὶ ὁ πᾶς, Ἀποφατικοί. Πάντοτε δὲ τοῖς ὑποκειμένοις συντάτλονται, πρὸ τῶν ὑποκειμένων τιθέμενοι· οἷον, Πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ· τετέσι, πάντα τὰ ὑπὸ τὸ εἶδος τε ἀνθρώπε ἄτομα, τὸ ἀναπνεῖν ἔχσι. Τὸ γὰρ πᾶς, ὁ τὸ καθόλε σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλε· τετέσι τὸ εἰπεῖν, πᾶς ἄνθρωπος, ἢ πᾶν ζῷον, ὁ σημαίνει τὴν τε εἴδος ἢ τὴν τε γένος Φύσιν τὴν συλληπλικὴν καὶ ἑνοποιὸν πάντων τῶν ὑπ' αὐτὰ, ἀλλ' ὅτι καθόλε φέρεται τὸ κατηγορέμενον, κατὰ πάντων τῶν μερικωτέρων, ἃ περιλαμβάνει τὸ ὑποκείμενον. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵπλαται· τετέσιν, ὁδενὶ τῶν ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον ἀτόμων ὑπάρχει τὸ ἵπλαθαι· ἤγεν ὁδενὶ τῶν ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ὑπάρχει τὸ κατηγορέμενον. Τὶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ· τετέσι, τινὶ τῶν ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον, ἤτοι τὸν ἄνθρωπον, ἀτόμων, ὑπάρχει τὸ κατηγορέμενον, τὸ φιλοσοφεῖν δηλονότι. Οὐ πᾶς ἄνθρωπος γεωμετρεῖ· τετέσιν, ὁ παντὶ τῶν ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀτόμων ὑπάρχει τὸ κατηγορέμενον, ὅπερ ἐσι τὸ γεωμετρεῖν. Ἔργον τοίνυν τῶν Προσδιορισμῶν, τὸ μόνην σημαίνειν τὴν κατὰ [τὸ] πλῆθος διαφοράν, τῶν ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀναφερομένων, ἢ ὡς μετεχόντων, ἢ ὡς μὴ μετεχόντων τε κατηγορεμένε.

Καλεῖσι δὲ τὰς καθόλε Προτάσεις, ἤτοι τὰς ἐχέσας τὸς καθόλε Προσδιορισμὸς, καὶ Καθόλε ὡς καθόλε· διό-

τι.

τι ἐπὶ τέτων τοῖς καθόλε ὑποκειμένοις, οἱ καθόλε συντάτλονται Προσδιορισμοί· τὰς δὲ μερικὰς Προτάσεις, ἤγεν τὰς ἐχέσας τὲς μερικὲς Προσδιορισμὲς, ὀνομάζεσι [καὶ] καθόλε ὡς Μερικάς· ἐπὶ τέτων γὰρ οἱ μερικοὶ Προσδιορισμοὶ τοῖς καθόλε ὑποκειμένοις συντάτλονται. καθόλε μὲν γὰρ ὑποκείμενον ὁ Ἄνθρωπος, ὡς περιέχον πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἄτομα· τὸ δὲ Τὶς, καὶ τὸ Οὐ πᾶς, μερικοὶ Προσδιορισμοί.

Διαφέρεσι δὲ τῶν καθ' ἕκαςα Προτάσεων αἱ Μερικαὶ, τῷ τὰς μὲν καθ' ἕκαςα ποιεῖθαι τὴν Ἀπόφανσιν ἐπί τινος ὡρισμένε ἑνὸς, τῦ Πέτρε τυχόν· οἷον Πέτρος θαυματεργεῖ· τὰς δὲ μερικὰς, μηδὲν ὡρισμένον σημαίνειν, ἀλλ' ἐπί τινος τῦ τυχόντος ποιεῖθαι τὴν Ἀπόφανσιν· οἷον τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι.

Τῶν δὲ προσδιωρισμένων Προτάσεων, ὅσαι μὲν ἔχεσι τὸν Πᾶς προσδιορισμὸν, καθόλε καταφατικαὶ Προτάσεις καὶ Καταφάσεις εἰσίν. ὅσαι δὲ τὸν Οὐδεὶς, καθόλε Ἀποφατικαὶ, καὶ Ἀποφάσεις· ὅσαι δὲ τὸν Τὶς, μερικαὶ Καταφατικαὶ, καὶ Καταφάσεις· ὅσαι δὲ τὸν Οὐ πᾶς, μερικαὶ Ἀποφατικαὶ, καὶ Ἀποφάσεις. Ἐνφέρονται δὲ ἀπολύτως οἱ ῥηθέντες προσδιορισμοὶ ὀνόματι θηλυκῷ. οἷον ἡ Πᾶς, καὶ ἡ Οὐδεὶς, καὶ ἡ Τὶς, καὶ ἡ Οὐ πᾶς.

Ἡ μὲν ἓν καθόλε καταφατικὴ Πρόταασις, καὶ ἡ καθόλε Ἀποφατικὴ, ἤγεν ἡ Πᾶς, ἡ Οὐδεὶς (κατὰ γὰρ τὴν εἰς τὰς Προτάσεις ἀναφορὰν, τὸ θηλυκὸν οἱ Προσδιορισμοὶ προσέλαβον ὄνομα) αὗται δὴ αἱ καθόλε, Ἐναντίαι εἰσὶ, τῶν αὐτῶν ὅρων κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν φυλατομένων· δηλονότι κατὰ πᾶσαν ἀντίθεσιν τῶν προτάσεων, μόνων δ' ἐναλλατομένων τῶν προσδιορισμῶν. Ἐναντίαι δὲ λέγονται, διὰ τὸ τἐναντία μιμεῖθαι· πλεῖσόν τε γὰρ διεσήκασιν ἀπ' ἀλλήλων· εἴ γε ἡ μὲν, καταφάσκει καθόλε· ἡ δὲ, ἀποφάσκει καθόλε· καὶ τοῖς ἀμέσοις καὶ τοῖς ἐμμέσοις Ἐναντίοις ἐοίκασι· τοῖς μὲν Ἀμέσοις, ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας Ὕλης καὶ ἀδυνάτε· τῶν τε γὰρ ἀμέσων Ἐναντίων, ἐξ ἀνάγκης τῷ ὑποκειμένῳ πάρεσι θάτερον· καὶ τῶν τοιῦτων προτάσεων, ἐξ ἀνάγκης ἡ

ἡ ἑτέρα καθέσηκεν ἀληθὴς ἐπὶ τῶν εἰρημένων ὑλῶν· ἐπὶ μὲν τῆς Ἀναγκαίας, ἡ Καταφατικὴ, οἷον Πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ· ἐπὶ δὲ τῆς Ἀδυνάτε, ἡ Ἀποφατικὴ· οἷον Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππαται. Πάντως δὲ τῇ μὲν ὑπάρξει, τὸ ἀληθὲς ἀναλογεῖ· τῇ δ' ἀνυπαρξίᾳ, τὸ ψεῦδος. Κατὰ μὲν ἓν ταύτας τὰς Ὕλας, ἡ Πᾶς, καὶ ἡ Οὐδεὶς, τοῖς ἀμέσοις Ἐναντίοις ἐοίκασι· κατὰ δὲ τὴν Ἐνδεχομένην, τοῖς Ἐμμέσοις· ὧν δυνατὸν μηδ' ἕτερον παρεῖναι τῷ ὑποκειμένῳ· καὶ ἄμφω αἱ προτάσεις κατὰ τὴν ἐνδεχομένην Ὕλην, συμψεύδονται· οἷον Πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν· Οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν. Ἢ καὶ ὅτι αἱ δηλωθεῖσαι Προτάσεις, ἐνίοτε μὲν συναληθεύσι, ποτὲ δὲ καὶ συμψεύδονται· καὶ κατὰ τᾶτ' ἂν εἰκότως Ἐναντίαι κατονομάζοιντο. Τὰ γὰρ Ἐναντία συνυπάρχειν μὲν ἀλλήλοις κατ' ἐνέργειαν ἐπὶ τῦ αὐτῦ ὑποκειμένε, ἀδύνατον· ἅμα δ' ἀπεῖναι αὐτῦ δυνατόν. Καὶ ὅτι μὲν αἱ ῥηθεῖσαι Προτάσεις, Ἐναντίαι, καὶ διότι δεδήλωται.

Ἡ δὲ μερικὴ Καταφατικὴ, καὶ ἡ μερικὴ Ἀποφατικὴ, καλῦνται Ὑπεναντίαι· ὡς ὑπὸ ταῖς ἐναντίαις τεταγμέναι, κἀκείναις ἑπόμεναι. Καὶ γὰρ ὅταν ἡ ἑτέρα τῶν καθόλε ἀληθεύῃ, τότε συναληθεύσει καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν μερικὴ· ὡς οἷον μέρος αὐτῆς ὖσα, καὶ ὑπ' αὐτῆς περιεχομένη.

Διὸ καὶ τὰς καταφατικὰς Προτάσεις, τὴν καθόλε λέγω δὴ καὶ τὴν μερικὴν, τὴν Πᾶς καὶ τὴν Τὶς, καὶ αὖθις τὰς Ἀποφατικὰς, τὴν Οὐδεὶς καὶ Οὐ πᾶς, Ὑπαλλήλες καλῶσιν, ἐχ ὅτιπερ ὡς ἡ Τὶς ὑπὸ τὴν Πᾶς, ἕτω δὴ καὶ ἡ Πᾶς ὑπὸ τὴν Τὶς· καὶ ὡς ἡ Οὐ πᾶς ὑπὸ τὴν Οὐδεὶς, ἕτω καὶ ἡ Οὐδεὶς ὑπὸ τὴν Οὐ πᾶς· (τᾶτο γὰρ ψεῦδος ὁμῶ καὶ ἀδύνατον·) ἀλλ' ὅτι τὸ ὑπὸ τὴν Πᾶς εἶναι τὴν Τὶς, καὶ συναληθεύειν αὐτῇ, δίδωσι μὲν ἡ Πᾶς, ὡς καθόλε· λαμβάνει δὲ ἡ Τὶς, ὡς μέρος τῆς Πᾶς. καὶ ἕτως ἐκ τῆς Πᾶς τῇ Τὶς ὄντος τὸ ὑποκεῖθαι, ὡς τῆς ὑπὸ, ἐν ἀλλήλοις θεωρεμένης· ἐν μὲν τῇ Πᾶς, ἐνεργητικῶς· ἐν δὲ τῇ Τὶς παθητικῶς, ἤγεν τῆς μὲν Πᾶς, παρεχέσης τῇ Τὶς, τὸ ὑποκεῖθαι· τῆς δὲ Τὶς δεχομένης αὐτὸ διὰ τὴν ἀλληλοχίαν, καὶ ἄμφω ὑπάλληλοι κέκληνται.

Κα-

Κατὰ τὰς αὐτὰς λόγας Ὑπάλληλοι, καὶ ἡ Οὐδεὶς καὶ ἡ Οὐ πᾶς. Εἰ δὲ καὶ τοῖς ὑπαλλήλοις γένεσιν οἱ παρόντες ἁρμόζοι λόγοι, σκοπείτω ὁ ἐξεταστικῶς ζητῶν. Ἡ μὲν ἓν Πᾶς καὶ ἡ Οὐδεὶς, Ἐναντία· ἡ Τὶς καὶ Οὐ πᾶς, Ὑπεναντία· ἡ Πᾶς καὶ Τὶς, καὶ αὖθις ἡ Οὐδεὶς καὶ ἡ Οὐ πᾶς, Ὑπάλληλοι.

Μόνας δὲ τῶν ὅλων Προτάσεων ἀντιφατικῶς ἀλλήλαις ἀντίκεινται, καὶ διαιρεῖσιν ἀεὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, ἡ καθόλε καταφατικὴ, καὶ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ· καὶ πάλιν, ἡ μερικὴ καταφατικὴ, καὶ ἡ καθόλε ἀποφατικὴ· ἤγεν, ἡ Πᾶς, καὶ Οὐ πᾶς· καὶ ἡ Τὶς καὶ Οὐδείς. Καὶ τοῦτο εἰκότως· αἱ μὲν γὰρ Ἐναντίαι κατὰ τὸ Ποιὸν διαφέρεσαι, (καταφατικὴ γάρ ἡ μία, καὶ ἡ ἑτέρα ἀποφατική.) Ποσὸν ἔχεσι τὸ αὐτό· (καὶ ἄμφω γὰρ καθόλε.) αἱ Ὑπεναντίαι ὡσαύτως τῷ Ποιῷ διαφέρεσαι, τὸ αὐτὸ Ποσὸν ἔχεσι· (μερικαὶ γὰρ καὶ ἄμφω.) αἱ Ὑπάλληλοι τἐναντίον, κατὰ τὸ Ποσὸν διαφέρεσαι, Ποιὸν ἔχεσι τὸ αὐτό. ἡ μὲν γὰρ μία Συζυγία, τὸ καταφατικὸν ἔχει· ἡ δ' ἑτέρα τὸ ἀποφατικόν. ἐν ἑκατέρᾳ δὲ τῶν Συζυγιῶν, τὸ Ποσὸν μόνον διάφορον. ἡ Πᾶς γὰρ καθόλε, καὶ ἡ Τὶς μερική. καὶ αὖθις ἡ Οὐδεὶς καθόλε, καὶ ἡ Οὐ πᾶς, μερική. Ποιὸν μὲν ἓν ἐσι, τὸ Καταφατικὸν ἢ Ἀποφατικόν· Ποσὸν δὲ, τὸ Καθόλε, ἢ Μερικόν. Πᾶσαι τοίνυν αἱ Συζυγίαι τῶν Προτάσεων, ἐν αἷς τὸ Ἐναντίον, ἐν αἷς τὸ Ὑπεναντίον, ἐν αἷς τὸ Ὑπάλληλον, κατά τι μὲν κοινωνῶσι, κατά τι δὲ διαφέρεσιν.

Ἡ δὲ καθόλε Καταφατικὴ, καὶ ἡ μερικὴ Ἀποφατικὴ, καὶ κατὰ τὸ Ποιὸν, καὶ κατὰ τὸ Ποσὸν μαχόμεναι, τελείαν ἔχεσι τὴν πρὸς ἀλλήλας διαφοράν· ὥσπερ δὴ καὶ ἡ μερικὴ Καταφατικὴ, καὶ ἡ καθόλε Ἀποφατική· διὸ καὶ ἀδύνατον συναληθεύειν αὐτὰς ἢ συμψεύδεσθαι πώποτε. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀναγκαίας Ὕλης ἀληθευσῶν τῶν Καταφάσεων, αἱ Ἀποφάσεις ψευδεῖς εἰσιν· ἐπὶ τῆς Ἀδυνάτε δὲ, τὸ ἔμπαλιν· ἐπὶ τῆς Ἐνδεχομένης, μία Κατάφασις ψευδὴς ἡ καθόλε, καὶ ἡ ἀντιφάσκουσα ταύτῃ Ἀπόφασις ἡ μερική, ἀληθής· καὶ μία Κατάφασις ἀληθὴς,

ἡ μερική, καὶ ἡ ἀντιφάσκουσα ταύτῃ Ἀπόφασις ἡ καθόλε ψευδής.

Οὐ χρὴ δ' ὑπολαμβάνειν τὴν μερικὴν Ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς ἀδυνάτε Ὕλης, τῇ καθόλε Καταφάσει συμψεύδεσθαι· οἷον τῇ Πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται, τὴν, Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται. ἐπεὶ γὰρ ἡ Οὐ πᾶς ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει τὴν Τὶς, ὥσε τὴν, ἃ πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται, ταυτὸ λέγειν τῇ, τὶς ἄνθρωπος ἵπταται. Τὸ γὰρ Οὐ πᾶς αὐτὸ καθ' αὑτὸ λαμβάνομεν μόνον, ὡς ἰδίαν ἔχον δύναμιν, καθ' ἣν τὸν Πᾶς προσδιορισμὸν ἀναιρεῖ, μηδὲν ἐπισυρόμενον ἕτερον. Ἐφ' ὧν ἓν πραγμάτων τὸ Πᾶς ψεύδεται, ἐπ' ἐκείνων ἀληθεύει τὸ Οὐ πᾶς, ὡς τὸ Πᾶς ἀναιρετικόν· ἐπεὶ γὰρ ἕτερόν φησιν ὁ λέγων, ὅτι Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται, ἢ ὅτι ἐκ ἔσι τοῦτο ὅτι Πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται.

Ἔτι ὥσπερ ἡ μερικὴ Κατάφασις τῆς καθόλε Καταφάσεως μέρος ἐσίν· ἕτω καὶ ἡ μερικὴ Ἀπόφασις, τῆς καθόλε Ἀποφάσεως μέρος ἐσίν. Ἐπεὶ γὰν ἡ μερικὴ Κατάφασις, πῇ μὲν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύει, καθάπερ ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης Ὕλης· πῇ δὲ διὰ τὴν καθόλε Κατάφασιν, ἧς μέρος ἐσὶ, καθάπερ ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας Ὕλης. (εἰ γὰρ Πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ, καὶ Τὶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ) τοῦτ' ἔσαι καὶ ἐπὶ τῆς μερικῆς Ἀποφάσεως. καὶ αὕτη γάρ, πῇ μὲν ἀληθεύει δι' ἑαυτὴν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης Ὕλης· πῇ δὲ διὰ τὴν καθόλε ἀπόφασιν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς Ἀδυνάτε· εἰ γὰρ Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵπταται, καὶ Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵπταται. ἀληθεύει ἄρα ἡ Οὐ πᾶς ἐπὶ τῆς Ἀδυνάτε, διὰ τὴν Οὐδείς· ὥσπερ καὶ ἡ Τὶς ἐπὶ τῆς Ἀναγκαίας, διὰ τὴν Πᾶς.

Διττὸν δὲ τὸ Ἀναγκαῖον· τὸ μὲν κυρίως, ὅπερ τῷ ὑποκειμένῳ ὑπάρχει ἀεὶ· ὡς τῷ Ἡλίῳ τὸ κινεῖσθαι, καὶ τῷ Ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν· τὸ δὲ μὴ κυρίως, ὅπερ ἐξιν ἐξ ἀνάγκης, ἐς' ἂν τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον ᾖ· οἷον τὸ ἐπιπροσθεῖσθαι τὸν Ἥλιον ὑπὸ τῆς Σελήνης ἢ τῷ Νέφει, ἐς' ἂν ἐπιπροσθῆται, ἀναγκαῖόν ἐσιν, ἁπλῶς δ' Ἀ-

ναγκαῖον

ναγκαῖον ἐκ ἔστι. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ τὸν βαδίζοντα, βαδίζειν ἐξ ἀνάγκης· καὶ τὸ, τὸν ἱσάμενον, ἵσαθαι.

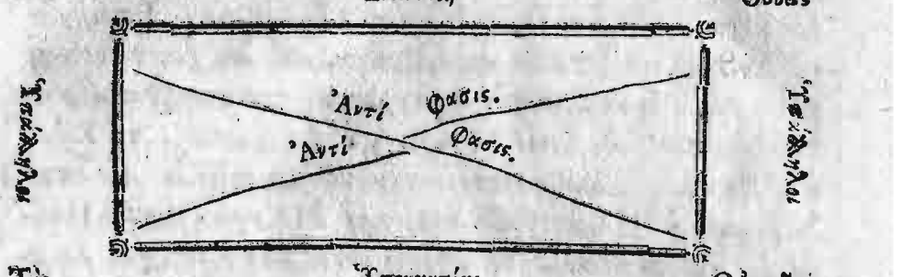
Διτλὸν δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὄν, ὅπερ ἐστὶ τὸ Ἀδύνατον· τὸ μὲν, κυρίως· ὡς τῷ Πυρὶ τὸ ψύχειν, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἵπαθαι· τὸ δὲ, μὴ κυρίως, ἀλλ' ἔς' ἂν μὴ ᾖ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορέμενον· ὡς τὸ βαδίζειν τῷ μὴ βαδίζοντι, καὶ τῷ μὴ ἱσαμένῳ τὸ ἵσαθαι. Τὸ μὲν ἓν κυρίως ἐξ ἀνάγκης ὂν, τῆς ἀναγκαίας Ὕλης ἐστί· Τὸ δὲ κυρίως ἐξ ἀνάγκης μὴ ὄν, τῆς Ἀδυνάτε· Τὸ δ' ἔς' ἂν ᾖ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορέμενον, Ὂν· ἔς' ἂν δὲ μὴ ᾖ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορέμενον, μὴ Ὂν· τῆς ἐνδεχομένης Ὕλης ἐστίν.

Εἰς τρία δὲ διαιρεῖται τὸ Ἐνδεχόμενον· εἰς τὸ Ἐπὶ πολὺ, τὸ Ἐπίσης, καὶ τὸ Ἐπ' ἔλατον. Ἐπὶ πολὺ μὲν, ὡς τὸ, τὸν ἄνθρωπον πενταδάκτυλον εἶναι. Ἐπίσης, ὡς τὸ, ἀναγνῶναι καὶ μὴ ἀναγνῶναι. Ἐπ' ἔλατον, ὡς τὸ, τὸν σκάπλοντα θησαυρῷ περιτυχεῖν. Τὸ μὲν ἓν ἐπὶ πολὺ Ἐνδεχόμενον, Φύσεως καὶ Τέχνης ἐστὶν, ἐπείπερ ἥτε Φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις ἀποτελέσμασιν ὡς ἐπὶ πολὺ κατορθοῖ· ἀπάνια γὰρ τὰ τέρατα· καὶ ἡ Τέχνη τῷ οἰκείῳ τέλεϐ τυγχάνει ὡς ἐπὶ πολύ. Τὸ δ' ἐπίσης Ἐνδεχόμενον, Προαιρέσεως ἔργον ἐστίν· ἐφ' ἡμῖν γὰρ, καὶ ἀναγνῶναι καὶ μὴ ἀναγνῶναι, καὶ λέσαθαι καὶ μὴ λέσαθαι. Τῶτο δὲ τὸ ἐνδεχόμενε τὸ εἶδος καλεῖται, καὶ, ὁπότερον ἔτυχε· διότι κατὰ τῶτο, ἐδὲν πλέον τῆς ἀνυπαρξίας ἡ ὑπαρξις ἔχει, ἐπ' ἔλατον· ἀλλ' ὁμοίως ἐκβῆναι δυνατὸν, ὁπότερον ἔτυχε τῆς Ἀντιφάσεως μόριον. Τὸ δ' ἐπ' ἔλατον Ἐνδεχόμενον, Τύχης καὶ Αὐτομάτε ἐστί. Καὶ κατὰ Τύχην μὲν λέγομεν, ἃ τοῖς κατὰ Προαίρεσιν γινομένοις παρυφίσαται· καθὰ τῷ σκάπλειν, ἡ εὕρεσις τῶ θησαυρῶ. Τύχη γάρ ἐστιν αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κατὰ Προαίρεσιν. Κατὰ δὲ τὸ Αὐτόματον λέγομεν, ἃ τοῖς κατὰ Φύσιν γινομένοις καὶ μὴ κατὰ Προαίρεσιν παρυφίσαται· ὡς τὸ, σεισμῶ γεγονότος, καί τινος διασάντος μέρες τῆς γῆς, ὕδατος ἀναῤῥαγῆναι πηγήν. αὐτόματον γάρ ἐστιν αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς μὴ κατὰ Προαίρεσιν.

Ὕλαι

Ὕλαι τῶν Προτάσεων
- Ἀναγκαία, οἷον Ἄνθρωπος ἀναπνεῖ.
- Ἐνδεχομένη, οἷον Παῦλος δημηγορεῖ.
- Ἀδύνατος, οἷον Ἄνθρωπος ἵπταται.

Προσδιορισμοί.

Τῶν Προτάσεων
- Αἱ μὲν Προσδιωρισμέναι· οἷον Πᾶς Ἄνθρωπος ἀναπνεῖ.
- Αἱ δὲ Ἀπροσδιόριστοι· οἷον Ἵππος τρέχει.

Τὸ Ἀναγκαῖον
- Ἢ κυρίως, ὡς τῷ Ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν.
- Ἢ μὴ κυρίως, ὡς τὸ, τὸν βαδίζοντα βαδίζειν ἐξ ἀνάγκης.

Τὸ Ἀδύνατον
- Ἢ κυρίως, ὡς τῷ Ἀνθρώπῳ ἵπαθαι.
- Ἢ μὴ κυρίως, ἀλλ' ἔς' ἂν μὴ ᾖ τὸ κατηγορέμενον, ὡς τὸ βαδίζειν τῷ μὴ βαδίζοντι.

Τὸ Ἐνδεχόμενον διαιρεῖται
- Εἰς τὸ Ἐπὶ πολὺ, ὡς τὸ τὸν Ἄνθρωπον πενταδάκτυλον εἶναι.
- Εἰς τὸ Ἐπίσης, ὡς τὸ ἀναγνῶναι καὶ μὴ ἀναγνῶναι.
- Εἰς τὸ Ἐπ' ἔλατον, ὡς τὸ, τὸν σκάπλοντα θησαυρῷ περιτυχεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΚΘ'.

Περὶ ἀπροσδιορίστων Προτάσεων.

Ἀπροσδιόριστοι Προτάσεις εἰσὶν, ὅσαι καθόλε ἔχεσαι τὰς Ὑποκειμένας, χωρίς τε Προσδιορισμῶ καὶ χωρὶς Ἄρθρε προφέρονται. τὸ γὰρ Ἄρθρον δηλοῖ μὲν καὶ τὴν τῶ ὑποκειμένε μεθ' ἕξεως τάτλεται Φύσιν· δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τὸ τοιοῦτον ὑποκείμενον μερικὰ, ὅτε καὶ τὴν δύναμιν ἔχει τῶ Πᾶς προσδιορισμῶ

ρισμε· οἷον, εἰ μὲν εἴπωμεν ὁ Ἄνθρωπος εἶδός ἐσι, τὸ ἐνιαῖον τε καθόλε ἀνθρώπε σημαίνομεν, τὸ πάντων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων συλληπλικόν· εἰ δέ γε φήσωμεν, ὁ ἄνθρωπος Ζῷόν ἐσι, τότε δηλε̃μεν πα̃ντα τὰ ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἤτοι τὸ ἀνθρώπειον εἶδος, ἄτομα· καὶ ἐδὲν ἄλλο φαμὲν, ἢ ὅτι Πα̃ς ἄνθρωπος ζῷόν ἐσιν. Ἐπεὶ γε̃ν τὸ Ἄρθρον, καὶ πολλὰ συνεμφαίνει, καὶ ἓν, διὰ τε̃το καὶ πρὸς τὴν τῶν καθολικῶν πραγμάτων συμπαραλαμβάνεται δήλωσιν· ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ Ἄνθρωπος, τὸ Ζῶον, ἡ Αἴσθησις. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῶν μοναδικῶν· ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη, καὶ ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Παῦλος. Ἐνίοτε δὲ καὶπὶ τε̃ ὑπερέχοντος τῶν ὁμοτίχων λαμβάνεται· καθὸ τὸν Παῦλον δηλῶσαι βελόμενοι, φαμὲν ὁ Ἀπόσολος· καὶ τὸν Δαβὶδ, ὁ Προφήτης.

Ὅσαι τοίνυν τῶν Προτάσεων ἔχεσαι καθόλε τὲς Ὑποκειμένες, ἄνευ Προσδιορισμε̃ ἢ Ἄρθρε προτείνονται, καλε̃νται Ἀπροσδιόριτοι, ἢ ἀδιόριτοι· οἷον ἄνθρωπος περιπατεῖ, ἄνθρωπος ε περιπατεῖ. Ταύτας δέ φησιν ὁ Ἀριτότελης ταῖς προσδιωρισμέναις μερικαῖς ἰσοδυναμει̃ν. Ἀλλ' αἱ μὲν Καταφάσεις ἀναμφιλέκλως ἰσοδυναμε̃σι ταῖς διωρισμέναις μερικαῖς Καταφάσεσιν· αἱ δ' Ἀποφάσεις, ποτὲ μὲν ἰσοδυναμε̃σι ταῖς μετὰ προσδιορισμε̃ μερικαῖς Ἀποφάσεσι. ποτὲ δὲ ταῖς καθόλε, καὶ μάλιτα ταῖς Καθόλε· χεδὸν γάρ ἐδεὶς τῶν παλαιῶν, ἀντὶ τῆς μερικῆς διωρισμένης ἀποφάσεως, τῇ ἀδιορίτῳ χρησάμενος φαίνεται. Ὅμως ταῖς διαφόροις τῶν ἀποφαινομένων ἐννοίαις ἀκολαθεῖ καὶ ἡ μὴ διωρισμένη ἀπόφασις· ὅθεν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης Ὕλης, ἐφ' ἧς αἱ μερικαὶ προσδιωρισμέναι συναληθέυσιν, ἡ Τὶς δηλονότι καὶ ἡ Οὐ πα̃ς· ἐπὶ ταύτης καὶ αἱ μὴ προσδιωρισμέναι συναληθέυσι, καὶ πάλιν ἀντιφατικῶς ἀντικείσονται. Ἡ μὲν ἓν ἀδιόριτος Κατάφασις, ἰσοδυναμεῖ τῇ διωρισμένῃ μερικῇ Καταφάσει χωρὶς ἀμφιβολίας, ὡς εἴρηται. οἷον ἡ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι, τῇ· Τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν.

Ὥσπερ ἓν ἐπὶ τῆς Διωρισμένης μερικῆς Καταφάσεως, εἴγε τεθῇ τὸ ἀρνητικὸν μόριον, ποτὲ μὲν μερικὴν ἀπό-

κὴν ἀπόφασιν, ποτὲ δὲ καθόλε ποιεῖ· (οἷον τὸ, Τὶς ἄνθρωπος δίκαιος ὐκ ἔσιν ἀκέσαντες· εἰ μὲν πρὸς τὸ τὶς τὴν ἄρνησιν ἐξακέσαιμεν, ταυτὸν οἰώμεθα σημαίνειν τῷ Οὔτις, εἴτεν Οὐδεὶς· (ὅπερ φαίνεται σαφέτερον, εἰ τὸ ὐκ ἔτι τεθῇ πρὸ τε̃ τὶς· ὡς τὸ, ὐκ ἔτι τὶς ἄνθρωπος ἀθάνατος.) εἰ δὲ Πρὸς τὸν Κατηγορέμενον τὴν ἄρνησιν ἐξακέσαιμεν, ταυτὸν οἰώμεθα σημαίνειν τῷ Οὐ πα̃ς, ἤγεν, Οὐ πα̃ς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν.) Οὕτω καὶπὶ τῆς ἀδιορίτε Ἀποφάσεως, κατὰ τὴν τῶν ἀποφαινομένων διάνοιαν, καὶ τὸ μερικὸν καὶ τὸ καθόλε σημαίνεται, τῆς ἀρνήσεως συνταττομένης, ὡς πρὸς τὸ τὶς τὸ δυνάμει περιεχόμενον ἐν τῇ ἀδιορίτῳ καταφάσει, ἢ ὡς πρὸς τὸ κατηγορέμενον. Μα̃λον μὲν ἓν ἀποκλίνει καὶ αὕτη πρὸς τὸ καθόλε, ὅταν ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως ποιώμεθα τῆς ἀποφάσεως τὴν ἀρχήν· ὐκ ἔσιν ἄνθρωπος δίκαιος λέγοντες. Οὕτω δὲ καὶν τῇ καθόλε Καταφάσει, τῆς ἀρνήσεως τιθεμένης πρὸ τε̃ ἐσι, καὶ δυναμένης ἢ πρὸς τὸ πα̃ς ἢ πρὸς τὸ κατηγορέμενον ἐξακέεσθαι, συμβαίνει τὴν πρόταsιν, ὡς μὲν ἀναιρε̃σαν τὴν πα̃ς, τῇ κατὰ μέρος ἀποφάσει ταυτὸν ἰσχύειν· ὅπερ σαφέτερον φαίνεται, τιθεμένε τε̃ ὐκ ἔτι, κατ' ἀρχὰς τῆς Προτάσεως· οἷον ὐκ ἔτι πα̃ς ἄνθρωπος σοφός· ὡς δὲ τὸ κατηγορέμενον ἀναιρε̃σαν, τῇ καθόλε ἀποφάσει ἰσοδενεῖν· οἷον Πα̃ς ἄνθρωπος σοφὸς ὐκ ἔσιν· ὅπερ ταυτόν ἐσι τῷ, Οὐδεὶς ἄνθρωπος σοφός ἐσι.

Τριῶν δ' ὄντων εἰδῶν τῶν Προτάσεων, ἤτοι τῶν Προσδιωρισμένων, τῶν Ἀπροσδιορίτων, καὶ τῶν Καθ' ἕκασα· αἱ μὲν Προσδιωρισμέναι καὶ Ἀπροσδιόριτοι, κατὰ πάντα χρόνον ὁμοίως ἔχσι πρὸς τὸ διαιρεῖν τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀλήθειαν· Αἱ δὲ Καθ' ἕκασα, κατὰ πάντα μὲν χρόνον ἐπὶ τῆς Ἀναγκαίας ὕλης καὶ Ἀδυνάτε, διαιρε̃σιν ὡρισμένως τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἐπὶ δὲ τῆς Ἐνδεχομένης, κατὰ πάντα μὲν τὸν Ἐνεσῶτα καὶ τὸν Παρεληλυθότα ὡρισμένως· κατὰ δὲ τὸν Μέλλονα, ἀορίτως· οἷον Σωκράτης διαλέξεται, ἢ Σωκράτης ε διαλέξεται. ὅτι μὲν γὰρ ἢ διαλέξεται, ἢ ε διαλέξεται, δῆλον. ὁπότερον δὲ τῆς ἀντιφάσεως ἀληθέυει μόριον, εἴτε ἡ κατά-

φασις, εἴτε ἡ ἀπόφασις, ὡρισμένως ἐκ ἔσιν εἰπεῖν ἐπὶ μέλλοντος.

Διενήνοχε δὲ τὸ Μέλλον, καὶ τὸ Ἐσόμενον. Ἐσόμενον μὲν γάρ ἐσι, τὸ ἐξάπαντος ἐκβησόμενον· οἷον ἔσαι Θέρος, ἔσαι Χειμών· Μέλλον δὲ, τὸ ἐκβῆναι καὶ μὴ ἐκβῆναι δυνάμενον· οἷον τόδε τὸ Βρέφος, ἔσαι γραμματικόν. δυνατὸν γὰρ γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι τὸ Βρέφος γραμματικόν.

Τῶν Προτάσεων
- Αἱ μὲν Προσδιωρισμέναι, οἷον Πᾶς ἄνθρωπος λογικός.
- Αἱ δὲ Ἀπροσδιόριστοι, οἷον Ἵππος τρέχει.
- Αἱ δὲ Καθ' ἕκασα, οἷον Παῦλος δημηγορεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Περὶ Καταφάσεως καὶ Ἀποφάσεως.

Κατάφασίς ἐσιν, ὡς προείρηται, τὸ εἰπεῖν, τί τινι ὑπάρχει· εἴτε κατ' Οὐσίαν, οἷον ὁ ἄνθρωπος Ζῷόν ἐσι. (κατ' ἐσίαν γὰρ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον εἶναι.) εἴτε κατὰ Συμβεβηκός· ὡς Πλάτων διαλέγεται. δυνατὸν γὰρ αὐτὸν καὶ διαλέγεσθαι καὶ μὴ διαλέγεσθαι· τὸν ἄνθρωπον δὲ μὴ εἶναι ζῷον, ἀδύνατον. Ἀπόφασις δέ ἐσιν, ἀναίρεσις Καταφάσεως. ἡ Κατάφασις γὰρ τὸ ἀρνητικὸν προσλαβέσα μόριον, Ἀπόφασις γίνεται.

Χρὴ δὲ τὸ τοιῦτον ἀρνητικὸν Μόριον, ἐπὶ μὲν τῶν ἐξ Ὑποκειμένε καὶ Κατηγορεμένε Προτάσεων, τῷ κατηγορεμένῳ συνάπλεσθαι, ἤγεν τῷ Ῥήματι. Τῆς γὰρ, Πλάτων διαλέγεται, Καταφάσεως, Ἀπόφασίς ἐσιν, ἐχ ἡ λέγεσα, ὁ Πλάτων διαλέγεται· (κατάφασις γάρ ἐσι καὶ αὕτη, τὸν ὑποκείμενον ἀόριτον ἔχεσα·) ἀλλ' ἡ λέγεσα, Πλάτων ὁ διαλέγεται· τὸ δὲ, ὁ διαλέγεται, καθ' αὑτὸ μὲν ὡς ἕν τι θεωρέμενον, λέγεται ἀόριτον ῥῆμα, διὰ τὸ μηδενὸς ὡρισμένε εἶναι σημαντικόν· ἐν δὲ τῇ Προτάσει παραλαμβάνομενον, ὡς τῦ ὑποκειμένε ἀποφασκόμενον, ὡρισμένον ἐσίν· ἐκέτι γὰρ ὡς ἕν, ἀλλ' ὡς δύο λαμβάνεται, τῦ ἀρνητικῦ Μορίε τὸ διακεκρίθαι τὸ κατηγορέμενον

νον ὑπὸ τῦ ὑποκειμένε ἐμφαίνοντος. Ἐπὶ μὲν ἓν τῶν ἐξ Ὑποκειμένε καὶ Κατηγορεμένε Προτάσεων, γινομένης τῆς Ἀποφάσεως, τῷ Κατηγορεμένῳ συναπλέον τὸ τῆς ἀρνήσεως Μόριον.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ τρίτε Προσκατηγορεμένε Προτάσεων τῷ Προσκατηγορεμένῳ συναπλέον τὸ τοιῦτον τῆς ἀρνήσεως Μόριον, τῷ ἔσι δηλονότι καὶ ἐκ ἄλλῳ τινί. Τῆς γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐσι Καταφάσεως, ἐκ Ἀπόφασίς ἐσιν ἡ λεγεσα, ὁ ἄνθρωπος ὁ ζῷόν ἐσιν· αὕτη γὰρ ἐκ μεταθέσεως Κατάφασις λέγεται, διὰ τὸ μετατεθέντος τῦ ἀρνητικῦ μορίε, ἐκ τῦ Προσκατηγορεμένε εἰς τὸν Κατηγορέμενον, ἐκ τῆς τοιαύτης μεταθέσεως, τὴν Ἀπόφασιν γενέσθαι Κατάφασιν· ἢ καὶ ἀντὶ τῦ ὡρισμένε κατηγορεμένε μετατεθέντος ἀορίτε, ἀρθέντος δηλονότι τῦ ὡρισμένε, ἐκ τῆς τοιαύτης μεταθέσεως τῦ κατηγορεμένε, τὴν δηλωθεῖσαν γενέσθαι κατάφασιν. Ἡ τοίνυν, ὁ ἄνθρωπος ὁ ζῷόν ἐσι, Πρότασις, Κατάφασίς ἐσιν, ἐκ ἀπόφασις· ὁ γὰρ εἰπὼν, ὁ ἄνθρωπος ὁ ζῷόν ἐσιν, ἔφησε τὸν ἄνθρωπον εἶναι μὴ ζῷον, ἀλλ' ἕτερόν τι παρὰ τὸ ζῷον· ὁ δὲ εἰπὼν, ὁ ἄνθρωπος ζῷον ἐκ ἔσιν, ἐκεῖνος ἀπέφησε τῦ ἀνθρώπε, τὸ εἶναι ζῷον αὐτὸν, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἐχ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον εἶναι. Εἴρηται δ' ὅτι τῶν ἀποφαντικῶν Λόγων, ὁ μέν τινι ὑπάρχειν τι λέγων, Κατάφασίς ἐσιν· ὁ δὲ μὴ ὑπάρχειν, Ἀπόφασις. Κατάφασις ἄρα ἐσὶ, τό, ὁ ἄνθρωπος ὁ ζῷόν ἐσιν· Ἀπόφασις δὲ τέτε, τό, ὁ ἄνθρωπος ὁ ζῷον ἐκ ἔσιν. Ὡσαύτως καὶ τῆς, Σωκράτης δίκαιός ἐσι, Καταφάσεως, Ἀπόφασίς ἐσιν, ἡ, Σωκράτης δίκαιος ἐκ ἔσιν· ὁ μὴν, ἡ, Σωκράτης ὁ δίκαιός ἐσιν. αὕτη γὰρ ἐκ μεταθέσεως ὑπάρχει Κατάφασις. Ἀπόφασις δὲ ταύτης, ἡ, Σωκράτης ὁ δίκαιος ἐκ ἔσιν. Ὁμοίως καὶ τῦ, Ἀριστοτέλης φιλοσοφῶν ἐσιν, Ἀπόφασις, τὸ, Ἀριστοτέλης φιλοσοφῶν ἐκ ἔσι. τὸ δὲ, Ἀριστοτέλης ὁ φιλοσοφῶν ἐσιν, ἐκ μεταθέσεως Κατάφασίς ἐσιν, Ἀπόφασις δὲ τέτε, τὸ, Ἀριστοτέλης ὁ φιλοσοφῶν ἐκ ἔσιν. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἐκ τρίτε Προσκατηγορεμένε καταφάσεων, ἁπλῶς τὸ ἀρνητικὸν Μόριον προσιθέμενον τῷ κατηγορεμένῳ,

μένω, τὰς ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις ποιεῖ· κἂν ἐκπλεόνων δὲ σύνθετον εἴη τὸ κατηγορέμενον, εἴτε πάντων ἐξ ὧν συντέθειται τὸ τοιοῦτον, κατὰ τὸ ὑποκειμένε λεγομένων ἁσιωδῶς, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὁρισμῶν, εἴτε καί τινος ἐκ τούτων κατὰ συμβεβηκός· ὡς ὅταν εἴπωμεν, ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος λευκός ἐσι, χρὴ τὸ ἀρνητικὸν Μόριον προτίθεσθαι τῷ κατηγορεμένῳ παντὸς, ἵνα τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν ποιήσωμεν· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ζῷον λογικὸν θνητὸν, νῷ καὶ ἐπισήμης δεκτικόν ἐσι· τοῦτο ἁπλῆ Κατάφασις. ἐκ μεταθέσεως δὲ Κατάφασις, ὁ ἄνθρωπος ἐ ζῷον λογικὸν θνητὸν νῷ καὶ ἐπισήμης δεκτικόν ἐσι. Καὶ πάλιν, Σωκράτης ἄνθρωπος φιλόσοφος λευκός ἐσιν, ἁπλῆ Κατάφασις· ἐκ μεταθέσεως δὲ Κατάφασις, Σωκράτης ἐκ ἄνθρωπος φιλόσοφος λευκός ἐσι. Πῶς μὲν ἂν γίνεται ἡ Ἀπόφασις ἐν ταῖς ἐξ Ὑποκειμένε καὶ Κατηγορεμένε Προτάσεσιν· ἀλλὰ δὴ καὶ ταῖς ἐκ τρίτε Προσκατηγορεμένε, διείληπται.

Ἵνα δὲ καὶ ταῖς μετὰ τρόπε προτάσεσιν, ὡς δέον ἡ ἀπόφασις γίνηται, τῷ Τρόπῳ συντακτέον τὴν ἄρνησιν. τὸ γὰρ, ἐνδέχεται Σωκράτην βαδίζειν, Ἀπόφασίς ἐσι, τὸ, ἐκ ἐνδέχεται Σωκράτην βαδίζειν. τὸ δὲ ἐνδέχεται Σωκράτην μὴ βαδίζειν, ἐκ μεταθέσεώς ἐσι Κατάφασις· Ἀπόφασις δὲ τοῦτο, τὸ, ἐκ ἐνδέχεται Σωκράτην μὴ βαδίζειν. Γίνεται μὲν γὰρ Ἀπόφασις ἐπὶ τῶν τοιούτων Προτάσεων, καὶ τῷ ἐξὶ συμπλεκομένης τῆς ἀρνήσεως, ὅταν αὐτὸ δὴ τὸ ἐξὶ λαμβάνωμεν κατ' ἐνέργειαν ἐν ταῖς τοιαύταις Προτάσεσι τιθέντες πραγματικῶς, μὴ μέντοι μόνον συννοοῦντες αὐτὸ· οἷον ὅταν ἃ λέγωμεν, δυνατὸν τὸν σωκράτην Φιλοσοφεῖν, ἀλλ' ὅταν, δυνατόν ἐσι τὸν Σωκράτην Φιλοσοφεῖν. ταύτης γὰρ τῆς καταφάσεως, ἀπόφασις, καὶ ἡ, ἃ δυνατόν ἐσι τὸν Σωκράτην Φιλοσοφεῖν· καὶ ἡ, δυνατὸν ἐκ ἔσι τὸν σωκράτην Φιλοσοφεῖν. Ἀλλὰ κρεῖτον καὶ ἀσφαλέσερον, τὸ κατὰ πάσας τὰς Ἀποφάσεις ἐν ταῖς μετὰ τρόπε Προτάσεσι, προτιθέναι τῷ τρόπε τὴν ἄρνησιν· εἴτ' ἔχσιν, εἴτ' ἐκ ἔχσι τὸ ἐξὶ προσκείμενον· καὶ τῆς, δυνατόν ἐσι Σωκράτην Φιλοσοφεῖν, Καταφάσεως, Ἀπόφασιν

φασιν τιθέναι, τὴν, ἃ δυνατόν ἐσι Σωκράτην Φιλοσοφεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων ποιεῖν.

Ἐν δὲ ταῖς Προτάσεσι τὰ Ὀνόματα μετατιθέμενα καὶ τὰ Ῥήματα, ταὐτὸ σημαίνει διὰ παντός. περὶ μὲν γὰρ τὸ εὐρυθμον καὶ σαφὲς τῆς ἀπαγγελίας, ἐκ ὀλίγην διαφορὰν ἡ τοιάδε τάξις τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ἐργάζεται· περὶ δὲ τὸ σημαινόμενον, ἀδὲ μίαν ποιεῖ τὴν ἐναλλαγήν· ταυτὸ γὰρ σημαίνει τὸ εἰπεῖν, ἔσιν ἄνθρωπος δίκαιος, καὶ ἔσι δίκαιος ἄνθρωπος, καὶ δίκαιος ἄνθρωπός ἐσι, καὶ ἄνθρωπός ἐσι δίκαιος. Οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀρνητικὸν Μόριον μετὰ τὸ ὅρε, ᾧ συνέζευκται, μετατιθέμενον, ταυτὸ σημαίνει· ταυτὸ γάρ ἐσιν εἰπεῖν, ἐκ ἔσιν ἄνθρωπος δίκαιος, καὶ ἐκ ἔσι δίκαιος ἄνθρωπος, καὶ δίκαιος ἄνθρωπος ἐκ ἔσι, καὶ ἄνθρωπος ἐκ ἔσι δίκαιος.

Αὐτὸ μέντοι τὸ ἀρνητικὸν Μόριον μετατιθέμενον καθ' αὐτὸ, παντάπασιν ἐξαλλάττει τὰς προτάσεις· καὶ τῷ μὲν Ὑποκειμένῳ συμπλεκόμενον ποιεῖ Κατάφασιν ἐξ ἀορίσε ὑποκειμένε, οἷον, ἐκ ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι· τῷ δὲ Κατηγορεμένῳ, Κατάφασιν ἐκ μεταθέσεως, οἷον, ἄνθρωπος ἐ δίκαιός ἐσι· τῷ δὲ Προσκατηγορεμένῳ, Ἀπόφασιν· οἷον, ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τισὶ προσδιορισμοῖς συμπλεκόμενον. ἐπὶ γὰρ τοῦ, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι, τὸ τῆς ἀρνήσεως Μόριον, τῷ πᾶς προσδιορισμῷ συμπλεκόμενον, Ἀπόφασιν ποιεῖ τὴν, Οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι. τῷ δὲ, τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι, κατὰ τὸν τὶς προσδιορισμὸν συντιθέμενον, Ἀπόφασιν ποιεῖ, τὴν Οὐ τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν. Ἀλλ' ἐπεὶ τὸ Οὔτις ποιητικώτερον, ἀντ' αὐτοῦ παραλαμβάνεται τὸ τῇ κοινῇ χρήσει σύνηθες, τὸ ἀδείς, ὅπερ ἔχει τὴν ἴσην τῷ ἔτις ἰσχύν· διὸ καὶ ἡ Ἀπόφασις, ἀδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι. Ὀξυτόνως μέντοι τὸ, ἔτις προφερόμενον, πρῶτον μὲν τῇ ἑλληνικωτέρᾳ χρήσει ἐκ ἔγνωσαι, πλὴν καὶ καταχρησικώτερον λεγόμενον τὸ Οὔτις, ἀδὲν ὡρισμένον σημαίνει κατὰ Ποσόν· ἀληθὲς γὰρ τὸ, Οὔτις ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι, καὶ πλειόνων ὄντων δικαίων, καὶ μηδενὸς δικαίε ὑπάρχοντος· ὅθεν

ὅθεν καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἀορισίαν, ἐδ' ὅλως ἐν χρήσει τὸ τοιῶτον ὀξύτονον ἔτις, γίνεται.

Καθάπερ δὲ τὸ ἀποφατικὸν Μόριον, καθ' αὑτὸ μὲν μετατιθέμενον, ἄλλας ἐξ ἄλλων τὰς προτάσεις ποιεῖ· μετὰ δέ γε τε μορίε τῆς προτάσεως, ᾧ τινι συμπεπλεγμένον ἦν ἐξ ἀρχῆς, παντοδαπῶς μετατιθέμενον, τὴν αὐτὴν τηρεῖ πρότασιν· ἔτω δὴ καὶ οἱ Προσδιορισμοὶ καθ' αὑτὰς μὲν μετατατλόμενοι, τὰς Προτάσεις ἐνίοτε ἀναιρέφεσι, καὶ ψευδεῖς ποιῶσιν ἐξ ἀληθῶν. μετὰ μέν τοι τῶν ὅρων οἷς ἐξ ἀρχῆς συνεπλάκησαν μεταβιβαζόμενοι, τὰς αὐτὰς προτάσεις φυλάτλεσιν, οἷον Πᾶς ἄνθρωπος ζῷόν ἐσιν, ἔσι ζῷον Πᾶς ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Πᾶς ζῷόν ἐσι, ζῷον Πᾶς ἄνθρωπός ἐσι, καὶ ὁ σαχῶς ἄλλως ἐνδέχεται διαπλέκειν αὐτά.

Εἰ μέλοιμεν δὲ καὶ τὰς συναικολυθέσας, εἴτεν συναληθεύσας ἢ καὶ συμψευδομένας εὑρίσκειν πασῶν τῶν προτάσεων, κανόνι τοιέτῳ χρησόμεθα. Πάσης Προτάσεως, ἢ ωρισμένον ἐχέσης τὸν Ὑποκείμενον, ἢ ἀόριτον· καὶ ἢ ἁπλῆς ἔσης ἢ ἐκ μεταθέσεως· καὶ κατὰ μὲν τὸ Ποσὸν, ἢ καθόλε ἔσης ἢ μερικῆς, ἢ ἀδιορίτε ἢ καὶ καθ' ἕκασα· κατὰ δὲ τὸ Ποιὸν, ἢ καταφατικῆς ἢ ἀποφατικῆς· χρὴ τὸν μὲν ὑποκείμενον Ὅρον φυλάτλεσθαι τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν συναικολυθσῶν ἀλλήλαις Προτάσεων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ Ποσόν· πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐναλλάτλεσθαι. Προσεκλέον δὲ, μὴ τελείαν λαμβάνειν Πρότασιν τὸν Κατηγορέμενον, ἀλλὰ μέρος Προτάσεως. ἔτω γὰρ ὡς ἐν ὑποθέσει Πρότασις, ἡ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι· δεῖ τὸ μὲν ἄνθρωπος, Ὑποκείμενον λαβεῖν· τὸ δὲ, δίκαιός ἐσι, Κατηγορέμενον· καὶ μὴ ὅλον, τὸ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι, κατηγορέμενον. Τέτῳ τῷ κανόνι προσέχοντες, τὰς συναικολυθέσας Προτάσεις ἁπάσας εὑρήσομεν· οἷον, ἐπὶ τῶν προσδιωρισμένων, τῇ, Πᾶς ἄνθρωπος ζῷόν ἐσιν, ἁπλῇ ἔσῃ Καταφάσει καθόλε, ἡ ἐκ μεταθέσεως μερικὴ Ἀπόφασις συναικολυθεῖ, ἡ, Οὐδεὶς ἄνθρωτος ἐ ζῷόν ἐσι· καὶ τῇ, Τὶς ἄνθρωπος Φιλόσοφός ἐσιν, ἁπλῇ ἔσῃ Καταφάσει μερικῇ, ἡ ἐκ μεταθέσεως μερικὴ Ἀπόφασις συναικολυθεῖ, ἡ, Οὐ πᾶς ἄνθρωπος

Χρὴ γὰρ τὴν μὲν Κατάφασιν, γίνεθαι Ἀπόφασιν ἐπὶ τῶν συναικολυθσῶν· καὶ τὴν Ἀπόφασιν, Κατάφασιν· τὴν Ἁπλῆν, Ἐκ μεταθέσεως· καὶ τὴν Ἐκ μεταθέσεως, Ἁπλῆν· τἄλλα δὲ πάντα φυλάτλεθαι ἀπαράλακλα· οἷον τὸ Καθόλε, μένειν καθόλε· καὶ τὸ Μερικὸν, μερικὸν· τὸ Προσδιωρισμένον, προσδιωρισμένον· καὶ τὸ Ἀδιόριτον, ἀδιόριτον· καὶ τὸ Καθ' ἕκασα, καθ' ἕκασα· καὶ τὸν Ὑποκείμενον τὸν αὐτόν. Ὅθεν, τῇ, Σωκράτης δίκαιός ἐσι, συναικολυθήσει, ἡ, Σωκράτης ἐ δίκαιος ἐκ ἔσι· καὶ ἀνάπαλιν, τῇ, ἄνθρωπος πολυμαθής ἐσιν, ἡ, ἄνθρωπος ἐ πολυμαθὴς ἐκ ἔσιν. Ἀλλὰ δεῖ ἐνταῦθα, ἥγεν ἐν ταῖς ἀδιορίτοις προτάσεσι, μεμνῆθαι ἔπερ εἰρήκαμεν πρότερον· ὅτι αἱ Ἀποφάσεις αὗται, ἐκ ἰσοδυναμοῦσιν ἀναμφιλέκλως ταῖς μερικαῖς. ὥτε, ἡ, ἄνθρωπος ἐ πολυμαθὴς ἐκ ἔσιν, ἀπόφασις, ἐκ ἐναργῶς συναικολυθήσει τῇ, ἄνθρωπος πολυμαθής ἐσιν· ἐν τῷ Ποσῷ θεωρεμένης ἐξαλλαγῆς· εἴ γε τῶν ἀπροσδιορίτων προτάσεων, αἱ μὲν Καταφάσεις ἰσοθενοῦσιν ὁμολογεμένως ταῖς μερικαῖς, αἱ δ' Ἀποφάσεις ἐχ ἕτως ἔχεσαι φαίνονται.

Ἡ Κατάφασις,

- Ἡ κατ' Οὐσίαν, οἷον Ἄνθρωπός ἐσιν Ζῷόν ἐσιν.
- Ἡ κατὰ Συμβεβηκὸς, ὡς Πλάτων διαλέγεται.

Τὸ τῆς Ἀποφάσεως Μόριον.

- Ἐπὶ μὲν τῶν ἐξ Ὑποκαμένε καὶ Κατηγορεμένε Προτάσεων τῷ Κατηγορεμένῳ συναπλέον, οἷον Πλάτων ἐδιαλέγεται.
- Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ τρίτε Προσκατηγορεμένων, τῷ Προσκατηγορεμένῳ, οἷον Ἄνθρωπός Ἄλογον ἐκ ἔσιν.
- Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ Μεταθέσεως, τῷ Κατηγορεμένῳ· οἷον Ἄνθρωπός ἐ κάλογόν ἐσιν. ἐκ Ἀπόφασις δ' αὕτη, ἀλλὰ Κατάφασις.
- Ἐπὶ τῶν μετὰ Τρόπε δὲ, τῷ Τρόπῳ· οἷον ἐκ ἐνδέχεται Σωκράτην βαδίζειν.
- Ἐπὶ δὲ τῶν τῶν ἐξ Ἀορίτε Ὑποκαμένε, τῷ Ὑποκαμένῳ, οἷον, ἐκ Ἄνθρωπός δίκαιός ἐσιν· ἢ καὶ ἐξ Ἀορίτε Κατάφασις λέγεται.
- Καὶ ἐπὶ τῶν Καθόλε δὲ ἠμερικῶν Προσδιορισμῶν συναπλέον, Καθόλε ἢ κατὰ μέρος Ἀποφατικὴν βλαμένης ποιῆσαι.

Πᾶσα Πρότασις { Ἡ Ὡρισμένη· Ἡ Ἀόριστος· Ἡ Ἁπλῆ· Ἡ Ἐκ Μεταθέσεως· ἢ Ἡ Καθόλε· Ἡ Μερική· Ἡ Καταφατική· Ἡ Ἀποφατική· } { Ἡ Καθόλε Ἀποφατική· οἷον, Οὐδεὶς Ἄνως ἐ Ζῷόν ἐστιν. Ἡ Μερική· οἷον, Οὐπᾶς Ἄνως ἐ Φιλόσοφός ἐστι. }

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΑ΄.

Περὶ Συλλογισμε καὶ Ἀντιστροφῆς.

Συλλογισμός ἐστι Λόγος, ἐν ᾧ, τεθέντων τινῶν, ἕτερόντι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. Λόγος γάρ ἐστιν ὁ Συλλογισμὸς, ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων συγκείμενος· ἐν ᾧ δὴ Λόγῳ τεθέντων, εἴτεν ὁμολογηθέντων τινῶν, (ταῦτα δέ εἰσιν αἱ Προτάσεις·) κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην συμβαίνει, διὰ τὸ εἶναι ταύτας δὴ τὰς Προτάσεις ἕτερόν τι τῶν τοιάτων προτάσεων, ἐν δηλονότι καὶ ὡρισμένον, ὅπερ ἐστὶ τὸ Συμπέρασμα. Τεθέντος δὲ τε ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ λόγῳ τε Συλλογισμε, ἵνα μήτις ἴσως ἐπὶ μόνης ὑπολάβοι τῆς ἀναγκαίας Ὕλης ἕπεσθαι τὸ Συμπέρασμα ταῖς Προτάσεσι, τὸ συμβαίνει προσέθεται· τοῦτο δὲ δηλοῖ, τὸ συντρέχειν Φυσικῶς ταῖς προτάσεσιν, ἤγεν σὺν αὐταῖς βαίνειν, ὡς ἂν εἴποι τις ἐτυμολογῶν.

Πᾶς τοίνυν ἁπλῆς Συλλογισμὸς, ἐκ Προτάσεων συνίσαται δύω, καὶ Συμπεράσματος ἑτέρε παρὰ τὰς προτάσεις ὄντος, ἑνός τε καὶ ὡρισμένε, Καταφατικε τετέσιν ἢ Ἀποφατικε, Καθόλε ἢ Μερικε. Ἠναγκασμένως δὲ καὶ ἀπαραιτήτως, ἐπὶ πάσης Ὕλης συμβαίνει· ταυτὸν δ' εἰπεῖν, συνακολουθεῖ τὸ Συμπέρασμα ταῖς προτάσεσιν, ἐ διὰ τὴν Φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διὰ τὴν θέσιν τῶν προτάσεων. Αἱ δὴ Προτάσεις αὐτάρκεις εἰσὶ πρὸς τὸ συναγαγεῖν τὸ Συμπέρασμα, μηδεμιᾶς ἄλλης προτάσεως πρὸς τοῦτο δεόμενας. Τοῦτο δ' ὅλον, αἱ δύω Προτάσεις δηλαδὴ μετὰ καὶ τε Συμπεράσματος, καλεῖται Συλλογισμός·

σμός· ὅτιπερ ἐκ τῶν τοιάτων Προτάσεων διὰ τε Συμπεράσματος συλλογιζόμεθα· τετέσι συνάγομεν λογικῶς τὸ εἰς δεῖξιν προκείμενον. Συλλογὴ γάρ λόγων ἐστὶν ὁ Συλλογισμός. Πρόκειται γὰρ ἡμῖν ἴσως δεῖξαι τὴν λογικὴν Ψυχὴν ἀεικίνητον, καὶ λέγομεν ὅτως· ἡ λογικὴ ψυχὴ αὐτοκίνητος, τοῦτο Πρότασις· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· ἑτέρα Πρότασις· ταύταις ἓν ταῖς δυσὶ προτάσεσιν, ἐξ ἀνάγκης συνέπεται [τὸ] Συμπέρασμα, ὅτι ἡ λογικὴ Ψυχὴ ἀεικίνητος· τοῦτο δὲ ἦν τὸ εἰς δεῖξιν προκείμενον. Ἄλλος πάλιν συλλογισμὸς, δι' ἓ τὴν λογικὴν Ψυχὴν ἀθάνατον δείκνυμεν· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀεικίνητος· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. μία Πρότασις, ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀεικίνητος· ἑτέρα Πρότασις, τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον· Συμπέρασμα δὲ, ἡ λογικὴ Ψυχὴ ἀθάνατος· ὅπερ ἐξ ἀνάγκης συνηκολόθησε ταῖς ληφθείσαις προτάσεσιν, ἕτερον ὂν παρ' αὐτάς. Ποτὲ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ Συμπέρασμα καλεῖται Συλλογισμὸς, ὡς τὰ διεξῶτα ἐν τοῖς λόγοις, εἴτεν ἐν ταῖς προτάσεσι, τὰς ἄκρας Ὅρας φημὶ, συνάγον ὁμῶ, καὶ ὡς συλλέγον τὴν ἐν πᾶσι τοῖς ὅροις διεσπαρμένην ἀπόδειξιν. Ὁ τοίνυν κυρίως Συλλογισμὸς ὁ ἁπλᾶς, ἐκ Προτάσεων συνίσαται δύω, καὶ τε Συμπεράσματος.

Οἱ δὲ σύνθετοι Συλλογισμοὶ ἐκπλειόνων Προτάσεων σύγκεινται. δυνατὸν γὰρ ἐκ τῶν εἰρημένων συλλογισμῶν, ἕνα συνθέντας εἰπεῖν. ἡ λογικὴ Ψυχὴ, αὐτοκίνητος· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος.

Πᾶσα δὲ Πρότασις, ἐξ Ὑποκειμένε καὶ Κατηγορεμένε συνίσαται· οἱ μόνοι καὶ ὅροι κυρίως εἰσίν· εἰς αὐτὲς γὰρ ἀναλύεται ἡ Πρότασις, ὡς εἰς τινα Στοιχεῖα καὶ πρώτας Ἀρχάς. Καὶ ὁ μὲν Κατηγορέμενος, ἢ μείζων ὀφείλει εἶναι τε Ὑποκειμένε, ἢ ἴσος· ἐλάττων δὲ, ἀδαμῶς· ὁ δέγε Ὑποκείμενος, ἢ ἐλάττων ἢ ἴσος· μείζων δὲ, ἀδαμῶς. Ὅταν μὲν ἓν ἐκ τε Ὑποκειμένε πρὸς τὸν Κατηγορέμενον ἐρχώμεθα, λέγεται Ἐν ὅλῳ· ὡς ὅταν εἴπωμεν· ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος· ἤγεν, ἡ λογικὴ ψυχὴ

ἐν

ἐν παντὶ τῷ αὐτοκινήτῳ· ἢ ἐν ὅλῳ τῷ αὐτοκινήτῳ· ἐν ὅλῳ γὰρ τῷ αὐτοκινήτῳ ἡ λογικὴ ψυχὴ ὡς μέρος ἐστί. ταυτὸν δέ ἐστιν εἰπεῖν, ἡ λογικὴ ψυχή, ἐν ὅλῳ τῷ αὐτοκινήτῳ· καὶ ἡ λογικὴ ψυχή, αὐτοκίνητος. Ὅταν δὲ πρὸς τὸν Ὑποκείμενον ἐκ τοῦ Κατηγορεμένου ἐρχώμεθα, τότε λέγεται Κατὰ παντός· ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὸ αὐτοκίνητον κατὰ πάσης ψυχῆς λογικῆς· ἢ ὅτως, τὸ αὐτοκίνητον πάσῃ ψυχῇ λογικῇ ὑπάρχει, τοῦτο λέγοντες, ὅτι τὰ ἄτομα πάντα τῆς λογικῆς ψυχῆς ἔχει τὸ εἶναι καὶ λέγεσθαι αὐτοκίνητα.

Ὥσπερ δὲ τὸ Ἐν ὅλῳ, καὶ τὸ Κατὰ παντὸς ἐν ταῖς καταφατικαῖς Προτάσεσιν, ὅτως ἐν ταῖς Ἀποφατικαῖς τὸ Οὐκ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ Κατ' οὐδενός. Ὅταν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν Ἀποφατικῶν Προτάσεων ἐκ τοῦ Ὑποκειμένου πρὸς τὸν Κατηγορούμενον ἐρχώμεθα, τότε λέγεται Οὐκ ἐν ὅλῳ· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ἄψυχον οὐκ ἔστιν· ἢ, ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐν ὅλῳ τῷ ἀψύχῳ ἐστίν· ἀντὶ τοῦ, μέρος οὐκ ἔστι τοῦ ἀψύχου ὁ ἄνθρωπος. Ὅταν δὲ πρὸς τὸν Ὑποκείμενον ἐκ τοῦ Κατηγορεμένου ἐρχώμεθα, τότε λέγεται Κατ' οὐδενός· οὐ γὰρ τὸ ἄψυχον κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου ἐστίν· ἢ τὸ ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει· τουτέστιν, οὐδὲν τῶν τοῦ ἀνθρωπείου εἴδους ἀτόμων ἔχον εὑρεθήσεται τὸ εἶναι ἢ λέγεσθαι ἄψυχον.

Δύο μὲν οὖν Προτάσεις κυρίως ἔχει Συλλογισμὸς ὁ ἁπλοῦς. Ἀλλ' ἡ μὲν αὐτῶν καλεῖται Μείζων, ἡ δ' Ἐλάττων. καὶ Μείζων μέν, ἡ τὸν Ὅρον ἐκεῖνον ἔχουσα κατηγορούμενον, ὅπερ καὶ τὸ συμπέρασμα· Ἐλάττων δέ ἐστιν ἡ λοιπή· οἷον ἐπὶ τοῦδε τοῦ συλλογισμοῦ· ἡ ψυχή, ἀθάνατος· τὸ ἀθάνατον, ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· μείζων Πρότασίς ἐστιν ἡ λέγουσα, τὸ ἀθάνατον, ἀθάνατον. ἔχει γὰρ τὸ ἀθάνατον, κατηγορούμενον· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῷ συμπεράσματι ὁμοίως κατηγορούμενον. τὸ συμπέρασμα γάρ, ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. ἐλάττων δὲ Πρότασίς ἐστιν ἡ λέγουσα, ὅτι ἡ ψυχή, ἀθάνατος.

Ἐπὶ δὲ τῶν συνθέτων Συλλογισμῶν ἀναλόγως, Μείζων μέν ἐστι πασῶν Προτάσεων ἡ ἔχουσα κατηγορούμενον τὸν αὐτὸν

αὐτὸν Ὅρον, ὅπερ καὶ τὸ συμπέρασμα· Ἐλάττων δὲ ἡ τὸν τοιοῦτον Ὅρον μὴ ἔχουσα· καὶ ἔτι ἐλάττων, ἡ ἔχουσα τὸν αὐτὸν ὑποκείμενον, ὅπερ καὶ τὸ συμπέρασμα.

Λέγεται δὲ καὶ χείρων Πρότασις, ἐν Συλλογισμῷ, καὶ κρείττων. ἐπεὶ γὰρ πᾶσα Πρότασις, καὶ Ποσὸν ἔχει· (ἢ γὰρ Καθόλε ἢ Μερική). καὶ Ποιόν· (ἢ γὰρ Καταφατική, ἢ Ἀποφατική.) χείρων μέν ἐστι κατὰ [τὸ] Ποσὸν, τῆς Καθόλε ἡ Μερική· χείρων δὲ καὶ κατὰ τὸ Ποιὸν τῆς Καταφατικῆς ἡ Ἀποφατική. λοιπὸν κρείττως ἡ Καθόλε τῆς Μερικῆς, καὶ ἡ Καταφατικὴ τῆς Ἀποφατικῆς· τῇ χείρονι δὲ τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ Συμπέρασμα. Εἰ μὲν οὖν ἐκ δύω Καταφατικῶν συναίη ὁ Συλλογισμὸς, καὶ ἀμφοῖν καθόλε, ἐδεμία Πρότασις ἐν τούτῳ χείρων ἐστί· καὶ ἔσαι τὸ Συμπέρασμα, καὶ καταφατικὸν, καὶ καθόλε. Ἂν δ' ἐκ δύω καταφατικῶν εἴη Προτάσεων ὁ Συλλογισμὸς, τῆς μὲν μιᾶς καθόλε, τῆς ἑτέρας δὲ μερικῆς· ἐπεὶ χείρων ἐστὶν, ὡς εἴρηται, τῆς καθόλε ἡμερική· ταύτῃ δὴ τῇ χείρονι ἑπόμενον τὸ Συμπέρασμα, ἔσαι μερικὸν καταφατικόν. Ἂν δ' ἐκ μιᾶς μὲν Καταφατικῆς, ἑτέρας δὲ Ἀποφατικῆς, καὶ ἀμφοῖν δὲ καθόλε συμπλακείη Συλλογισμὸς, ἔσαι τὸ Συμπέρασμα καθόλε μέν, (ἐπείπερ ἐδεμία πρότασις μερική.) ἀποφατικὸν δὲ, τῇ χείρονι κατὰ τὸ Ποιὸν προτάσει ἑπόμενον. Ἂν δ' ἐκ μερικῆς Καταφατικῆς, καὶ καθόλε Ἀποφατικῆς ἀπαρτισθείη Συλλογισμὸς, ἀκολουθήσει τὸ Συμπέρασμα, τῇ καταφατικῇ μὲν κατὰ τὸ Ποσὸν, τῇ ἀποφατικῇ δὲ κατὰ τὸ Ποιὸν· καὶ ἔσαι μερικὸν ἀποφατικὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων τὸ χεῖρισον ἐκλεξάμενον. Ἐκ δύω δὲ ἀποφατικῶν Προτάσεων, κἂν καθόλε εἶεν· ἢ ἐκ δύω μερικῶν, κἂν καταφατικαὶ εἶεν, οὐδέποτε δύναται γενέσθαι Συλλογισμός.

Ἡ δ' Ἀντιστροφὴ, οἱονεὶ στροφή τίς ἐστιν εἰς τὰπίσω καὶ παλινδρόμησις. Αὕτη ἡ Ἀντιστροφὴ, καὶ ἐν Ὅροις θεωρεῖται, καὶ ἐν Προτάσεσι, καὶ ἐν Συλλογισμοῖς. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν Ὅροις ἀντιστροφῆς, ἐν τῷ περὶ τῶν Πρός τι κεφαλαίῳ διείληπται· ὅτι ὁ Πατὴρ, Υἱοῦ Πατὴρ· καὶ ὁ Υἱὸς, Πατρὸς Υἱὸς, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἐν

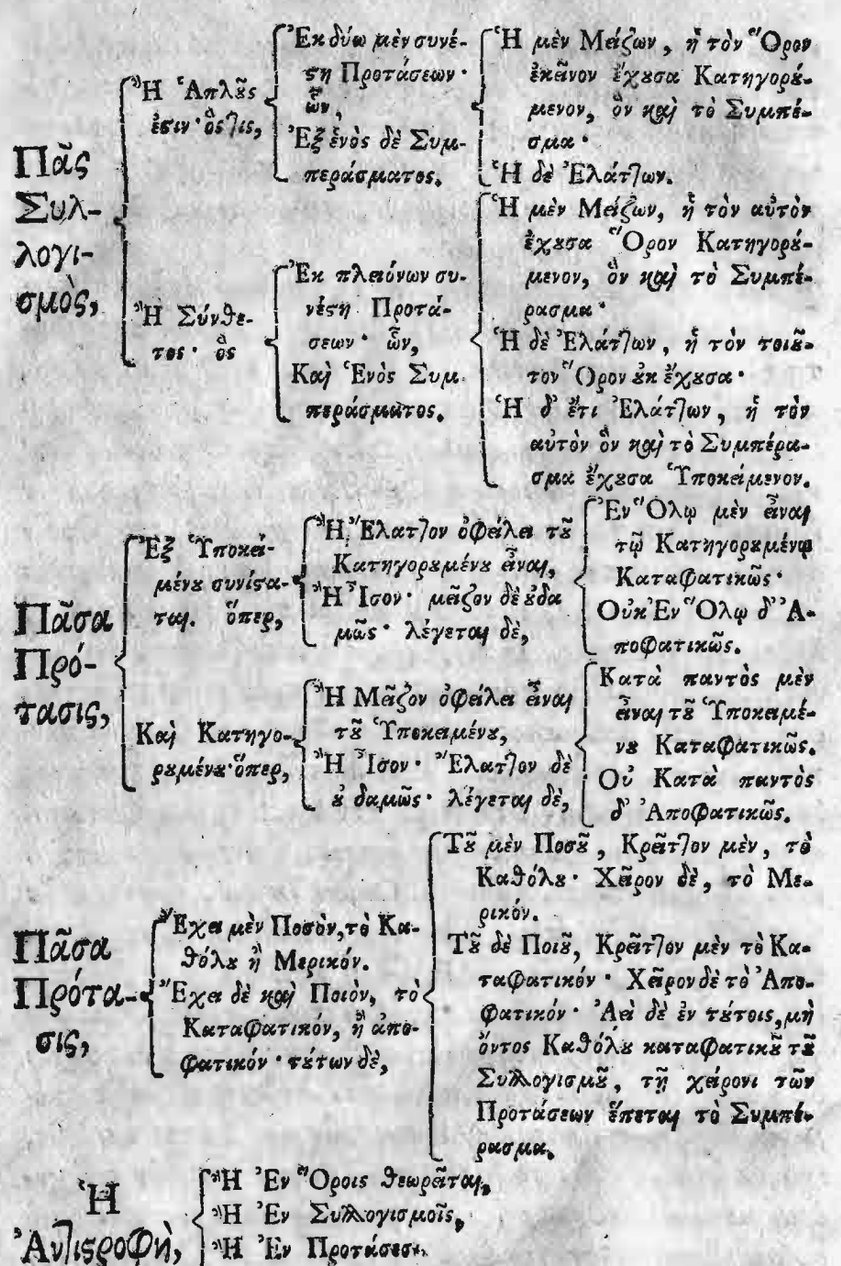
Ἐν Συλλογισμοῖς δὲ γίνεται Ἀντιστροφή, ὅταν τὸ Συμπέρασμα λαβόντες, καὶ προθέντες τὴν μείζω τῶν Προτάσεων, τὴν ἐλάττω κατασκευάσωμεν· οἷον κεῖθω Συλλογισμὸς ὁ λέγων, ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀθάνατος· ἔχομεν ἓν τὸ αὐτὸ Συμπέρασμα, ὅτι ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀθάνατος· τοῦτο λαβόντες καὶ ποιήσαντες ἐλάττω Πρότασιν, εἶτα προθέντες τὰς λοιπὰς, ποιῶμεν Συμπέρασμα, τὴν πρὶν ἴσαν ἐλάττω Πρότασιν, λέγοντες ὅτως. ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀθάνατος· τὸ ἀθάνατον, ἀεικίνητον· τὸ ἀεικίνητον, αὐτοκίνητον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα αὐτοκίνητος. Ἐνδέχεται δὲ καὶ τὴν ἐλάττω Πρότασιν τῷ συμπεράσματι συμπλέξαντας, ποιῆσαι Συμπέρασμα τὴν ἐν τῷ προτέρῳ Συλλογισμῷ μείζω Πρότασιν· οἷον ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀθάνατος· τὸ ἀθάνατον, αὐτοκίνητον· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα ἀεικίνητος. Οὕτω μὲν ἓν γίνεται ἡ ἐν Συλλογισμοῖς Ἀντιστροφή.

Ἡ δ' ἐν Προτάσεσι γινομένη Ἀντιστροφὴ, ἢ τὴν μὲν τάξιν τῶν Ὅρων φυλάττει, τὸν αὐτὸν τηροῦσα κατηγορούμενον, καὶ τὸν αὐτὸν ὑποκείμενον· μόνην δὲ τὴν ποιότητα μεταβάλλει, ποιοῦσα τὴν ἀποφατικὴν Πρότασιν, καταφατικὴν· καὶ τὴν καταφατικὴν, ἀποφατικήν. Καὶ λέγεται αὕτη ἐνδεχομένη Ἀντιστροφὴ, ὡς ἐπὶ μόνης τῆς ἐνδεχομένης Ὕλης συνισαμένη· οἷον, Τὶς ἄνθρωπος λέγεται, Τὶς ἄνθρωπος οὐ λέγεται. αὕτη δ' οὐκ ἂν εἴη κυρίως Ἀντιστροφή. Εἰ δὲ μήτε τῶν Ὅρων ἡ τάξις φυλάττοιτο, μήτε μὴν ἡ ποιότης, γίνεται ἡ καλουμένη σὺν ἀντιθέσει Ἀντιστροφή. Καλεῖται δ' ὅτως, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν ἡμᾶς ἐν τῷ κατηγορουμένῳ πρὸς τὸν ὑποκείμενον, λαμβάνοντας τὰς ἀντικειμένας τῶν Ὅρων. ἀντὶ καταφατικῶν, ἀποφατικὰς, καὶ ἀντὶ ἀποφατικῶν, καταφατικάς. οἷον, εἰ ὁ ἄνθρωπος, ζῷον· τὸ μὴ ζῷον, οὐδὲ ἄνθρωπος· καὶ εἰ τὸ πῦρ, οὐ ψυχρόν· τὸ ψυχρὸν, οὐχὶ πῦρ. Ἀναγκαιοτάτη δέ ἐστιν ἐπὶ πάσης Ὕλης ἡ τοιαύτη Ἀντιστροφή. Εἰ δ' ἡ μὲν Ποιότης ἡ αὐτὴ μένει τῶν Προτάσεων, ἡ τάξις δὲ μόνη

νη τῶν Ὅρων ἐναλλάττοιτο, καὶ ὁ μὲν ὑποκείμενος γίνεται κατηγορούμενος, ὁ δὲ κατηγορούμενος ὑποκείμενος, γίνεται ἡ ἁπλῆ ἀντιστροφή· ἁπλῆ γὰρ Ἀντιστροφή ἐστι κοινωνία δύω Προτάσεων, κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὅρας· τῆς μὲν τάξεως τῶν Ὅρων ἀμειβομένης, τῇ δὲ ποιᾷ φυλαττομένῃ μετὰ τῇ συναληθεύειν.

Ἐπεὶ δὲ κατ' εἶδος τέσσαρες αἱ Προτάσεις εἰσὶ, καθόλε καταφατικὴ, καθόλε ἀποφατικὴ, μερικὴ καταφατικὴ, μερικὴ ἀποφατικὴ· ἡ μὲν καθόλε Καταφατικὴ, πρὸς τὴν μερικὴν Καταφατικὴν ἀντιστρέψει, κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν Ἀντιστροφὴν τὴν ἁπλῆν· οἷον Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· καὶ Τὶ ζῷον, ἄνθρωπος· ἡ δὲ καθόλε Ἀποφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν· οἷον, Οὐδεὶς ἄνθρωπος, ἄλογός ἐστι· καὶ Οὐδὲν ἄλογον, ἄνθρωπός ἐστι. Καὶ ἡ μερικὴ δὲ Καταφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει, οἷον, Τὶς ἄνθρωπος λευκὸς, καὶ Τὶ λευκὸν ἄνθρωπος. Ἡ δέ γε μερικὴ Ἀποφατικὴ, ἐπὶ μόνων τῶν ἐνδεχομένων πραγμάτων ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν, οἷον, Οὐ πᾶς ἄνθρωπος πενταδάκτυλος· καὶ Οὐ πᾶν πενταδάκτυλον, ἄνθρωπος. Ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὔτε πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει, οὔτε πρὸς τὴν καθόλε ἀποφατικήν. εἰ γὰρ εἴπωμεν, Οὐ πᾶν ζῷον ἵππος, οὐ δυνάμεθα εἰπεῖν, καὶ, Οὐ πᾶς ἵππος, ζῷον· ἢ, Οὐδεὶς ἵππος, ζῷον· Πᾶς γὰρ ἵππος, ζῷόν ἐστιν. ὅθεν καὶ ἀποδοκιμάζεται ἡ ἀντιστροφὴ τῆς Οὐ πᾶς. Ἀλλ' οὐδ' ἡ καθόλε Ἀποφατικὴ, ἐπί γε τῶν ἐνδεχομένων ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτήν. ἔστι μὲν γὰρ εἰπεῖν, ὡς ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον λέσαθαι. οὐκ ἔστι δὲ καὶ ἀντιστρέψαντας εἰπεῖν, ὅτι ἐνδέχεται μηδὲν λεόμενον, ἄνθρωπον εἶναι. λέγεται γὰρ καὶ Ἵππος καὶ Βῦς, καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὸ λέγειν τὸν ἵππον ἢ τὸν βῦν ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ἄνθρωπον. ἀνάγκη γὰρ μᾶλλον ταῦτα μὴ εἶναι ἄνθρωπον· τετέσιν, ἀδύνατον εἶναι τὸν Ἵππον ἢ τὸν Βῦν, ἄνθρωπον. ὃ γὰρ ἀνάγκη μὴ εἶναι, τοῦτ' ἀδύνατον εἶναι· ὃ δὲ δύναται καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, τοῦτ' ἐνδέχεσθαι λέγομεν.

Πᾶς

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

Περὶ τῶν τριῶν σχημάτων.

Ἐν τῷ ἁπλῷ Συλλογισμῷ, τρεῖς κυρίως Ὅροι εἰσί· δύω γὰρ Προτάσεις ὁ ἁπλῆς ἔχει Συλλογισμὸς, ὧν ἑκάτη δύω κέκτηται Ὅρες· ἕνα Ὑποκείμενον, καὶ ἕνα Κατηγορέμενον. Ἀλλ' Ἴδιον μὲν ἔχει τὸν ἕνα τῶν ὅρων, τὸν δὲ λοιπὸν τῇ ἑτέρᾳ προτάσει Κοινόν. Ὥσε τρεῖς Ὅροι τὸν ἁπλῆν συνισῶσι συλλογισμόν· οἱ δύω Ἴδιοι, καὶ ὁ Κοινός· οἱ μὲν ἓν ἴδιοι, Ἄκροι· ὁ δὲ κοινὸς, Μέσος· οἷον, ἔστω Πρότασις, ὁ ἄνθρωπος Ζῷον· ἑτέρα Πρότασις, τὸ ζῷον, Οὐσία· ταύταις δὴ ταῖς δυσὶ Προτάσεσι, τὸ ζῷον, Ὅρος κοινός· ὁ δὲ αὐτὸς ὅρος καὶ μέσος ἐστίν· ἴδιος δὲ καὶ ἄκρος Ὅρος, τῇ μὲν τῶν Προτάσεων, ὁ Ἄνθρωπος· τῇ δὲ, ἡ Οὐσία· συναγόμενοι δὲ οἱ ἄκροι τῶν ὅρων εἰς ταυτὸ, καὶ οἷον ἑνέμενοι, συμπέρασμα γίνονται· εἰ γὰρ ὁ Ἄνθρωπος Ζῷον, καὶ τὸ ζῷον Οὐσία, ὁ ἄνθρωπος ἐσία ἐστίν. Ὁ τοίνυν κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος, ὁ δὶς ἐν τῇ συνθήκῃ τῶν Προτάσεων λαμβανόμενος, ἡ κατὰ μὲν τὴν μίαν τῶν Προτάσεων ὑπόκειται, τετέσιν, Ὑποκείμενός ἐσι· κατὰ δὲ τὴν ἄλλην κατηγορεῖται, τετέσι Κατηγορέμενός ἐσιν, ἢ καὶ κατ' ἄμφω τὰς Προτάσεις κατηγορεῖται, ἢ καὶ κατ' ἄμφω ὑπόκειται· καὶ ὅτω τρία Σχήματα Συλλογισμῶν ἀναφαίνεται. Εἰ μὲν γὰρ ὁ κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος, κατὰ μὲν τὴν μίαν τῶν προτάσεων τῷ ἄκρῳ ὑπόκειται· κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν τῷ λοιπῷ ἄκρῳ κατηγορεῖται, τὸ πρῶτον γίνεται Σχῆμα· οἷον ὁ Ἄνθρωπος, Ζῷον· τὸ ζῷον, Οὐσία· ὁ ἄνθρωπος, ἐσία. Εἰ δὲ καὶ καθ' ἑκατέραν τῶν Προτάσεων, ὁ αὐτὸς κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος κατηγορεῖται καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων, τὸ δεύτερον γίνεται Σχῆμα· οἷον ὁ Ἄνθρωπος, Ζῷον· ὁ Λίθος, ἐ ζῷον· ὁ ἄνθρωπος, ἐ λίθος. Εἰ δὲ καὶ καθ' ἄμφω τὰς προτάσεις, ὁ αὐτὸς κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος, καὶ τοῖς δυσὶν ἄκροις ὑπόκειται, τὸ τρίτον γίνεται Σχῆμα. οἷον ὁ Ἄνθρωπος, Ζῷον· ὁ ἄνθρωπος, Λογικόν· τὶ ζῷον, λογικόν. Τὸ μὲν ἓν πρῶτον Σχῆμα, συλλογισικὲς Τρόπες κέκτη-

ται

ται τέσσαρας· τοσάτες δὲ καὶ τὸ Δεύτερον. τὸ δὲ τρίτον Σχῆμα, τρόπες ἔχει συλλογιστικὲς, ἕξ. Συλλογιστικοὶ δὲ τρόποι, καὶ συλλογιστικαὶ Συζυγίαι κατονομάζονται· δύω γὰρ προτάσεις καθ' ἕνα ὅρον συνεζευγμέναι, τῶν τοιάτων τρόπων ἕκασον ἀπεργάζονται. Πᾶσαι τοίνυν Συζυγίαι συλλογιστικαὶ τῶν τριῶν χημάτων, εἴτεν τρόποι συλλογιστικοὶ, ποσῦνται τέσσαρες καὶ δέκα.

Κοιναὶ μὲν ἓν τῶν τριῶν χημάτων εἰσὶ, τὸ, μίαν τῶν Προτάσεων ἔχειν ἕκασον αὐτῶν καταφατικὴν ἐξ ἀνάγκης, καὶ μίαν καθόλε. ἐν ἑδενὶ γὰρ τῶν χημάτων συσαίη ποτὲ Συλλογισμὸς, ἢ ἐκ δύω ἀποφατικῶν προτάσεων, ἢ ἐκ δύω μερικῶν. Ταῦτα μὲν ἓν τῶν τριῶν χημάτων κοινά.

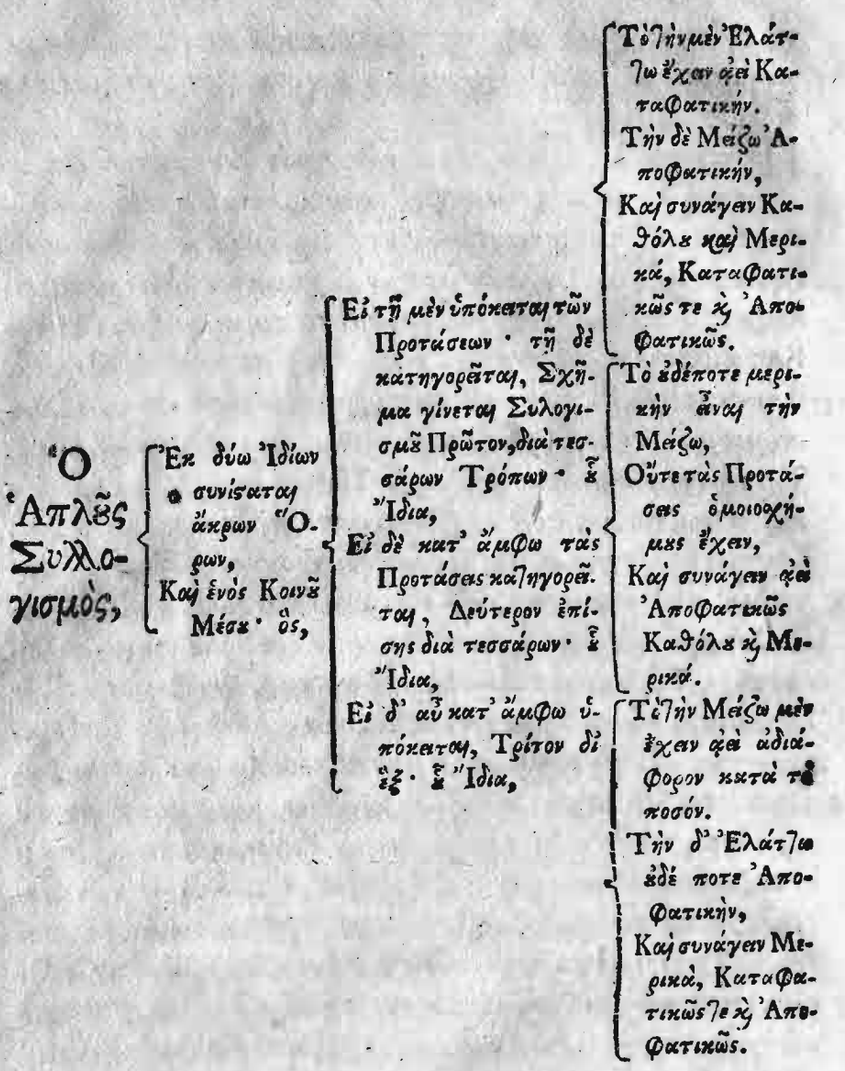
Ἴδια δὲ, τῦ μὲν πρώτε χήματος· τὸ τὴν ἐλάτλονα Πρότασιν ἔχειν ἀεὶ καταφατικὴν· εἴτε καθόλε, εἴτε μερικήν· καὶ τὸ, τὴν μείζονα καθόλε διαπαντὸς, εἴτε καταφατικὴν, εἴτε ἀποφατικήν. Συνάγει δὲ τὸ τοιῦτον χῆμα καὶ καταφατικὰ, καὶ ἀποφατικὰ συμπεράσματα, καὶ καθόλε, καὶ μερικά.

Τῦ δευτέρε Σχήματος Ἴδια, τὸ ἔχειν ἀεὶ καθόλε τὴν μείζονα πρότασιν, εἴτε καταφατικὴν εἴτε ἀποφατικήν· μᾶλλον δὲ τῦτο κοινὸν, τῷ πρώτῳτε καὶ δευτέρῳ Σχήματι. Κυρίως δὲ τῦ δευτέρε Σχήματος Ἴδια, τὸ, τὴν ἐλάτλω πρότασιν, εἴτε καταφατικὴν ἔχειν, εἴτε ἀποφατικήν· ἢ καθόλε ἔσαν, ἢ μερικήν· καὶ τὸ τηρεῖν πάντοτε τὰς προτάσεις ἀνομοιοχήμονας, εἴτεν ἀνομοίες κατὰ τὸ Ποιόν· ἤγεν, τὴν μίαν μὲν καταφατικὴν ὅιαν δήτινα, τὴν δὲ λοιπὴν ἀποφατικήν. Συνάγει δὲ τῦτο τὸ χῆμα καὶ καθόλε καὶ μερικὰ συμπεράσματα, πλὴν ἀποφατικὰ πάντα, καὶ ἑδέν ἑδέποτε καταφατικόν.

Τῦ τρίτε Σχήματος Ἴδιον, τὸ ἔχειν ἀεὶ τὴν ἐλάτλω πρότασιν καταφατικὴν, εἴτε καθόλε, εἴτε μερικήν. μᾶλλον δὲ τῦτο κοινὸν τῷ πρώτῳ καὶ τρίτῳ σχήματι. Κυρίως δὲ τῦ τρίτε χήματος Ἴδιον, τὸ ἔχειν τὴν μείζω πρότασιν κατὰ τὸ ποσὸν ἀδιάφορον, ἢ καθόλε δηλονότι, ἢ μερικὴν, ἢ καταφατικὴν ἔσαν, ἢ ἀποφατικήν. Συνάγει δὲ τὸ

τὸ τρίτον Σχῆμα καὶ καταφατικὰ καὶ ἀποφατικὰ συμπεράσματα· πλὴν τὰ πάντα μερικά, καὶ ἑδὲν καθόλε ποτέ.

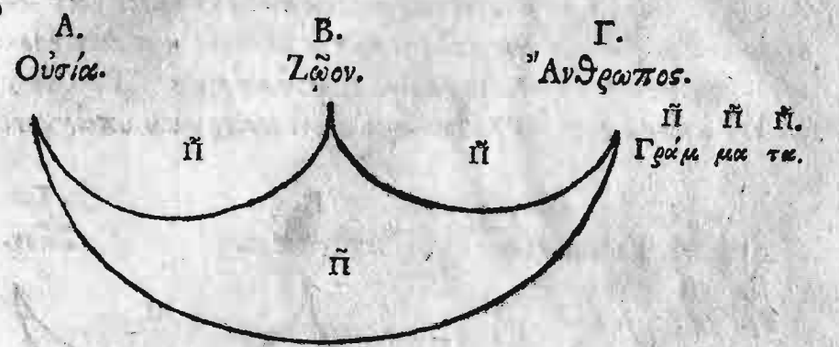
Παρατηρητέον δὲ τὰ Κοινὰ τῶν τριῶν Σχημάτων ἁπανταχῦ· τὸ μήτε μερικὰς εἶναι καὶ ἄμφω τὰς προτάσεις ἐν ἑδενὶ τῶν χημάτων, μήτε μὴν ἄμφω ἀποφατικάς. Πρώτην μὲν ἓν Τάξιν ἐκεῖνο τῶν Σχημάτων εἰκότως ἀπείληφεν, ὃ πάντα συνάγειν δύναται τὰ συμπεράσματα· τὰ Καταφατικὰ, τὰ Ἀποφατικὰ, τὰ Καθόλε, τὰ Μερικά. Τὴν δευτέραν δὲ Τάξιν, ὃ καταφατικὸν μὲν ἐ συνάγει Συμπέρασμα· τέως δ' ἓν συμπεραίνει καὶ Καθόλε, καὶ Μερικά. Τὴν τρίτην δὲ καὶ ὑσάτην ἔλαχε Τάξιν, ὃ καταφατικὰ μὲν καὶ ἀποφατικὰ συλλογίζεται, πλὴν ἅπαντα Μερικά. Κρεῖτλον γὰρ χῆμα, καὶ εἰς ἀπόδειξιν χρησιμώτερον, ὅπερ ἁπλῶς καθόλε συνάγει, τῷ μηδὲν καθόλε συνάγοντος. Πάλιν κρεῖτλόν ἐσιν, ὃ καταφατικὸν καθόλε συνάγειν δύναται. Τῇ γὰρ ἀποδεικτικῇ Ἐπιςήμῃ, διαφερόντως μὲν ἐωφέλησε τὸ καθόλε καταφατικὸν, μᾶλλον τῷ ἀποφατικῷ· τὸ μὲν γάρ, τὰ ὄντα κατασκευάζει· τὸ δ' ἀποφατικὸν, τὰ μὴ ὄντα· πολλῷ δὲ κρεῖτλον καὶ τιμιώτερον τῷ μὴ ὄντος, τὸ ὄν. Κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, καὶ τῷ καθόλε ἀποφατικῷ ἐφέροντισεν ἡ ἀπόδειξις· ἠμέλησε δὲ τῶν μερικῶν· ἐπεὶ τὰ καθόλε ζητεῖ, καὶ περὶ αὐτὰ καταγίνεται. Τρόποι δὲ συλλογιστικοὶ τῷ πρώτε Σχήματος τέσσαρες, καὶ τῷ δευτέρε τέσσαρες· ἓξ δὲ τῷ τρίτε. Κατὰ μὲν γὰρ τὸ πρῶτον Σχῆμα, δύω τινὰ παραφυλασόμεθα· τὸ, μηδέποτε τὴν ἐλάτλω πρότασιν ἀποφατικὴν εἶναι, μήτε τὴν μείζω μερικήν. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸ δεύτερον, δύω· τὸ, μηδαμῶς εἶναι τὰς Προτάσεις ὁμοιοχήμονας, μήτε τὴν μείζω ποτὲ μερικήν. Κατὰ δὲ τὸ τρίτον, ἓν μόνον ὑπάρχει τὸ παρατήρημα· τὸ, μηδέποτε τὴν ἐλάτλω πρότασιν ἀποφατικὴν εἶναι. Ὅθεν εὐλόγως τῶν ἄλλων δύω χημάτων ἀνὰ τέσσαρας ἐχόντων συλλογιστικὰς Συζυγίας, τὸ τρίτον ἓξ ἐκληρώσατο.

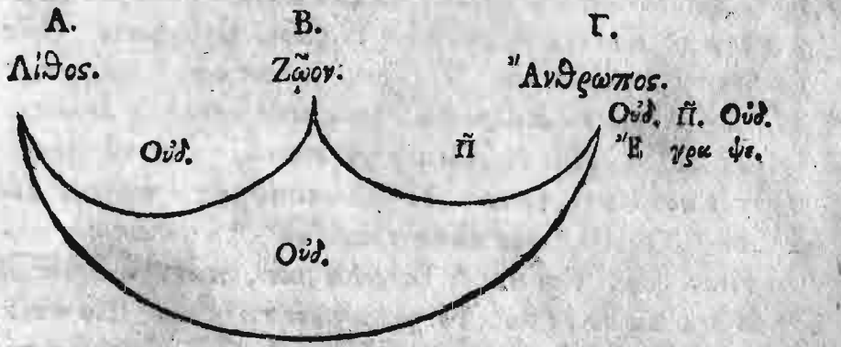
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ.

Περὶ τῦ πρώτε Σχήματος.

Ὅταν ὁ κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος, τῷ μὲν, ὑποκείμενος εἴη τῶν ἄκρων· τῦ δὲ, κατηγορέμενος· (δῆλον δ' ὅτι κατηγορεῖται τῦ ἐλάττονος, ὑπόκειται δὲ τῷ μείζονι.) τότε τὸ πρῶτον γίνεται Σχῆμα. Τέτε δὲ τῦ χήματος Τρόποι συλλογιστικοὶ, καθὼς προείρηται, τέσσαρες. καὶ πρῶτος μέν ἐστι Τρόπος, ὅσις ἐκ δύω συνίσταται καταφατικῶν καθόλε Προτάσεων, καταφατικὸν καθόλε συνάγων Συμπέρασμα· οἷον ἐκ τῦ Ἐν ὅλῳ· Πᾶς ἄνθρωπος, Ζῷον· Πᾶν ζῷον, Οὐσία· [ἄρα] Πᾶς ἄνθρωπος Οὐσία.

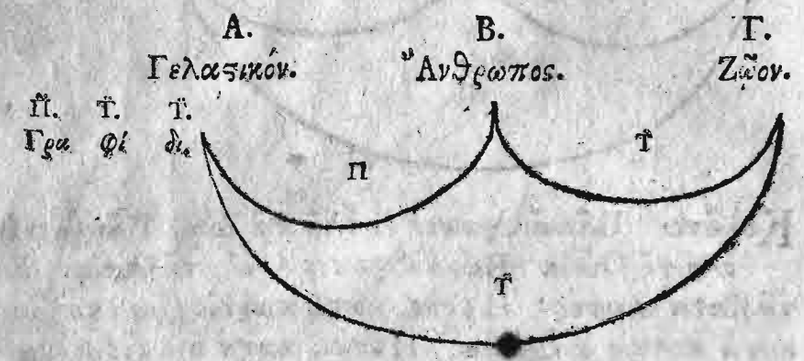

Καὶ ἔτω· Πᾶς ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ Ζώῳ· Πᾶν ζῷον ἐν ὅλῃ τῇ Οὐσίᾳ· Πᾶς ἄνθρωπος ἐν ὅλῃ τῇ Οὐσίᾳ. Ἐκ τῦ Κατὰ παντὸς· Ἡ ὐσία, κατὰ παντὸς ζώε· τὸ ζῷον, κατὰ παντὸς ἀνθρώπε· Ἡ ὐσία, κατὰ παντὸς ἀνθρώπε. Καὶ ἔτως. Ἡ ὐσία, παντὶ ζώῳ ὑπάρχει. Τὸ ζῷον, παντὶ ἀνθρώπῳ. Ἡ ὐσία, παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

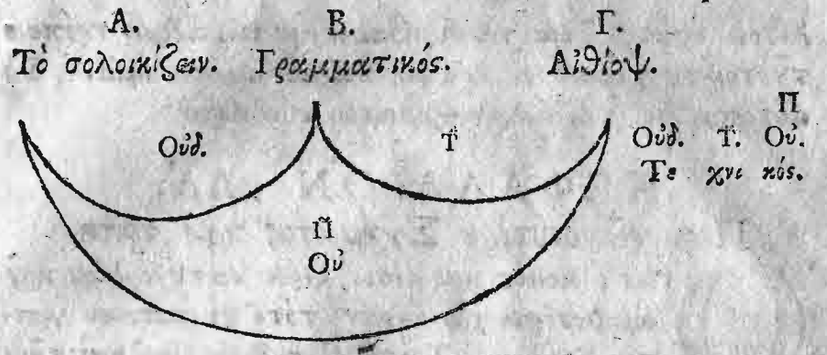
Δεύτερος Τρόπος τῦ πρώτε Σχήματος, ὃς ἐκ καθόλε καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ καθόλε ἀποφατικῆς τῆς Μείζονος, ἀποφατικὸν καθόλε συνάγει Συμπέρασμα· οἷον ἐκ τῦ Ἐν ὅλῳ καὶ Οὐκ ἐν ὅλῳ. Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Οὐδὲν ζῷον, λίθος· Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. Καὶ ἔτως· Ὁ ἄνθρωπος, ἐν ὅλῳ τῷ ζώῳ· Τὸ ζῷον, ἐκ ἐν ὅλῳ

ὅλῳ τῷ λίθῳ· Ὁ ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ λίθῳ ἐκ ἔστιν· ἤγουν ἐχ ὑπάρχει μέρος τῦ λίθε ὁ ἄνθρωπος, ὡς εἶναι τὸν λίθον μὲν ὅλον, αὐτῦ δέτι μέρος τον ἄνθρωπον. Ἐκ τῦ Κατὰ μηδενὸς καὶ Κατὰ παντὸς· Ὁ λίθος Κατ' ἐδενὸς Ζώε· Τὸ ζῷον κατὰ παντος ἀνθρώπε· Ὁ λίθος κατ' ἐδενὸς ἀνθρωπε. ταυτὸ δέ ἐστι κατὰ μηδενὸς καὶ κατ' ἐδενός· καὶ ἔτως· Ὁ λίθος ἐδενὶ ζώῳ ὑπάρχει· Τὸ ζῷον, παντὶ ἀνθρώπῳ· Ὁ λίθος ἄρα ἐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

Τρίτος Τρόπος τῦ πρώτε Σχήματος, ὁ ἐκ καταφατικῆς μερικῆς τῆς Ἐλάτλονος, καὶ καθόλε καταφατικῆς τῆς Μείζονος, μερικὸν καταφατικὸν συνάγων Συμπέρασμα· οἷον ἐκ τῦ Ἐν ὅλῳ Τὶ ζῷον, ἄνθρωπος· Πᾶς ἄνθρωπος, γελασικόν· Τὶ ζῷον, γελασικόν. Καὶ ἔτω· Τὶ ζῷον ἐν ὅλῳ τῷ ἀνθρώπῳ· Πᾶς ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ γελασικῷ· Τὶ ζῷον ἐν ὅλῳ τῷ γελασικῷ. Ἐκ τῦ Κατὰ παντὸς καὶ Κατά τινος. Τὸ γελασικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπε· Ὁ ἄνθρωπος κατά τινος ζώε· Τὸ γελασικὸν κατά τινος ζώε. Καὶ ἔτω· Τὸ γελασικὸν, παντὶ ἀνθρώπῳ. Ὁ ἄνθρωπός τινι ζώῳ· Τὸ γελασικόν τινι ζώῳ. Δυνατὸν δὲ καὶ ἀντὶ τῦ Τίς προσδιορισμῦ προσλαβεῖν ὡρισμένον τι πρόσωπον τῶν καθ' ἕκασα, καὶ τα αὐτὰ πάλιν συναγαγεῖν. οἷον ὁ Σωκράτης, ἄνθρωπος· Πᾶς ἄνθρωπος, γελασικὸν· ὁ Σωκράτης ἄρα γελασικόν. καὶ πάλιν· Τὸ γελασικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπε· Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τῦ Σωκράτες· Τὸ γελασικὸν ἄρα κατὰ τῦ Σωκράτες.

Τέταρ-

Τέταρτος Τρόπος τῦ πρώτε Σχήματος, ὃς ἐξ ἀποφατικῆς καθόλε τῆς Μείζονος, καὶ καταφατικῆς μερικῆς τῆς Ἐλάτλονος συμπεραίνει μερικὸν ἀποφατικὸν, οἷον, ἐκ τῦ Κατὰ μηδενὸς, καὶ Κατά τινος. Τὸ σολοικίζειν κατ' ἐδενὸς γραμματικῦ. Τὸ γραμματικὸν κατά τινος αἰθίοπος· Τὸ σολοικίζειν καθ' ἑ παντὸς αἰθίοπος. Καὶ ἔτω· Τὸ σολοικίζειν ἐδενὶ γραμματικῷ· Τὸ γραμματικόν, τινὶ αἰθίοπι· Τὸ σολοικίζειν τινὶ αἰθίοπι ἐχ ὑπάρχει, τετέσιν, ἑ παντὶ αἰθίοπι ὑπάρχει. Ἐκ τῦ Ἐν ὅλῳ, καὶ Οὐκ ἐν ὅλῳ. Τὶς αἰθίοψ, γραμματικὸς· Οὐδεὶς γραμματικὸς, σολοικικὸς· Οὐ πᾶς αἰθίοψ σολοικικός. Καὶ ἔτω. Τὶς αἰθίοψ ἐν ὅλῳ τῷ γραμματικῷ· Οὐδεὶς γραμματικὸς ἐν ὅλῳ τῷ σολοικικῇ· (ἐδὲ γάρ ἐστι μέρος τῦ σολοικικῦ ὁ γραμματικὸς· ἀπηλλοτριωμένος δὲ μᾶλλον αὐτῦ.) Τὶς ἄρα αἰθίοψ, ἐκ ἐν ὅλῳ τῷ σολοικικῇ· τετέσιν, Οὐ πᾶς αἰθίοψ ἐν ὅλῳ τῷ σολοικικῇ.

Οὗτοι μὲν ἓν οἱ τέσσαρες Τρόποι τῦ πρώτε Σχήματος, ἐξ ἀληθῶν προτάσεων, ἀληθὲς ἀεὶ συμπεραίνεσιν. ὅθεν καὶ συλλογικοὶ ὀνομάζονται. οἱ δὲ παρ' αὐτὲς ἅπαντες, ἀσυλλόγιστοί εἰσι, διὰ τὸ συνάγειν καὶ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ, τῶν προτάσεων ἐσῶν ἀληθῶν. Ἰδὲ γάρ ἐκ καθόλε καταφατικῆς τῆς Μείζονος, καὶ καθόλε ἀποφατικῆς τῆς Ἐλάτλονος, καὶ ἀληθὲς καὶ ψευδὲς ἐν πρώτῳ συνάγεται σχήματι. Ἀληθὲς μέν· Οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος. Πᾶς ἄνθρωπος ζῷον· Οὐδεὶς λίθος ζῷον· Ψευδὲς δὲ· Οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος· Πᾶς ἄνθρωπος, ἐσία· Οὐδεὶς

λίθος,

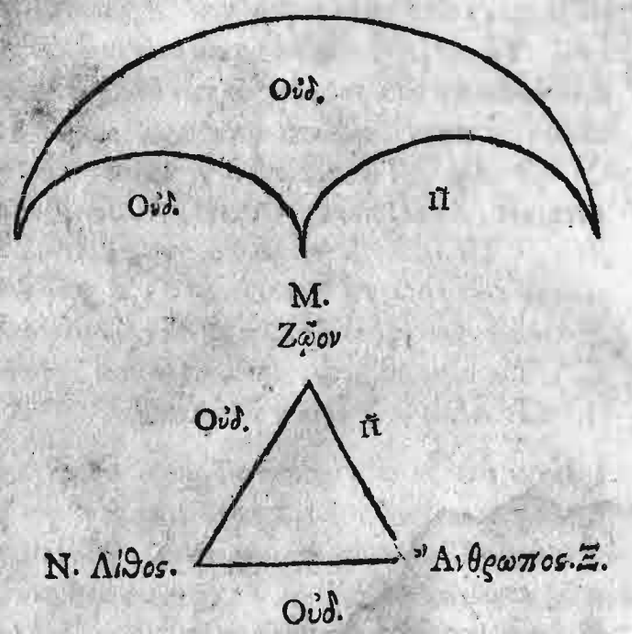
λίθος, ἐσία. Τοιαῦτα συμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις τρόποις τε τοιάτε χήματος, τοῖς μὴ παραδεδομένοις ἡμῖν. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων χημάτων ἐστὶν εὑρεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

Περὶ τε δευτέρε Σχήματος καὶ τρίτε.

Ὅταν ὁ κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος κατηγορῆται καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων· τότε τὸ δεύτερον γίνεται Σχῆμα. Τρόποι δὲ συλλογιστικοὶ καὶ τῆδε τε Σχήματος, τέσσαρες. Πρῶτος μὲν ἓν ἐκ καθόλε κατηγορικῆς, ἤγεν καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος· καὶ καθόλε στερητικῆς, ταυτὸν δ' εἰπεῖν, ἀποφατικῆς τῆς Μείζονος. Συνάγει δὲ Συμπέρασμα καθόλε στερητικόν. οἷον. Ὁ ἄνθρωπος ζῷον. Ὁ λίθος, ἀ ζῷον· Ὁ ἄνθρωπος, ἀ λίθος.

Οὐδ. Π. Οὐδ.
Ἐ γρα ψε.

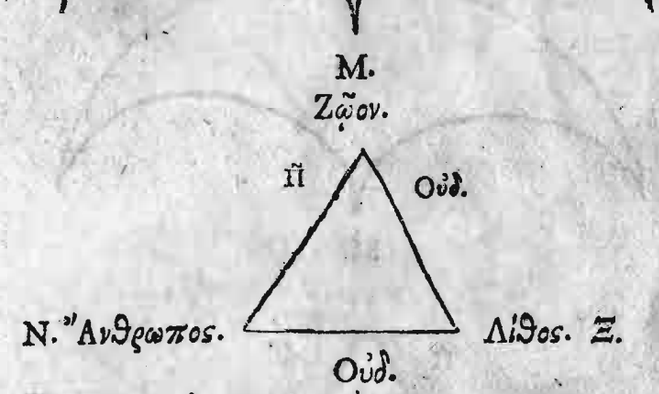

Καὶ πάλιν· Τὸ ζῷον κατ' ἀδενὸς λίθε· Τὸ ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπε· Ὁ λίθος ἄρα κατ' ἀδενὸς ἀνθρώπε. Δεύτερος τρόπος τῆδε τε χήματος, ἐκ καθόλε στερητικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ κατηγορικῆς καθόλε τῆς Μείζονος· Συνάγει δὲ καὶ αὐτὸς καθόλε στερητικόν· οἷον·

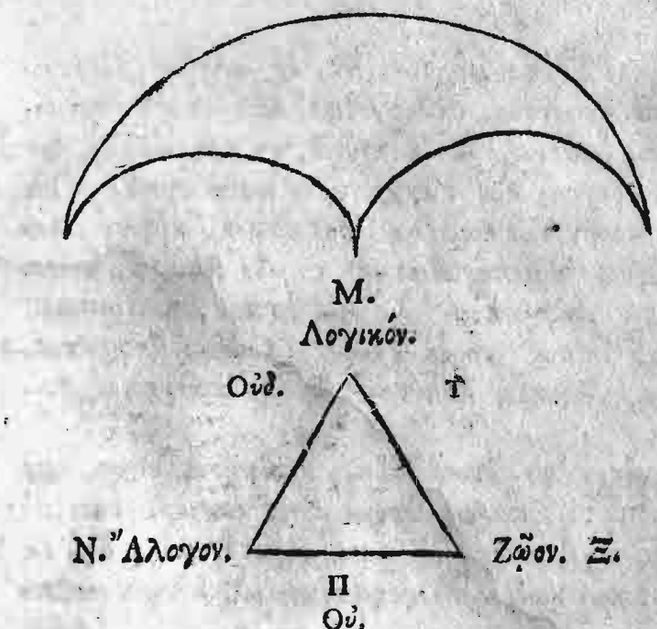
Οὐδεὶς

Οὐδεὶς λίθος, ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος.

Οὐδ.
Π. Οὐδ. Οὐδ.
Κά τε χ.

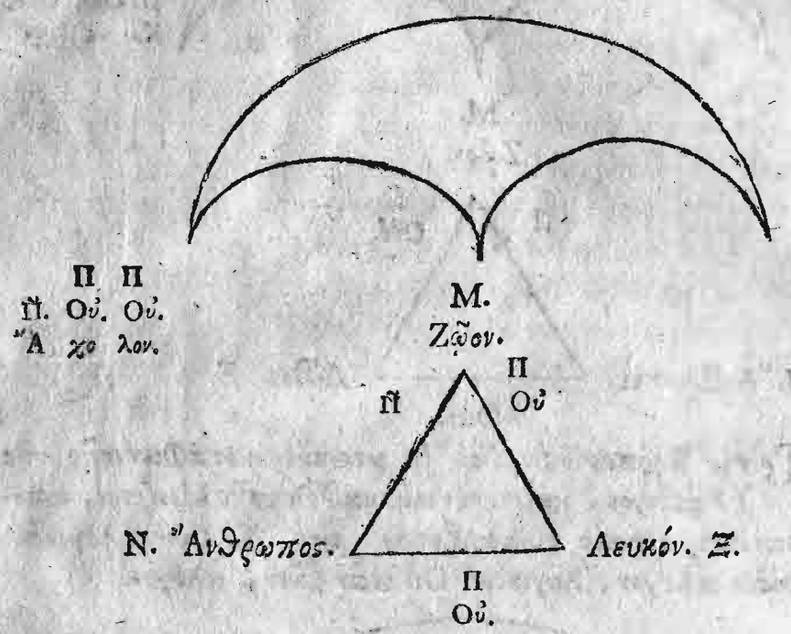

Τρίτος Τρόπος ἐστὶν, ὃς ἐκ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ στερητικῆς καθόλε τῆς Μείζονος, ἀποφατικὸν μερικὸν συλλογίζεται· οἷον· Τὶ ζῷον, λογικόν· Οὐδὲν ἄλογον, λογικόν· Οὐ πᾶν ζῷον, ἄλογον.

Π
Οὐδ. Τ. Οὐ.
Μέ τρι ον.

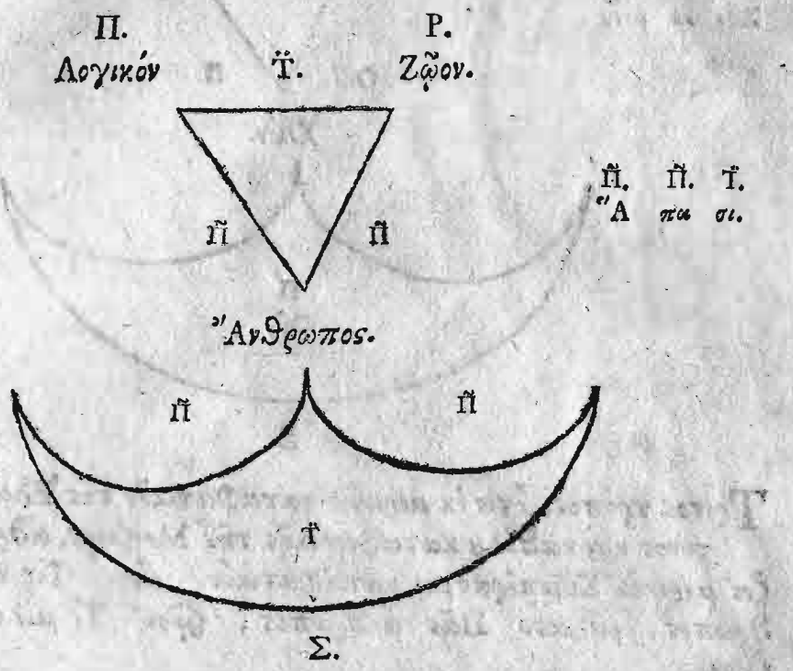
Τέταρτος δὲ Τρόπος ἐστὶν, ὅσις ἐξ ἀποφατικῆς μερικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ καταφατικῆς καθόλε τῆς Μείζονος, συμπεραίνει καὶ αὐτὸς μερικὸν ἀποφατικόν. οἷον. Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Οὐ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος.

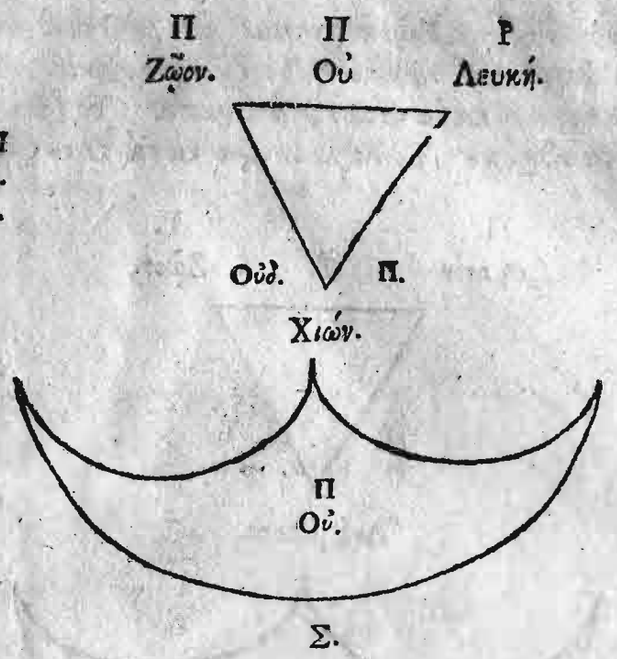
Καὶ ἔτοι μὲν οἱ Τρόποι τὸ Ἀληθὲς, ἐξ ἀληθῶν Προτάσεων συμπεραίνοντες, συλλογισικοὶ καλένταί τε καὶ εἰσίν· οἱ δὲ παρ' αὐτὲς, διὰ τὸ συνάγειν καὶ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ, καὶ λέγονται καὶ τυγχάνεσιν ἀσυλλόγισοι. Ἴδε γὰρ, ἐκ δύω ϛερητικῶν καθόλε Προτάσεων, καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψευδὲς συμπεραίνεται· τὸ μὲν Ἀληθὲς, ἔτως. Οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος· Οὐδεὶς ἵππος, ἄνθρωπος· Οὐδεὶς λίθος, ἵππος· τὸ δὲ Ψευδὲς· Οὐδεὶς ἄνθρωπος, ἵππαται· Οὐδὲν λογικὸν, ἵππαται· Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λογικός.

Σχῆμα δὲ τρίτον ἐστὶν, ὅταν ὁ κοινὸς καὶ μέσος Ὅρος, καὶ ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ὑποκείμενος εἴη. Τρόποι δέ εἰσι τε τρίτε σχήματος, ἕξ. καὶ Πρῶτος μὲν, ὅσις ἐκ δύω καταφατικῶν καθόλε Προτάσεων, μερικὸν καταφατικὸν

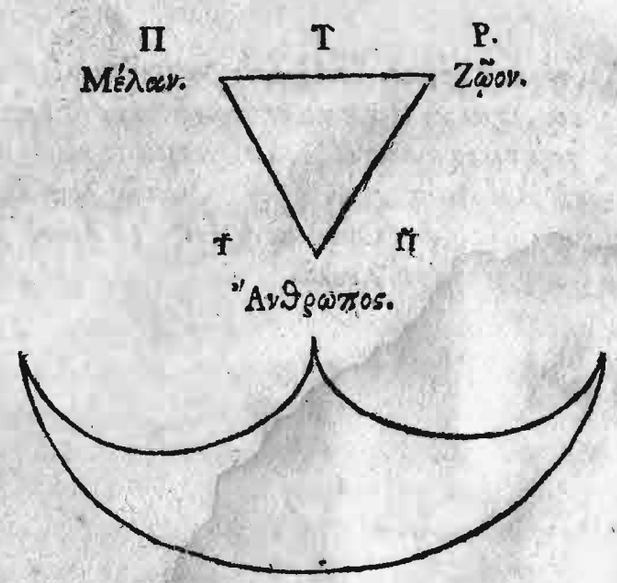
τικὸν συνάγει Συμπέρασμα· οἷον, Ὁ ἄνθρωπος, ζῷον· Ὁ ἄνθρωπος, λογικὸν· Τὶ ζῷον, λογικόν. Καὶ πάλιν, Τὸ λογικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπε. Τὸ ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπε· Τὸ λογικὸν ἄρα κατά τινος ζώε.

Δεύτερος Τρόπος, ὃς ἐξ ἀποφατικῆς καθόλε τῆς Μείζονος, καὶ καθόλε κατηγορικῆς τῆς Ἐλάττονος, μερικὸν ϛερητικὸν συνάγει Συμπέρασμα. οἷον· Πᾶσα χιὼν, λευκὴ· Οὐδεμία χιὼν, ζῷον· Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῷον. Καὶ πάλιν. Τὸ ζῷον Οὐδεμιᾷ χιόνι· Τὸ λευκὸν πάσῃ χιόνι· Τὸ ζῷον; ἃ παντὶ λευκῷ.

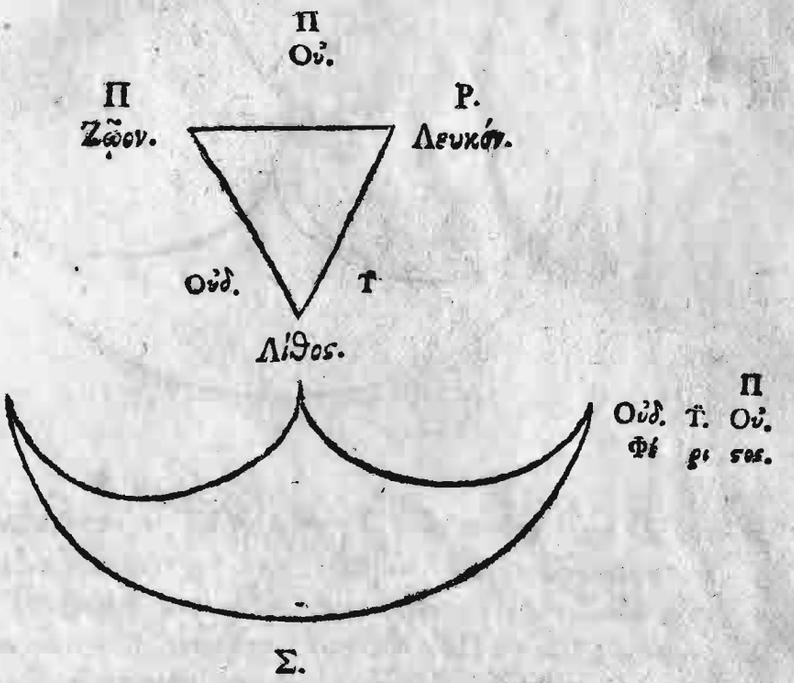

Τρίτος τρόπος, ὅσις ἐκ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος καὶ καθόλε καταφατικῆς τῆς Μείζονος, ἀθροίζει μερικὸν Συμπέρασμα καταφατικόν. οἷον. Τὶς ἄνθρωπος, μέλας. Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· Τὶ μέλαν, ζῶον.

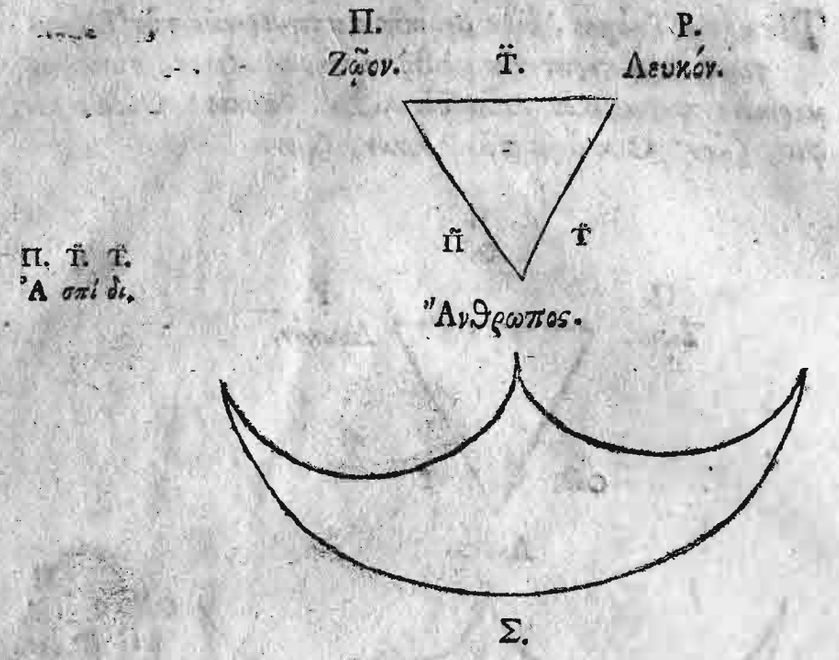
Τέταρ-

Τέταρτος Τρόπος, ὁ ἐκ μερικῆς κατηγορικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ σερητικῆς καθόλε τῆς Μείζονος, συνάγων μερικὸν ἀποφατικόν· οἷον Τὶς λίθος, λευκός· Οὐδὶς λίθος, ζῶον· Οὐκ ἄρα πᾶν λευκὸν, ζῶον.

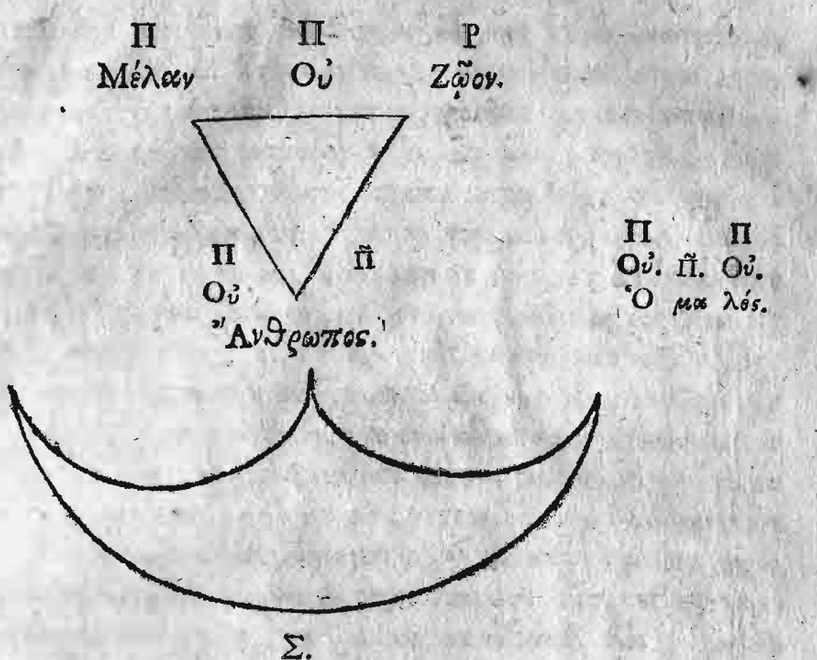
Πέμπλος Τρόπος, ὁ ἐκ καθόλε καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Μείζονος, συμπεραίνων μερικὸν κατηγορικόν· οἷον Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· Τὶς ἄνθρωπος, λευκός. Τὶ ζῶον, λευκόν.

Ζῶον.

Ἕκτος δὲ καὶ τελευταῖος Τρόπος ἐστὶν, ὁ ἐκ καθόλε κατηγορικῆς τῆς Ἐλάττονος, καὶ στερητικῆς ἐπὶ μέρες τῆς Μείζονος, μερικὸν συλλογιζόμενος ἀποφατικὸν Συμπέρασμα· οἷον, Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Οὐ πᾶς ἄνθρωπος, μέλας· Οὐ πᾶν ζῷον, μέλαν. Δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλως, ἐκ τῦ Ἐν ὅλῳ καὶ Οὐκ ἐν ὅλῳ, συναγαγεῖν τὸς τῦ δευτέρε καὶ τρίτε Σχήματος Συλλογισμὸς ἅπαντας· ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τῦ Κατὰ παντὸς, καὶ Κατ' ἐδενός, καθὼς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, καὶ ἡμεῖς ὑποδείγματος ἕνεκα κοινῦ καὶ καθολικῦ πεποιήκαμεν.

Μέλαν

Ἰδὲ τοίνυν καὶ τῦ τρίτε Σχήματος αἱ πᾶσαι συλλογιστικαὶ Συζυγίαι δεδήλωνται, καὶ ἐκ ἔστιν ἄλλη τις παρ' αὐτὰς τὸ ἀληθὲς ἀναγκαίως ἀεὶ συμπεραίνεσα. Ταῦτα μὲν ἓν εἴρηται περὶ τῶν ἐκ διωρισμένων Προτάσεων συνισαμένων Συζυγιῶν συλλογιστικῶν. Περὶ δὲ τῶν ἐχόντων καὶ ἀδιορίστες Προτάσεις Συλλογισμῶν, ἱκανὰ τὰ προειρημένα περὶ τῶν τοιάτων ἀδιορίστων προτάσεων. πλὴν κἀν τοῖς ἔχεσι καὶ ἀδιορίστες Προτάσεις Συλλογισμοῖς, ἀναγκαῖον τῇ χείρονι τῶν προτάσεων ἕπεσθαι τὸ Συμπέρασμα. χείρων δὲ τῆς Διωρισμένης ἡ Ἀδιόριστος· ὥσπερ καὶ τῆς Κατηγορικῆς ἡ Στερητικὴ, καὶ τῆς Καθόλε ἡ Μερική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

Περὶ τῆς τῦ δευτέρε καὶ τρίτε Σχήματος Ἀναγωγῆς εἰς τὸ πρῶτον Σχῆμα, καὶ περὶ τῆς εἰς Ἀδύνατον Ἀπαγωγῆς.

Τῶν Συλλογισμῶν, οἱ μὲν ἐκλήθησαν τέλειοι, οἱ δὲ ἀτελεῖς. Τέλειοι μὲν, οἱ τῦ πρώτε σχήματος· Ἀτελεῖς δὲ, οἱ τῦ δευτέρε καὶ τρίτε. Καὶ τέλειοι μὲν οἱ τῦ πρώτε σχήματος ὠνομάσθησαν,

μάθησαν, διότι τὴν δεῖξιν εὐθεῖαν ποιῦνται καὶ φανερὰν, αὐτοὶ καθ' ἑαυτὰς· καὶν ἀπὸ τῦ Ἐν ὅλῳ· καὶν ἀπὸ τῦ Κατὰ παντὸς συλλογίζωνται (καὶ γὰρ ἐξ ἑνὸς ἄκρε πρὸς θάτερον, διὰ τῦ μέσε γίνονται καὶ κοινῦ.) Καὶ ὅτε μὲν ἐκ τῦ Κατὰ παντὸς συμπεραίνσι, πρὸς τὸν ἐλάτλω καὶ ἔχατον ὅρον ἐκ τῦ πρώτε καὶ μείζονος φέρονται, δι' αὐτῦ τῦ μέσε τε καὶ κοινῦ· ὃς δὴ κοινὸς καὶ μέσος, τῦ μείζονος μὲν ἐλάτλων, τῦ ἐλάτλονος δὲ μείζων ἐσί· κἀντεῦθεν φύσεως ἀκολεθίαν καὶ τάξιν ἐξεικονίζσιν· ἐπεὶ καὶ ἡ φύσις, ἐκ τῶν καθολικωτέρων καὶ ἁπλεςέρων, ἐπὶ τὰ μερικώτερα καταβάνει καὶ συνθετώτερα. Ὅταν δ' ἐκ τῦ ἐν ὅλῳ συλλέγωσι, τότε τὴν σαφεςέραν, καὶ τῇ αἰθήσει γνωριμωτέραν ὁδεύοντες, ἐκ τῦ ἐλάτλονος ὅρε διὰ τῦ μέσε πάλιν εὐτάκλως ἔρχονται πρὸς τὸν μείζω· καὶ ἕτως ἑκατέρωθεν τῆς εὐθείας καὶ φανερᾶς ὲ διαμαρτάνσι δείξεως· ἀλλ' ἄνωθέν τε κάτω, καὶ κάτωθεν ἄνω κλημακιδὸν τὸ ἀναγκαῖον δεικνύσι, καὶ τὴν συνθετικὴν μιμέμενοι, καὶ τὴν ἀναλυτικήν· Οὕτω μὲν ἕν καὶ διὰ ταῦτα, τὸ πρῶτον Σχῆμα Τέλειον κέκληται.

Τὸ Δεύτερον δὲ καὶ Τρίτον ἐρρέθησαν Ἀτελῆ, διότι τὴν δεῖξιν ἐκ εὐθεῖαν ποιῦνται καὶ φανερὰν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ· σκολιὰν δὲ μᾶλλον καὶ κεκρυμμένην· ἔτε πρὸς φύσιν, ἔτε πρὸς αἴθησιν βλέποντα. Τὸ μὲν γὰρ δεύτερον Σχῆμα τὴν δεῖξιν ποιέμενον ἐκ τῦ Κατὰ παντὸς, ἐκ τῶν καθολικωτέρων ἐπὶ τὰ μερικώτερα φέρεται· καὶ αὖθις ἀναποδίζει, καὶ ὀπισθοδρομεῖ· καὶ οἷον ἀποπλανηθὲν τῦ ὀρθῦ, πάλιν ἐκ τῶν προτέρων [καὶ] καθολικωτέρων ἀρχῶν ἐπ' ἄλλα φέρεται μερικώτερα. Ὅταν δ' ἐκ τῦ Ἐν ὅλῳ συνάγῃ τῦτο τὸ χῆμα τὸ δεύτερον, τότε ἐκ τῶν μερικωτέρων ἐπὶ τὰ καθολικώτερα προερχόμενον, παλιμπόρευτον γίνεται, καὶ τῆς προτέρας ἀρχῆς οἷον ἐπιλαθόμενον, ἐξ ἑτέρας φέρεται πρὸς τὸ πρῶτον Κατάντημα· καὶ ἕτω τὴν δεῖξιν συνεχραμμένην καὶ συγκεχυμένην ἐργάζεται.

Τἀμπαλιν δὲ τάτῳ τῷ Σχήματι πάσχει τὸ Τρίτον· ἐκ μὲν τῦ κατὰ παντὸς, δύο τὰς ἀρχὰς ἔχον· ἓν δὲ τὸ

τὸ Κατάντημα μερικώτερον τῶν Ἀρχῶν· ἐκ δὲ τῦ Ἐν ὅλῳ, μίαν μὲν τὴν Ἀρχὴν, δύο δὲ τὰ Καταντήματα καθολικώτερα τῆς τοιαύτης ἀρχῆς. Ἐπεὶ γᾶν τὰ δύο Σχήματα τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, ἐφικέσθαι τῆς εὐθείας δείξεως ὲ δεδύνηνται, καὶ ἀτελῆ τὲντεῦθεν ἐκλήθησαν· δέονται πρὸς τελείωσιν, εἴτεν πρὸς τὴν εἰς τὸ εὐθὲς τῆς δείξεως ἄνοδον, Ἀντιστροφῶν τε ἁπλῶν, καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον καὶ ἄτοπον Ἀπαγωγῆς.

Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη Ἀπαγωγὴ, ὅταν τινὸς οἱονεὶ τῷ τῦ συλλογισμῦ συμπεράσματι ἀντιλέγοντος, ἢ μιᾷ τινι τῶν Προτάσεων τεθείσῃ τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον· κἀντεῦθεν συναχθείσῃ ἀδυνατόντι καὶ ἄτοπον· ἀδύνατον μὲν, ὡς πρὸς τὸ πρᾶγμα· ἄτοπον δὲ, ὡς πρὸς τὸν λόγον· οἷον ἐπὶ τῦ παρόντος συλλογισμῦ· Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον. Οὐ πᾶν ἄρα λευκὸν, ἄνθρωπος. Εἴτις ἐνστήσαιτο μὴ ἀληθὲς εἶναι τὸ· Οὐ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· ἔστω ἀντιφατικῶς αὐτῷ ἀντικείμενον ἀληθὲς, τὸ, Πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος. (ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν ὄντων τε καὶ μὴ ὄντων, θάτερον μόριον τῆς Ἀντιφάσεως ἀληθὲς, τὸ δ' ἄλλο ψευδές.) Εἰ τοίνυν τὸ, Οὐ πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος, εἴη Ψευδές· ἔστω δὴ Ἀληθὲς ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀντιφατικῶς αὐτῷ ἀντικείμενον, ὅπερ ἐσι τὸ, Πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· ἀντίκεινται γὰρ ἀντιφατικῶς ἀλλήλαις ἡ Πᾶς, καὶ ἡ Οὐ πᾶς· καὶ πάλιν ἡ Τὶς, καὶ ἡ Οὐδείς. Εἰ τοίνυν διὰ τὴν ἔνστασιν, Πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· ἦν δὲ μία Πρότασις τῦ τεθέντος συλλογισμῦ, τὸ, Πᾶς ἄνθρωπος ζῷον· λαβόντες τὴν τοιαύτην πρότασιν, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐνστάσεως τῦ ἀντιλέγοντος, τοιῦτον ποιήσομεν Συλλογισμόν· Πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Πᾶν λευκὸν, ζῷον. Ἀλλ' ἦν καὶ Οὐ πᾶν λευκὸν ζῷον Πρότασις ὡμολογημένη κατὰ τὸν πρότερον συλλογισμόν· ἔτω γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος ὁ Συλλογισμός· Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· ἢ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος. Διὰ γᾶν τὴν ἔνστασιν ἠκολέθησε, τὸ, Πᾶν λευκὸν εἶναι ζῷον. Πᾶν δὲ λευκὸν, ζῷον εἶναι, καὶ Οὐ πᾶν λευκὸν ζῷον εἶναι, ἀδύνατον τῇ Φύσει τῦ πράγματος, καὶ ἄτοπον τὸ λέγειν

ὅλην

ὅλην τὴν Ἀντίφασιν Ἀληθεύειν ὁμῦ ἐπὶ τῦ αὐτῦ καὶ ἑνός· τετέσιν, ὁ τοιῦτος λόγος οὐκ ἔχει τόπον καὶ χώραν παραδοχῆς, ἀλλ' ἔσι παντελῶς ἀπαράδεκτος· τὸ ἀδύνατόν τε καὶ ἄτοπον, τῇ ἐνστάσει τῦ ἀντιλέγοντος ἠκολόθησεν. Ὅθεν ψευδὲς μὲν τὸ τῆς ἐνστάσεως, ἀληθὲς δὲ τὸ συμπέρασμα τῦ προτέρε συλλογισμῦ, τὸ, Οὐ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος. Τὸ δ' αὐτὸ ἀδύνατόν τε καὶ ἄτοπον ἕπεται, καὶ Προτάσεως εἴτε τῆς ἐλάτ[τ]ονος, εἴτε τῆς μείζονος ληφθείσης ψευδῦς ἐν συλλογισμῷ, σωζομένε τῦ χήματος ὑγιῦς. Τῦτον μὲν ἓν τὸν τρόπον ἡ εἰς ἀδύνατον τελεῖται Ἀπαγωγή.

Καιρὸς δὲ λοιπὸν, τὰς τῦ δευτέρε καὶ τρίτε Σχήματος συλλογιστικὰς Τρόπες, εἰς τὸ πρῶτον Σχῆμα δι' ὑποδειγμάτων ἀναγαγεῖν. Πρῶτος τοίνυν Τρόπος τῦ δευτέρε Σχήματος. Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Οὐδεὶς λίθος, ζῷον· Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. Τέτε δὴ τῦ συλλογισμῦ τὴν μείζω πρότασιν ἀντιστρέψαντες, τὸν δεύτερον τρόπον τῦ πρώτε σχήματος ἐκτελέσομεν. Ἐπεὶ γὰρ ἡ Οὐδεὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν· εἰ Οὐδεὶς λίθος, ζῷον· καὶ Οὐδὲν ζῷον, λίθος· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῷον. Εἰ Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· καὶ Οὐδὲν ζῷον, λίθος· Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. Καὶ ἕτω μὲν δι' ἀντιστροφῆς ὁ πρῶτος Τρόπος τῦ δευτέρε Σχήματος, εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγεται Σχῆμα· Διὰ δὲ τῆς εἰς ἀδύνατον Ἀπαγωγῆς, ἕτως. Εἴπερ ἐκ ἀληθὲς τὸ, Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος ἐσίν· ἔσαι δὴ, Τὶς ἄνθρωπος λίθος· ἔσι δὲ καὶ Οὐδεὶς λίθος, ζῷον· συνάγεται ἄρα κατὰ τὸν τέταρτον Τρόπον τῦ πρώτε Σχήματος· Οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον. Εἰ γὰρ Τὶς ἄνθρωπος λίθος· Οὐδεὶς δὲ λίθος, ζῷον· Οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον. Ὑπέκειτο δὲ καὶ Πᾶς, ὅπερ ἄτοπον.

Ὁ δεύτερος Τρόπος τῦ δευτέρε Σχήματος, διὰ δύω ἀντιστροφῶν εἰς τὸν δεύτερον Τρόπον τῦ πρώτε Σχήματος ἀναχθήσεται· οἷον, Οὐδεὶς λίθος, ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος. Ἀντεστράφθω ἡ Ἐλάτ[τ]ων. Εἰ Οὐδεὶς λίθος, Ζῷον· καὶ Οὐδὲν ζῷον, λίθος· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῷον. Εἰ Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· καὶ

καὶ Οὐδὲν ζῷον, λίθος· Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. Ἀλλ' ἐκ ἦν τῦτο συμπέρασμα τῦ προτέρε συλλογισμῦ. Δεῖ τοίνυν κἀνταῦθα ἑτέρας ἀντιστροφῆς. Εἰ Οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος· καὶ Οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος. Διὰ τῆς εἰς ἄτοπον Ἀπαγωγῆς, ἕτως. Εἰ ἐκ ἔσι τὸ, Οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος ἀληθὲς· ἔσαι δὴ τὸ. Τὶς λίθος, ἄνθρωπος· ἔσι δὲ καὶ Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· καὶ συνάγεται, Τὶς λίθος, ζῷον. Ὑπέκειτο δὲ, καὶ Οὐδεὶς λίθος, ζῷον· ὅπερ ἄτοπον.

Ὁ τρίτος Τρίπος τῦ δευτέρε Σχήματος, εἰς τὸν τῦ πρώτε Σχήματος τέταρτον Τρόπον, ἕτω δι' ἀντιστροφῆς ἀναχθήσεται· Τὶ ζῷον, λογικὸν· Οὐδὲν ἄλογον, λογικόν· Οὐ πᾶν ζῷον, ἄλογον. Ἀντεστράφθω ἡ Μείζων. Εἰ Οὐδὲν ἄλογον, λογικὸν· καὶ Οὐδὲν λογικὸν, ἄλογον· Τὶ δὲ ζῷον, λογικόν. Εἰ Τὶ ζῷον, λογικὸν· καὶ Οὐδὲν λογικὸν, ἄλογον· Οὐ πᾶν ζῷον, ἄλογον. Διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον Ἀπαγωγῆς. Εἰ ψευδὲς ἐσι, τὸ, Οὐ πᾶν ζῷον, ἄλογον· ἔσαι δὴ ἀληθὲς, τὸ. Πᾶν ζῷον, ἄλογον. Ἔσι δὲ κείμενον, καὶ Οὐδὲν ἄλογον, λογικὸν· Οὐδὲν ἄρα ζῷον, λογικόν. Ὑπέκειτο δὲ, καὶ Τὶ ζῷον, λογικόν· ὅπερ ἀδύνατον.

Ὁ τέταρτος Τρόπος τῦ δευτέρε Σχήματος, εἰς τὸ πρῶτον ἀναχθήσεται Σχῆμα, ἐθαμῶς μὲν δι' ἀντιστροφῆς· διὰ μόνης δὲ τῆς εἰς ἄτοπον Ἀπαγωγῆς. Οὗτος γὰρ, ἐκ τῆς Οὐ πᾶς συνίσαται καὶ τῆς Πᾶς. Ἀλλ' ἡ Πᾶς πρὸς τὴν Τὶς ἀντιστρέφει. Δύω δὲ μερικαὶ προτάσεις, μήτοιγε καὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ἐδὲ κατ' ἄλλο χῆμα συλλογισμὸν ἀπαρτίζσιν. Ὅθεν δι' ἀντιστροφῆς ὁ τοιῦτος τρόπος τῦ δευτέρε χήματος, ἐ δύναται πρὸς τὸ πρῶτον ἐπανελθεῖν. Ἐπανέρχεται δὲ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον Ἀπαγωγῆς· οἷον Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος ζῷον· ἐκ ἄρα Πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος. Εἰ ἐκ ἔσι τῦτο. ἔσαι Πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος, ἔσι δὲ καὶ Πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· Εἰ Πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῷον· Πᾶν ἄρα λευκὸν, ζῷον. Ὑπέκειτο δὲ καὶ Οὐ πᾶν, ὅπερ ἄτοπον. Οὕτω μὲν ἓν τὸ δεύτερον χῆμα εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγεται.

Τὸ τρίτον δὲ ἕτως. Ὁ πρῶτος Τρόπος τῦ τρίτε Σχήματος. Πᾶς ἄνθρωπος ζῷον· Πᾶς ἄνθρωπος, λογικὸν·

Τὶ ζῶον, λογικόν. Ἀντεξαφθω ἡ Ἐλάττων. Εἰ Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· καὶ Τὶ ζῶον, ἄνθρωπος· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, λογικὸν· Τὶ ζῶον ἄρα λογικόν. Εἰ μή Τι ζῶον λογικὸν· Οὐδὲν ζῶον, λογικόν· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον. Εἰ Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον· καὶ Οὐδὲν ζῶον, λογικὸν· Οὐδεὶς ἔσαι ἄνθρωπος λογικός. Ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ Πᾶς.

Ὁ δεύτερος Τρόπος τε τρίτε Σχήματος· Πᾶσα χιὼν, λευκὴ· Οὐδεμία χιὼν, ζῶον· Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῶον. Ἀντεξαφθω ἡ Ἐλάττων· Εἰ Πᾶσα χιὼν, λευκὴ· καὶ Τὶ λευκὸν, χιὼν· Οὐδεμία δὲ χιὼν, ζῶον· Οὐ πᾶν ἄρα λευκὸν, ζῶον. Εἰ μὴ τὸ· Πᾶν λευκὸν, ζῶον· ἔσι δὲ καὶ Πᾶσα χιὼν, λευκή. Τοίνυν εἰ Πᾶσα χιὼν, λευκὴ· Πᾶν δὲ λευκὸν, ζῶον· Πᾶσα χιὼν ἄρα ζῶον· ἦν δὲ καὶ Οὐδεμία χιὼν, ζῶον.

Ὁ τρίτος Τρόπος· Τὶς ἄνθρωπος, μέλας· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· Τὶ μέλαν, ζῶον· Ἀντεξαφθω ἡ Ἐλάττων. Εἰ Τὶς ἄνθρωπος, μέλας· καὶ Τὶ μέλαν, ἄνθρωπος· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· ὥσε Τὶ μέλαν, ζῶον. Εἰ τὸ ψευδὲς, Οὐδὲν μέλαν, ζῶον· Τὶς δὲ ἄνθρωπος, μέλας. Εἰ Τὶς ἄνθρωπος, μέλας· καὶ Οὐδὲν μέλαν, ζῶον· Οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον. Ἦν δὲ καὶ Πᾶς.

Ὁ τέταρτος Τρόπος· Τὶς λίθος, λευκὸς· Οὐδεὶς λίθος, ζῶον· Οὐ πᾶν λευκὸν, ζῶον. Ἀντεξαφθω ἡ ἐλάττων. Εἰ Τὶς λίθος, λευκὸς· καὶ Τὶ λευκὸν, λίθος· Οὐδεὶς δὲ λίθος, ζῶον· Οὐ πᾶν ἄρα λευκὸν, ζῶον. Εἰ τὸ ἐκ ἔσιν· ἔσαι Πᾶν λευκὸν, ζῶον· ἔσι δὲ καὶ Τὶς λίθος λευκός. Εἰ Τὶς λίθος, λευκός· Πᾶν δὲ τὸ λευκὸν Ζῶον· Τὶς λίθος, ζῶον. Ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ Οὐδείς.

Ὁ πεμπτος Τρόπος· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· Τὶς ἄνθρωπος, λευκός· Τὶ ζῶον, λευκόν· Ἀντεξαφθω ἡ Μείζων. Εἰ Τὶς ἄνθρωπος, λευκὸς· καὶ Τὶ λευκὸν, ἄνθρωπος· Πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· Τὶ ἄρα λευκὸν, ζῶον. Ἀντεξαφθω καὶ τὸ Συμπέρασμα. Εἰ Τὶ λευκὸν, ζῶον· καὶ Τὶ ζῶον, λευκόν.

Ὁ ἕκτος Τρόπος καὶ ὕσατος· Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· Οὐ πᾶς ἄνθρωπος, μέλας· Οὐ πᾶν ζῶον, μέλαν. Ἀλλ,

Ἀλλ' ἔτος ὁ τρόπος πρὸς τὸ πρῶτον Σχῆμα δι' ἀντιστροφῆς ἐκ ἀνάγεται· γίνεται γὰρ ἐκ δύω μερικῶν προτάσεων, πρὸς τὴν Τὶς ἀντιστρεφέσης τῆς Πᾶς. Ὅθεν διὰ μόνης τῆς εἰς ἀδύνατον τελειῦται Ἀπαγωγῆς. Εἰ γὰρ ψευδὲς τὸ, μὴ πᾶν ζῶον εἶναι μέλαν, ἀληθὲς ἂν εἴη, τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον· ἦγεν τὸ πᾶν ζῶον εἶναι μέλαν. Ἀλλ' ἦν καὶ Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. Εἰ τοίνυν Πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· Πᾶν δὲ ζῶον, μέλαν· Πᾶς ἄνθρωπος, μέλας. Ὑπέκειτο δὲ, καὶ τὸ Οὐ πᾶς· ὅπερ ἄτοπον.

Δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλως ἐκ τῆς Ἐν ὅλῳ, καὶ Οὐκ ἐν ὅλῳ ποιήσαθαι τὴν εἰς τὸ πρῶτον Σχῆμα τῶν λοιπῶν δύω Σχημάτων ἀναγωγήν. Ὡσαύτως [δὲ] καὶ ἀπὸ τῆς Κατὰ παντὸς καὶ Κατ' Οὐδενὸς· κἂν τε δι' ἀντιστροφῆς ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ ἐκπεραίνοιτο, κἂν τε διὰ τῆς εἰς ἄτοπον Ἀπαγωγῆς.

Ἀλλ' ἐπεὶ Φιλοσοφία, καθὰ πολλάκις εἴρηται, τὰ Καθόλε ζητεῖ, καὶ περὶ αὐτὰ καταγίνεται· Μερικὰ δὲ συνάγεσιν ὅ, τε τρίτος καὶ ὁ τέταρτος Τρόπος τῆ πρώτε Σχήματος, ἀνάγονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τὲς ἐν τῷ αὐτῷ πρώτῳ χήματι τὸ καθόλε συνάγοντας· τὸν πρῶτον τρόπον φημὶ καὶ τὸν δεύτερον· πρότερον τῇ δι' ἀδυνάτε δείξει, πρὸς τὲς ἐν δευτέρῳ χήματι τὸ καθόλε συνάγοντας ἀναγόμενοι· καὶ δι' αὐτῶν ἔνιοτε, πρὸς τὲς τῆ πρώτε Σχήματος καθόλε συλλογισμὲς· οἷον ὁ τρίτος Τρόπος τῆ πρώτε Σχήματος· Τὶ ζῶον, ἄνθρωπος· Πᾶς ἄνθρωπος, γελασικόν· Τὶ ζῶον, γελασικόν. Εἰ μὴ ἔσι Τὶ ζῶον γελασικόν· Οὐδὲν ζῶον, ἔσαι γελασικόν. ἔσι δὲ καὶ Πᾶς ἄνθρωπος, γελασικόν· καὶ συνάγεται κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον τῆ δευτέρε Σχήματος, Οὐδὲν ζῶον, ἄνθρωπος. Ὑπέκειτο δὲ, καὶ Τὶ ζῶον, ἄνθρωπος. Ὁ τέταρτος Τρόπος τῆ πρώτε Σχήματος. Τὶς αἰθίοψ, γραμματικός· Οὐδεὶς γραμματικὸς, σολοικισός· Οὐ πᾶς αἰθίοψ, σολοικισής. Εἰ μὴ τῆτο, Πᾶς αἰθίοψ, σολοικισής· ἔσι δὲ καὶ Οὐδεὶς γραμματικὸς, σολοικισής. Συνάγεται τοίνυν ἐν δευτέρῳ τρόπῳ τῆ δευτέρε χήματος, Οὐδεὶς αἰθίοψ γραμματικός. ὑπέκειτο δὲ καὶ Τὶς. Ἐπεὶ τοίνυν

τοίνυν ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος Τρόπος τε πρώτε Σχήματος εἰς τὰς τε δευτέρε χήματος ἀναφέρονται καθόλε Συλλογισμὰς· ἔτοι δὲ πάλιν ἀνάγονται πρὸς τὰς ἐν τῷ πρώτῳ χήματι, τὸ καθόλε συνάγοντας· καθάπερ προυπεδείξαμεν· εὔδηλον ὅτι καὶ ὁ τρίτος τρόπος τε πρώτε χήματος καὶ ὁ τέταρτος εἰς τὰς ἐν αὐτῷ τῷ πρώτῳ χήματι τὸ καθόλε συμπεραίνοντας ἀναχθήσονται. Εἰ πάντες δὲ Συλλογισμοὶ πρὸς τὸ πρῶτον ἀναφέρονται χῆμα· (καὶ τετο γὰρ ὑποδέδειχται.) καὶ πρὸς τὸν πρῶτον ἄρα καὶ δεύτερον Τρόπον τε πρώτε χήματος ἀναβιβασθήσονται σύμπαντες, καὶ ἐδὲν εὑρεθήσεταί πε συμπέρασμα μερικον, κατὰ ταύτην τὴν μέθοδον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΣ'.

Περὶ τῶν ὑποθετικῶν Συλλογισμῶν.

Πᾶς ὑποθετικὸς Συλλογισμὸς, Ἡγέμενον ἔχει τι καὶ Ἑπόμενον. Πρόσληψιν καὶ Συμπέρασμα. Τὸ δ' ἡγέμενον καὶ τὸ ἑπόμενον, Ἡ κατά τινα συνεχῆ καὶ ἀδιάσπαστον ἀκολουθίαν προάγονται, καὶ λέγονται ὁμῶ Συνημμένον, ὅτε καὶ τὸ ἑπόμενον ἓν πρᾶγμά ἐστιν· Ἢ κατὰ διάκρισιν προφέρονται καὶ διάστασιν, καὶ ὁμῶ λέγονται Διεζευγμένον· ὅτε καὶ τὸ ἑπόμενον ἐκ διαφόρων πραγμάτων συνέστηκεν. οἷον· Εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶον ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ζῶον ἄρα ἐστί. τὸ μὲν, εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καλεῖται Ἡγέμενον· τὸ δὲ, καὶ ζῶόν ἐστιν, Ἑπόμενον λέγεται· διότι τὸ ζῶον ἕπεται τῷ ἀνθρώπῳ συνεισφερόμενον· ὁ δ' ἄνθρωπος ἡγεῖται τε ζώε συνεισφέρων αὐτό. Πάντοτε δὲ τὸ Ἑπόμενον, ἢ ἐπὶ πλέον, ἢ ἐπίσης εἶναι τε Ἡγεμένε χρεών· ἐπ' ἔλατον δὲ ἐδέποτε. Τετο δ' ὅλον, εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστι, Συνημμένον κατονομάζεται, διὰ τὸ συνῆφθαι ἀλλήλοις τὸ ἡγέμενόν τε καὶ τὸ ἑπόμενον. Τὸ δ' ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι, Πρόσληψις καλεῖται, καί γε Μετάληψις. Δηλῶσι δὲ καὶ ἀμφότερα τὰ ὀνόματα, τὸ

δὶς

δὶς λαμβάνεθαι τὸ αὐτό. Τὸ δὲ, καὶ ζῶον ἄρα ἐστί, τετο Συμπέρασμα.

Πάλιν ὁ δέκα, ἢ ἄρτιός ἐστιν, ἢ περιττός· ἀλλὰ μὴν ἃ περιττός· ἄρτιος ἄρα. Ἡγέμενον μὲν ὁ δέκα· Ἑπόμενον δὲ, τὸ, ἢ ἄρτιός ἐστιν, ἢ περιττός. Τετο δ' ὅλον, τὸ, ὁ δέκα ἢ ἄρτιός ἐστιν, ἢ περιττός, καλεῖται Διεζευγμένον. θεωρεῖται γὰρ ἐνταυθοῖ, διαχωρισμὸς καὶ διάζευξις.

Πρῶτος μὲν ἓν Τρόπος τῶν Ὑποθετικῶν ὁ κατὰ Συνέχειαν, τῇ θέσει τε ἡγεμένε συνεισάγων τὸ ἑπόμενον· οἷον, Εἰ ἔστι νύξ, ὁ ἥλιος ὑπὸ Γῆν ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἔστι νύξ· ὁ ἥλιος ἄρα ὑπὸ γῆν ἐστιν.

Δεύτερος Τρόπος ὁ κατὰ συνέχειαν, τῇ ἀναιρέσει τε ἑπομένε συναναιρῶν τὸ ἡγέμενον· οἷον, Εἰ τόδε ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶον ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ζῶον ἐκ ἔστιν· ἃ δὲ ἄνθρωπος ἄρα. Ἐν τέτῳ δὲ τῷ τρόπῳ σῴζεται σύμπας ὁ χαρακτὴρ τῆς σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφῆς.

Οὐ δεῖ δὲ νομίζειν ἐν ὁποτερωῦν τέτων τῶν δύω τρόπων, ἀναγκαῖον εἶναι καταφατικῶς πάντοτε λαμβάνειν, τὸ ἡγέμενόν τε καὶ τὸ ἑπόμενον· ἐνδέχεται μὲν γὰρ καὶ ἄμφω καταφατικὰ λαμβάνειν, ὡς ἐπὶ τῶν προσεχῶς εἰρημένων ὑποδειγμάτων· δυνατὸν δὲ καὶ ἄμφω γε ἀποφατικὰ, ἢ τὸ μὲν ἡγέμενον καταφατικὸν, τὸ δ' ἑπόμενον ἀποφατικὸν, ἢ τὸ ἀνάπαλιν· οἷον ἐκ δύω Ἀποφατικῶν ὁ πρῶτος Τρόπος· Εἰ μὴ ἔστι τόδε ζῶον, ἐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ μὴν ἐκ ἔστι ζῶον· ἐδὲ ἄνθρωπος ἄρα ἐστίν. Ἡγέμενον μὲν γὰρ ἐν τέτῳ τῷ ὑποθετικῷ, τὸ, μὴ εἶναι τόδε ζῶον· Ἑπόμενον δὲ, τὸ, μὴ εἶναι ἄνθρωπον. Τῇ θέσει γὲν τε μὴ εἶναι ζῶον, συνεισάγομεν τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον. Ὁ δεύτερος Τρόπος ἐκ τῶν δύω ἀποφατικῶν· Εἰ μὴ ἔστι τόδε ζῶον, ἐδὲ ἀνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι· καὶ ζῶον ἄρα ἐστίν. Ἡγέμενον μὲν ἐν τέτῳ, τὸ, μὴ εἶναι ζῶον· Ἑπόμενον δὲ, τὸ, μὴ εἶναι ἄνθρωπον. Τῇ γὲν ἀναιρέσει τε μὴ εἶναι ἄνθρωπον, ἀναιρεῖται καὶ τὸ μὴ εἶναι ζῶον· ἀναιρεμένε δὲ τε μὴ εἶναι, τίθεται τὸ εἶναι. Ἐξ ἡγεμένε καταφατικε καὶ ἑπομένε ἀποφατικε, πρῶτος Τρόπος ἔτος· Εἰ ἡμέρα ἐστί, νὺξ ἐκ ἔστιν, ἀλλὰ μὴν

ἡμέρα ἐσί, νὺξ ἄρα ὐκ ἔσιν. Ὁ δεύτερος Τρόπος· Εἰ ἔν ἦν ὁ ἄνθρωπος, ἀδέποτ' ἂν ἤλγει· ἀλγεῖ δέ· ὐκ ἄρα ἕν ἐσιν. Ἐξ ἀποφατικῆ ἡγεμένε καὶ καταφατικῆ ἑπομένε. πρῶτος Τρόπος ἔτος. Εἴπερ ὐκ ἔσιν Ἡμέρα, ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐσιν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ὐκ ἔσιν. ὁ ἥλιος ἄρα ὑπὸ γῆν ἐσιν. Ὁ δεύτερος τρόπος. Εἰ ὐκ ἦν ὁ ἄνθρωπος σύνθετος, ἁπλῆν ἂν ἦν καὶ μονοειδὲς τὸ ἰώμενον αὐτόν. ἀλλὰ μὴν ὐκ ἔσιν ἁπλῆν καὶ μονοειδὲς τὸ ἰώμενον αὐτόν. σύνθετος ἄρα ὁ ἄνθρωπος. Οὗτοι μὲν ἓν οἱ δύω τρόποι τῶν ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμῶν, καὶ ἔτω συνίσανται κατὰ συνέχειαν, ὡς εἴρηται, προαγόμενοι.

Τῶν δὲ προφερομένων κατὰ διάσασιν, ἔνθα καὶ διάφορα πράγματα τὸ ἑπόμενον· ὁ μέν ἐσιν ἐξ ἀποφατικῆς συμπλοκῆς τῇ θέσει τῶν τε ἑπομένε ἑνὸς ἀναιρῶν τὸ ἕτερον, ἢ τὰ ἕτερα. Λαμβάνεται δ' ἔτος, Ἢ ἐπὶ τῶν μηδ' ὅλως Ἀντικειμένων πραγμάτων, Ἢ ἐπὶ τῶν Ἀντικειμένων ἐμμέσως, καὶ τὸ μέσον ἐχόντων ἀόριςον. Ἐπὶ τῶν ἐμμέσως Ἀντικειμένων, καὶ ἀόριςον ἐχόντων τὸ μέσον, ἔτως. ὁ Κόραξ, ὐχὶ καὶ λευκὸς καὶ μέλας ἐσίν. ἀλλὰ μὴν μέλας. ὐκ ἄρα λευκός. Καὶ πάλιν· ὁ Κύκνος ὐχὶ καὶ λευκὸς καὶ μέλας ἐσὶ, καὶ κιρρὸς, καὶ φαιός. ἀλλὰ μὴν λευκός. ὐκ ἄρα τὰ λοιπά. Ἐπὶ τῶν ὐκ ἀντικειμένων, ἔτως. Τὸ ὁρώμενον ὐχὶ καὶ Ἄνθρωπος, καὶ Ἵππος, καὶ Βῦς, καὶ Κύων ἐσίν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος. ὐκ ἄρα τὰ ἕτερα. Καὶ ἔτος μὲν τρίτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν.

Τέταρτος, ὁ ἐκ διαζευκτικῆ τῇ θέσει τῶν τε ἑπομένε ἑνὸς, τὸ λοιπὸν ἀναιρῶν ἢ τὰ λοιπά. Λαμβάνεται δ' ἔτος, ἐπί τε τῶν Ἀμέσως ἀντικειμένων, ἐπί τε τῶν ἐμμέσως, ἀλλ' ὡρισμένον ἐχόντων τὸ μέσον. Καὶ ἀμέσως μέν, ὡς, ὁ δέκα ἢ ἄρτιός ἐσιν, ἢ περιτ̀ός· ἀλλὰ μὴν ἄρτιος· ὐκ ἄρα περιτ̀ός. Ἐμμέσως δὲ καὶ Ὡρισμένως· οἷον, Τόδε τῦδε, ἢ μεῖζον ἐσιν, ἢ ἔλατ̀ον, ἢ ἴσον· ἀλλὰ μὴν ἴσον τυχόν· ὐκ ἄρα μεῖζον ὐδ' ἔλατ̀ον.

Πέμπτος Τρόπος, ὁ ἐκ διαζευτικῆ, τῇ ἀναιρέσει τῶν τε ἑπομένε ἑνὸς, ἢ καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὸ ἕν, εἰσφέρων τὸ λοιπόν. Λαμβάνεται δὲ καὶ ἔτος, ἐφ' ὧν καὶ ὁ τέταρτος. οἷον, ὁ Ἐξ ἢ ἄρτιός ἐσιν, ἢ περιτ̀ός· ἀλλὰ μὴν ὐκ ἔσι περιτ̀ός· ἄρτιος ἄρα. Καὶ πάλιν, ὁ ἐξ ἢ τέλειός ἐσιν, ἢ ἀτελὴς, ἢ ὑπερτελής· ἀλλὰ μήν, ὅτ' ἀτελὴς, ἐδ' ὑπερτελής· τέλειός ἐσιν ἄρα.

Οὗτοι τοίνυν οἱ τρεῖς Τρόποι, κατὰ διάζευξιν ὑπάρχοντες καὶ διάσασιν, ἔτω προφέρονται. Καὶ γὰρ ὅτε μηδαμῶς ἀντίκεινται τὰ πράγματα, ἢ ἀντίκεινται μέν, ἀλλ' Ἐμμέσως καὶ τὸ Μέσον ἀόριςον ἔχσιν· ἀδύνατον τότε πᾶσιν ἐπεξελθεῖν, καὶ διὰ τῦτο διαζευκλικῶς ὐκ ἔσι ταῦτα προαγαγεῖν· ὅτ' αὖ τῇ ἀναιρέσει τῦ ἑτέρε ἢ τῶν ἑτέρων εἰσαγαγεῖν τὸ λοιπόν· ὐδὲ γὰρ, εἰ μὴ ἔσιν Ἄνθρωπος, ἤδη Ἵππος ἐσίν· ὅτ' αὖ εἰ ὐκ ἔσι λευκὸς ἢ μέλας, ἔσαι Φαιός. Τοίνυν ἀντὶ μὲν τῦ Διαζευτικῦ, χρηςέον τῇ τῆς ἀποφάσεως συμπλοκῇ. Τῇ θέσει δὲ τῦ ἑτέρε, τὸ ἕτερον ἀναιρετέον, ἢ τὰ ἕτερα· οἷον, ὐχὶ καὶ Κύων, καὶ Λύκος ἐς τὸ ὁρώμενον· ἀλλὰ μὴν Λύκος. ὐκ ἄρα κύων. Καὶ πάλιν ὐκ ἐρυθρὸν τὸ αὐτὸ, καὶ Φοινικῦν ὑπάρχει, καὶ πορφυρῦν, καὶ ὠχρόν. ἀλλα μὴν Φοινικῦν. ὐκ ἄρα τὰ ἕτερα. Ὅτε δὲ ἢ Ἀμέσως ἀντίκεινται τὰ πράγματα, ἢ Ἐμμέσως μὲν, ὡρισμένον δὲ τὸ μέσον ἐς̀ὶν αὐτοῖς, τότε διαζευκλικῶς προσχθήσονται· καὶ μὴ μόνον ἀναιρεθήσεται τὸ ἕτερον ἢ τὰ ἕτερα τῇ θέσει τῦ ἑνὸς, ἀλλα καὶ τῇ ἀναιρέσει τῶν ἄλλων, τεθήσεται τὸ λειπόμενον.

Ἕτερος Τρόπος παρὰ τὰς εἰρημένας, ὁ ἐξ ὅλων ὑποθέσεων συνεχῶς, ὃς καὶ δι' ὅλε Ὑποθετικὸς ονομάζεται, Περόσληψιν μὴ ἔχων, ἀλλ' ἐξ ἡγεμένων καὶ ἑπομένων ποιέμενος τὸ Συμπέρασμα· Δείκνυσι δὲ, Τίνος ὄντος, Τί ἐσιν ἢ Τί ὐκ ἔσιν· αὖθίς τε Τίνος μὴ ὄντος, Τί ἐσιν ἢ Τί ὐκ ἔσι. Καὶ τίνος μὲν ὄντος τί ἐσιν ἔτως. Εἰ ὁ Θεὸς δίκαιος, ἀνταπόδοσίς ἐσι τῶν βεβιωμένων. Εἰ ἀνταπόδοσίς ἐσι τῶν βεβιωμένων, ἀθάνατος ἡ Ψυχή· Εἰ ὁ Θεὸς ἄρα Δίκαιος, ἀθάνατός ἐσιν ἡ ψυχή. Τίνος ὄντος, Τί ὐκ ἔσιν, ἔτως. Εἰ ἔσιν ἡ λογικὴ ψυχὴ αὐτοκίνητος, ἔποτε σαίη τὸ κινεῖσθαι· Εἰ μήποτε σαίη τὸ κινεῖσθαι, ὐ Φθαρήσεται. Εἰ ἔσιν ἄρα ἡ λογικὴ ψυχὴ αὐτοκίνητος, ὐ Φθαρήσεται. Τίνος μὴ ὄντος, Τί ἐσιν ἔτως. Εἰ ὐκ ἔσιν ἡμέρα, νὺξ ἐσιν.

ἐσιν· εἰ νύξ ἐσιν, ὁ Ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐσιν. εἰ ἄρα ὐκ ἔσιν ἡμερα, ὁ Ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐσι. Τίνος μὴ ὄντος, Τί ὐκ ἔσιν ἕτως· Εἰ τὸ ἰωμένον νοσῦντα τὸν ἄνθρωπον, ὐκ ἔσιν ἓν, ὐδ' ἐσὶν ἓν ὑφ' ὅτε νοσεῖ· Εἰ δὲ μὴ ἐσιν ἓν ὑφ' ὅτε νοσεῖ, ὐκ ἔσιν ἁπλῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀσύνθετος. Εἰ τὸ ἰώμενον ἄρα νοσῦντα τὸν ἄνθρωπον, ὐκ ἔσιν ἓν, ὐκ ἔσιν ἁπλῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀσύνθετος.

Πρῶτος Τρόποστῶν Ὑποθετικῶν ὁ κατὰ Συνέχειαν, τῇ θέσει τῦ ἡγεμένε συνεισάγων τὸ Ἑπόμενον.

Δεύτερος Τρόπος τῶν Ὑποθετικῶν ὁ κατὰ Συνέχειαν, τῇ ἀναιρέσει τῦ Ἑπομένε συναναιρῶν τὸ Ἡγεμένον.

Τρίτος Τρόπος τῶν Ὑποθετικῶν ὁ κατὰ Διάζασιν, ἐξ Ἀποφατικῆς συμπλοκῆς, τῇ θέσει τῶν τῦ Ἑπομένε ἑνὸς ἀναιρῶν τὸ ἕτερον, ἢ τὰ ἕτερα.

Τέταρτος Τρόποστῶν Ὑποθετικῶν ὁ κατὰ Διάζασιν ἐκ διαζευτικῆ, τῇ θέσει τῶν τῦ ἑπομένε ἑνὸς, τὸ λοιπὸν ἀναιρῶν, ἢ τὰ λοιπά.

Πέμπτος Τρόπος τῶν Ὑποθετικῶν, ὁ κατὰ Διάζασιν ἐκ διαζευκτικῆ, τῇ ἀναιρέσει τῶν τῦ ἑπομένε ἑνὸς, ἢ καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὸ ἓν, εἰσφέρων τὸ λοιπόν.

Ἕκτος τρόπος τῶν Ὑποθετικῶν, ὁ ἐξ ὅλων Ὑποθέσεων συνεχῶς, καὶ καλέμενος δι' ὅλε Ὑποθετικός.

ΚΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΖ'.

Περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν Σοφισμάτων.

Τὰ ποιῦντα τὰς σοφιστικὰς Ἐλέγχες ἔξ εἰσιν ἐν τῇ λέξει. Ὁμωνυμία, Ἀμφιβολία, Σύνθεσις, Διαίρεσις, Προσωδία, Σχῆμα λέξεως. Παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν μὲν Σόφισμα· οἷον, τὰ δέοντα ἀγαθά ἐσι· τὰ κακὰ δέοντά ἐσι· τὰ κακὰ ἄρα ἀγαθά ἐσιν. Ὁμώνυμον ἐνταῦθα τὸ Δέον· δηλοῖ γὰρ τὸ πρός τι χρήσιμον, καὶ τὸ καθ' αὑτὸ ἀγαθόν. ἐν μὲν ὖν τῇ ἐλάττονι προτάσει τῇ λεγέσῃ, τὰ κακὰ δέοντα, τὸ δέον ἀντὶ τῦ χρησίμε παρείληπται· χρημάτων γὰρ ἀφαιρέσεις, καὶ καθέρξεις καὶ μάσιγες, καὶ τὰ τοιαῦτα,

τα, καθ' αὑτὰ ὄντα κακά, χρήσιμά ἐσι πρὸς τὰς δεομένας σωφρονισμῦ· κατὰ δὲ τὴν μείζω πρότασιν, λέγεται τὸ δέον, ὡς καθ' αὑτὸ ἀγαθόν· καὶ ἕτως ἐκ τῆς ὁμωνυμίας εὗρε χώραν ὁ παραλογισμός. Χρὴ τοίνυν ὁμωνύμων ἐρωτωμείων, διασέλλειν τὰ σημαινόμενα· καὶ ἕτω τὴν ἀπόκρισιν ἀσφαλῆ ποιεμένες, τὸν σοφισὴν ἀποκρέεσθαι. Πρῶτος μὲν ὖν σοφισμός, ὁ Παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἐσί.

Δεύτερος ὁ Παρὰ τὴν ἀμφιβολίαν· οἷον, Ἆρ', ὃ γινώσκει τις, τῦτο γινώσκει; γινώσκει δέ τις τὸ ξύλον· τὸ ξύλον ἄρα γινώσκει· τὸ Γινώσκει Ἀμφίβολον· ἔ γάρ ἐσι σαφὲς· πότερον; ὁ γινώσκων λέγεται γινώσκειν, ἢ τὸ γινωσκόμενον εἶναι τὸ γινῶσκον; Καὶ πάλιν, Ἆρ' ἔσι σιγῶντα λέγειν; ἐχὶ· τί δ' ὅταν λέγῃ τις ξύλα καὶ λίθες, ἃ λέγει σιγῶντα; ἔσιν ἄρα σιγῶντα λέγειν. ἀμφιβάλλεται τὸ, σιγῶντα, πῦ ταυτέον· πότερον; πρὸς τὸν λέγοντα, ἤτοι τὸν ἄνθρωπον, ἢ πρὸς τὰ λεγόμενα, ἤγεν τὰ πράγματα;

Διενήνοχε δὲ τῦ Παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν τρόπε, ὁ Παρὰ τὴν ἀμφιβολίαν· ὅτι ὁ μὲν Παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἐξ αὐτῦ τῦ ὀνόματος διάφορα σημαίνοντος τὴν ἀπάτην εἰσάγει· ὁ δὲ Παρὰ τὴν ἀμφιβολίαν, ἐκ τῦ λόγε ποιεῖται τὴν πλάνην, δηλῦντος ἐχ ἕν. Ἐκληπτέον δὲ λόγον ἐνταῦθα, τὴν τῶν λέξεων σύνταξιν· ὄνομα δὲ, τὴν λέξιν ἁπλῶς. Τὸ μὲν γὰρ δέον, δηλοῖ πλείω κατὰ πᾶσαν πτῶσιν μεταικλινόμενον, ὅθεν καὶ ὁμώνυμον λέγεται. τὸ δὲ γινώσκει, καὶ τὸ σιγῶντα, καὶ τὰ τοιαῦτα, τὰ διάφορα σημαίνειν ἔχον, ἐκ τῆς τοιᾶσδε συντάξεως. Ὅθεν εἴτις ἔτως ἐρεῖ, ὃ ἐγὼ γινώσκω, ἐκεῖνο γινώσκω· καὶ πάλιν, ἆρ' ἔσι σοι λέγειν σιγῶντι; τὸ ἀμφίβολόν ἐσιν ἐνθέν. Εἰ δὲ τὸ δέον ἀγαθὸν εἴποι τις, ἢ ἔσι τῷ δέοντι ἀγαθὸν, ἢ ὁπωσῦν ἄλλως, ἡ τῦ δέοντος ὁμωνυμία φυλάσσεται πάντοτε.

Τρίτος Τρόπος, ὁ Παρὰ σύνθεσιν· οἷον ὁ καθήμενος δύναται βαδίζειν· ὁ Σωκράτης κάθηται· ὁ Σωκράτης ἄρα βαδίζει· ἀλλὰ καὶ ἐ βαδίζει· κάθηται γάρ.

Ὁ πα-

Ὁ παραλογισμὸς Παρὰ τὴν σύνθεσιν γέγονεν· Ἔδει γὰρ, καθάπερ ἐν τῇ μείζονι Προτάσει τὸ δύνασθαι, καὶ τὸ βαδίζειν τε μέσε ὅρε ἅμα κεκατηγόρηνται, ἕτω δὴ κἀν τῷ συμπεράσματι, τὸ δύνασθαι μετὰ τε βαδίζειν συντεθειμένως καὶ συνημμένως λεχθῆναι κατὰ Σωκράτες, ἀλλ' ἐχὶ τὸ βαδίζει μόνον. ἐλλιπῶς ἓν ἐν τῷ συμπεράσματι τῆς συνθέσεως γεγονυίας, ὁ Παρὰ τὴν σύνθεσιν ἐγένετο Παραλογισμός.

Τέταρτος Τρόπος, ὁ Παρὰ τὴν διαίρεσιν. οἷον τὰ πέντε τρία καὶ δύω· τὰ τρία καὶ δύω περιττὰ καὶ ἄρτια· τὰ πέντε ἄρα περιττὰ καὶ ἄρτια. Τὸ Σόφισμα Παρὰ τὴν διαίρεσιν· διὰ τὸ διῃρῆθαι τὰ πέντε κατὰ τὴν ἐλάττω πρότασιν, εἰς τρία καὶ δύω, καὶ ἰδίᾳ περὶ ἑκάστε τὴν μείζω πρότασιν εἰπεῖν, ὅτι ὁ τρία καὶ ὁ δύω καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἀριθμὸς, ὁ μὲν ἐστι περιττὸς, ὁ δ' ἄρτιος· εἶτ' ἀποφήναθαι τὸ Συμπέρασμα περὶ τε πέντε ὁμῶ, τὰ περὶ τῶν αὐτῶν μερῶν ἐξ ὧν συντέθειται, ταῖς προτάσεσιν εἰρημένα.

Τινὲς δὲ Τρόπον ἕνα τὸν παρὰ σύνθεσιν καὶ διαίρετιν ἔθεντο· διὰ τὸ, τὸ αὐτὸ διαιρέμενον ἀπὸ τῇδε συντίθεθαι τῶδε, καὶ συντιθέμενον τῷδε διαιρεῖθαι ἀπὸ τῇδε· οἷον ἐπὶ τε δηλωθέντος νῦν παραλογισμῶ τὰ πέντε διῃρῆνται εἰς τὰ τρία καὶ τὰ δύω· καὶ τῶν μὲν τρία, κατηγορήθη τὸ περιττὸν· τῶν δύω δὲ, τὸ ἄρτιον κατὰ διαίρεσιν· ἄμφω δ' ὁμῶ, τὸ περιττὸν δηλονότι καὶ ἄρτιον, τῶν πέντε κατηγορήθησαν κατὰ συνθεσιν. Πάλιν ἐπὶ τε ἀνωτέρω ῥηθέντος σοφίσματος, τὸ βαδίζειν καὶ τὸ δύνασθαι τε καθημένε κατηγορήθησαν κατὰ σύνθεσιν· διαιρεθὲν δὲ τὸ βαδίζειν ἀπὸ τε δύνασθαι, τε Σωκράτες κεκατηγόρηται, τὸν ἔκλειψιν ἀμειψάμενον.

Πέμπτος Τρόπος, ὁ παρὰ Προσῳδίαν· οἷον, ἃ καταλύεις, οἰκία ἐστίν· ἃ καταλύεις, ἀπόφασίς ἐστιν· ἡ οἰκία ἄρα ἀπόφασίς ἐστι. Παρὰ τὴν προσῳδίαν τὸ Σόφισμα. Ἐν μὲν γὰρ τῇ πρωτέρᾳ προτάσει, τὸ ἃ μετὰ δασέως πνεύματος, καὶ τόνε περισπωμένε δοθὲν, τὸ ὅπερ ἐσήμαινεν· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ προτάσει μετὰ ψιλε πνεύματος ληφθὲν, καὶ τόνε χωρὶς, ἐδήλωσεν ἄρνησιν.

Ἕκτος

Ἕκτος Τρόπος, ὁ Παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως. Ὀνομάζεται δ' ἕτως, ἐπείπερ ὁ ποῖος τῆς λέξεως σχηματισμὸς, αἴτιος τε τοιάτε γίνεται παραλογισμῦ· οἷον, τὸ μανθάνειν, ἐνεργεῖν ἐστι περὶ τὴν μάθησιν· τὸ ἐνεργεῖν περὶ τὴν μάθησιν, διδάσκειν ἐστίν. τὸ μανθάνειν ἄρα διδάσκειν ἐστίν. Ὁ σοφισμὸς Παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως· ἐσχημάτισται γὰρ τὸ παθητικὸν, εἰς τὸ ἐνεργητικὸν· καὶ τὸ ἐνεργητικὸν, εἰς τὸ παθητικόν· τὸ γὰρ ἐνεργεῖν περὶ τὴν μάθησιν, καὶ πάθος καὶ ἐνεργείας δηλωτικόν ἐστι. Καὶ πάλιν. Ἆρ' ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἅμα καὶ πεποιηκέναι; ἐχί. Τί δὲ; ἐκ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καὶ ὁρᾶν ἅμα καὶ ἑωρακέναι; ὥστε καὶ ποιεῖν καὶ πεποιηκέναι. Παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως καὶ τῦτο τὸ Σόφισμα. τὸ γὰρ ὁρᾶν καὶ ἑωρακέναι, κἂν εἰς παρόντα καὶ παρωχήμενον ἐσχημάτισαι χρόνον, πλὴν ἓν σημαίνει καὶ τὸ αὐτὸ, διὰ τὸ οἷον ἀχρόνως καὶ ἀδιασάτως τὴν ὅρασιν ἐνεργεῖν. Ὅθεν ὅπερ τις ὁρᾷ, τῦτο μονονεχὶ καὶ ἑώρακε. ποιεῖν δὲ καὶ πεποιηκέναι τὸ αὐτὸ, ἐκ ἐνδέχεται ἅμα, διὰ τὴν τῶν χρόνων διάσασιν. τὸ μὲν γὰρ ποιεῖν, ἐνεςῶτα χρόνον δηλοῖ· τὸ δὲ πεποιηκέναι τὸν παρεληλυθότα.

Τὰ παρὰ τὴν λέξιν Σοφίσματα.
- Ὁμωνυμία.
- Ἀμφιβολία.
- Σύνθεσις.
- Διαίρεσις.
- Προσῳδία.
- Σχῆμα λέξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΗ'.

Περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Λέξεως Σοφισμάτων.

Τῶν σοφισματικῶν Τρόπων, ἓξ μὲν Παρὰ τὴν λέξιν εἰσὶ, περὶ ὧν προσεχῶς ὑπεμνήσαμεν· ἕπλα δὲ τῆς λέξεως ἐκτὸς· Παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, Παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς, Παρὰ τὴν τε ἐλέγχε ἄγνοιαν, Παρὰ τὸ ἑπόμενον, Παρὰ τὸ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, Παρὰ τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον·

αἴτιον· ὃς δὴ Τρόπος καὶ μὴ παρὰ τᾶτο καταονομάζεται Παρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν.

Παρὰ τὸ συμβεβηκὸς μὲν, οἷον, ὁ Σωκράτης ἕτερον Πλάτωνος· ὁ Πλάτων ἄνθρωπος· ὁ Σωκράτης ἕτερον ἀνθρώπε. Λέγεται δὲ Παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, ὅτι μὴ κατὰ Φύσιν ἕτερόν ἐσιν ὁ Σωκράτης τᾶ Πλάτωνος, ἀλλὰ καθ' ὑπόσασιν καὶ τὰς ὑποσατικὰς ἰδιότητας. Ταῦτα δὲ πάντα, περὶ τὴν Φύσιν εἰσὶν ἀλλ' ὲ Φύσεις· τὸ συμπέρασμα δὲ λαβὼν ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Φύσιν, τὴν ἑτερότητα πρὸς τὴν Φύσιν μετήνεγκε. Πάλιν, ὁ Ἄνθρωπος Ζῶον· τὸ ζῶον Γένος· ὁ ἄνθρωπος γένος. Καὶ, ὁ Πέτρος ἄνθρωπος· ὁ ἄνθρωπος τρισύλλαβον· ὁ Πέτρος ἄρα τρισύλλαβον. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα Σοφίσματα, Παρὰ τὸ συμβεβηκός· ἔτε γὰρ τᾶ ζώε κατηγορεῖται τὸ γένος ἐσιωδῶς, ἔτε τᾶ ἀνθρώπε τὸ τρισύλλαβον ἐσιωδῶς, ἵν' ἐξ ἀνάγκης τὸ μὲν κατὰ τᾶ ἀνθρώπε, τὸ δὲ κατὰ τᾶ Πέτρε λεχθεῖεν. Γινομένης δὲ τῆς κατηγορίας μὴ ἐσιωδῶς, ἀλλ' ἐπεσιωδῶς, ἐχ ἕσα κατὰ τᾶ Κατηγορεμένε λέγεται, ταῦτ' ἀνάγκη καὶ κατὰ τᾶ Ὑποκειμένε λέγεθαι πάντα. Πάλιν ἐν δευτέρῳ Σχήματι. Τὸ μέλι ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐκ ἐπιδέχεται· Τὸ γλυκὺ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται. Τὸ μέλι ἐκ ἔσι γλυκύ. Καὶ αὖθις· Τὸ λευκὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐσιν· ὁ Κύκνος, ἡ Χιὼν, τὸ Ψιμμίθιον, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκ εἰσίν. Οὐκ ἄρα ταῦτα λευκά. Παρὰ τὸ συμβεβηκὸς τὰ Σοφίσματα, διὰ τὸ μήτε τᾶ λευκᾶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κατηγορεῖθαι ἐσιωδῶς, μήτε τᾶ γλυκέος τὸ ἐπιτείνεθαι καὶ ἀνίεθαι. Οἶμαι δὲ τὰς τοιάτας Παραλογισμὰς, εἴτις καὶ Παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἐρεῖ, καὶ ἔτος ἐκ ἂν ἀποπλανηθείη πόρρω τᾶ ἀληθᾶς· τὸ γλυκὺ γὰρ καὶ τὸ λευκὸν, σημαντικά ἐσι καὶ τῶν ποιοτήτων αὐτῶν, τῆς γλυκύτητος, λέγω, καὶ τῆς λευκότητος· ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν πεποιωμένων σωμάτων. Κατὰ μὲν ἓν τὰς μείζως Προτάσεις, ποιοτητας μόνας ἁπλῶς ἐδίδαν οἱ Σοφισμοὶ, γλυκύτητα καὶ λευκότητα· ἐν δὲ τοῖς συμπεράσμασι Σώματα, μετὰ ποιοτήτων ἐλάμβανον. Εἰ δ' ὁ γλυκὺ καὶ ὁ λευκὸν προέτεινον, ἐκεῖνα καὶ συνεπέραινον, ἐδὲν ἂν ἴσως ἠκολέθει παράλογον· ἔτε γὰρ τὸ Μέλι γλυκὺ τοιᾶτον, ὁποῖον ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται, τετέσι γλυκύτης, ἐθ' ὁ Κύκνος τοιᾶτο λευκὸν, ὁποῖον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐσιν, ἦγεν λευκότης· ἀλλὰ σώματα καὶ ἄμφω· τὸ μὲν γλυκὺ σῶμα, τὸ Μέλι· τὸ δ' αὖ σῶμα λευκὸν, ὁ Κύκνος· καὶ καθὸ σώματα τᾶ μᾶλλον καὶ τᾶ ἧττον ἀνεπίδεκτα μένει, καὶ πάσης ἐπιτάσεώς τε καὶ ἀνέσεως, σώζονται δηλονότι τὸ κατὰ Φύσιν ἐν ἑαυτοῖς. Τοιαῦτα καὶ ἡ Χιὼν, καὶ τὸ Ψιμμίθιον, καὶ τὰ παραπλήσια. Οὕτω καὶ ἄλλο μὲν ζῶον, ὁ ἄνθρωπος· ἄλλο δὲ ζῶον, τὸ γένος. Ζῶον μὲν γὰρ γένος τὸ ἁπλῶς ζῶον, ἦγεν τὸ τῶν εἰδῶν ἁπάντων συλληπτικὸν, τῶν κατὰ τὴν τελείαν χαρακτηριζομένων ζωήν· ὁ δ' Ἄνθρωπος ἓν τῶν τοιᾶτων εἰδῶν, ὃ πρὸς τῇ τελείᾳ ζωῇ Φύσει καὶ τὴν λογικότητα, καὶ τὴν πρὸς τὸ δέχεθαι τὸν θύραθεν νᾶν καὶ τὰς ἐπιςήμας ἐπιτηδειότητα Φυσικὴν, μορφωτικὰ ἑαυτᾶ. Ζῶον ἓν ἐχ ἁπλῶς ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τοιᾶτον ζῶον· τὸ δὲ τοιᾶτον ζῶον, ὲ Γένος, ἀλλ' Εἶδός ἐσι.

Δεύτερος Τρόπος τῶν ἐκτὸς τῆς λέξεως Ἐλέγχων σοφιςικῶν, ὁ Παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς. Καὶ Πῇ μὲν καλεῖται ἡ σύνθετος κατηγορία μερικωτέρων ὄσα δηλωτική· καὶ γὰρ ἡ σύνθεσις ἀεὶ μερικεύει τὰ πράγματα· διὸ καὶ τὸ λογικὸν ζῶον μερικώτερόν ἐσι τᾶ ζώε. Ἁπλῶς δὲ, ἡ ἀσύνθετος κατηγορία λέγεται, καθολικωτέρων ὑπάρχσα πραγμάτων ἐμφαντική, τὰ γὰρ ἁπλᾶ, τῶν συνθέτων καθολικώτερα. Γίνεται τοίνυν ὁ Παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς Παραλογισμὸς, ἢ ὅταν τὰ Πῇ κατηγορήσωμεν Ἁπλῶς, ἢ τὰ Ἁπλῶς κατηγορήσωμεν Πῇ· τετέσιν, ἢ ὅταν τὰ ἅμα καὶ συνθέτως κατηγορέμενα, κατηγορήσωμεν ἰδία καὶ ἀσυνθέτως· ἢ τὰ ἰδία καὶ ἀσυνθέτως κατηγορέμενα, ὁμᾶ καὶ συνθέτως κατηγορήσωμεν. Τᾶ προτέρε παράδειγμα· ὁ Πάτηρ μείζων τᾶ Υἱᾶ τῷ Αἰτίῳ. τὸ Αἴτιον Φύσει· ὁ Πατὴρ ἄρα μείζων τᾶ Υἱᾶ Φύσει. Παρὰ τὸ πῇ καὶ Ἁπλῶς προέβη τὸ Σόφισμα.

καὶ

Καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ μείζων τε Υἱε τῷ Φύσει αἰτίῳ, ἤγεν τῷ Φυσικῷ, ἐ τῷ δημιεργικῷ. Τοίνυν ἐπεὶ καὶ τὸ αἴτιον καὶ τὸ Φύσει, κατηγορηθῆναι ὀφείλοντα Πῇ, καὶ ὁμῶ καὶ συνθέτως, Ἁπλῶς καὶ ἰδίᾳ καὶ ἀσυνθέτως κατηγορήθησαν, εὗρε χῶραν ὁ Παραλογισμὸς. Τε δευτέρε παράδειγμα. Σίμων Σκυτεὺς καὶ ἀγαθός· Πᾶς Σκυτεὺς ἀγαθὸς, εὐφυῶς κατασκευάζει τὰ Πέδιλα· Σίμων τὸ λοιπὸν εὐφυῶς κατασκευάζει τὰ Πέδιλα. Ἦν δ' ὁ Σίμων ἐκ ἀγαθὸς τὴν τέχνην, ἀλλὰ τὸν τρόπον. Τὸ σόφισμα παρὰ τὸ Πῇ καὶ Ἁπλῶς· τὸ γὰρ ἀγαθὸς, καὶ τὸ Σκυτεὺς, ἁπλῶς καὶ ἰδίᾳ καὶ ἀσυνθέτως κατηγορηθέντα τε Σίμονος, κατὰ τὴν ἐλάττω πρότασιν, πῇ, καὶ ὁμῶ κατὰ τὴν μείζω, καὶ συνθέτως ἐλήφθησαν.

Τρίτος Τρόπος, Παρὰ τὴν τε ἐλέγχε ἄγνοιαν· οἷον, τὰ δέκα διπλάσια τὰ δέκα ἐ διπλάσια· πρὸς μὲν γὰρ τὰ πέντε, διπλάσια· πρὸς ἄλλα δὲ, ἐ διπλάσια. τὰ διπλάσια τοιγαρῦν ἐ διπλάσια. Λέγεται δὲ Παρὰ τὴν τε ἐλέγχε ἄγνοιαν, ὅτι παρὰ τὸ μὴ γινώσκειν τὸν ἀποκρινόμενον, ἴσως δὲ καὶ τὸν ἐρωτῶντα, τί ἐστιν ἔλεγχος, λαμβάνει τόπον ὁ Παραλογισμός. Ἔλεγχος γάρ ἐστιν Ἀντίφασις τε αὐτε καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, μὴ μέν τοι πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. τὰ δέκα δὲ πρὸς τὰ πέντε μὲν εἰρηνται διπλάσια· πρὸς τ' ἄλλα δὲ ἐ διπλάσια.

Τέταρτος Τρόπος, ὁ Παρὰ τὸ ἑπόμενον· οἷον Δημόκριτος φεύγει πρὸς ἔρημον· ὁ φεύγων πρὸς ἔρημον μαίνεται· Δημόκριτος ἄρα μαίνεται. Λέγεται δὲ Παρὰ τὸ ἑπόμενον, ἐπείπερ ἔπεται τῷ μαινομένῳ τὸ φεύγειν πρὸς ἔρημον. πλὴν ἐκ ἀντιστρέφει· ἐ γὰρ εἴτις φεύγει πρὸς ἔρημον, ἤδη καὶ μαίνεται· ἀλλ' ἐστὶν ὃς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὑπερφρονήσας, ἀταραξίαν καὶ ἡσυχίαν ζητῶν, καὶ διὰ τε τόπος ἀπηλλαγμένος θορύβων ἀναχωρεῖ, καθὼς καὶ ὁ ἰατρὸς Ἱπποκράτης ὁ κῶος ἐπέσησεν ἀκέσας, ὅτι Δημόκριτος ἐμάνη καὶ πρὸς ἔρημον ἀνεχώρησε.

Πέμπτος Τρόπος, Παρὰ τὸ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ, ἡγεντὸ προκείμενον εἰς δεῖξιν, τιθέναι ὥσπερ ὁμολογέμενον· οἷον, πρόκειται εἰς δεῖξιν, τὸ, τὴν Ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον· τε τὸ ἐστι τὸ ἐν ἀρχῇ, τὸ προηγέμενον, δι' ὃ γίνεται ὁ συλλογισμός. Εἶτις ἓν εἴποι, ὅτι ἡ ψυχὴ ἄφθαρτος· τὸ ἄφθαρτον ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· ἔτος αἰτεῖται καὶ λαμβάνει τὸ ἐν ἀρχῇ, τὸ ζητέμενον. Οὐδὲ γὰρ διενήνοχε τε ἀθανάτε, κατὰ τὴν σημασίαν, τὸ ἄφθαρτον, εἰ μὴ κατὰ μόνην τὴν προφοράν· ταυτὸ γάρ, κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἀθάνατόν τε καὶ ἄφθαρτον. Ὅθεν ὁ ἔτω συλλογιζόμενος, δείκνυσιν ἐδέν· ἀλλὰ τὸ ἐν ἀρχῇ τὸ ζητέμενον αἰτεῖται καὶ λαμβάνει χωρὶς ἀποδείξεως.

Ἕκτος Τρόπος, Παρὰ τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον. Γίνεται δὲ τὸ τοιῦτον, ἐν τοῖς δι' ἀδυνάτε συλλογισμοῖς. οἷον, εἴτινος εἰπόντος, παντὶ γελαστικῷ ὑπάρχειν τὸ λογικὸν, ἕτερος ἐντεῦθεν δῆθεν, εἰς ἀδύνατον ἀπάγων τὸν λόγον, ἐρεῖ. Εἰ τὸ λογικὸν παντὶ γελαστικῷ· τὸ γελαστικὸν παντὶ Πιθήκῳ· τὸ λογικὸν ἄρα Πιθήκῳ παντί, διὰ τὴν ὑπόθεσιν. ὅπερ ἀδύνατον. Ὡς αἴτιον ἐνταυθοῖ τέθειται τὸ μὴ αἴτιον· ἐδὲ γὰρ τὸ εἶναι παντὶ γελαστικῷ τὸ λογικὸν, (τε τὸ γὰρ ἦν ἡ ὑπόθεσις.) τε ἀδυνάτε γέγονεν αἴτιον, μὴ παρὰ τε τὸ συμβεβηκέναι εἰς ἀδύνατον Ἀπαγωγὴ, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὑπάρχειν Πιθήκῳ παντὶ τὸ γελαστικόν· τε τὸ γὰρ ψεῦδος ὂν, εἰσήγαγε τὸ ἀδύνατον· ἐπείπερ ἐδεὶς Πίθηκος ταῖς ἀληθείαις γελᾷ, εἰ καὶ ἴσως γελᾶν χηματίζηται, ζῷον ὑπάρχον μιμητικόν.

Ἕβδομος Τρόπος καὶ ὕστατος, ὁ Παρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν· οἷον, Σωκράτης διδάσκει Πλάτωνα καὶ Ἀριστέλη· Πλάτων καὶ Ἀριστέλης ἄνθρωπός ἐστι· Σωκράτης ἄρα διδάσκει ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐκ ἀνθρώπε. Ἐνταῦθα πλείω τὰ ἠρωτημένα ὑπάρχοντα, γεγόνασιν ἕν· ἕκαστον δὲ τῶν ὑποκειμένων, ἰδίας δεῖται τῆς ἐρωτήσεως· ἄλλος μὲν γὰρ ὁ περὶ Πλάτωνος λόγος· ὁ δὲ περὶ Ἀριστέλε, ἕτερος. Συμμιγῶς τοίνυν τὰ διάφορα ὑποκείμενα ἐρωτηθέντα ὡς ἕν, τὸν σοφισμὸν συνεσήσαντο.

Τὰ ἐκτὸς τῆς λέξεως Σοφίσματα.

Παρὰ τὸ συμβεβηκός.
Παρὰ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς.
Παρὰ τὴν τῦ ἐλέγχε ἄγνοιαν.
Παρὰ τὸ ἑπόμενον.
Παρὰ τὸ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.
Παρὰ τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον.
Παρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΛΘ'.

Περὶ Ἐλέγχε, καὶ ὅτι πάντες οἱ Παραλογισμοὶ εἰς τὴν τῦ ἐλέγχε ἄγνοιαν ἀνάγονται.

Ἔλεγχός ἐστιν, Ἀντίφασις τῦ αὐτῦ καὶ ἑνὸς, μὴ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος, καὶ ὀνόματος μὴ συνωνύμε, ἀλλὰ τῦ αὐτῦ, ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης, μὴ συναριθμεμένε τῦ ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Τοίνυν εἰ μέλλει τις μὴ καλῶς λέγοντα τὸν προσδιαλεγόμενον ἀπελέγχειν, ὀφείλει τὸ ἀντικείμενον συνάγειν, ἅπερ ἂν ὁ προσδιαλεγόμενος ἀποφαίνοιτο. (τῦτο γάρ ἐστιν ἡ Ἀντίφασις.) Συνάγειν δὲ τὴν Ἀντίφασιν, ἐπὶ τῦ αὐτῦ καὶ ἑνὸς, ἃ μὴν ἐπ' ἄλλε καὶ ἄλλε. Τὸ γὰρ εἰπόντος τινὸς τὸν Ἀριστοτέλη τεχνολογεῖν, ἕτερον εἰρηκέναι τὸν Πλάτωνα μὴ τεχνολογεῖν, ἐκ ἔστιν ἔλεγχος· διὰ τῦτό φησιν ὁ Ὁρισμὸς, Ἀντίφασιν τῦ αὐτῦ καὶ ἑνὸς εἶναι τὸν Ἔλεγχον. Μὴ ὀνόματος δὲ, ἀλλὰ πράγματος· τῦτέστι μὴ μόνον ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ πράγματος. Εἰ γὰρ ἓν μὲν ὑπάρχει τὸ ὄνομα, διάφορα δὲ τὰ ὑπ' αὐτῦ δηλέμενα πράγματα, καὶ ὁ μὲν ἐπ' ἄλλε σημαινομένε δοίη τὸν λόγον, ὁ δ' ἐφ' ἑτέρε ποιήσοιτο τὴν Ἀντίφασιν, ἃ γίνεται Ἔλεγχος. Ἀλλ' ἐδὲ τῦ συνωνύμε ὀνόματος ἡ Ἀντίφασις Ἔλεγχός ἐστι· τὸ γὰρ εἰπεῖν, ζῷον περιπατεῖ, ζῷον ἃ περιπατεῖ, καὶ ἄμφω γε ἀληθῆ. Ἔλεγχος ἂν ἔσιν, ἡ τῦ αὐτῦ καὶ ἑνὸς, ὀνόματός τε καὶ πράγματος Ἀντίφασις ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης συναγομένη, καὶ ἐκ ἐξ ἑτέρων τινῶν. Μὴ συναριθμεμένε τῦ

τῦ ἐν ἀρχῇ, τῦτέστι, διὰ ἑτέρε ὀνόματος λαμβανομένε τῦ ζητήματος αὐτὶ προτάσεως εἰς τὸν λόγον τῆς ἀποδείξεως. τῦτο γὰρ ὑπάρχει τὸ ἐν ἀρχῇ. Καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ χρὴ, μὴ μέν τοι κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος τῦ ὑποκειμένε γίνεσθαι τὴν Ἀντίφασιν. Εἰ γὰρ τὸ αὐτὸ Ξύλον κατὰ μὲν τὸ μῆκος λέγοιτο δίπηχυ, κατὰ δὲ τὸ πλάτος, ἃ δίπηχυ· καὶ Αἰθίοψ κατὰ μὲν τὴν τῦ σώματος ἐπιφάνειαν μέλας, κατὰ δὲ τὰς ὀδόντας ἃ μέλας, ἃδ' ἔτω γίνεται Ἔλεγχος. Καὶ πρὸς αὐτὸ δὲ, μὴ μέν τοι πρὸς ἄλλο δεῖ ἀντιφάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἐλέγχειν ἐστὶ, τὸ τὸν δέκα λέγειν πρὸς τὸν πέντε διπλάσιον, ἃ διπλάσιον δὲ, πρὸς ἕτερον ἀριθμόν. Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ τελεῖσθαι χρὴ τὴν Ἀντίφασιν, ἀλλὰ καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Ὡσαύτως μὲν, ἵνα μὴ λέγωμεν τὸ βρέφος γραμματικόν τε καὶ ἃ γραμματικὸν· ἢ τὸν κοιμώμενον, ὁρῶντα καὶ ἃχ ὁρῶντα· τὸ μὲν κατὰ τὸ δυνάμει· τὸ δὲ κατὰ τὸ ἐνεργείᾳ λαμβάνοντες. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ, ἵνα μὴ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον λέγωμεν, κατ' ἄλλον μὲν χρόνον φαῦλον, κατ' ἄλλον δὲ πάλιν χρόνον ἃ φαῦλον. Ταῦτα πάντα χρεὼν εἰδέναι, τὸν μήτ' ἀπατᾶσθαι, καὶ τὰς ἀπατῶντας ἐλέγχειν βελόμενον.

Ἐντεῦθεν δῆλόν ἐστιν, ὡς οἱ Παραλογισμοὶ πάντες εἰς τὴν τῦ Ἐλέγχε ἄγνοιαν ἀναφέρονται, ψευδεῖς τινες ὄντες ἔλεγχοι καὶ ἀπατηλοὶ, καὶ διὰ τῦτο σοφιστικοὶ καλέμενοι Ἔλεγχοι, ὡς χρωμένων τῦτοις τῶν σοφιστῶν, τῶν μηδὲν ἄλλο ἐπαιδευκότων, ἢ τοιῦτοις κεχρωματισμένοις συλλογισμοῖς, τὸν προσδιαλεγόμενον ἀπατᾶν. Εἰ τοίνυν ὁ ἀληθὴς Ἔλεγχος, Ἀντίφασίς ἐστι τῦ αὐτῦ καὶ ἑνὸς, μὴ μόνον ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ πράγματος· ὁ τῦτο εἰδὼς, ἐκ ἂν παρασυρείη τοῖς παρὰ τὴν λέξιν σοφίσμασιν. Ἡ, τε γὰρ Ὁμωνυμία, διάφορα εἰσάγει τὰ πράγματα, διὰ τῆς διαφόρε σημασίας τῦ ὀνόματος, καὶ ἡ Ἀμφιβολία διὰ τῦ λόγε καὶ τῆς συντάξεως τὸ μονοειδὲς ἐκ ἐχόντων, ἃ περὶ ἓν καταγίνεται· καὶ ἡ Σύνθεσις δὲ καὶ ἡ Διαίρεσις,

σις, ἄλλα μὲν συντεθειμένως, ἄλλα δὲ διηρημένως δηλῶσι πράγματα.

Δεῖ δ' ἐπὶ τῆ κυρίως Ἐλέγχε, τὸ αὐτὸ καὶ ἓν δηλεῖσθαι παντοίως, καὶ χωρὶς, καὶ μετὰ συνθέσεως. Ἡ δὲ Προσῳδία, πρὸς τῷ διαφόρες φέρειν τὰς σημασίας, ἐδὲ τὸνομα φυλάσσει τὸ αὐτὸ καὶ ἓν κατὰ πάντα. Καὶ ὁ τῆς Λέξεως δὲ χηματισμὸς, τῶν πραγμάτων ἐναλλάττει τὴν δήλωσιν· καὶντεῦθεν ἒκ ἔστιν εὑρεῖν ἐν ἑδενὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων, τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ὀνόματε καὶ πρᾶγμα· καθὼς ὁ τε ἀληθες ἐλέγχε λόγος ἀπαιτεῖ. Πᾶ δ' ἔξει χώραν, καὶ ὁ τὰ πλέω ἐρωτήματα ποιῶν ἓν, ἵνα καὶ πρὸς τὸν ἔξω τῆς λέξεως ἴδωμεν σοφισμὸς, ἔπερ ὁ ἐλεγχος ἑνὸς καὶ μόνε πράγματός τε καὶ ὀνόματος, ἀλλ' ἐ διαφόρων Ἀντίφασιν συλλογίζεται; Πῶς δ' ἂν ὁ Παρὰ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς Παραλογισμὸς, μετὰ τε ἐλέγχε ταχθείη, μὴ ἐπὶ τῆ αὐτῆ καὶ ἑνὸς πράγματος συλλογιζόμενος τὴν Ἀντίφασιν; Εἰ δὲ κἀκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης ὁ ἔλεγχος γίνεται, πάντως ὁ μὴ ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης, ἐκ ἔλεγχος· ὁ ποῖος ὁ τὸ μὴ αἴτιον τιθεὶς ὡς αἴτιον. Ὁ δὲ Παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ὁ Παρὰ τὸ ἑπόμενον, εἰ καὶ δοκῶσι συμπεραίνειν ἐκ τῶν δοθέντων, ἀλλ' ἃ συμπεραίνουσιν ἐξ ἀνάγκης ἐδ' αὐτοί. Οὐ δὲ γὰρ ὅσα μὴ κατ' ἐσίαν ὑπάρχει τῷ κατηγορεμένῳ, ταῦτ' ἀνάγκη τῷ ὑποκειμένῳ κατηγορεῖσθαι. Ὅθεν τῆ συμβεβηκότος ἐκ ἔστι Συλλογισμός. Μέρος δὲ τε παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ὁ παρὰ τὸ ἑπόμενον, μόνῳ διαλλάττων τῷ λαμβάνειν τὴν μείζω πρότασιν ἐκ διεψευσμένης ἀντιστροφῆς. Οὐδ' ὁ Παρὰ τὸ ἑπόμενον ἄρα συλλογισμὸς, ὥσπερ ἐδ' ὁ Παρὰ τὸ συμβεβηκός. ἐδεὶς γὰρ ἔχει τὸ ἐξ ἀνάγκης· ἔτε γὰρ, εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, τὸ δὲ ζῷον δισύλλαβον, ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον εἶναι δισύλλαβον· ἐπεὶ μηδὲ τῷ ζῴῳ πρόσεστιν ἐσιωδῶς τὸ δισύλλαβον, ἵνα καὶ κατὰ τε ἀνθρώπε λεχθείη ζῴε τυγχάνοντος· ἐτ' αὖθις εἰ ὁ μαινόμενος φεύγει πρὸς ἔρημον, ἀληθὴς δήπε καὶ ἡ ἀντιστροφὴ, τὸ, τὸν φεύγοντα πρὸς ἔρημον ἤδη καὶ μαίνεσθαι· ἐδὲ γάρ ἐστιν, ἐκ ἔστι τῷ διὰ Φιλοσοφίαν ζητοῦντι

ζητοῦντι τὰς ἐρήμες τὸ μαίνεσθαι· τἐναντίον μενοῦνγε μᾶλλον τὸ σωφρονεῖν. Διὰ ταῦτ' ἄρα τῷ τε ἐλέγχε Ὅρῳ, τὸ ἐξ ἀνάγκης προσκείμενον, ἀναγκαίως ἀποτρέπει τές τε τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέντας, τὲς παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὲς παρὰ τὸ ἑπόμενον Σοφισμές. Τὲς δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦντας ἀκροβολίζει, τὸ, μὴ συναριθμεμένε τῆ ἐν ἀρχῇ. Καὶ ἄλλως δ' ἂν ἴσως ἐκ διαφόρων μερῶν τε τὸν ἀληθῆ δηλοῦντος ἔλεγχον ὁρισμῷ, μὴ ὄντας ἐλέγχες ἀπελέγξοι τὲς σοφιστικὲς Ἐλέγχες ὁ ἐξεταστικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Περὶ Προτάσεων καὶ Συλλογισμῶν.

Πᾶσα Πρότασις, Ἢ Κατάφασίς ἐστιν, ἢ Ἀπόφασις. Πᾶσα δὲ Κατάφασις, καὶ πᾶσα Ἀπόφασις, Ὑποκείμενον ἔχει καὶ Κατηγορέμενον, ἢ καὶ τρίτον Προσκατηγορέμενον, ἢ καὶ Τρόπον· καὶ ἢ μετὰ Προσδιορισμῶ ἐκφέρεται, ἢ χωρὶς Προσδιορισμῶ· καὶ ἢ Μερική ἐστιν, ἢ Καθόλε, ἢ Καθ' ἕκασα· καὶ ἢ Ἁπλῆ ἐστιν, ἢ Ἐκ μεταθέσεως· καὶ ἢ Ἕξιν δηλοῖ, ἢ Στέρησιν.

Ἡ δηλοῦσα δὲ τὴν Στέρησιν σερητικὴ κατωνόμασται. ὡς τὸ, ἔτος ἄδικός ἐστιν, ἢ ἄσοφος. ἢ ἀνελεήμων, ἢ ἄφρων, ἢ ἀνανδρος, ἢ ἀκόλασος. Ἁπλῆ δέ ἐστι καὶ αὕτη· διὰ δὲ τὸ μὴ δηλοῦν ἕξιν, ἀλλὰ σέρησιν, ἰδίως ἐκλήθη σερητική. Τὸ μὲν οὖν δίκαιος, ἓν δηλοῖ, καθ' ὅτε τὸ ἄνθρωπος ἔχει προσκείμενον, καθ' ὅτε καὶ κύριον ὄνομα· εἴγε δὴ Καταφάσεως εἴη μέρος, ὡσαύτως καὶ τὸ ἄδικος. Εἰ δ' Ἀποφάσεως εἴη μέρος, εἰ μὲν ἔχει καὶ ὡρισμένον ὄνομα, πάλιν ἓν δηλοῖ· οἷον, ὁ Φάλαρις δίκαιος ἐκ ἔστιν· ἢ ὁ Φάλαρις ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔστιν· ἢ ὁ Σίμων, ἄνθρωπος ἄδικος ἐκ ἔστιν. Εἰ δ' ἐκ ἔχει κύριον ἡ Ἀπόφασις ὄνομα, μόνον δὲ τὸ ἄνθρωπος προσκείμενον, ἐχ ἓν, ἀλλὰ τρία τινὰ δηλοῖ ἡ Ἀπόφασις· ἄνθρωπος γὰρ δίκαιος ἐκ ἔστιν, ὁ ἄδικος Ἄνθρωπος,

πος, καὶ τὸ ἀρτιγενὲς Βρέφος, καὶ ἔτι παρὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ Ἵππος, ὁ Λίθος, τὸ μὴ ὄν· ταῦτα γὰρ ἔτ' ἄνθρωποί εἰσιν, ἔτε δίκαιοι. Ὡσαύτως, ἄνθρωπος ἄδικος ἐκ ἔσιν, ὁ δίκαιος Ἄνθρωπος, καὶ τὸ μήτε τῆς ἕξεως μήτε τῆς στερήσεως μετέχον παιδίον, καὶ πᾶν ἕτερον, ὃ μηδ' ἄνθρωπος. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ἕξιν ἢ στέρησιν δηλεσῶν Προτάσεων ἁπλῶν.

Ἡ δ' Ἐκ μεταθέσεως Ἀπόφασις, μὴ κύριον ὄνομα ἔχεσα, δύω τινὰ δηλοῖ· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ Κατάφασις. ἄνθρωπος γὰρ ὁ δίκαιος ἐκ ἔσι, καὶ ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, καὶ ἔτι παρὰ τὸν ἄνθρωπον· ὁ γὰρ βῶς, μὴ ὢν ὅλως ἄνθρωπος, πῶς ἂν εἴη ὁ δίκαιος ἄνθρωπος; Ὥστε τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ἐκ ἔσιν· ἄνθρωπος δὲ ὁ δίκαιός ἐσιν, ὅ, τε ἄδικος ἄνθρωπος, καὶ τὸ βρέφος, ὅπερ ἄνθρωπος μέν ἐσιν, ἔτε δὲ δίκαιος, ἔτε ἄδικος. Ἀλλὰ ταῦτα πᾶντα δέον εἰδέναι, ὅτι Προτάσεις ἐκ εἰσὶ κατ' ἀλήθειαν, ἀλλὰ μέρη προτάσεων τὰ κατηγορέμενα, διὰ τῦτο καὶ ὑποκείμενα ἔξωθεν δέχονται. Πᾶσα δὲ πρότασις, ἴδιον ὑποκείμενον ἔχει, καὶ ἐκ ἔξωθεν αὐτὸ δέχεται. Τῇ μὲν ἓν ἁπλῇ Καταφάσει, τῇ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν, ἡ Ἐκ μεταθέσεως Ἀπόφασις συνακολθεῖ, ἡ, ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ἐκ ἔσι. Διὰ τῦτο γὰρ καὶ ὑπ' αὐτὴν τέτακται παρὰ τῷ τεχνολόγῳ, καὶ Ἐκ μεταθέσεως, ὥς τινες ἔφασαν, εἴρηται· διότι ὑπὸ τὴν Κατάφασιν ἡ Ἀπόφασις, καὶ ὑπὸ τὴν Ἀπόφασιν ἡ Κατάφασις.

Ἀλλὰ πῶς ἐκ ἐκλήθησαν ἕτω καὶ αἱ στερητικαὶ, τὴν αὐτὴν τεταγμένας τάξιν; ἕτω γὰρ ἔχει ἡ τάξις. Ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν. Ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσιν. Ἄνθρωπος ἄδικος ἐκ ἔσιν. Ἄνθρωπος ἄδικός ἐσιν. Ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ἐκ ἔσιν. Ἄνθρωπος ὁ δίκαιός ἐσιν. Ἡμεῖς μὲν ἓν διά τι Ἐκ μεταθέσεως ὠνομάθησαν, ὡς ὑπελάβαμεν, προειρήκαμεν. Ὅτι δὲ, ὃς ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν, ἕτος ἄνθρωπος ἄδικος ἐκ ἔσι, καὶ ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ἐκ ἔσι, φανερόν. Οὐ μὴν δὲ ὃς ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσιν, ἤδη καὶ ἄνθρωπος ἄδικός ἐσι· τὸ γὰρ νεογνὸν, ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσιν· ἐκ ἤδη δὲ καὶ ἄνθρωπός ἐσιν ἄδικος· ἀλλ' ἄνθρωπος ὁ δίκαιός ἐσιν. Ὃς δὲ

δὲ ἄνθρωπος ἄδικός ἐσιν, ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ἐσι, καὶ ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσι. Ταῦτα καὶ χωρὶς τῆς τεχνολογικῆς περιεργίας, ἤλθε τῷ νενεχεῖ, τὴν τῶν πραγμάτων Φύσιν ὑπαγορεύσαν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν ἔχοντι.

Δεῖ δ' ἐφισάνειν ὅλως, ὅτι τὸ ἄνθρωπος ὑποκείμενον λαμβάνοντες, ἐπὶ τῶν προσεχῶς δεδηλωμένων Φάσεων, προτάσεις αὐτὰς ἀδιορίσες ποιήσωμεν. Τὰς ἀδιορίσες δὲ Προτάσεις, ἐπὶ διαφόρων τῦ ὑποκειμένε μερῶν, ὁμοίως τοῖς μερικοῖς δυναμένας συναληθεύειν, Ἀριστοτέλης φησίν. Ὅθεν τὴν ἄνθρωπος δίκαιός ἐσι πρότασιν, καὶ τὴν, ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσιν, ἐπὶ διαφόρων τῦ καθόλε ἀνθρώπε μερῶν, ἤγεν ἐπὶ διαφόρων ἀτόμων λαμβανομένας, κατὰ τὴν τῶν ἀποφαινομένων ἔννοιαν ἰσχύειν συναληθεύειν ἐκ ἄπο λόγε. Ὅταν μέντοι τὸ ἄνθρωπος ὡς ὑποκείμενον μὴ λαμβάνοι τις, ἀλλ' ὅλον τὸ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐσιν, ὡς κατηγορέμενον ἑτέρε ὑποκειμένε λαμβανομένε· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ, ἄνθρωπος δίκαιος ἐκ ἔσιν· εἰκότως τότε τὸ ψεῦδος διαιροίη καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἄτερ ἀμφιβολίας τινός. Ἀνάγκη γὰρ τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μὴ ὄντων ἕκασον, ἢ εἶναι τυχὸν ἄνθρωπον δίκαιον, ἢ μὴ εἶναι· περιλαμβάνει γὰρ ἡ Ἀντίφασις πᾶντα τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα· καὶ ἐφ' ὧν ἀληθεύει τὸ ἓν μόριον τῆς Ἀντιφάσεως, ἐπ' ἐκείνων ψεύδεται θάτερον· ἐφ' ὧν δ' ἐκεῖνο ψεύδεται, τὸ λοιπὸν ἀληθεύει.

Τοσαῦτα καὶ νῦν περὶ Προτάσεων.

Συλλογισμοὶ δὲ τῦ πρώτε Σχήματος, ἤγεν συλλογιστικοὶ Τρόποι, τέσαρες παραδέδονται. Πρῶτος ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Πᾶς, συνάγων Πᾶς. Δεύτερος, ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Οὐδεὶς, συνάγων Οὐδείς. Τρίτος, ὁ ἀπὸ τῆς Τὶς καὶ Πᾶς, συνάγων Τὶς. Τέταρτος, ὁ ἀπὸ τῆς Τὶς καὶ Οὐδεὶς, συνάγων Οὐ πᾶς.

Τέσαρες Τρόποι καὶ τῦ δευτέρε Σχήματος συλλογιστικοὶ· ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Οὐδεὶς, συνάγων Οὐδείς· ὁ ἀπὸ τῆς Οὐδεὶς καὶ Πᾶς, συνάγων καὶ αὐτὸς Οὐδείς· ὁ ἀπὸ τῆς Τὶς καὶ Οὐδεὶς, συνάγων Οὐ πᾶς· ὁ ἀπὸ τῆς Οὐ πᾶς καὶ Πᾶς, συνάγων καὶ αὐτὸς Οὐ πᾶς.

Ἐξ

Ἐξ δὲ τε τρίτε Σχήματος Τρόποι συλλογιστικοὶ· ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Πᾶς, συνάγων Τὶς· ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Οὐδεὶς, συνάγων Οὐ πᾶς· ὁ ἀπὸ τῆς Τὶς καὶ Πᾶς, συνάγων Τὶς· ὁ ἀπὸ τῆς Τὶς καὶ Οὐδεὶς, συνάγων ὡς ὁ δεύτερος Τρόπος, Οὐ πᾶς· ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Τὶς, συνάγων ὡς ὁ τρίτος τρόπος, Τὶς· ὁ ἀπὸ τῆς Πᾶς καὶ Οὐ πᾶς, συνάγων, κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τέταρτον τρόπον, Οὐ πᾶς. Ὑποθετικοὶ ἕξ. καὶ Σοφισικοὶ ἔλεγχοι δέκα καὶ τρεῖς.

Πᾶσα Πρότασις, { Ἡ Κατάφασις / Ἡ Ἀπόφασις.

Ἔτι ἡ Πρότασις διλοῖ, { Ἡ Ἕξιν / Ἡ Στέρησιν.

Ἔτι ἡ Πρότασις, { Ἡ Ἁπλῆ / Ἡ Ἐκ μεταθέσεως.

Τέλος Λογικῆς, Βλεμμίδε Φιλοσόφε.

ΠΙΝΑΞ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ

Τῶν ἀκριβῶς ἐμπεριειλημμένων τῇ παρούσῃ ΛΟΓΙΚΗ Ὑποθέσεων.

Ἐνῷ,

Ὁ μὲν Ἀραβικὸς Ἀριθμὸς, τὰς Σελίδας· Ὁδὲ Ἑλληνικὸς, τὰς Στίχας παρίσησιν.

Α

Ἀδιάφορον, τί. 105. ιζ.
Ἀδύνατον, διτλόν. 128. γ.
Ἀδύνατον καὶ ἄτοπον διαφέρουσιν. 161. ιβ. λς.
Αἴθησις, τί. 15. ιβ.
Αἵρεσις κατὰ Φιλοσοφίαν, τὶ, καὶ ποσαχῶς. 22. 1. κς.
Ἀκάτια, τί. 96. λδ.
Ἀληθὲς, τί. 114. ε.
Ἀλλοίωσις, εἶδος Κινήσεως. 85. κ.
Ἅμα, τριχῶς. 70. ζ.
Ἀναγκαῖον, διτλόν. 127. λα.
Ἀναγωγὴ τε δευτέρε καὶ τρίτε Σχήματος εἰς τὸ πρῶτον. 162. ιβ.
Ἀνθρώπε Ὁρισμός. 38. λε. 72. λε.
Ἄνισον ἐπιδέχεται μᾶλλον καὶ ἧττον. 95. λς. 96. ς.
Ἀντικείμενα, τί. 103. λ. Λέγεται τετραχῶς. 104. ς.
Ἀντιστροφὴ, τί. 141. λα. Ἀντιστροφὴ, ἐν Ὅροις, λδ. Ἐν Συλλογισμοῖς. 142. α. Ἐν Προτάσεσι. ιθ. Ἐνδεχομέ-

χομένη. κδ. Σὺν ἀντιθέσει. κζ. Ἁπλῆ. 143. γ. Καθ' ὅλε Καταφατική. θ. Καθ' ὅλε Ἀποφατική. ιβ. Μερική Καταφατική. ιδ. Μερική Ἀποφατική. ις.
Ἀντίφασις, πόθεν εἴρηται. 118. γ. τί. 108. ιη. 118. ε. Διαιρεῖ τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὸ Ψεῦδος ἀεὶ. 109. β. 183. κε.
Ἀνυπόστατον, δύο σημαίνει. 67. κβ.
Ἀπαγωγὴ εἰς ἀδύνατον, πότε γίνεται. 161. θ.
Ἀποδεικτικὴ Ἐπιστήμη, ἐπιστάσα τὸ καθ' ὅλε Καταφατικὸν, μᾶλλον τᾶ Ἀποφατικᾶ. 247. ις.
Ἀπόδειξις, τὰ Καθ' ὅλε ζητεῖ. 147. κα.
Ἀπόδειξις, ἐκ τῶν καθ' αὑτὰ καὶ πρώτως γίνεται. 49. ιε.
Ἀπόφανσις, τετραχῶς προάγεται. 118. ια.
Ἀπόφασις, τί. 132. κβ. πῶς γίνεται. 133. α. ε. 134. ιη.
Ἀριθμητική, τί. 25. λγ.
Ἀρνητικὸν μόριον καθ' αὑτὸ μετατιθέμενον, ἐξαλλάττει τὰς Προτάσεις. 135. ιε.
Ἀστρονομία, τί. 26. γ.
Ἄτομον, τέσσερα σημαίνει. 43. θ. τί. ιη.
Ἄτομα, ἄτε Φύσει, ἄτε γνώσει πεπερασμένα. 42. ε. τὰ τούτων εἴδη, ἐκ ἔστι γένη. 39. η.
Αὐτοκράτορι ἡ Λογικὴ αὕτη συντέταχται. 2. ις.
Αὐτόματον, ἐν τίσι λέγεται. 128. λβ.
Αὐτοψία, πότε λέγεται. 17. α.
Τὸ Αὐτὸ, πῶς ὑπ' ἄλλην καὶ ἄλλην τάττεται Κατηγορίαν. 96. ιβ. Καθ' αὑτὸ, καὶ πρώτως διαφέρει. 49. ζ.
Ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν, τίνα λέγονται. 9. ιε.

Β

Βασιλείας καὶ Φιλοσοφίας τὸ συγγενέστε καὶ ὁμοιότερον. 1. ις.
Βασιλεύειν ἐπιστημονικῶς, τί. 2. β.
Βέλησις, Ψυχῆς Δύναμις. 14. λ.

Γ

Γένος, τί. 37. ι. Γενικώτατον Γένος, τί. 38. ιβ.
Γένες σημαινόμενα. 36. ιθ. 37. α.
Γένη τῶν οἰκείων Εἰδῶν Αἴτια. 38. α.
Γένη Γενικώτατα, δέκα. 42. λε.
Γένη ὑπάλληλα, διατί λέγεται. 38. κβ.
Γένη καὶ Εἴδη λέγονται Πρὸ τῶν πολλῶν, Ἐν τοῖς πολλοῖς, Ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. 40. λα. 41. α.
Γένεσις καὶ Φθορὰ, Μεταβολαὶ, ἐ Κινήσεις. 85. ι.
Γεωμετρία, τί. 26. α.

Δ

Δέον, Ὁμώνυμον. 170. λβ.
Δημόκριτος, διατὶ Φεύγει εἰς Ἔρημον. 176. κδ.
Διάθεσις, τὶ διαφέρει Ἕξεως. 88. κγ. τί. κη. *) 89. β.
Διαιρετικοὶ τρόποι ὁκτώ. 9. α. Τίνες κύριοι, καὶ τίνες καταχρηστικοί. 9. λδ. 10. α.
Διαίρεσις, Ἐπιδιαίρεσις, Ὑποδιαίρεσις κατὰ τὶ διαφέρουσι. 10. λδ. 11. α.
Διαίρεσις πρὸ τῶν Κατηγοριῶν Πρώτη. 52. ι. Δευτέρα 55. λ.
Διάνοια, τί. 16. γ. Καλεῖται δυνάμει Νᾶς. ε. Ἡ ταύτης Ἐνέργεια διατὶ λέγεται πάθος. ιδ. Διαφέρει τῆς μετὰ λόγε Δόξης. ιθ.
Διαφορὰ, διτλή. 44. ιε. Ἡ ἐσιώδης καὶ ἰδιαίταται τί. κδ. λς. 45. α. Αἱ ἰδιαίταται Διαφοραὶ, λέγονται διαιρετικαὶ καὶ συστατικαί. 45. ιγ. Λέγονται Γένη ὑπάλληλα. λα. Ποιᾶσιν ἄλλο. 48. ιε. Συντελᾶσι πρὸς τὰς Ὁρισμός. κη. Ἡ ἐπισιώδης διτλή. 47. η. Τὶς ἡ κοινὴ. θ. Τὶς ἡ ἰδία. ια. Ἑκάτερα ἀλλοῖον ποιᾶσιν.

*) Σημείωσαι, ἔνθα μόνος ὁ Ἑλληνικός ἐστιν Ἀριθμὸς, τῆς αὐτῆς ἔτι ἔχεται Σελίδος, τῆς διὰ τᾶ ἀραβικᾶ σημειωθείσης πρὸ αὐτᾶ Ἀριθμᾶ, καὶ τῶν αὐτῆς Στίχων τυγχάνει δηλωτικίς.

σιν. 48. ιγ. κβ. Οὐσυντελοῦσι πρὸς τὰς ἀσιώδεις ὁρισμούς. κε.
Διεζευγμένον, τί. 167. ε.
Διορισμοὶ, Τέσσαρες. 123. ι. Τοῖς Ὑποκειμένοις συντάσσονται. ιδ. Θηλυκῷ ὀνόματι ἀπολύτως ἐκφέρονται. 124. κ. Μετατιθέμενοι καθ' ἑαυτὰς ἀναιρέφουσι τὰς Προτάσεις. 136. ζ.
Δύναμις, τί. 89. ζ.

Ε

Εἶδος διτλόν. 37. ιγ. τί. κγ. Ἔστι τῶν Πρός. τι. λ. Εἶδος εἰδικώτατον, τί. 38. ις.
Εἴδη εἰδικώτατα ἀπερίληπτα τῇ γνώσει. 42. ι. 53. ζ. Ἀντιδιαιρέμενα διὰ τί λέγονται. 11. ιγ. Διὰ τὶ ἀθεωρεῖται τὸ Φύσει πρότερον ἐν αὐτοῖς, ὡς καὶ τοῖς Ἀτόμοις. κε. 12. γ.
Ἔλεγχος, τὶ. 176. κ.
Ἕλενος, ὁποῖος. 31. κ.
Ἑλένη, ὁποία. 31. κα.
Ἐμπειρία, τί. 12. λε. Πόθεν γίγνεται. 16. λε.
Ἐντινι, λέγεται ἑνδεκαχῶς. 63. λα.
Ἓν καὶ ταὐτὸν, τριχῶς λέγεται. 65. ις.
Ἓν ἐνὶ ἐναντίον. 105. λε. 106. α.
Ἐναντία, τί. 93. γ. Ἢ εἰσιν Εἴδη, ἢ θάτερον θατέρῳ ἐχάτη ἀπόπλωσις. 104. ιδ. τὰ Ἄμεσα τίνα, καὶ ποσαπλᾶ. κδ. τὰ Ἔμμεσα, ποσαπλᾶ. 105. γ. Αἰτίων Περιοχαὶ πόστί εἰσιν. κγ. Τρία τούτοις παρέπεται. λ. Γένος αὐτῶν τὸ ποιόν. 106. κθ.
Ἐνδεχόμενον, τριτλόν. 128. ιγ.
Ἐνυπόστατον, διτλόν. 67. λ.
Ἕξις, τί. 88. κθ. Λέγεται πολλαχῶς. 106. λά.
Ἐπίνοια, διτλῶς λέγεται. 21. γ.
Ἐπιστήμη, τί. 14. α. Διὰ τί ἅτως ὠνόμασεν. ιη. Πόθεν γεννᾶται. 17. ιβ. Πῶς διαφέρει τῆς τέχνης. ιζ. Οὐκ ἔστι τῶν κατὰ μέρος. 52. κη.
Ἐρυ-

Ἐρυθρίασις, πῶς γίνεται. 90. λε.
Ἔστι, καὶ Ἦν, καὶ Ἔσαι, ὑπαρκτικὴν ἔχει τὴν σημασίαν καὶ χρονικήν. 115. ιγ. διὰ τί λέγονται ῥήματα ἀρχοειδῆ. 116. β.
Ἕτερον, τριχῶς. 65. λ. Ἕτερα, πότε λέγεται. 28. κς. Πῶς ὁρίζεται. 29. α.
Ἑτερώνυμα, τίνα λέγεται. 28. λε.
Ἑτερογενῆ καὶ Ἑτεροειδῆ, πῶς διαφέρουσιν. 66. ζ.
Ἑτεροειδῆ Κυρίως, τίνα. 66. ιε.
Ἑτερούπόστατα, διὰ τὶ λέγονται. 66. γ.
Ἔχειν Κατηγορικὸν, τί. 54. ιε. 102. ι. Ἔστιν ὁμώνυμον. 101. κθ. Διαφέρει τὸ κεκλῆσθαι. 102. ις. Διαιρεῖται, καὶ ὑποδιαιρεῖται. ιθ.

Ζ

Ζωὴ, διτλὴ, Φυσική τε καὶ Προαιρετική. 19. θ.
Ζῶον, τί. 45. κα. 72. λ.
Ζώφυτον, τί. 45. κδ. 72. λα.

Η

Ἡδονικοὶ, πόθεν ἐκλήθησαν. 23. ς.
Ἠθικὸς Φιλόσοφος, τίς. 26. ς.

Θ

Θάνατος Φυσικόστε καὶ Προαιρετικὸς, τίς. 19. ιε.
Θεὸς, αὐτοσοφία. 20. κ.
Θεὸς, πῇ κατέπαυσε, καὶ πῇ ἔτι ἐργάζεται. 42. ιδ.
Θέσις, τί. 22. ιδ.
Θεωρεῖν, ἐν τίσι γίγνεται. 100. ιβ.
Θεωρητικὸν τῆς Φιλοσοφίας, διατί τριχῇ διαιρεῖται. 24. ς. τέτε Τέλος, Ἀλήθεια. 26. λβ.

Ι

Ἴδιον ἐν τοῖς Ὁρισμοῖς καὶ Ὑπογραφαῖς λόγον ἔχει Διαφορᾶς. 8. γ. τὸ Ἐπεσιῶδες παντὸς Συμβεβηκότος προτιμώτερον. ι. 34. ε. τὸ Οὐσιῶδες ὁποῖον, καὶ διὰ τί λέγεται. κε. λ. Πότε παραλαμβάνεται ἐν τοῖς Ὁρισμοῖς. 35. ιγ. Πότε τὸ Ἐπεσιῶδες. ιη. Διατὶ ἑκάτερον φέρει ὁ Ἄνθρωπος. κδ. 50. κζ. Λέγεται τετραχῶς. 49. λβ. 50. Κυρίως ὁποῖον. 50. θ. Τί ἐστι. ιη. Τριχῶς οἱ Πλατωνικοὶ αὐτὸ ἐκλαμβάνουσι. 51. ιζ.
Ἰδεᾶται, πόθεν ἐκλήθησαν. 36. λς.
Ἴσον ἐκπεδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. 95. λγ.
Ἰσορία, πότε καλεῖται. 17. ς.

Κ

Καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως διαφέρει. 49. ζ. Τοῖς Καθ' ὅλου τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐστί. 53. ς.
Κάνθαροι ὁποῖοι. 96. κη.
Κακὸν, τί. 104. ιη. Πῶς Ἀγαθῶτε καὶ Κακῷ ἐναντίον. 105. λα. Ποικίλον τε καὶ πολυχιδές. 106. θ.
Κανὼν προκατηγορικὸς Πρῶτος. 62. α. Δεύτερος. 66. κ.
Κατάφασις, τί. 117. λε. 132. ις. 133. κβ. ἡ Ἐκ Μεταθέσεως, ὁποία. 133. θ.
Κατηγορία, διὰ τί εἴρηται, 56. γ. 58. θ. Πότε Ἐπὶ πλέον λέγεται τοῦ Ὑποκειμένου, 61. ιθ. Πότε Ἐπίσης. κθ. Πότε Καθ' Ὑποκειμένου ἐστίν. 62. ε. Πότε ἐν Ὑποκειμένῳ. κδ.
Κατηγοριῶν ἀνίχνευσις καὶ τάξις. 57. ιη. Πᾶσαι Ἁπλαῖ εἰσι. κθ. καὶ καθολικαὶ Φωναὶ, τοιαῦτα δηλοῦσαι πράγματα. 58. γ. Διαφέρουσι τῶν πέντε Φωνῶν. ε.
Κατηγορούμενος Ὅρος, τίς. 118. κθ.
Κεῖσθαι, τὶ, καὶ ὁσαχῶς διαιρεῖται. 54. ιη.
Κίνησις, τίσιν ἐνθεωρεῖται τῶν Κατηγοριῶν, καὶ εἴδη αὐτῆς

τῆς ποσοῦ. 84. ιη. Πάσῃ Κινήσει, τῆς Οὐρανίου ἐκλὸς, Ἠρεμία ἀντίκειται. 85. λβ. 86. λε.
Κοινὸν, τετραχῶς λέγεται. 51. α.
Κυρηναϊκοὶ, πόθεν λέγονται. 22. κθ.
Κυρίως Σὰρξ ἐχ ὑπόστασις, ἀλλ' ἐνυπόστατον. 68. ς.

Λ

Λεγομένων καὶ Ὄντων, Διαίρεσις. 52. ι.
Λεῖον, τί. 91. λβ.
Λευκὸν ἴδιον. 90. ε.
Λογικῆς χρήσιμον. ι. ε. 24. α.
Λόγος, τί. 116. λ. Εἴδη αὐτοῦ πέντε. λε. ὁ Ἀποφαντικὸς, τίς. 117. λγ. Εἴδη αὐτοῦ. λε. Τὶ διαφέρει τῆς Λέξεως. 113. ιγ.

Μ

Μαθηματικὸν, διὰ τί προσηγόρευται. 25. β. τότε Ὑποδιαίρεσις. ιω.
Μαθηματικὴ ἐσία, ὁποία. 27. θ.
Μάθησις, τί. 25. η.
Μᾶλλον καὶ ἧττον, τίσιν ἐνθεωρεῖται τῶν Κατηγοριῶν. 95. κ. Ἔστι τῶν ἀτελῶν. λβ. Ὁδὸς ἐπὶ τ' Ἀναντία. 79. ς. 93. ζ.
Μανὸν, τί. 92. δ. η.
Μέλανος ἴδιον. 90. ς.
Μέλλοντος καὶ Ἐσομένου διαφορά. 132. γ.
Μέρη ὁμοιομερῆτε καὶ ἀνομοιομερῆ, τίνα. 9. ς.
Μερικὰ, τρεπτά. 53. ε.
Μέσον, τίνων λέγεται μέσον. 105. ς. καὶ ὅτι καὶ ἐν τοῖς Πρός τι κατ' Ἀρχὰς. ιθ.
Μεταβάλλον, ποσαχῶς λέγεται μεταβάλλειν, 84. λδ. 85.

Ἐκ Μεταθέσεως Κατάφασις καὶ Ἀπόφασις, δύω δηλοῖ. 182. η.
Μετὰ τὰ Φυσικὰ, διατὶ λέγεται. 27. ε.
Μορφὴ, διχῶς λέγεται. 91. κ.
Μουσικὴ, πῶς καταγίνεται. 25. λβ.

N

Νοήματα, καὶ Νοεῖν, τί. 114. γ.
Νοῦς, πῶς γινώσκει, καὶ τίνες οἱ κατὰ τὸν τοιοῦτον Νοῦν ἐνεργοῦντες, 16. κζ.
Νομοθετικὸν καὶ δικαστικὸν, ὁποῖον. 2. δ. 26. ι.

Ξ

Ξυλάβιον, χαλκευτικῆς ὄργανον. 24. γ.

O

Οἰκονομικὸς, τίς. 26. ζ.
Ἐν Ὅλῳ, πότε λέγεται. 139. λδ. 140. α.
Ὁμακόϊον. 23. ε.
Ὁμοειδῶν, καὶ Ὁμογενῶν διαφορά. 66. ζ.
Ὁμαδσια, ὁποῖα. 67. ιε.
Ὁμοϋποσατα, τίνα. 66. δ.
Ὁμώνυμα, τίνα. 29. ε.
Ὁμωνύμων ἐπιζητέμενα ἐν ᾗ Ὁμώνυμα. 30. ιε.
Ὄν, ὃκ ἔστι Γένος τῶν δέκα κατηγοριῶν. 58. κη. τί. λγ.
Ὄντα, περὶ ἃ τὸ θεωρητικὸν τριτλά. 24. ζ.
Ὄντων Γένη κατὰ Πλάτωνα πέντε. 42. κβ.
Ὄνομα, τί. 111. δ. τὰ αὐτῆ μέρη ἀσήμαντα. 112. θ. Διὰ τὶ λέγεται ἄνευ χρόνε. κδ.
Ὀνόματα, πῶς κατὰ Συνθήκην. 111. ιε. λα. 112. β. πῶς τῶν Ῥημάτων διαφέρει. λγ. Ὁποῖα τὰ παρὰ Λογικοῖς. 113. ζ.

Ὅρασις, πῶς ἐνεργεῖ. 173. ιε.
Ὁρισμὸς, πόθεν συνίσαται. 3. ιη. 5. λα. Ἀρετὴ αὐτῆ. 4. γ. Κακία. κθ. Διαφέρει τῆ Ὑπογραφικῆ. 5. λ. Ὑπογραφικῆ τὸ χρήσιμον. 6. η.
Ὁρισμοὶ, πόθεν λαμβάνονται. 5. λα. 6. λδ. 7. δ. Πόθεν ἔχον τὴν κλῆσιν. 7. ιδ. Ἐνυπάρχεσι τοῖς ὁρισοῖς ἐσιωδῶς καὶ πρώτως. 49. ιδ.
Ὅρε σημαινόμενα. 2. λβ.
Ὅροι προτάσεων, τίνες. 139. κθ.
Ὅροι Συλλογισμῆ τρεῖς. 145. δ. τέτων ὁ Κοινὸς μετατιθέμενος, τὰ διάφορα ποιεῖ Σχήματα. ιη.
Κατ' ἐδενὸς, πότε λέγομεν. 140. ιη.
Οὐσία, τί. 59. α. 71. ιη. Φύσει προτέρα τῶν Συμβεβηκότων. 59. λ. Διαφέρει τῆ Οὐσιώδες. 63. κ. Δύω σημαίνει. 71. ιε. Διαιρεῖται. κα. Πρῶτον ταύτης Ἴδιον. 76. ζ. Δεύτερον. ιε. Τρίτον. 77. ιζ. Τέταρτον. 78. ιδ. Πέμπτον. 79. ι. Καλεῖται εἰδικώτατον εἶδος, ὡς καὶ ἡ Φύσις, καὶ ἡ Μορφή. 74. κβ.

Π

Παθητικὴ Ποιότης καὶ Πάθος, διαφέρεσιν. 89. κβ. Θεωρῆνται ἄμφω καὶ ἐν Ἀψύχοις. κθ. Ἡ ἐν Ἀψύχοις παθητικὴ ποιότης, Τριτλή. λα. Ἡ ἐν Ἐμψύχοις διτλή. 90. ια. Πάθος, πῶς ἐν ἑκατέροις θεωρεῖται. κγ.
Κατὰ παντὸς, πότε λέγεται. 140. δ.
Παραλογισμοὶ πάντες, εἰς τὴν τῆ Ἐλέγχε ἄγνοιαν ἀνάγονται. 178. 179. Διὰ τὶ Σοφιστικοὶ καλῆνται. 179. κδ.
Παρθένε ἐτυμολογία. 31. κζ.
Παρώνυμα, πόθεν καλῆνται. 30. ε. Πῶς ταῦτα ὑπογράφσι. 31. ι. Τεσσάρων, ἵνα γίνωνται, χρήζσι. ιε. Πῶς τῶν Ἀφ' ἑνὸς διαφέρσι. λδ.

Πᾶς, πῶς ἐννοητέον, ὅτι ὁ τὸ Καθ' ὅλε σημαίνει, ἀλλ' ὅτι Καθ' ὅλε. 123. ιζ.
Πατὴρ μείζων τῦ Υἱῦ, τῷ Αἰτίῳ. 175. λδ.
Πάσχειν, τί. 54. ιγ. 99. λβ. Φθαρτικόν ἐστι καὶ τελειωτικόν. 101. ς.
Πεῖρα, τί. 12. κη. 16. λδ.
Περιπατητικοὶ, πόθεν ἐκλήθησαν. 23. ί.
Περιφορὰ, εἶδος Φορᾶς. 84. κς.
Πίθηκος, ἀγελαῖ ἀληθῶς. 50. ια. 177. κγ.
Ποιεῖν, τί. 54. ιβ. 99. λβ. 100. κε. Διαιρεῖται. 100. ια. Οὐκ ἐναντίον τῷ Πάσχειν. 111. ιθ.
Ποιητικὰ, πῶς κριτέον. 100. ε.
Ποιητικαὶ, τίνες λέγονται Τέχναι. 100. λγ.
Ποιὰ, τί. 92. ιβ. λαμβάνεται τετραχῶς. ιγ. Πρῶτον ποιῦ Ἴδιον. λβ. Δεύτερον. 93. ζ. Τρίτον. ιδ.
Ποιότης, τί. 88. ις. Διαιρεῖται. ιθ. Πρῶτον εἶδος αὐτῆς. κγ. Δεύτερον. 89. ζ. Τρίτον. κβ. Τέταρτον. 91. ιγ.
Πολιτικὸς, τίς. 26. η.
Πολυώνυμα, τί. 29. λα.
Ποσὰ ἀφωρισμένα, τίνα. 77. λε. 82. ς. Συνεχῆ. 82. ί.
Ποσὸν Συνεχὲς, τί. 25. ιδ. 81. κζ. Τέτε τὸ μὲν ἐν Μονῇ, τὸ δ' ἐν Κινήσει. 25. λ. Διωρισμένον, τί. 25. κ. 81. κη. Διτλόν. 25. κε. Θεωρεῖται ἑκάτερα καὶν τῷ Κόσμῳ παντί. 83. η. Τὰ μὲν ἔχει θέσιν τῶν μερίων πρὸς ἄλληλα· τὰ δ' ὄ. ιθ. Ποσὸν καὶ ἡ Ῥοπή. λδ. Ποσὸν κατὰ Συμβεβηκός. 84. γ. Πρῶτον Ἴδιον ποσῦ, καὶ Δεύτερον. ϑ. Τρίτον. 93. ιη.
Τῦ Πότε, κατηγορέμενα. 54. ς.
Πρακτικῦ τῆς Φιλοσοφίας διαίρεσις. 26. ε. Τέλος αὐτῦ. λ.
Πράττειν, ἐντίσι λαμβάνεται. 100. λα.
Προαίρεσις, πότε γίνεται. 14. λα.
Πρὸς ἕν, τίνα. 9. ιη.
Προσκατηγορέμενον, τί. 119. β.

Πρόστι διτλῶς ὁρίζονται. 94. ιϑ. 104. ιβ. Ποσαχῶς πρὸς ἕτερον λέγονται. 94. λδ. Πρῶτον τέτων καὶ Δεύτερον Ἴδιον. 95. ιγ. Τρίτον. 96. ιϑ. Τέταρτον. 97. ιη. Ἀντιστροφὴ αὐτῶν. 96. ιϑ. 97. α. Συνυπάρχεσι καὶ συναναιρῦσι. 97. κδ. 104. ια. Διαιρῦνται. 98. α. ιδ.
Πρότασις, τί. 118. κδ. 181. ις. Τί διαφέρει Προβλήματος, Ἀποφάνσεως, Ἐνστάσεως, καὶ Συμπεράσματος. 120. κ. Τὶς ἡ τῦ ἁπλῦ Συλλογισμῦ Μείζων. 140. κς. τὶς ἡ Ἐλάττων. κζ. Ὁποία κρείττων καὶ χείρων πρότασις. 141. δ. Τῇ χείρονι ἕπεται τὸ Συμπέρασμα. ια. Ὁποία ἡ Στερητικὴ. 181. κδ. ἡ Ἀποφατικὴ. 182. η. Πότε λέγεται μία. 120. α.
Προτάσεις, πότε πλείες λέγονται. 120. ια. Ἀδιόριστοι καὶ διωρισμέναι. 123. ς. Καθ' ὅλε ὡς Καθ' ὅλε. λς. Καθ' ὅλε ὡς Μερικαί. 124. δ. Πῶς τῶν Καθ' ἕκασα αἱ Μερικαὶ διαφέρεσιν. ϑ. Διὰ τὶ Ἐναντίαι. λ. Ὑπεναντίαι. 125. ιη. Ὑπάλληλοι. κε. Ἀντιφατικῶς διαιρῦσαι τὸ Ψεῦδος καὶ τὴν Ἀλήθειαν. 126. ζ. Τίσιν αἱ Ἀπροσδιόριστοι ἰσοδυναμῦσιν. 130. ιε. 183. η. Αἱ Καθ' ἕκασα, πότε διαιρῦσι τὸ Ψεῦδος καὶ τὴν Ἀλήθειαν. 131. κϑ. Ἐκ δύω Ἀποφατικῶν, ἢ Μερικῶν, ἀγίνεται Συλλογισμός. 141. κη. 147. δ.
Πρότερον Φύσει, τί. 11. κϑ.
Πρότερον, πενταχῶς λέγεται. 68. λβ.
Πτῶσις Ὀνόματος, καὶ Ῥήματος, τίς. 119. κ.
Πυκνὸν, τί. 92. ε.

P

Ῥῆμα, τί. 111. ς. Τέτε Πτῶσις. 119. λ. Διὰ τὶ Ἀόριστον, καὶ πότε Ὡρισμένον. 132. λβ.
Ῥήματα, κατὰ Συνθήκην ἐστίν. 111. ιε. λα. 112. β. Διὰ τὶ ἐκ εἰσὶ Φύσει τοῖς Ἀνθρώποις. 111. κβ. Κατὰ τὶ κοινωνεῖ καὶ διαφέρει τῦ ὀνόματος. 112. κβ. Τίνα τὰ παρὰ λογικοῖς. 113. ε. Καθ' ἑαυτὰ ἔτ' Ἀλήθειαν, ἔτε

Ψεῦδος σημαίνει. ιη. Πῶς ἀληθεύειν δοκεῖ καὶ ψεύδεσθαι. κβ. 55. ε. Διπλῆν φέρει τὴν σημασίαν. 114. λγ.

Σ

Στέρησις κυρίως, πότε λέγεται. 108. α. Ἔστι τῇ Δυνάμει. ε. ἃ λέγεται τῇ Κακῇ, ἀλλὰ τῇ Ἀγαθῇ. ς. Πῶς χρὴ ταύτην κρίνειν. θ. Σημαινόμενα ταύτης. 107. ιβ.
Στωϊκοὶ, πόθεν ἐκλήθησαν. 22. λα.
Συλλογισμοὶ Τέλειοι καὶ Ἀτελεῖς τίνες. 159. λδ.
Συλλογισμὸς, τί. 138. ιβ. Ἁπλῆς καὶ Σύνθετος, ἐκ τίνων συνίσταται. 139. κ. Ὑποθετικός. 166. ιη. Γίνεται ἔτος ἑξαχῶς. 167. 168. 169. 170.
Συμβεβηκὸς, τί. 48. β. Πότε δηλοῖ τὸ ἐσιῶδες Ἴδιον. λβ. Διαφέρει τῇ Ἐπεσιώδες. 63. κ. Οὐκ ἔστι τέτε Συλλογισμός. 180. κδ.
Συνώνυμα, τί. 28. ιγ. Λέγεται διτλῶς. 76. κδ.
Συνημμένον, πότε λέγεται. 166. λβ.
Σχέσις, λέγεται τετραχῶς. 37. λβ. 98. α.
Σχῆμα καὶ Μορφὴ διαφέρει. 91. ιζ.
Σχῆμα συλλογιστικὸν Πρῶτον, πῶς γίνεται. 145. κε. Δεύτερον. κθ. Τρίτον. λβ. Κοινὰ τοῖς τρισίν. 146. η. Ἴδια τῇ Πρώτῃ. ιδ. τῇ Δευτέρᾳ. κ. τῇ Τρίτῃ. λα. Ἡ τέτων τάξις, Τριτλή. 147. ζ. Διὰ τὶ τέλειον τὸ Πρῶτον. 159. λς. ι. 60. α. Διὰ τὶ τὸ Δεύτερον καὶ Τρίτον Ἀτελῆ. κ. Πόσας ἔκαστον ἔχει Τρόπας. 145. λς. 146. α. 147. κδ. 183. κς. 184. α. Ἰδιαίτερον, Πρῶτος Τρόπος τῇ Πρώτῃ. 148. λς. 149. α. Δεύτερος τῇ αὐτῇ. λ. Τρίτος. 150. ιθ. Τέταρτος. 151. ι. Πρῶτος τῇ Δευτέρᾳ. 152. ια. Δεύτερος. λδ. Τρίτος. 153. ιη. Τέταρτος. 154. α. Πρῶτος τῇ Τρίτῃ. λε. Δεύτερος. 155. κγ. Τρίτος. 156. ιζ. Τέταρτος. 157. α. Πέμπτος. κδ. Ἔκλος. 158. ιη.
Συλλογισμῶν ὑποθετικῶν Τρόπος Πρῶτος. 167. η. Δεύτερος. ιβ. Τρίτος. 168. ιβ. Τέταρτος. κς. Πέμπτος. λδ. Ἔκλος. 169. κγ.

Συλλογισμῶν σοφιστικῶν Πρῶτος, ὁ παρὰ τὴν Ὁμωνυμίαν. 170. λ. Δεύτερος, ὁ παρὰ τὴν Ἀμφιβολίαν. 171. θ. Τρίτος, ὁ παρὰ Σύνθεσιν. λδ. Τέταρτος, ὁ παρὰ τὴν Διαίρεσιν. 172. θ. Πέμπτος, ὁ παρὰ Προσῳδίαν. λ. Ἔκλος, ὁ παρὰ τὸ Σχῆμα τῆς λέξεως. 173. α. Ἕβδομος, ὁ παρὰ τὸ Συμβεβηκός. 174. γ. Ὄγδοος, ὁ παρὰ τὸ Πῇ, καὶ Ἁπλῶς. 175. κα. Ἔνατος, ὁ παρὰ τὴν τῆς Ἐλέγχε ἄγνοιαν. 176. ιδ. Δέκατος, ὁ παρὰ τὸ Ἑπόμενον. κδ. Δέκατος πρῶτος, ὁ παρὰ τὸ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν τὸ ἐν Ἀρχῇ. λε. Δέκατος δεύτερος, ὁ παρὰ τὸ τιθέναι τὸ μὴ Αἴτιον ὡς Αἴτιον. 177. ιβ. Δέκατος τρίτος, ὁ παρὰ τὰ πλείω Ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. κς.
Σῶμα, διὰ τὶ Οὐσία, καὶ Ποσόν ἐστιν. 83. β.

Τ

Τέρατα, φάνια. 128. κ.
Τέχνη, τί. 13. ιβ. ιγ. κε. Πόθεν ἀνίσαται. 17. ι. Τυγχάνει τῇ οἰκείᾳ τέλει. 128. κ.
Τόπος, τί. 82. ιζ.
Τραχὺ, τί. 91. λδ.
Τρόπος Προτάσεων, ὁποῖος· καὶ οἱ τέτων Τρόποι, ὁποῖοι. 119. η. Ὀνομάζονται συλλογιστικαὶ Συζυγίαι. 146. γ. Τίνες Συλλογιστικοί εἰσι, καὶ διὰ τί· καὶ τίνες Ἀσυλλόγιστοι, καὶ διὰ τί. 151. κζ.
Τύχη, τί. 128. λα.

Υ

Ὕλη καὶ Εἶδος, ἐσιῶδη μᾶλλον, ἢ ἐσίαι. 75. λβ.
Ὕλαι Προτάσεων, τρεῖς. 122. ιβ. Διαφέρεσι τῶν Τρόπων. λα.
Ὕλη Ἐνδεχομένη, διτλή. 123. α.

Ὑπογραφὴ, ἐκ τίνων συνίσαται. 5. λς. Χρήσιμον αὐτῆς. 6. ς. Πόθεν καλεῖται. 7. κθ.
Ὑπογραφικὸς Ὁρισμὸς, ἐκ τίνων σύγκειται, καὶ διὰ τί λέγεται. 5. λβ. Τέτε χρήσιμον. 6. η.
Ὑποκείμενον πρὸς ὕπαρξιν καὶ Κατηγορίαν, ὁποῖον. 56. δ.
Ὑποκείμενος ὅρος, τίς. 118. κη.
Ὑποκειμένῳ ἐνεῖναι, καὶ καθ' ὑποκειμένε, πῶς ἐννοητέον. 55. λ. 56. α.
Ὑπόσασις, δύω σημαίνει. 67. ις.
Ὑπόσασις, Ἄτομον, καὶ Πρόσωπον ταυτοσήμαντα κατὰ τὰς Πατέρας. 68. ια.
Ὕσερον, πισαχῶς. 70. γ.

Φ

Φαντασία, τί. 15. ιε. Διὰ τὶ λέγεται παθητικὸς Νῦς. ιζ. Συμπεπλεγμένη ἐσὶ τῇ νοήσει. λε. Διαφέρει τῆς ψιλῆς Ἐπινοίας. 21. λ. Ταύτης δύναμις, ὅση. 91. ς.
Φιλοσοφία, τί. 18. κς. λγ. 19. γ. λ. 20. ιε. ιθ. Ἐγκώμιον ταύτης. 1. ις. 2. α. Διαίρεσις. 23. κε. Ὑποδιαίρεσις τῦ Θεωρητικῦ αὐτῆς, καὶ περὶ τίνα καταγίνεται τῶν ὑποδιαιρεθέντων ἕκαςον. 24. ε. κε. λε. 25. α. ι. τῦ Πρακτικῦ. 26. ε. Ἔσι τελείωσις τῆς Ψυχῆς. 26. κβ.
Φιλόσοφος κυρίως, τίς. 20. κα.
Φιλόσοφος Ἠθικὸς, Οἰκονομικὸς, καὶ Πολιτικὸς, τίς. 26. ς.
Φορᾶς διαίρεσις. 84. κς.
Φυτιολογικὸν, ὁ ποῖον καλεῖται, καὶ διὰ τί. 26. λγ.
Φύσις, ὡς ἐπὶ πολὺ κατορθοῖ. 128. ιη.
Φυτὸν, τί. 45. κς. 71. κς. 72. ις.
Φωνὴ, διτλή. 32. κδ. Ἄσημος, τί. κη. Σημαντικὴ, τί. λβ. Κατηγορικὴ, διτλή. λε. 33. α. Καθ' ὅλε, διτλή. δ. Οὐσιώδης, διτλή. ς. Ἐπεσιώδης, διτλή. ις. Ἔναρθρος, διὰ τί. 111. θ. Ἄναρθρος, πῶς Σημαντικὴ λέγεται. λγ. 112. α.

Φωνὴ,

Φωνὴ Ἁπλῆ, Φάσις, Ὅρος, Ὄνομα, καὶ Ῥῆμα· τῷ Ὑποκειμένῳ μὲν ταυτά εἰσι· τῇ Σχέσει δὲ διαφέρεσιν. 114. κ.
Φωναὶ Ἁπλαῖ, ἔτε ἀληθεύεσιν, ἔτε ψεύδονται. 54. λγ. 55. α. 108. κς. 113. ιη. λθ.
Φωνῶν τῶν πέντε ἡ Τάξις. 33. κε. διὰ τὶ Λογικαὶ μᾶλλον, ἢ Κατηγορικαὶ λέγονται. 58. ι. Πῶς εἰσι φύσει. 111. κδ.

Ψ

Ψυχῆς Δυνάμεις ὁποῖαι. 14. κγ. 26. κγ. Ψυχὴ, χωρίζεται τῆς Ὕλης καὶ ἐχώριζεται. 27. ια.

Ω

Ὠχρίασις διὰ φόβον, πῶς γίνεται. 90. λα.

ΤΕΛΟΣ.

Τῶν Σφαλμάτων Διόρθωσις.

Σελίδι 2. Στίχῳ λδ. λέγονται. Γρ. λέγεται.
— 17 — Κεφάλ. Β'. Γρ. Κεφάλ. Γ'.
— 17 — η. τοίας δέ τινας. Γρ. τοιάς δέ τινας.
— 19 — λ. ἀνταλλαξάμενος. Γρ. ἀνταλλαξάμενος.
— 37 — κα. κατ' εἶδος. Γρ. κατὰ τὸ εἶδος.
— — — λε. Τιξ. Γρ. κατὰ Τιξ.
— 39 — — ν. παραμέρος. Γρ. παρὰ μέρος.
— — — κθ. τὰ ἐπάνω. Γρ. τὰ δ' ἐπάνω.
— — — λς. ἐπιστήμης. Γρ. Ἐπιστήμης.
— 40 — α. εἰδῶν. Γρ. τῶν εἰδῶν.
— — — κδ. ἐνω. Γρ. ἓν ᾧ.
— 47 — λβ. κατ' ἐν τῷ. Γρ. κατ' ἢ ἐν τῷ.
— 52 — κβ. ἁπλᾷ. Γρ. ἁπλᾶ.
— 65 — ε. Σωκράτη. Γρ. Σωκράτει.
— — — ιη. ὁμογενῆ. Γρ. ὁμογενῆ.
— 68 — α. τὸν τινα. Γρ. τόν τινα.
— — — λβ. καθ' ἕνα. Γρ. καθ' ἕνα.
— 69 — ια. τὸ ἕν. Γρ. τὸ ἕν.
— 71 — Κεφάλ. ΙΗ'. Γρ. ΙΘ'.
— 79 — ια. τό δε τι. Γρ. τό δέ τι.
— 81 — λβ. μερικῶς. Γρ. μεριστῶς.
— 83 — δ. μόνον. Γρ. μένον.
— 88 — λδ. ἐφ' ὑπότινος. Γρ. ἔφ' ὑπότινος.
— 92 — ιγ. τετραχῶς λαμβάνονται. Γρ. τετραχῶς δὲ λαμβάνονται.
— 99 — Κεφάλ. ιθ'. Γρ. Κεφάλ. κγ'.
— 116 — ιη. ὑποκείμνα. Γρ. ὑποκείμενα.
— — — κγ. ὑποκείμνον. Γρ. ὑποκείμενον.
— 136 — λδ. Ἀνθρωτος. Γρ. Ἄνθρωπος.
— 165 — λβ. Σολοικιτὸς. Γρ. Σολοικισής.
— 180 — θ. Ὀνόμα. Γρ. Ὄνομα.